

Busch, Oscar Adolf
 Pseud.: *Aenor; Emanuel; Engelbrekt Modin*. F. i Avesta, Kopparbergs län, 5/1 1844 av bergmästaren J. A. W. Busch och Anna Norman. Major i fortifikationsres., järnvägsdirektör. Spiritistisk och teosofisk skriftställare. Död 9/11 1916.
Genom dölda världar. Af Emanuel. Svenskt original. Sthlm 1888.
En amulett och andra taflor ur livet i dialogform. Sthlm 1906.
Sådd och skörd. 1—3. Sthlm 1906—07. (Anon.)
Landet hinsides. Skildringar från astralvärlden af *Aenor*. Med förord af *Oscar Busch*. Sthlm 1910.
Lustarnas våddeld. En biografi i fyra livsskeden. Sthlm 1912.
Nemesis. (Upp ur förnedring.) Sthlm 1912.
De stora andren. Bref till min dotterdotter. Sthlm 1913.
Huru människoöden teinnas. Tusenåriga minnen från fyra jordeliv. Sthlm 1914.
Lifjets mening. Tre berättelser. Sthlm 1916.
Människor i bliztbelysning. Sthlm 1916.
 Varia: *Om fästningar och fästningskrig.* Jemte kort öfersigt af fästningsbyggnadskonstens utveckling enligt fordringarna för officersexamen. Sthlm 1880. / *Head vill spiritismen?* En kort redogörelse för dess fenomen och etik. Af *Emanuel*. Sthlm 1889. / *Entrepreneurboken.* En ledning vid uppgörande af entreprenadkontrakt, beskrifningar och kostnadsförslag till husbyggnader. Sthlm 1891. / *Ströftåg i världsrymden.* Några stjärnstudier den mogna ungdomen tillägnade. Sthlm 1893. (P. A. Norstedt & söners ungdomsböcker. 13.) / *Om slumpen.* Af *Emanuel*. Sthlm 1896. (Ur tidskriften *Efteråt*.) / *Headan och hvarthän?* Lifsfrågor. Sthlm 1904. / *Huru samhällsfrågorna löstes på planeten Mars för 2.000 år sedan.* En studie af *Engelbrekt Modin*. Sthlm 1909. (Under företaget: *Oscar Busch*.) / *Tro och bekännelse.* Utkast till en världsåskådning. Föredrag... Sthlm 1909. / *Lidandets mysterier, dess orsaker och ändamål.* Sthlm 1911. / *En ljusare livstro.* Tre föredrag. Sthlm 1916.
 Litt.: *Länder, G. H.* (Teosofisk tidskrift 1916, s. 289—291.)

her i teksten under formateret for A4 udskrift, men org.bogen var i formatet A5, og bagsiden til højre her var omtale af en anden bog fra Strubes, dengang for ca.40år siden.

OSCAR BUSCH
 DEN EVIGE TILVÆRELSE
 er oversat til dansk af A. Rosbak
 efter HVADAN OCH HVARTHÄN (først utgitt 1904, Stockholm)
 © Copyright STRUBES FORLAG 1973
 ISBN 877508 1687
 SPECIAL-TRYKKERIET, Viborg A/S

[snarvei til eksempler på livet på andre siden](#)

INDHOLD	side (gjelder A4oppsettet her)
Indledning	2
Mennesket og kosmos, en konturlinie	5
Hvad er døden?	9
Opvågningen	13
Selvmordets ofre	17
Åndeverdenens sfærer	22
Livet i åndeverdenen	26
Genfødslovs lov. Reinkarnationen	31
Reinkarnationen: Den okkulte erindring og livets skole	36
Reinkarnationen: Familiebåndene	39
Reinkarnationen: Livslængdens ulighed og forholdet mellem menneskeslægtens etiske og intellektuelle udvikling	41
Gengældelsens lov. Karma	44
Betydningen af syndsforladelse og nåde	56
Tilfælde eller Karma	59
Udviklings lov. Evolutionen. Skabelseskæden	62
Gamle sandheder	67
Jesus af Nazareth	77
Bønnen	82
Fader, jeg søger Dig	85

(merk at alle bilder og illustrasjoner brukt her, var IKKE i den oppr.boken)

DE SØGENDE

tilegnes dette fragment af en urgammel verdensanskuelse, bygget på de tre store love om

*Genfødsel,
Gengældelse og
Udvikling,*

en anskuelse, der har vundet bekræftelse gennem senere tiders okkulte forskning.

Mange vil antagelig føle sig så fremmede overfor de anskuelser, som her fremlægges, at de stødes tilbage af dem, ja måske fristes til at anse dem for nonsens. Til dem vil jeg sige: I må gerne tvivle - en ærlig tvivl er al agtelse værd, - men mod med alvor en tro, som i sine hovedtræk har haft mange tilhængere blandt de viseste indenfor alle tidsaldr.

Forfatteren.

INDLEDNING

Kunne vi se ind i vore medmenneskers allerinderste, ja, kunne og ville vi rigtig gå til bunds i vor egen sjæl, så ville vi finde et ømt punkt, en følsom streng, som skælver ved den mindste berøring. Den hedder frygten for det store ukendte, som ligger bagved gravens forhæng. Hvad er da naturligere end så lidt som muligt at berøre denne skælvende nerve. Man svøber den ind, nogle i larmende fornøjelser, andre i vanemæssige andagtsøvelser, og så sover man sødt på sit øre.

Men så aldeles uforstyrret må man ikke være. Døden er en ubuden gæst, som ofte banker på. Som regel drejer det sig jo kun om ubekendte personer eller, i værste fald, fjerne venner, og det behøver man ikke at tage så tungt, men, når man mindst venter det, trænger den sig ind i vort eget hus, og ud bæres en, som har stået vort hjerte nærmest. Da vågner uroen, da kommer de store spørgsmål: **Hvad bliver der af os? Hvorhen er vor elskede blevet flyttet? Skal vi aldrig mere gense hinanden? Og til sidst - hvad bliver min skæbne, når min time slår?**

Dødsfrygten kaster en bred slagskygge over vor livsvej, skønt vi ikke gerne vil tilstå det.

Og er det så underligt? Har vi ikke, endda fra vor tidligste barndom hørt, at der findes et stort, brændende helvede, hvortil det store flertal forvises, og en tyndt befolket himmel, hvor det kun lykkes nogle få at komme ind. Og så har vi også hørt, at der imellem disse antipoder findes et stort svælg, hvorover ingen bro kan slås. Der, hvor man engang er kommet, der bliver man i en tidløs evighed, overfor hvilken tanken svimler. Det er jo vanskeligt at komme på det rene med, hvor man selv kan få sin plads anvist. Er det da underligt, at man skælver overfor dette uhyggelige perspektiv?

(9 betyder sidetal i den oprindelige bog)

Og de, som har frigjort sig fra kirkelærens dogmatik, hvad har de vel at sætte i stedet for himmel eller helvede? Mange har kun det meningsløse, tomme intet - også dette er skrækindjagende. Andre ser agnosticisms mørke: »man ved ingenting, fordi man ikke kan vide noget«, en lære, som munder ud enten i letsindig ligegyldighed for de evige ting eller i håbløst tungsind.

Skal det altid være således? Kan vi ikke tænke os muligheden af, at dødsfrygten engang skal afløses af en glad vished, ikke blot for et ringe fåtal, men for folkets store masse? Jo sandelig. Jo mere vi vågner op til rigtigere opfattelse af vort eget væsen og får en tilforladeligere viden om det liv, som venter os på den anden side af graven, vil også uroen for det kommende vige og give plads for en glad forhåbning, som vil virke styrkende og stimulerende på de åndelige kræfter, vi behøver for at bære jordelivets genvordigheder.

Er det ikke også et meget berettiget krav - i alle tilfælde let begribeligt - at vi ønsker at få nogen viden om det nye land, hvortil vi styrer vor færd, når døden har lukket vore øjne. Om nogen her på jorden vil foretage en rejse til fremmede lande, hvor tilbøjelig er han da ikke til at skaffe sig alle mulige underretninger om de geografiske, klimatiske og sociale forhold i de egne, han har i sinde at besøge. Men her gælder det en meget længere og vigtigere rejse, og landet er endnu mere ubekendt; hvor naturligt, at han da vil have lys over sin færd. Men hvor skal han søge det?

Biblen har ikke meget at sige os om de yderste ting, og de spredte udtalelser, som findes der, er i

mange tilfælde urigtigt fortolkede. Rigtigt iagttagne åbenbarer de dog meget, hvorom den ortodexe religion ingenting har at meddele eller som den helt har forvansket.*)

*) Læs Arthur Ohamørs „Mennesket og ånde verdenen“.

Men der findes andre kilder. Ligesom man får underretning om et fremmed land af en, som befinder sig der og skriver hjem og skildrer sine iagttagelser, således kan man også få meddelelser om livet på den anden side graven af dem, som er flyttet derover, skildringer om, hvorledes de har det, hvorledes livet former sig dér - meget individuelle og subjektive opfattelser ganske vist, men dog eet lille lys her, et andet der, som hver for sig visselig kan se ud som lygtemænd, men som alt i alt kan danne et ledefyr, der giver en nogenlunde tilforladelig forestilling om forholdene på den anden side.

At formidle et sådant samkvem mellem vor verden og ånde verdenen, at samle og ordne de erfaringer, som vindes på denne måde, og deraf lidt efter lidt at udlede objektive forestillinger om livet efter døden, er spiritismens store opgave.

Hvorledes et sådant samkvem er muligt og hvilke forudsætninger, det kræver, skal vi ikke beskæftige os med. Derom findes allerede en meget righoldig litteratur. Her skal kun fremlægges nogle af de resultater, hvortil man på denne måde er kommet, eller - for at være forsigtigere - tror at være kommet. **Ja, lad det én gang for alle skarpt betones, at hvad vi ved om ånde verdenen og livet der, endnu er meget ringe, og at det ganske sikkert vil blive korrigeret og gjort klarere af senere erfaringer.**

Men er da de meddelelser, som fås ad spiritistisk vej, ikke tilforladelige? Det er et meget vidtrækkende spørgsmål, som ikke kan besvares med et enkelt ja eller nej. For i denne henseende at komme til nogen klarhed, må vi først erindre, hvem de er, som befolker ånde verdenen, og i særlig grad dem, som vi først og fremmest kommer i berøring med. Naturligvis er det i overvejende grad de menneskers ånder, som har forladt jordelivet, og især de i almindelighed uudviklede, som nylig har forladt os, idet de sandsynligvis står jorden nærmest. Nuvel, hvorledes skal vi nu forestille os disse ånder?

Vor erfaring her på jorden siger os, at ingen udvikling, den være sig i fysisk eller åndelig henseende, sker i spring. **Kun langsomt, yderst langsomt lærer vi jordelivets lektie.** Ser vi tilbage på vort eget liv, må vi med sorg erkende, at vi ikke er kommet synderligt længere i selvbeherskelse, i evne til at ofre os for, hvad vi anser for at være sandhed og ret, end vi var for ti eller tyve år siden. Hvad er da naturligere, end at det samme må være tilfældet også i det nye liv, som vi træder ind i efter endt jordevandring. Selve den proces, som vi kalder døden, er jo kun af fysisk natur, aflæggelsen af vort jordiske legemsskylster, og har således intet med vor åndelige udvikling at gøre. Sådant som vi er her, hvad livsanskuelse og moral angår, går vi også over til den anden verden, hverken bedre eller værre. Meget vil der vise sig for os i et nyt lys, men det afhænger af den grad af modenhed, hvortil vi er nået, om vi kan tilegne os dette lys, som det nye liv kaster over tilværelsen.

(11)

I det store hele er derfor den ånde verden, som omgiver os, af samme støbning som vi selv, hverken bedre eller værre. Lige som der findes ophøjede, gode og rettænkende individer, må vi også være forberedt på, at der findes lave, ildesindede og løgnagtige, fuldstændigt som på jorden.

En meget stor vanskelighed i det spiritistiske arbejde er nu at skelne imellem sandhed og vildfarelse i de meddelelser, som modtages. Her på jorden opdager vi hurtigt, hvordan et menneske er, og hvor meget vi kan stole på hans ord; og vi kan låse vor dør for den, som vi ikke vil omgås. I omgangen med ånde verdenens beboere stiller sagen sig anderledes og ikke så lidt vanskeligere. Det er ikke så let i de budskaber, vi får, at skille guldet fra slagterne, særligt hvis vi ikke ser den, vi taler med, ansigt til ansigt. De, som har klarsynets sjældne gave, er i det tilfælde bedre udrustet. Det er heller ikke ligeså let at udelukke lavere ånder som at lukke sin dør for jordens pak. Og dog behøver vi ikke helt og holdent at være prisgivet hvem som helst. Ligesom vi her på jorden gerne søger vor omgang efter vort eget åndelige niveau, således gælder det også i omgangen med ånde verdenen, at lige søger lige. Kan jeg holde min egen ånd ubesudlet, leve et liv i stræben efter renhed, godhed og sandhed, da har jeg også deri den bedste beskyttelse mod dårlige påvirkninger. Men, da vel ingen kan sige, at han er ufejlbarlig, så har man heller ingen sikkerhedslås, som absolut udelukker lavere ånder.

Men ville det da ikke være sikrere helt at afbryde al forbindelse med ånde verdenen end at udsætte sig for noget sådant? Ja, kunne vi det, så ville spørgsmålet vel være værd at overveje, men nu forholder det sig således, at vi alle med eller mod vor vilje er omgivet af ånder, som uden vort vidende

udøver en stor indflydelse på os, inspirerende os til godt eller ondt, alt efter retningen af vore egne tilbøjeligheder. Og, når vi således i alle tilfælde må have dem i vor nærhed, så er det vel klogere i den grad, det lader sig gøre, at lære dem nærmere at kende.

Og bør det i øvrigt ikke ligge i vor interesse at søge at få den underretning, vi kan få, om det liv, som venter os, selv om vi kan risikere, at den ikke altid er lige pålidelig? Det gælder at sondre, at sammenligne og gennemtænke, men fremfor alt at være forsigtig i sine slutninger, for man kan, vel at mærke, også begå fejltagelser ved en for stærk kritik.

Det hænder ikke så sjældent, at man får meddelelser, som ved første øjekast synes fuldstændigt i modstrid med hinanden, og dog kan begge være sande; det afhænger nemlig i væsentlig grad af den ånds standpunkt, som meddeler sig, hvorledes han ser sagen. Antag f. eks., at en indbygger på planeten Mars havde haft held til at komme i forbindelse med et eller andet menneske her på jorden og ønskede at få noget at vide om livet på vor planet; antag videre, at han først er kommet til at tale med en eskimo, siden med en neger fra Afrikas urskove og til slut med en primadonna ved pariseroperaen. Det er jo naturligt, at han da ville få så forskellige oplysninger, at han med rette kunne spørge sig selv:

hvem har ret, eller lyver de alle? Således lader det sig også forklare, at de tilsyneladende højst forskellige oplysninger vedrørende livet i en anden verden kan være sande. Vi bør ikke forhaste os hverken med at antage eller forkaste de meddelelser, vi får.

For omkring 90 år siden levede der i Paris en skolelærer, *Hippolyte Rivail*, kendt som forfatter under navnet *Allan Kardec* *), som har udøvet en uvurderlig indflydelse på den spiritistiske forskning og givet menneskeheden en på disse forskninger grundet ny og lysere verdensanskuelse i arv. Selv var han ikke medium, men han satte sig i forbindelse med spiritistiske centre i næsten alle lande og samlede flittigt meddelelser fra alle mulige kanter. Dette yderst righoldige materiale ordnede han med største omhu og gjorde det til genstand for sammenlignende studier. Han ræsonnerede som så: En anskuelse vinder unægtelig i styrke, fra jo flere sider, den bekræftes; hvis et flertal medier fra vidt forskellige egne af verden uden at have stået i nogen forbindelse med hinanden, får oplysninger, som er indbyrdes overensstemmende, **så har disse al sandsynlighed for at være tilforladelige**. Det var på dette grundlag, han opbyggede sin nye, løfterige livsanskuelse, som han gav udtryk for i flere, større arbejder, hvoraf findes oversat til dansk ”Mediernes bog”. Han har angivet metoden, han har ikke blot lagt grunden; han har også rejst stammen til fremtidens verdensanskuelse. Ære være hans minde!

Det er nogle af de anskuelser, hvortil han og andre flittige forskere efter ham ad okkult vej er kommet, som jeg her vil fremlægge, for senere at vise, hvorledes de samme anskuelser kan spores i længst forsvundne

*) Han døde i 1869.

(13)

tiders religiøse og filosofiske anskuelser. Måtte enhver prøve dem både med fornuft og hjerte og kontrollere, i hvilken grad de tilfredsstillter hans krav til en retfærdig og kærlighedsbestemt verdensstyrelse

Allan Kardec (1804 – 1869)

FØRSTE KAPITEL

Mennesket og kosmos.

En konturlinie.

Det mest nærliggende af de mange spørgsmål, det tænkende menneske gør sig om tilværelsen, er ganske naturligt det, som angår hans eget væsens beskaffenhed, »Hvad er mennesket«?

Man behøver ikke at gå synderligt dybt i sine studier for at opdage, at mennesket er et meget sammensat væsen.

Vi kan iagttage det fysiske legeme og må indrømme, at allerede det er en uendeligt kompliceret organisme. Det har gennem årtusinder været genstand for videnskabelige studier, og dog er man næppe endnu på det rene med alle det fysiske livs organer og deres funktioner.

Men indenfor det fysiske legemes hylster sporer vi visse drifter, som mennesket har tilfælles med dyrene, og som udgør det fysiske livs grundbetingelser: næringsdriften, selvopholdelsesdriften, kønsdriften. Dybere i menneskets væsen finder vi former for begær og tilbøjeligheder, som også embryonisk kan spores hos dyrene, men som hos mennesket spiller en meget stor rolle ved dannelsen af dets skæbne. Trænger vi endnu dybere, møder vi tanken, dette menneskets adelsmærke, evnen til at drage slutninger ikke blot angående ydre forhold, men også angående ens egen indre verden, den abstrakte tænkning med evne til at hæve sig til guddommelige højder. Og sluttelig, inderst i menneskets væsen, troner viljen, herskeren i denne vidunderligt sammensatte verden, som gennem tankens ministre styrer sit rige, sine underliggende tilbøjeligheder, begær og drifter, og leder selvet på dets uendeligt lange vandring til stadig højere udvikling.

Disse er de mest fremtrædende funktioner i menneskets liv, men hvad er mennesket selv? Af hvilke bestanddele er dets rige væsen sammensat?

15

Noget udtømmende svar på dette spørgsmål må ingen her vente sig; hvad de største tænkere gennem alle tider har ransaget og grublet over uden endnu at have nået til bunden, kan ikke affærdiges på nogle få linier. Det er kun grundlinierne, vi her kan skitsere.

For at forstå menneskets væsen må vi først gøre os klart, at det er en medborger i flere forskellige verdener, eller som man også kalder det, på flere forskellige planer, og det må derfor besidde organer til at modtage fornemmelser og selv gøre sig fornemmelig på dem alle.

Den laveste og mest materielle af disse verdener er den, som vi lever i her, det fysiske plan, og vort værktøj til at kunne modtage og udøve påvirkning på dette plan er det fysiske legeme med dets fem sanseorganer.

Nærmest over det fysiske ligger det astrale plan, en verden lige så virkelig som den fysiske, men dannet af en meget tyndere materie, en verden, der er skjult for vore almindelige sanser, men som for de undtagelsesmennesker, der ejer clairvoyancens gave, "den sjette sans", i visse øjeblikke er lige så opfattelig som den fysiske. Det er denne verden, vi alle først kommer til efter døden, eller rettere sagt, som **først da bliver fuldt fornemmelig** for os, thi den fysiske og den astrale verden er på en måde, som vi har øvært ved at fatte, så at sige indbygget i hinanden. Vi lever således også nu i den astrale verden, skønt vi ikke kan fornemme den, dækket som den er af den fysiske.

For at kunne leve, give og modtage indtryk på det astrale plan ejer vi også et astrallegeme, bygget af samme yderst gennemsigtige materie som den astrale verden, og ligesom den fysiske og den astrale verden eksisterer samtidigt og griber ind i hinanden, så har vi allerede nu et astrallegeme samtidig med det fysiske legeme, og disse to legemer er sammenvævet sådan med hinanden, at det astrale fylder hvert molekyle af det fysiske. Dette astrallegeme er det fysiske livs motor og tillige sædet for vore begær, vore lidenskaber og passioner.

Om den astrale verden og vort eget astrallegeme som en del deraf ejer vi, takket være spiritismens indhøstede erfaringer, nogen, om også meget begrænset, viden. Hvorvidt der gives endnu højere verdener af en endnu mere forfinet materie end den astrale, derom ved vi ad erfaringens vej næppe noget. Men den omstændighed, at vi ikke med bestemt kender noget til en sådan verden, bør ikke forlede os til den forhastede påstand, at den ikke eksisterer. Tværtimod er der meget, som taler for, at der gives både en og flere over hinanden, eller måske rettere, indenfor hinanden beliggende verdener af stadig mere og mere forfinet og spinkel materie, himmelske verdener, af hvilke den laveste måske står ligeså meget over den astrale, som denne står over den fysiske. Det er imidlertid meget forklarligt,

at man i spiritistiske meddelelser ikke hører tale om en sådan verden, thi, ligesom vi i vor fysiske verden i reglen er uvidende om, at der findes en astralverden, således er det store flertal af astralverdens indbyggere sikkert uvidende om, at der findes en højere, en himmelsk verden, og dette af samme grund, nemlig, at astrallegemets sanseorganer er for grove til at fornemme noget, som sker på et endnu højere plan.

Når vi videre betænker, at mennesket er bestemt til at gennemgå en efter vore begreber uendelig udvikling, så taler også dette for, at det må passere igennem mange verdener, plan efter plan, inden det når frem til den fuldkommenhed, for hvilken det skabtes.

Men nu må vi forstå, at disse verdener eksisterer så at sige inden i hinanden, og at mennesket derfor allerede *her* lever i dem alle, dog, hvad de højere angår, med et endnu kun ringe udviklet liv. Deraf følger, om ikke nødvendigvis, så dog med stor sandsynlighed, at det allerede her under jordelivet bærer på legemer eller hylstre af mere og mere forfinet materie, svarende til disse himmelske verdener, hylstre, som ganske vist endnu er meget ufuldkomne og uudviklede apparater for fornemmelser og impulser på disse høje planer, men som skal vokse og udvikles, så at de bliver fuldendte organer for en virksomhed indadtil og udadtil, hvorom vi *nu* ikke kan gøre os nogen forestilling.

Måske er en af disse verdener den region, til hvilken vi må forlægge den intellektuelle virksomhed, den abstrakte tænkning, som vi må erkende ligger over begæret, og i så fald er det dertil svarende hylster i menneskelegemet tankens værksted. Den fysiske hjerne er kun redskabet til at overføre fornemmelserne fra det fysiske plan til tankens værksted og derfra igen at bære tankens bud til dette plan.

Men inderst inde i menneskets væsen, hvad skjuler sig der? Naturligvis noget, der ikke kan fattes med jordiske sanser, men som vi kender som vort egentlige selvbevidste jeg, ånden, guddomsgnisten i os, som, én gang tændt, aldrig skal slukkes, den stråle, som, udgået fra Gud, er vor ledestjerne på vor lange vandring tilbage til Ham, den impuls, som

(17)

giver os evne til ikke blot at tænke på vort eget selv, men også til at vende blikket opad til vor himmelske Fader i bøn og i længsel efter genforening med ham.

Ånden er den øverste hersker i det vidunderligt sammensatte væsen, som vi kalder mennesket. Det er den, som bestemmer ikke blot retningen, men også hastigheden af den udvikling, som det skal gennemgå. Den styrer ved sin vilje selvets fartøj gennem livets brænding.

Mennesket er således et meget kompliceret væsen. Dets yderste poler er på den ene side ånden, den fuldkomment immaterielle væsensenhed, og på den anden det fysiske legeme, det ydre grove hylster, som gør det til medborger i sanseverdenen. Mellem disse to poler findes som et forenende bånd hylstre eller legemer af forskellig tæthedsgrad, fra det astrale, som står det fysiske legeme nærmest, og som kan betegnes som »næsten materie«, til det himmelske, for os ufattelige, der kan betegnes som »næsten ånd«. Disse legemer, som ikke bør tænkes som udenpå hinanden liggende lag, men som med hinanden intimt sammenvævede og umærkeligt i hinanden overgående hylstre, er dét, som til sammen danner menneskets sjæl, livets pulserende motor, bæreren af dets tanke- og følelsesliv, båndet, som forbinder det rent åndelige med det rent fysiske.

Nogle har sammenlignet en vandring gennem sjælens regioner fra dens laveste til dens højeste niveau med bestigningen af et højt bjerg. »I dalen er luften tung og trykkende, men alt eftersom man stiger opad, bliver den efterhånden med umærkelige overgange renere og lettere, og til slut når man toppen, hvor forholdene er meget anderledes end i dalen.«

Man har villet opdele sjælen i en lavere del, dyresjælen, og en højere, den åndelige sjæl, men en sådan inddeling er af ringe interesse og bliver på vort nuværende standpunkt kun en formodning uden praktisk værdi, thi i virkeligheden er sjælen en enhed, omend dannet i en skala af ulige tæthed.

Alle menneskesjæle er imidlertid langt fra ens. De er hos de forskellige individer af en meget varierende finhed. Hos det jordbundne, i materielle nydelser nedsunkne menneske er sjælen vævet af hovedsageligt grovere astralstof og hårdt indsnøret i den fysiske krop. De ædlere dele ligger endnu embryonisk slumrende. Hos den åndeligt udviklede derimod, er sjælen mere forfinet, dens astrallegeme er lettere og mindre fast bundet til materien, dens ædlere dele mere udviklede til dueligt værktøj for åndens nu begyndende højere virksomhed.

Ånden, som selv er uden form og skikkelse, former sjælen, og denne er atter mønster for det fysiske legeme. Men, skønt sjælen således har form og skikkelse, kan den ikke fornemmes af vore jordiske sanser. Set fra materiens synspunkt opfører den sig som ånd, set fra åndens synspunkt opfører den sig som materie.

Her i vor verden påvirkes vore fysiske sanser af vibrationer af forskellig slags, øjet af

ætervibrationer, øret af luftvibrationer o.s.v., og disse påvirkninger overføres gennem sjælen til ånden. Det er på denne måde, ånden passivt kommer i berøring med den verden, hvori den lever og samler erfaringer, som den indregistrerer i sin bevidsthed. På denne måde er det også, at den aktivt træder i forbindelse med denne verden. Dens vilje giver befalingen, sjælen overfører den, og legemet adlyder. Når mennesket gennem døden overføres til et andet tilværelseplan, det astrale, aflægges det sit fysiske legeme, og dets ydre hylster er da det astrallegeme, der nu overtager rollen som det instrument, hvorigennem ånden modtager indtryk og indvirker på den verden, i hvilken den lever. Sjælens tyndere hylstre bliver da formidlere mellem ånden og astrallegemet. Og, når engang ånden foretager den endnu lykkeligere rejse til en himmelsk verden, aflægges den antageligt sit grovere, astrale legeme og beholder af sin sjæls hylstre kun de tyndere, mere forfinede, som svarer til den nye verden, i hvilken den da indtræder. Men, hvor højt ånden end stiger, er den altid ikklædt en ydre form, et hylster, et legeme, som svarer til beskaffenheden af den sfære, hvori den befinder sig.

En rigtig opfattelse af, hvad mennesket er, vil også hjælpe os til at forstå hele verdensaltet, kosmos, thi mennesket er et billede i det små af det store hele. Det er mikrokosmos, en verden i miniature; verdensaltet, universet er makrokosmos.

Ligesom mennesket består af ånd, sjæl og legeme, således kan vi også i verdensaltet se en sådan trefoldighed.

Verdensånden er Gud, det absolut ufattelige, fuldkommen immaterielle væsen, som, fri af tid og rum, ikke er her, ikke er der, men som *er* overalt, gennemtrænger alt, manifesterer sig i alt, i det mindste græs-

19

strå såvel som i den højeste kerub, og som med sin vilje - den hellige lov.

- regerer alt, insektets flugt såvel som solsystemets kredsløb, og leder alt til den udvikling, som hans kærlighed har afstukket linierne for. Verdensånden er ikke blot »dampen i maskinen«, den er lige såvel som sin lille udstråling, mennesket, en følende, tænkende, villende ånd, men dens følelse, tanke og vilje kommer aldrig i strid med hverandre, thi den er fuldkommen. Den er den store lovgiver, men selv den lydige mod sine love. Aldrig kan vi fatte den, »den bor i et lys, hvor ingen kan komme ind«, men vi kan søge den. Det er den dybest rodfæstede af vore drifter, at vi må søge den, thi vor egen ånd er en del af den selv, og vi skal deri søge vort udspring. Denne søgen er vor lykke samtidig med, at den er ledetråden for vor udvikling.

Verdenslegemet - for nu at gå til den modsatte yderpol - er hele den fysiske verden, ikke alene vor egen jord med alt, hvad derpå er, men alle himmellegemer i det uendelige verdensrum, materien i alle dens uendeligt skiftende former fra det sandskorn, vi træder på, til nebulosens ildtåger, ufødte verdeneres fostre.

Verdenssjælen er hele serien af overfysiske, for os usynlige verdener, som danner den sammenhængende kæde mellem universets to poler, Gud og det fysiske, verdensånden og verdenslegemet. Disse verdener bør ikke opfattes som adskilte lokaliteter, men som forskellige tilværelsesplaner, adskilt mindre med hensyn til rummet end med hensyn til tæthed og forfinelse, nøjagtig som de hylstre, der udgør den menneskelige sjæl. De gennemtrænger hinanden og det fysiske og holder derigennem det sidstnævnte i live, thi verdenssjælen er bæreren af »Guds tanker«, alle de åndelige impulser, som omsættes i motoriske, organiserende og livgivende kræfter indenfor hele universet.

Til ethvert sådant verdensplan svarer, som forud nævnt, et dermed harmonerende hylster i den menneskelige sjæl. Når ånden forflyttes fra et plan til et andet og højere, aflægges den det til det lavere plan svarende, grovere hylster, hvorefter det finere hylster, som svarer til det højere plan, da bliver dens ydre legeme. Den lever derefter på dette plan et lige så virkeligt liv som her i den fysiske verden, thi dens sansorganer er tilpasset efter den verden, i hvilken den befinder sig, men den fornemmer i regelen ingenting af den eller de verdener, som er højere end dens egen og kan kun med besvær trænge ned i en lavere.

Men menneskeåndens evighedsvandring går ikke i en bestandig opstigning fra lavere til højere planer, den frembyder billedet af en bølge-bevægelse med en skiftevis nedadgående og skiftevis opadgående retningslinje. Den må af hensyn til sin udvikling til tider gå ned igen i lavere verdener for at hente nye erfaringer, som den siden bearbejder og udnytter i de højere, - aldeles som polarforskeren af og til må begive sig til de arktiske lande for at gøre iagttagelser og forøge de geologiske, botaniske og biologiske samlinger, han siden i sit studereværelse videnskabeligt ordner og bearbejder. Ved en sådan nedstigning må ånden på ny ikklæde sig det grovere hylster, som svarer til det lavere verdensplan, hvortil den forflyttes, og dermed lukker den af for udsigten til det højere plan, som udgjorde dens tidligere hjemsted.

Ånd, sjæl og legeme, denne trefoldighed spores gennem alt eksisterende, selv om det er på forskellige stadier af udvikling. I naturens lavere former synes materien at være fremherskende, sjælen viser de første spor af et gryende liv, men ånden er endnu ikke vågnet. I noget højere former kan ånden ganske vist endnu være slumrende, men sjælen har vokset sig stærk og arbejder på sin videre vækst. I den højeste form er ånden vågnet til klarhed, sjælen er fuld af liv og virksomhed, og legemet er dens lydige værktøj. Men overalt, hvor der findes ånd, findes der også materie, om også i uendelig finere form, og overalt, hvor der findes materie findes der også ånd, om også kun i latent tilstand. Og mellem dem begge går sjælen som budbringer.

Dette er kun i grove træk beskrivelsen af mennesket og kosmos. I det følgende får vi lejlighed til noget nærmere at udvikle de her skitserede forestillinger så langt vor viden derom strækker sig, og det er i sandhed ikke langt. Om den fysiske verden og vort eget fysiske legeme

- det såvidt vides laveste eller rettere groveste plan - antager vi at eje en omtrent fuldstændig viden; i virkeligheden er den dog meget begrænset. Om det nærmest liggende højere plan, den astrale verden, har vi mere en anelse end en virkelig viden. Om der ud over liggende højere, himmelske verdener ved vi næppe noget, men vi har håb om, at de eksisterer.

21

Der råder i almindelig tale megen uklarhed angående begreberne »ånd« og »sjæl«. Allerede Paulus har dog en bestemt adskillelse mellem dem, idet han siger, at mennesket består af ånd, sjæl og legeme, endskønt han ikke nærmere definerer de forskellige begreber. At han dog tillægger sjælen en legemlig form, fremgår af 1:ste kor 15:40 og 44, hvor han taler om himmelske legemer og jordiske legemer, om »et åndeligt legeme og et naturligt legeme«, men, siger han, »en er de himmelskes herlighed og en anden de jordiskes«.

Kirken har imidlertid sammenblandet begreberne *ånd* og *sjæl*, og med den også den almindelige sprogbrug, idet begge disse udtryk anvendes i flæng i betydningen *ånd*. Man har set bort fra den bestanddel af mennesket, som Paulus kaldte sjæl, og det er på høje tid, at dette begreb atter indføres i den almindelige bevidsthed, hvis man skal komme til nogen klarhed angående menneskets natur og livet efter dette.

Da vort sprog imidlertid endnu er fattigt på udtryk for overfysiske forhold, kan det ikke undgås, at vi i det følgende stundom må anvende udtryk, som ikke fuldkomment dækker de omhandlede begreber. Når vi f. eks. taler om et individ, der har forladt jordplanet og er flyttet over til det astrale plan, kalder vi ham gerne »ånd« eller stundom »sjæl«, eftersom vi ikke har noget udtryk for begrebet »ånd med tilhørende sjæl«. Og i sammenhæng dermed kan det jo være berettiget i almindelig sprogbrug at betegne alt for os usynligt med det fælles udtryk »ånde-verdenen«. Ligeså kan det undertiden være hensigtsmæssigt, når talen er om sjælen, særligt angående dens lavere funktioner, at identificere den med dens mest fremtrædende element »astrallegemet«.

Efter at vi nu har gjort os fortrolige med de ydre konturer af universet og mennesket, skal vi gå videre til et nærmere studium af de livs-spørgsmål, som ligger os nærmest.

ANDET KAPITEL

Hvad er døden?

Læser, har du siddet ved et dødsleje? Har du fulgt det normale forløb af den højtidelige proces, da en ven, en nær slægtning har aflagt den jordiske klædning og er flygtet - du vidste ikke hvorhen? Har du lagt mærke til selve dødsarbejdet, hvorledes det begynder med kraftige, taktfaste åndedrag, hvorledes dets fremadskriden betegnes ved lemmernes gradvise afkøling, først benene, derefter armene og til sidst kroppen, hvorledes hjertevirksomheden langsomt aftager, hvorledes åndedrættet bliver svagere og svagere og slutter med nogle rallende lyde, hvorledes til sidst blikket slukkes og en fredfyldt ro breder sig over de kære træk?

Alt er sluttet, livet er flygtet, jorden har fået sit lån tilbage. AF den elskede, som har kæmpet sin sidste kamp på jorden, ligger kun en kold og stille krop tilbage, som aldrig mere skal møde dig med en åben favn, aldrig stråle i et kærligt smil, aldrig give dig et venligt håndtryk til støtte i livet.

Hvad er der da sket?

Ånden har sluttet sin jordevandring. Sjæl og legeme, som gennem en lang årrække har været så inderligt forenede, er efter en sidste omfavelse skiltes for aldrig mere at genforenes. Det fysiske legeme, som således er blevet berøvet sit livsprincip, er hjemfaldet til ødelæggelsen. Det har udspillet sin rolle og er blevet aflagt som en udslidt dragt. Dets bestanddele vil nu opløses i sine enkelte elementer for ifølge naturens love at indgå andre forbindelser. Nogen anden opstandelse får det aldrig del i.

Men ånden, det evighedsvæsen, som gav liv til dette legeme, har, iklædt sin sjæl, forladt det fysiske plan og er flyttet til sit hjemland, den astrale verden, hvor den fri for materiens lænker går et nyt liv i møde,

23

fuldt af nye opgaver, helliget fly virksomhed. Det astrale legeme, som nu er dens ydre hylster, bærer vel jordelegemets præg, men befriet for dets hårde indkapsling former det sig efter en skønnere type i ungdommeligt smukke træk, som dog altid minder om det fysiske legeme.

Den er blevet medborger i en ny verden, men har ført alle minder fra sit jordeliv med sig til sin nye tilværelse, alle følelser af ømhed, som har bundet den til dem, den forlod. Båndet, som bandt den til venner og frænder, er ikke bristet; det er kun udstrakt og skal en gang genforene dem, som har været knyttet til hinanden af virkelig sympati. Således er også de venner, som er gået forud for den, gerne rede til at møde den ved dens indtræden i åndeverdenen for at hjælpe den til rette dér og føre den tilbage til den sfære og den plads, hvor den har sit rette hjemsted.

Den proces, vi kalder døden, betraget som en fysiologisk foreteelse, består således deri, at det bånd, hvormed astrallegemet har været fæstnet til det fysiske legeme, klippes over. Også under jordelivet kan - særligt hos visse medier - astrallegemet nok gå ud af det fysiske legeme, og ånden således med sit sjælehylster for en kortere stund forlade sin materielle bolig og strejfe ganske frit omkring i åndeverdenen, men den bindes altid af en stærk tråd ved sit fysiske legeme, som medens dette foregår, ligger nedsunket i søvn eller dvale. Og gennem denne tråd opretholdes forbindelsen med legemet, så at dette holdes i live. Men ved døden brister dette bånd eller måske rettere alle de tusinder af fine tråde, hvormed det astrale og det fysiske legeme er indvævet i hinanden. Under normale forhold løsnes først extremiteterne, siden kroppen og til sidst hovedet, hvorefter astrallegemet, som er af en meget elastisk konsistens, langsomt ligesom flyder ud af legemet og former sig til et nyt legeme, et nyt ydre hylster for ånden.

Dette frigørelsesarbejde kræver en længere eller kortere tid, borende på, hvor hårdt ånden har været bundet i materien. For den, som kun har sat sin hu til jordiske interesser og sanselige nydelser, og som derfor med hele sit væsen er bundet til materien, er døden en langsom og stundom også smertelig proces, men for den, som, lutret i livets skole, har overvundet al jordisk attrå, er døden en befrielsens engel, som smertefrit og let løser de jordiske bånd. I særdeleshed bliver dette tilfældet, hvis disse bånd under en forudgående sygdom lidt efter lidt er blevet skørnet. Da er døden kun en let slummer, hvorfra ånden med en følelse af vederkvægelse vågner op i en anden verden.

En brat død indebærer derimod i de fleste tilfælde, i modstrid med hvad man sædvanligvis forestiller sig, en langvarig og til tider også smertelig frigørelse. Det endnu med stærke bånd lankede astrallegeme skal da ligesom slides ud af det fysiske legeme, og dette er en naturstridig og derfor vanskelig handling. Undertiden flere timer efter, at det for os synlige dødsarbejde er ophørt, vedbliver dette frigørelsesarbejde, og så længe bibeholder legemet sin friske farve, skønt pulsen allerede er

standset og åndedrættet ophørt. Imedens er ånden dog sædvanligvis nedsunken i dvale og har derfor kun en dunkel, mere eller mindre ubehagelig fornemmelse af, hvad der foregår. Først når astrallegemet er fuldstændig frigjort, begynder den opløsnings proces, hvortil det livløse fysiske legeme er hjemfaldet.

Men bedre end nogen generel beskrivelse af dødsprocessen er vidnesbyrderne fra de clairvoyante medier, som med deres indre syn har iagttaget det højtidelige forløb af denne adskillelse mellem sjæl og legeme. Et par eksempler på sådanne direkte iagttagelser må derfor anføres her; særligt det sidste er et særdeles lærerigt og værdifuldt dokument, da det pågældende medium med den største nøjagtighed har fulgt hele dødsarbejdet og skildrer dets forskellige faser.

Myra Carpenter, en både på forstandens og karakterens område meget fremragende kvinde, skildrer således i et brev til en ven sin moders overgang til åndeverdenen.*)

Min moder og jeg havde ofte talt sammen om døden og udødeligheden. Medens hun endnu var rask, hypnotiserede hun mig undertiden og kunne på denne måde sætte mig i clairvoyant tilstand. Senere fik jeg evne til selv, uden nogen andens hjælp, at hensætte mig i en sådan tilstand. Mere end én gang havde min moder bedt mig om, at jeg skulle gøre dette ved hendes dødsleje og nøje iagttage åndens frigørelse fra legemet. Hendes vaklende helbred sagde hende, at hun ikke havde langt

*)*Efter The Banner of Light.*

25

igen, men for hende havde døden ikke noget afskrækkende ved sig. Da hun følte, at den nærmede sig, sendte hun bud efter mig; jeg var nemlig tilfældigvis borte for at pleje en anden syg. Jeg kom og blev hos hende, indtil hun havde ombyttet sit gamle hjem med et bedre.«

»Da jeg så, at dødsarbejdet begyndte, satte jeg mig hos hende og var snart i clairvoyant tilstand. Det smertelige syn af en moders dødsleje forvandlede straks til en herlig frydefuld åbenbaring. Skønne, engle-lignende skikkelser var nærværende og vågede over hende. Deres åsyn strålede af lyksalighed, deres dragter var gennemsigtigt lette og hvide som sne. Jeg kunne også føle dem, men blot som - jeg fristes til at sige - fortættet luft. AF disse himmelske hjælpere stod nogle ved hendes hoved og nogle ved hendes fødder, medens endnu andre svævede over hende. Deres legemsform var den menneskelige form idealiseret; vinger havde de ikke. Rene og kærlighedsfulde, som de var, var det dejligt at se på dem, medens de vogtede på den forandring, der foregik med min moder.«

»Nu vendte jeg min opmærksomhed mod hende og så, hvorledes de fysiske sanser lidt efter lidt op hørte at fungere. Først slukkede synet, idet der syntes at lægge sig et slør over hendes øjne. Derefter ophørte hørelsen og til sidst følelsen. Siden så jeg, hvorledes livet trak sig tilbage fra extremiteterne. Det lys, som førhen gennemtrængte dem, trak sig sammen op imod brystet, og samtidig syntes et slør at brede sig over de legemsdele, hvorfra livet var flygtet. Nu begyndte ligesom en lys kugle at danne sig over hendes hoved; den voksede mere og mere, så længe ånden endnu havde nogen forbindelse med legemet. Sidst forlod lyset hjernen, men endnu syntes en streng af sølvhvidt lys at forene kroppen med den lyse masse. Strengen brast, og nu begyndte lyskuglen at antage menneskelig skikkelse. Snart kunne jeg i den genkende min moder, men O, hvor forandret! Hun var forynget og forherliget, klædt i skinnende hvide klæder, fri for sygdom og plager.«

»Hun blev budt velkommen af de tilstedeværende ånder med samme glæde, en mor føler ved sit barns fødsel. Hun fæstnede ingen opmærksomhed ved mig, men fulgte sine åndevenner. De syntes at gå igennem luften. Jeg forsøgte at følge dem åndeligt, thi jeg længtes efter at være hos min moder, men jeg så dem stige opad, til de forsvandt i det uendelige rum. Da lagde der sig en tåge over mine øjne, og jeg så intet mere.

Jeg vågnede igen til min naturlige tilstand, men ikke til sorg, således som de, der intet håb har. Dette syn, skønnere end ord kan beskrive, står endnu uudsletteligt i min erindring og er mig en usvigelig trøst i mit tab.«

Her er andet tilfælde:

Den mærkelige amerikanske seer, *Andrew facksøn Davis* *) - som i høj grad ejede klarsynets gave, var engang nærværende ved en ældre kvindes dødsleje og har i første del af sit store arbejde »Great Harmonia« beskrevet dødsforløbet, som det formede sig for hans åndelige syn.

»Jeg så«, fortæller han, »at den legemlige organisme ikke længer kunne tjene det åndelige principps forskelligartede krav. Men legemets organer syntes ligesom at ville sætte sig imod den livgivende sjæls fjernelse. Muskelsystemet kæmpede for at bibeholde bevægelsesevnen, nervesystemet anstrengte sig for at bevare følelsen, og hjernen kæmpede for at fastholde intelligensen eller bevidstheden; legemet og sjælen lignede to venner, som følte, at de nu for altid måtte skilles. Disse indre stridigheder

tog sig for de ydre sanser ud som en kvalfuld lidelse, men jeg er taknemmelig og lykkelig over at have været vidne til, at disse foreteelser ikke var tegn på smerte eller ulykke, men ganske simpelt på, at ånden nu stod i begreb med for altid at aflægge den jordiske dragt.«

»Nu indhylledes hovedet i en smuk, mildt lysende atmosfære, og samtidig så jeg den store og lille hjerne udvide deres inderste dele. Jeg så dem afbryde de for dem guddommelige galvaniske funktioner og senere mærkede jeg, at de ligesom mættede sig med den livselektricitet og livsmagnetisme, som tilhører underordnede organer. Hjernen viste sig pludselig ti gange mere positivt magnetisk, end den nogensinde havde været, mens hun var ved sit fulde helbred. Dette fænomen går sædvanligvis forud for den fysiske opløsning.«

»Nu var dødsprocessen begyndt. Hjernen drog lidt efter lidt de livgivende fluider fra kroppens øvrige dele til sig, og i samme grad som

*) Om Davis fortæller Perty i „Mystische Erseheinungen der mensehuchen Natur“ bl. a. følgende: „Den s. k. seer Andrew Jackson Davis, er en højst mærkværdig somnambul og „åndeskriver“, hvis skrifter har fået en forbavsende udbredelse i De Forenede Stater. Han fødtes 1826 af fattige forældre. Skønt han kun havde en meget ringe skoleuddannelse, udviklede han som 19-årig ung mand under hypnotisk søvn i 157 foredrag et fuldstændigt naturfilosofisk og åndsfilosofisk system. I vågen tilstand kunne han næppe udtrykke sig korrekt, og først efter et møjsommeligt arbejde lærte han sig at forstå, hvad han selv havde dikteret i somnambul tilstand.“

27

organismens extremiteter blev mørke og kolde, syntes hjernen lys og skinnende.«

»Jeg så i den milde åndelige atmosfære, som udgik fra den døendes hovede, hvorledes de ubestemte yderlinier dannede et andet hovede, som efterhånden udviklede sig og til sidst blev så kompakt og stærkt strålende, at jeg ikke længere hverken kunne se tværs igennem det eller betragte det så uafvendt, som jeg ønskede. Medens dette hovede udskiltes og organiseredes udenfor og over det materielle hoved, så jeg, hvorledes den lysende atmosfære, som strømmede ud gennem hovedet, befandt sig i en livlig bevægelse; men alt eftersom dette hovede blev tydeligt og fuldkomment, forsvandt den lysende atmosfære lidt efter lidt.«

»Med stor forbavselse og udsigelig ærbødighed betragtede jeg de mystiske processer, som skete. På samme måde som det åndelige hovede udskiltes og organiseredes, så jeg senere, hvorledes nakken, skuldrene, brystet, ja hele den menneskelige organisme udvikledes harmonisk. Jeg mærkede også, at det var de sjælelige egenskaber, som udviklede og fuldendte den nye organisme. De fysiske skrøbeligheder, som kendetegnede den døende krop, var i det nye åndelige legeme næsten fuldstændigt fjernede.«

»Medens dette åndelegeme udvikledes fuldkommen synligt for min indre iagttagelsessevne, fremviste det materielle legeme for dem, der var til stede i værelset, mange tegn på smerte. Disse tegn var dog helt og holdent bedrageriske; de forårsagedes alene af livskraftens inddragning fra lemmerne til hjernen og senere af dens udstrømning fra hjernen til den nye organisme.«

»Nu hævede åndelegemet sig op i opret stilling over det forladte legemes hoved, men umiddelbart førend den endelige opløsning af det bånd, som gennem så mange år havde forenet disse to legemer med hinanden, så jeg noget meget ejendommeligt, en lysstrøm af livselektricitet i stærk bevægelse mellem det udstrakte fysiske legemes hoved og det opretstående åndelige legemes fødder. Dette lærte mig, at det, som sædvanligvis kaldes død, blot er en åndens fødsel til nyt liv på et højere tilværelsesø plan. Ja, overensstemmelsen mellem et barns fødsel til denne verden og åndens fødsel til en højere verden er så fuldstændig, at ikke engang navlestrengen, som lige til det sidste forbinder de to organismer savnes. Og her bemærkede jeg noget, hvorom jeg ikke før havde haft nogen anelse, nemlig at da denne brast, strømmede en ubetydelig del af den livselektricitet, hvoraf den var fyldt, tilbage til det døende legeme og straks udbredte sig gennem hele organismen, tydeligt i den hensigt at forhindre dens umiddelbare forrådnelse.«

»Så snart den kvindelige ånd, hvis afsked fra sit fysiske legeme jeg havde været vidne til, var fuldstændig befriet, så jeg, hvorledes hun begyndte at indånde den omgivende jordiske atmosfæres åndelige bestanddele. Først syntes hun kun med vanskelighed at tåle denne nye livsluft, men i løbet af nogle sekunder ind- og udåndede hun dette element med den største lethed og fornøjelse. Og nu så jeg, at hun var i besiddelse af organer, som i alle henseender var analoge med dem, som tilhørte hendes aflagte jordiske legeme, kun forædlede og forskønnede. Denne forandring var dog ikke så

gennemgribende, at den havde forandret hendes skikkelse eller det karakteristiske i hendes udseende. Hun lignede sit tidligere jeg i så høj grad, at hendes gamle venner, hvis de havde set hende sådan, sikkert ville have udbrudt: nej, hvor ser du rask ud! hvor har du forandret dig til din fordel!«

»Jeg så videre, hvorledes hun vedblev at indpasse sig i og vænne sig til de nye elementer, som tilhørte det åndelige liv. Hun gjorde det uden sindsbevægelse, med filosofisk ro, alt for meget optaget af alvoren i den proces, hun havde gennemgået, til at ofre nogen opmærksomhed på sine pårørendes klager og tårer.«

»Til hele denne forvandling var medgået to og en halv time, men noget bestemt tidsmål for dødsprocessen gives naturligvis ikke. Uden at forandre min stilling eller min åndelige iagttagelse vedblev jeg at betragte den nyfødte ånds bevægelser. Så snart hun havde vænnet sig noget til de nye elementer, som omgav hende, steg hun ved en viljesanstrengelse ned fra sin ophøjede plads over liget og gik gennem den åbne dør ud af det soveværelse, hvor hun så længe havde ligget syg. Det var sommer, og alle døre stod åbne, så at jeg med blikket kunne følge hende ud af huset, ud i det frie. Det var en glæde at se, hvor let hun skred

*) Jævnfør udtrykket i Prædikerens bog 12, 6: „førend sølvsnoren brister.“

29

fremad, hun bogstaveligt gik på den atmosfæriske luft, fuldstændig som vi går på jorden.«

»Umiddelbart efter hendes udgang af huset mødtes hun af to venlige ånder, og efter at de ømt havde genkendt hinanden, begyndte de sammen at stige skråt opad gennem luften. Det var, som om de vandrede på skråningen af et bjerg. Jeg fulgte dem med mit åndelige syn så længe, jeg kunne, men snart forsvandt de for mit øje.«

»Jeg vendte tilbage til min sædvanlige tilstand. Hvilken modsætning! I stedet for den ungdommeligt smukke skikkelse, jeg for kort tid siden havde set forsvinde, lå nu her det livløse, kolde lig, den puppe, som den jublende sommerfugl for nylig havde forladt.«

Så vidt Davis. Frigørelsesarbejdet går dog ikke altid så let. Ifølge andre beretninger må særligt uddannede ånder træde hjælpende til, et forhold, som yderligere minder om barnets fødsel her på jorden. Det er heller ikke altid således, at den såkaldt døde straks finder sig tilrette i sin nye tilværelsesform. I mange tilfælde er ånden i kortere eller længere tid efter overgangen halvt bevidstløs. Den passes da og plejes af velvillige ånder, almindeligvis sådanne, som den under jordelivet har været åndeligt beslægtet med. Først efterhånden vågner ånden til bevidsthed om den forandring, som er foregået, og ser sig forundret om i den verden, hvori den er havnet. Nogle holder endog længe fast ved den forestilling, at de endnu lever på jorden.

Men hvorledes end tilstanden i åndeverdenen senere må forme sig, er dog selve dødsprocessen i regelen meget lettere, end man tror. Døden er ikke den »rædselens konge«, som uvidenhed og vildfarelse har villet gøre den til, den er en *befrielsens engel*, som, så varsomt den kan, løser de lænker, hvormed ånden under sit jordeliv har været bundet i materien. Det er kun en omplantning, den udfører i en lettere, renere livsluft. Ånden går efter sin pilgrimsfærd i materien tilbage til den verden, hvorfra den er kommet, dens eget rette fædreland.

Blev denne sandhed rigtig levende for os, støvets børn, så ville vi, i stedet for at frygte døden, hilse den med glæde, og vi ville lære ikke at forstyrre den dybt gribende proces ved et dødsleje med gråd og hulken, men derimod at lette dødsarbejdet ved vore bønner.

Mod sorgen og savnet ville vi finde en trøst i visheden om et gensyn.

TREDIE KAPITEL

Opvågningen.

Det ville uden tvivl være af stor interesse at vide, hvorledes den første opvågning af dødens slummer føles for den befriede ånd, men på det spørgsmål gives der uendeligt mange svar, thi enhver er et individ, som har levet sit særegne liv, gået sin egen udviklings gang og indtager således et standpunkt, som ikke falder fuldstændigt sammen med nogen andens. Derfor er hans erfaringer, når han vågner i en anden verden strengt taget forskellige fra alle andres.

Skulle man imidlertid ud af de mængder af meddelelser, som er kommet fra de hedengangne, søge at få et første indtryk frem, som ville være fælles for det store flertal, så turde dette kunne betegnes som *en ubeskriveligt behagelig følelse af velvære*.

Endnu har den frigjorte ånd måske ikke slået øjnene op; den ligger halvt bevidst som i dvale, men den føler det, som om en trykkende byrde var løftet fra den, brystet udvider sig, den ånder lettere, et vidunderligt nyt liv føles ligesom at sprudle i årene. Hvad er der da foregået? Den slår øjnene op og ser sig omkring. Den ser som gennem et let slør sine nærmeste stå sørgende omkring sygesengen, og der ligger dens gamle legeme med brustne øjne. Er den da død? - død? den føler sig jo mere levende end nogensinde. En vis tunghed besværer ganske vist endnu dens lemmer - en naturlig følge af den krise, den har gennemgået - men den føler sig ung og rask på ny. Hvilken lettelse at have aflagt den skrøbelige støvhytte, som trykkede så tungt! - *Den er fri!* Landflygtigheden i det fremmede land er forbi. Den er vendt tilbage til sit hjem, den verden, den som ånd med rette tilhører. Lænken er faldet. Støvet har fået sit lån tilbage. Nu bevæger den sig med største

31

lethed i sit nye element. Der ligger noget berusende i den frihedens livsluft, den så begærligt indånder.

Men beruselsens øjeblikke er korte. Efter at den af venlige ånder er blevet ledsaget til den sfære, hvorfra den gik ned til jordelivet, og som nu bliver dens første hjem, og dér har sundet sig efter den forvandling, den har undergået, trænger minderne fra dens jordevandring sig ind på den. En dyb alvor griber ånden. Regnskabet er kommet. I selvprøvelsens lys oprulles billede efter billede af det jordeliv, den har sluttet, og den stilles til doms for sit højere jeg, sin egen samvittighed. Det er mærkværdigt, med hvilken skarphed mindet gengiver træk efter træk af dens forløbne liv. Ja, det er ikke blot erindring, det er betragtning. I astrallyset findes alt fotograferet, og som på en film rulles de levende billeder forbi, scene efter scene, de smukke såvel som de grimme. Ånden ser sig selv i den ubestikkelige sandheds spejl. Der ligger noget ubehageligt deri, således at tvinges til at se på sig selv. - Og alle disse mørke pletter; så pinligt at være nødt til at betragte dem. Gid dog den ukærlige handling var ugjort! - Hvad var bevæggrunden? - selviskhed; gid det hårde ord ikke var sagt! - dikteret af såret forfængelighed; gid den skamplet var udslettet! - bagved den lå den mest lumpne vindingslyst. Men der er dog ikke bare mørke pletter, også lyspletter findes, også de kommer frem, thi fuld retfærdighed skal udøves. Den ser med glæde det gode, den har gjort, de kærlighedsgerninger, den har udført, men også dens glæde er blandet med vemod. Den ser, hvor lidt den har gjort imod, hvad den havde kunnet udrette, hvis ikke også her selviskhed, sårbarhed og frygtsomhed havde virket hæmmende og stækkende. Det er tunge øjeblikke ånden må gennemgå, når den holder mønstring af sit jordeliv. Få er de, som ikke gribes af smerte, når de sammenligner, hvad de *har* været, med, hvad de kunne have været, når de finder, hvor lidt de har udrettet for at opbygge deres eget højere selv.

Men hvis også den, som overfor verden har været et tilsyneladende godt menneske, i denne regnskabet stund kan have det svært, hvor meget sværere skal det ikke være for den, som i utætmet råhed har krænket både menneskelig og guddommelig lov. Det er uhyggelige scener, som oprulles for ham. Han ser, hvorledes de dyriske lyster har brændt uhyggelige mærker i hans karakter, hvor dybt han har krænket dem, som han har været sat til at beskytte og lede, hvorledes han har slæbt sig selv i smudset. Ånden vrider sig i skam og fortvivlelse, men stadig ruller det uhyggelige scenen videre. Han ville gerne anråbe bjergene om at falde over sig, højene om at skjule sig, men han er som lammet, han kan ikke komme bort, han må se det mørke panorama til ende. Det gik vel an, om han var alene, men foran ham står en lys skikkelse, det er hans skytsånd. Det er den, som opruller disse billeder for ham. Dybt bedrøvet ser den på sin protegé.

»Ser du nu«, siger den, »hvilken stakkel, du har været. Havde du lyttet til mine advarsler, så havde meget været anderledes. Du troede, at du kunne gøre dette, fordi ingen så dig. Tåbe! Intet kan skjules. Hver handling, hvert ord, hver tanke af nogen betydning brænder sig med ildskrift ind i dit livs historie, og alt dette måtte du læse. ja, ikke alene du, men også enhver, som du har forurettet, kan læse,

hvad her står skrevet. Prøv nu dig selv. Hvor lå roden til alt dette onde? Ser du, hvorledes der overalt bagved de mørke pletter lå en higen efter at tjene dit lavere jeg. Snart skulle dette jeg beriges på en fattigeres bekostning, snart skulle det fremhæves i verdens øjne ved tilsidesættelse af en broder, som måske bedre havde fortjent at blive hædret, snart skulle dets dyriske lyster tilfredstilles, og da blev andres uskyld og hæder trådt under fod. Hvorledes har du ikke med alt dette besudlet dit evighedsvæsen, dit højere jeg! Du er skabt til i renhed og hellighed at tage del i det store kærlighedsværk, alle tings genoprettelse. Hvorledes er du vel istand dertil, sådan, som du nu ser ud? Bagved dig ligger et forspildt jordeliv. Men håbet er ikke forspildt, det står altid tilbage for den angrende. Bed om at få lejlighed til at gøre godt, hvad du har forbrudt, om at gense dem, du har forurettet, for at kunne tjene dem i kærlighed. Først når den broder, du har såret, kan slutte dig i sin favn, skal den plet, du ser her, for altid være udslettet.

* * *

Vi må imidlertid ikke forestille os, at denne selvprøvelse indtræder for alle umiddelbart efter døden. Det er naturligvis som en begyndelse nødvendigt, at ånden kommer til klarhed over den forandring, den har undergået, at den virkelig er, hvad vi kalder død. **Og hvor ejendommeligt det end kan forekomme, er det dog et faktum, at mange i lang tid**

33

efter deres død har den forestilling, at de endnu lever på jorden. Det er ofte tilfældet for dem, som i hele deres livsanskuelse er meget jordbundne, i særdeleshed dersom de er blevet kaldt hastigt bort, hvis de er faldet i krig, druknet ved et skibsforslis eller lignende.

Adelma von Vay *) beretter i »*Studien über die Geistenwelt*« hvorledes en officer, kaptajn A., som faldt i krigen i 1866, endnu flere måneder efter sin død ikke var fuldt bevidst om sin forandring. Hun nedskrev selv en meddelelse fra ham. Han var kommet, sagde han, for at træffe sin gamle ven og krigskammerat, kaptajn K., som på den tid gæstede baronesse von Vay. For ham berettede han, at han blev såret ved træfningen ved Nachod og siden faldt i en slags dvale. Men, da han kom til bevidsthed igen, opsøgte han sine kammerater, styrtede sig ind i døen værste kamptummel og »slog Preusserne eftertrykkeligt«, mærkværdigt nok uden at et hår krummedes på hans hoved. Siden rejste han til sit hjem, kørte først med tog, derefter i vogn og det sidste korte stykke gik han til fods. Men hjemme var der ingen, som kendte ham igen, ja, **han fandt til sin forbavselse, at han måtte være blevet usynlig og grublede meget derover.** Nu havde han opsøgt sin ven K., som han vidste var spiritist, for at spørge om han kunne forklare dette. Han udtrykte også sin forbavselse over, at baronesse von Vay »sad og førte protokol over alt, hvad han sagde«. (I virkeligheden gik det sådan til, at A.'s skyts-ånd førte mediets hånd og på denne måde gengav hans tanker). Han erkendte, at han næppe havde nogen krop, ja, at han var blevet så tynd, at han kunne gå igennem den mindste dørsprække. Og dog ejede han en krop, han følte sult (han var i jordelivet en stor gourmand) og syntes, det var trist, at han ikke kunne spise så meget som før. En cigar måtte han dog have, og så ville han passiare, for det havde altid været hans største fornøjelse.

Først efter flere seanser lykkedes det hans ven K. at overbevise ham om, at han havde forladt jordelivet. Så virkeligt stod dette endnu for ham, og så jordbundet var han. Men, da han havde været et godhjertet menneske, gik det forholdsvis let for ham, efter at han var kommet til klarhed om sin tilstand, at afryste de jordiske lænker.

Vi ser her et typisk eksempel på, hvor svært det i begyndelsen kan være at finde sig tilrette i ånde verdenen for den, som her i livet kun har haft materielle interesser, og hvorledes den forestilling, at han endnu lever på jorden, også lænker ham her og hindrer hans videre udvikling. Det kan vare år, ja, mange år, inden en sådan støvets træl kan løsrive sig fra den opfattelse, at han endnu tilhører jordelivet, og længe lever han kun et underligt skinliv, længe er hans videre fremskridt hindret.

Men for at kunne komme til en virkelig selvprøvelse er det ikke nok at indse, at man har forladt sit jordeliv, man må også eje evnen til så at sige at stille sig udenfor sig selv for fuldt objektivt at kunne granske sig selv, sine egne tanker, ord og handlinger, og her møder man ofte store vanskeligheder.

*) En østrigsk baronesse, som selv er et udmærket medium og gennem flere værdiføde arbejder har beriget den spintistiske litteratur. (En anden bog med samme tema, av samme [Adalma v.V.](http://galactic.no/rune/livdod2.htm) kan også leses på svensk på disse sider på galactic.no/rune/livdod2.htm)

Selvretfærdigheden i alle dens skiftende former, fra den rå opfattelse, at hævn er ligeså berettiget som sød, til den mere forfinede farisæisme, som takker Gud for, at man har den »rette tro«, udgør i almindelighed den største hindring. Den skytsånd, som har fulgt mennesket gennem dets jordeliv og siden vil være det behjælpelig med at finde sig tilrette på det nye livsplan, har derved et stundom meget tungt og utaknemmeligt arbejde. Den religiøse ufordragelighed er måske det hårdeste af alle skjold at gennembryde. Den, som er fanget i sådanne lænker, er døv for al fornuft og uimodtagelig for al undervisning. Han er stivnet i forestillingen om sin egen ufejlbarhed, og det kan vare meget længe, inden han kan bringes til at betragte sit forløbne jordeliv i strålerne af et højere lys. Han lever et skinliv i ufrugtbart religiøst pindehuggeri, og han kommer ikke længere, førend han slipper sin fra jorden medførte vildfarelse.

På samme måde går det den ukærlige, som ikke har elsket andet end sit eget jeg, som aldrig har haft hjerte for et lidende medmenneske, aldrig følt behovet for genkærlighed. Han er sig selv nok, og ud fra denne følelse breder der sig en iskulde, som lidt efter lidt ikke alene fryser hans eget åndelige liv til is, men også sætter sit præg på hans omgivelser. Der findes dem, som tror, at de bor i et ispalads, hvor de på en trone af sne og is sidder urørligt hensunkne i beundring af deres eget jeg. I virkeligheden fortæres de dog af en uafbrudt sjæleangst, men de er for stolte til at vise den. Sent lærer en sådan ånd at vågne til kendskab om sin stilling.

35

Den, hvis eneste glæde har været at ophobe jordiske ejendele og kun anvendt dem som middel til at samle endnu flere, slæber på en tung lænke, som ikke kan løftes, førend han er kommet til klarhed over, hvor gavnløs hans stræben har været. Man skulle tro, at det kun behøvedes, at en sådan ånd slog øjnene op i en anden verden og fik at se, at han ikke havde kunnet tage sine dyrt erhvervede skatte med sig derover, for at han straks skulle indse sit livs indholdsløshed, men således er forholdet ikke. Den jordbundne ånd fører sine jordiske forestillinger med sig og skaber gennem sine tanker en skinverden efter sin smag omkring sig. Den gerrige sidder også dér og tæller sit guld, men det løber mellem fingrene på ham. Han begynder om og om igen, men får aldrig fat i det, og så lider han alle den gerriges kvaler. Det er svært at rive ham ud af hans tåbelige forestilling, men han bliver ikke fri, førend han kan afstå fra sine indbildte skatte.

Den, som har sølet sig i drukkenskabslasten, har bundet sin ånd med stærke lænker. Han kravler endnu længe efter sin overflytning på det laveste, mest jordbundne åndeplan. Han ved ikke af, at han er død. Han opsøger sine gamle drikkebrødre og følger dem til kroen, han forleder dem til at overfylde sig, han suger sig fast ved sine ofre, thi gennem dem bliver også han på sin måde beruset. Selv kan han naturligvis ikke drikke, men han indbilder sig, at han gør det, **og så materielt er endnu hans astrallegeme, at han faktisk nyder spiritusdunsten.** Krogæsten aner ikke, hvilket grimt selskab han i almindelighed fører med sig, og hvor let han bliver et rov for deres forlokkelser, som i jordelivet har haft samme last som han selv.

På samme måde går det morfinisten, frådseren, vellystningen, ja alle disse kødets trælle, som har givet deres lavere tilbøjeligheder frit løb i stedet for at beherske dem. De kommer til åndeverdenen belastede med de lænker, de selv har smedet sig og bliver dem ikke kvit, førend de vågner til klarhed over, hvor langt de har været ude i vildfarelsen.

»Disse ånder«, siger den, som gennem Adelma von Vay i »*Rejse-minder fra åndeverdenen*« har skildret de sanselige lysters sfære, »føler det menneskelige behov men uden at kunne tilfredsstille det. Mangen, som gennem sit jordeliv har levet i orgier, frådset ved måltider og hengivet sig til drukkenskab, lider her af en fortærende sult og tørst; følgerne af umådelighed i mad og drikke må her på en rædselsfuld måde sones. Ja, jeg kan ikke beskrive, hvor forfærdelig denne sfære er. Jeg hørte to høje ånder prædike for de stakkels vildfarne. Mange græd og hulkede, andre hånlo og forbandede. I sandhed, her erfarer man, hvorledes synden straffer sig selv. De laster, man har udøvet på jorden, og som dør kaldtes nydelse, bliver her til et helvede. Utugt og sanselige udsvævelser har forgiftet disse ånder og gjort dem til krøblinge. De fortæres af et ulideligt begær efter tøjlesløse udsvævelser, som aldrig kan tilfredsstilles. Stundom hænder det, at hele skarer af disse lavt stående ånder gennembryder deres sfæres begrænsninger og styrter sig ned på jorden. De er menneskenes fristere, som går omkring som brølende løver, søgende hvem de kan opsluge. Hvor mange mennesker er ikke svage nok til at prisgive sig deres indflydelse.«

»Nogle af disse ulykkelige falder hen i sløvhed, de bliver ubevægelige, apatiske og hensunkne i en af stygge drømme forstyrret søvn, af hvilken de kun gennem smerter af næsten fysisk natur kan vækkes. De er meget hjælpeløse og behandles som syge. Gode ånder har nemlig her skabt pleje og hjælp for sådanne, som viser bodfærdighed og vilje til at lære noget.«

Vi har kastet et blik i de såkaldte helveder og set hvor dybt beklagelses værdige de er, som af deres utæmmede lave drifter er blevet trukket ned i denne tilstand. Det er ikke en ydre domshandling, som har forvist dem dertil. De har selv pådraget sig deres elendighed, og de kan selv rejse sig deraf. **Helvedet er ikke et sted, hvortil usalige ånder styrtes for at underkastes meningsløse straffe, det er en indre tilstand**, som lige så vel kan forekomme her på jorden som i en anden verden, en tilstand, som altid indebærer en fornedrelse, og som af den ulykkelige føles som en lidelse, han på alle måder søger at døve. Det er godt for ham, om det ikke lykkes ham, thi det er igennem denne selvforvoldte lidelse, han sluttelig skal vågne til selverkendelse, anger og sejr over sig selv.

Intet helvede er evigt.

I samme stund, ånden kommer til klarhed om sin tilstand, gribes af anger og råber om hjælp, lysner det omkring den, og hjælpen står ved dens side. Dens skytsånd er altid rede til at række den en hjælpende hånd, og derefter begynder opadstigningen. Den går hurtigere eller

37

langsommere alt efter den viljekraft, ånden lægger for dagen, men det går altid sikkert fremad.

Som en yderligere belysning af spørgsmålet om opvågningen må her gengives, hvad en ånd i en lille kreds i Stockholm 1884 udtalte om dette emne gennem et trancetalende medium.

»Menneskets liv er som en vinterdag, kort og råkoldt. Medgangens eller det glade og fornøjede sinds sollys kan ganske vist en gang imellem kaste et skær af skønhed derover, men flygtigt som vinterdagens sol. Menneskets korte tid bør bruges til at løse og knuse de lænker, som jorden og forgængeligheden uophørligt smeder og pålægger det. Fri og ren, uberørt af støvet og dets fornedrende besmittelse bør det ved sin afsked fra jorden fremtræde for den Hellige, som har givet det evne til frigørelse, til hellig følelse, til lighed med ham selv. Men jo længere mennesket lever, desto mere vikler det sig ind i jordbåndene, desto mere udvikles hos det tilbøjeligheden for og dyrkelsen af det forgængelige, som det dog må efterlade på jorden til at dyrkes af andre trælle, efter at det er gledet det ud af hænderne. Besudlet af synd, sluttet i lænker fra hoved til fod fremtræder det ikke for Herren, thi for hans rene øje kan det ikke vise sig således, men for den engel, som han sender for at anvise det den plads i den anden verden, som det gennem sit jordeliv har beredt for sig.«

»Alle uopfyldte pligter fremtræder nu for dets bevidsthed som ubarmhjertige anklagere, alle begåede synder som ubestikkelige dommere. Denne stund, da mennesket får sig selv at se i sandhedens lys, får at se, hvad det er, og hvad det har været bestemt til, hvad det havde været, dersom dets levned var forløbet i den renhed og den kærlighed, hvortil Gud gav det mulighed, da han påtrykte det sit segl - denne stund er selv for de reneste og varmeste sjæle en stund af umådelig smerte. Den gode ønsker, at han havde været bedre, når han ser, hvor få de træk hos ham er, som minder om det evige, hellige forbillede. Den onde, som kun ser et stygt vrængbillede af den evige skønhed, lider en så overvældende kval, at man kommer sandheden ganske nær, når man siger, at helvedet drager ind i sjælen. Ja, helvedet drager ind i sjælen, ikke sjælen i helvedet.«

»Men Herren, som er den evige kærlighed, vil ikke lade nogen sjæl forgå eller pines i endeløse tider. Smerten er det nødvendige redningsmiddel for den urene ånd. »Alt offer må saltes med ild«, alle synder sones med lidelse. Den, som går med stridigt sind til straffens velsignelse, forsinker og vanskeliggør sin genfødsel, mens den, som med taknemmelighed for den guddommelige kærlighed, med tiltro til den guddommelige retfærdighed styrter sig ind i renselsesilden, hurtigt vil udgå derfra frigjort og lutret for at begynde et nyt liv, bestandigt stigende opad i stadig klarere lys, i bestandig renere skønhed.«

bilde fra Lofoten- malt i 1887 – ukjent kunstner – altså omtrent på den tiden denne bok ble skrevet (utgitt 1904 oppr.)

FJERDE KAPITEL

Selv mordets ofre.

Vi bør ikke forlade ånde verdenens skyggesider, før vi har ofret nogen opmærksomhed særskilt på de ulykkelige, som er kommet naturen i forkøbet og har forkortet deres liv - dobbelt beklagelsesværdige først for alt, hvad de har lidt her i livet, inden de har grebet til den fortvivlede udvej, og derefter for den sørgelige skæbne, der har mødt dem på den anden side af dødens port, som de selv har åbnet med en falsk nøgle og siden slået i lås bag sig.

Næppe nogen af vor tids mange fejl er i så høj grad egnet til at vække menneskevennens alvorlige bekymring som de stadig flere forekommende tilfælde af selvmord. Den tæller sine ofre indenfor alle samfunds-klasser og alle dannelseslejligheder. Den rige synes ikke at stå bedre rustet overfor denne fristelse end den fattige, den højt stillede ikke bedre end daglejeren, måske snarere det modsatte. Oldingen, som ikke synes at have mange skridt tilbage til graven, ja, endog barnet, som endnu næppe har fået nogen erfaring i livet, begår samme fejltagelse som den mand, der kæmper midt i livets strid.

Bevæggrundene kan være meget forskellige; snart er det økonomiske bekymringer, snart frygten for retfærdighedens straffende hånd, snart skammen over et begået fejltrin, snart er det overmålet af sanselige nydelser med deres bitre eftersmag af væmmelse og livslede, snart såret forfængelighed, ulykkelig kærlighed eller måske tyngden af legemlige lidelser. Inderst inde er det således altid livslede og utålmodighed under byrden af jordelivets modgang og fremfor alt en dyb mistro til evnen til at kunne bære den, der er grunden til den skæbnesvangre handling.

Og hvoraf kommer denne mistro? AF bristende tro på noget evigt bestående, på en guddommelig ledelse af denne for vore kortsynede øjne så kaotiske tilværelse. Det er materialismen, som har dræbt denne tro, og som i selvmordene høster de modne frugter af sin overfladiske, glædesløse verdensanskuelse. Om alt er forbi for mig - forbi for evigt - med det sidste åndedrag i denne jords atmosfære, hvorfor skulle jeg da ikke have ret til at forkorte mine lidelser? Tilintetgørelsen må jo en gang komme, hvad betyder det da, om den kommer et eller to år tidligere. Tilintetgørelse er dog bedre end skam og vanære, eller plager og savn; altså, en rask handling, og alt er forbi. Sådan er materialismens konsekvenser.

Men hvis det nu ikke forholder sig således, hvis vil stedet derfor er evighedsvæsener, sat i skole her i sanseverdenen for at opdrages til medborgere i en højere verden, hvis hver lidelse, som her møder os, kun er den nødvendige følge af fejltrin, begået i denne eller en foregående tilværelse, og hvis denne lidelse tillige er det eneste, uerstattelige bodsmiddel for de sår, vi selv har pådraget os; da må jo selvmordet være en af de alvorligste skader, menneskeånden kan tilføje sig selv. Thi findes der en guddommelig verdensstyrelse, findes der en kærlighedsbestemt plan i dette tilsyneladende virvar af hændelser, som danner et menneskeliv, så er det jo soleklart, at jeg ikke ved en voldsgerning kan unddrage mig denne guddommelige ledelse; den ville da være afmægtig og jeg den stærkere, den ville da ikke være guddommelig. Og er disse lidelser nødvendige for min ånds moralske udvikling, så må de af et kærligt forsyn på ny pålægges mig. Det ville ikke hjælpe, at jeg egensindigt søgte at ryste dem af mig; de kommer igen i en følgende tilværelse, og jeg slipper dem ikke, førend jeg har lært at bære dem således, at de bliver mig til velsignelse.

Ja, sådan er den idealistiske verdensanskuelses opfattelse af de jordiske prøvelsers betydning, og dens konsekvenser hedder tålmodighed, fortrætning og håb. Hvilken af dem har nu ret?

I dette spørgsmål er spiritismen en kompetent dommer, thi den støtter sig på erfaring, ikke på et enkelt tilfældigt faktum, men på en hel skare af vidner fra den usynlige verden, selvmordere, som er kommet for at klage deres nød og skildre deres elendige tilstand. De, som er kommet så langt, at de roligt kan overskue hele rækkevidden af det tab, de selv har pådraget sig, bekræfter som med én mund, hvad her er blevet antydnet, at ingen kan undgå de lidelser, man behøver for sin

41

ånds lutring. Det kors, man her søger at kaste af sig ved at vælge døden, må man i en anden tilværelse på ny optage og bære. Ved sin voldshandling er man ikke undsluppet noget, man har tværtimod pådraget sig besværet med at gå en lang og tornestrøet omvej i stedet for at gå den ganske vist stejle, men lige vej op til lysere højder.

Hvorledes menneskeånden bliver sat i stand til i en anden tilværelse at råde bod på den skade, den har lidt, vil vi i det følgende komme tilbage til. Nu vil vi som en begyndelse søge at fatte, hvorledes selvmorderens opvågning i ånde verdenen former sig.

Skulle man ud af disse ulykkeliges i almindelighed meget samstemmende vidnesbyrd søge at uddrage det karakteristiske for deres tilstand nærmest efter døden, så kan dette sammenfattes i et eneste ord: Skuffelse, den bitreste, mest hjerteskrærende skuffelse. Den, som har søgt at skjule sin skam og vanære, mødes ved sin indtræden i åndevederen af endnu mere gennemtrængende blikke end dem, han har villet undfly. Den, som af frygt for straf har villet undslippe retfærdighedens tjenere, indbilder sig stadig at se dem komme for at gribe deres offer. Den ulykkelige er at ligne ved en afsindig, hvis sygelige fantasi uophørligt fremmaner de fantomer, han mest frygter. De tager skikkelse, disse skygger, af venner, han har bedraget, underordnede, han har udpint, uskyldige, han har krænket; og selv om de også kun er hjernesvind, fremkaldt af hans opskræmte fantasi, så ejer de dog for den ulykkelige en objektiv virkelighed, som er forfærdende. Den, som i overspændt følelsesrus har taget sit liv ved sin elskedes grav for at følge hende i døden, har også forregnet sig; hende finder han ikke bag det forhæng, han med egen hånd har løftet.

Nej, hvad de undflyer, disse ulykkelige, det møder dem, og, hvad de søger, det undflyer dem. Men, hvad de finder, det er mørke, ensomhed og tomhed, en isnende tomhed, som ikke undgår at vække fortvivlelse. Hvor gerne ville de ikke ønske sig tilbage til jordelivet med dets sorger og lidelser mod denne ensomhed, som kun afbrydes af de feberskygger, de selv fremmaner. Men porten er lukket - nogen vendt tilbage er ikke mulig.

Er de da aldeles forladte af alle gode ånder, disse beklagelsesværdige? Nej, selv de dybest faldne har deres kærlige plejere, barmhjertige samaritaner, som ikke skyer noget besvær for at lindre de usaliges kvaler, men så jordbundne, som disse ulykkelige endnu er, så grov den astralmaterie, hvoraf deres åndelige legemer er bygget, kan de ikke fornemme de lyse åndevæsener, som omgiver dem. De ser dem ikke, de har intet øre for deres kærlige formaninger. Da kan de langt tydeligere høre en menneskerøst, og derfor ledes de, ligesom andre ulykkelige ånder, ikke sjældent af deres åndelige plejere til en eller anden god spiritistisk seance for af dens leder at få den undervisning og trøst de behøver.

Det hænder ikke sjældent, at selvmorderen endnu meget længe efter sin død på en ejendommelig måde føler sig bundet ved sit afkastede fysiske legeme eller måske rettere ved dennes æteriske genpart. Han kan ikke helt frigøre sig, og dette forøger naturligvis ham plage. Mange samstemmende meddelelser går ud på, at denne forbindelse ikke fuldstændigt løses, førend timen er slået, da den naturlige død ville have gjort det, dersom den ulykkelige ikke var kommet naturen i forkøbet. Dette forudsætter imidlertid, at hvert menneske skulle have fået tilmålt en på forhånd bestemt livslængde, eller måske snarere at det, billedlig talt, i fødselen skulle være bleven udrustet med et for det afpasset vist kvantum olie til livsluens (no: livsflammens-) opretholdelse. Den kan plejes godt eller forsømmeligt; i første tilfælde rækker livet så længe, det var bestemt til at skulle vare, i det andet forkortes det gennem vanrøgt. Men luen kan også slukkes med egen hånd. Meget tyder på, at der heri ligger en sandhed, og i så fald indebærer det jo en vis følgerigtighed, at båndet, som fæstner ånden til materien, ikke fuldstændigt kan afskæres, før naturen har bestemt det. Nogen absolut regel turde dette dog ikke være, alt beror på, hvor jordbundet ånden har været. Ikke heller bør man forestille sig, at dette skulle være tilfældet med dem, som ved en ulykke har lidt en brat død. Da ånden er uskyldig i sin død, er også den tilmålte livsløb udløbet, og den befries fuldstændigt, selv om det er gennem et vanskeligt dødsarbejde.

Det er imidlertid naturligt, at så længe ånden er bundet til sin sårede krop, har den deri en stadig påmindelse om sin voldsomme død, og denne erindring er sikkert meget pinefuld.

Allan Kardec fortæller om en ånd, som meddelte sig i en spiritistisk cirkel i le Havre den 12. februar 1863, at denne, som kaldte sig Francis Simon Louvet, under sit jordeliv havde været forfalden til drukkenskab og til slut havde forkortet sit liv ved at kaste sig ud fra Frans I.'s tårn.

43

Mediets åndelige leder opgav, at selvmordet havde fundet sted den 22. juni 1857. Ved anstillede efterforskninger fandtes i »Journal du Havre« for den 23. juni 1857 følgende notits: »Igår kl. 4 e.m, blev de spadserende på molen yderst opskræmt af en forfærdelig hændelse: en mand styrtede sig ned fra tårnet og knustes mod stenbroen. Det var en gammel skibsbefragter ved navn Francois Victor Simon Louvet, som drukkenskaben havde drevet til selvmord.«

Skønt således omtrent seks år var forløbet efter hans død, sagde den ulykkelige, at han stadig havde den forfærdelige fornemmelse af at falde med svimlende fart mod stenbroen under sig. »Bed for mig«, sagde han, »at jeg må slippe for denne rædselsfulde skæbne - - Jeg skal knuses og atter knuses mod disse sten.«

En anden, som havde valgt at hænge sig, beklagede sig overfor en cirkel i Stockholm endnu et år efter sin død (også hans identitet konstateredes, skønt hans navn ikke angives her) over, at han så

alting som gennem en tåge og ikke vidste, hvor han befandt sig. Han forstod ikke, at han var død og mindedes ingenting om sin fortvivlede handling, men han havde en kvalfuld fornemmelse af noget, der sammensnørede struben, som om han skulle kvæles.

En tredie, som, overmæt af nydelser havde skudt sig for panden, fremførtes af sin åndelige leder i en cirkel i Stockholm, det var i januar 1884. Mediet, som var i trance, så ham mørk og vansiret og ligesom ombundet af en sæk. Åndesidens leder, som ofte talte i bundet form, svarede på vort spørgsmål, hvorfor denne ånd var kommet til os:

Lederen:

Han kommen er, vid det, at lærdom vinde.
Hvor han en udvej skal af mørket finde.

En i cirklen:

Kan I ikke sige ham det ?

Lederen:

Vi kan ham ingen nytte gøre, Thi han er bundet end så hårdt i jordens bånd, at ånderøster ikke når hans øre. Hans lænke løses må af jordisk hånd. - Tal til ham som til et lille barn.

Mediet:

Han har blod på sine hænder.

Lederen:

Det er sit eget blod, han har spildt. Overmæt af nydelser styrtede han sig ud i mørket. Søg at få ham til at huske, hvem han er. Han har tabt erindringen om sig selv.

En i cirklen:

Hvem er han da? Kender vi ham?

Lederen:

I har alle elsket ham, som man elsker en smuk sangfugl.

Vi anede da, hvem det var og nævnede hans navn. Da den ulykkelige hørte dette, begyndte han (gennem mediet) at klynke som et lille barn: »Erindring, erindring! det er forfærdeligt! Sig mit navn en gang til, så jeg ikke glemmer det.«

Efter at vi havde talt et stykke tid med den ulykkelige, ytrede-

Lederen:

Gå bort, O knuste sjæl, vend atter tilbage til det mørke rum, hvor du endnu må bo. Gå dog ej uden håb, thi vid, at Gud tilgiver den, som i ydmyg bøn, i håb og barnlig tro for Hans hellige trone med anger ned sig bøjer, og ham til sidst til de saliges himmel ophøjer.

Ved en senere seance fik mediet tilladelse til i trance at foretage et besøg i den mørke og dystre bolig, hvor vor ulykkelige ven sad indespærret. Hun så ham sidde og stirre på sit eget blodige lig, fra hvilket han ikke kunne frigøre sig. Lederen sagde, at han var bundet på denne måde, indtil han skulle være død en naturlig død, hvis han ikke havde forkortet sit liv. Han mindedes nu sit jordeliv og længtes tilbage til jorden, men ikke med det rette, ydmyge sind.

De er uhyggelige, disse skildringer, men de er sande. **De bekræftes af en mængde vidnesbyrd fra de ulykkelige selv, samstemmende vidnesbyrd, fremkommet gennem vidt forskellige medier.**

Dog former denne opvågning sig ikke lige uhyggeligt for alle selvmordere. Alt afhænger af motivet til den fortvivlede handling, og lige så forskelligt, som dette kan være, lige så varierende bliver også tilstanden efter døden. En sørgelig elendighed bliver dog alles lod. De ulykkelige, som ikke mener at kunne bære deres legemlige plager og tror at kunne forkorte dem ved at give sig selv døden, kan vække vor dybeste medlidenhed, men også de får samme bitre skuffelse.

45

Ganske vist har de ikke længere den rent legemlige lidelse at bære, men denne skifter natur og omsættes i en anden lidelse, enten en rent åndelig, eller en, der hæfter sig ved det astrale hylster. De plejes på det ømmeste af barmhjertige ånder, men også de må dog sande, at ingen undgår, hvad han selv har pådraget sig, og hvad han må bære for at blive lutret og ren.

Som et eksempel blandt en mængde lignende vil jeg her, med udeladelse af navn og data, af protokollen for en spiritistisk cirkel gengive nogle meddelelser fra et fremtrædende samfundsmedlem,

som for flere år siden forkortede sit liv.

Tre uger efter hans død, en seance med flere personer.

Den ånd, som nu fører din hånd, er den ulykkelige -- -. Jeg faldt dybt, forfærdelig dybt. Det var min selvskhed, der styrtede mig i denne afgrund, som jeg ikke kan se nogen vej ud af, og hvor ingen håbets stråle trænger ind.

Mørke - mørke - mørke, hvor jeg vender mig hen. Jeg troede, at jeg stod urokkelig på en utilgængelig piedestal. Jeg havde skånselsløst, om også med retten på min side, forfulgt svage og skrøbelige mennesker, men på mig selv måtte ingen skygge falde. Det var min stolthed, som blev min ulykke. Ve mig! jeg dåre, som troede, at jeg med en voldshandling på mig selv kunne udlette den plet, som allerede besudlede mit navn.

Med bitter smerte ser jeg nu, hvor let alt ville have ordnet sig, om jeg havde ydmyget mig overfor dem, som jeg havde forurettet. Nu er alt håb ude. Min tåbelige tro, at alt ville være slut med døden, har narret mig grumt. Jeg troede, at jeg gik til tilintetgørelsens kaos, men gik i stedet for til en fortsat individuel tilværelse med Helvedes pinsler. Ensom og magtesløs ligger jeg her og klager min nød for dig, som kendte mig livet. Det er en lindring at mærke Jeres deltagende følelser. Jeg førtes af en usynlig hånd til Jer for at få denne lindring, men nu er tiden ude, og jeg må gå tilbage til den mørke hule, hvor jeg er indespærret.

Prøv i den grad, I kan det, at lindre mine pinsler ved forbønner for den ulykkelige. Farvel!

Seks uger senere, mediet alene.

Jeg er den ulykkelige, som du har bedt for fornylig. Tak for det! Dine bønner er en lindring for mig. Jeg er forfærdelig ulykkelig. Der er en indre uro, som brænder mig og driver mig til at flygte, men hvorhen skal jeg flygte, da jeg ikke kan undslippe mig selv, min værste plageånd. Jeg har intet håb. Ve mig! Undertiden sover jeg ind og falder i en slags dvale, men snart vågner jeg op igen til samme Helvedes kval.

- Forsøg at bede, sagde mediet.

- Jeg kan ikke endnu, svarede den ulykkelige. Mit eget indre hånlér imod mig, når jeg vil forsøge. Jeg må endnu lide meget, inden jeg kan bøje mig.

- Ser du ingen lys ånd ved din side?

- Nej, jeg ser ingen. Der ligger som et fjeld over mine øjne. Jeg ser heller ikke dig rigtig tydeligt, men jeg fornemmer dig gennem dine tanker, som taler til mig.

- Kan jeg gøre noget for dig?

- Nej, du kan intet andet gøre end at bede.

Bed så ofte, du kan, for den stakkels... ynkelig og elendig. Farvel!

Nogen tid derefter ved seance med samme personer som første gang.

Det er den samme ulykkelige ånd, som en gang før har talt med Jer. Siden den gang har jeg haft svære stunder. Kvaler så overvældende, at jeg derunder ikke har været ved fuld bevidsthed, lidelser så svære, at jeg har troet, at jeg skulle tilintetgøres, har hjemsøgt mig med korte mellemrum af en dvalelignende søvn. Endnu ser det stadig lige mørkt ud. Jeg står ensom og forladt. Ikke en eneste håbets stråle trænger ned i min nat, ikke et eneste barmhjertigt væsen kommer for at lindre min smerte med sin deltagelse. Den eneste lindring, som forundes mig, jeg stakkels jordbundne orm, er at få lov til at komme her og klage min nød for Jer. Derfor kommer jeg så ofte, jeg får lov. Nægt ikke den ulykkelige hans eneste trøst. Bed også for mig; selv kan jeg det ikke, men jeg tror, at Jeres forbønner kan bringe mig nogen lindring. Jeg har allerede følt noget sådant.

Hvad skal jeg gøre? Findes der da ingen bod for dette forpinte bryst? Min skygge svæver spøgelsesagtigt omkring de steder, hvor jeg for ikke længe siden vandrede som en anset mand, men ingen ser mig, ingen hører mig. Sværest er det at se mine pårørendes sorg og fortvivlelse uden

47

at kunne så meget som at bede dem om forladelse. Jeg må nu bort herfra. Tak for denne stund og lad mig få lov til at komme igen en anden gang.

1 + 3/4 år senere, mediet alene.

Jeg er nu rolig, men meget ulykkelig og dybt bedrøvet. Da jeg ikke længere er lænket i det mørke, hvortil jeg først kom, lever jeg et forholdsvist smertefrit liv, men angeren over mit fejltrin gnaver mig som en orm. Jeg har ingen ro, kan ingenting udrette, blot slæbe mig igennem en sørgelig eksistens i nytteløs jammer over min selvfor skyldte skæbne. For mig findes intet andet håb end snart på ny at kunne indtræde i jordelivet for at søge at afvaske min skyld og lære mig at modstå de fristelser, for hvilke jeg bukkede under. O, hvor håbløst synes ikke alt for mig stakkel, og dog ved jeg, at der findes en Gud, som forbarmer sig også over sådanne elendige som jeg. Jeg ved det teoretisk, men denne sandhed formår ikke at varme mit hjerte.

- Du burde forsøge at arbejde, sagde mediet.
- Ja, du kan sagtens sige det. Om jeg blot havde arbejdslyst, men en modløshedens sløvhed har grebet mig, og jeg formår ikke at arbejde. Jeg er sløv og ligegyldig ved alt - åh, en sådan elendig tilværelse!
- Har du noget imod, at jeg offentliggør disse meddelelser uden at nævne dit navn?
- Nej, spred dem blot, dog uden mit navn. Kan nogen reddes deraf, så har de dog udrettet noget godt. Bed for mig.

Endnu et ord. Hvem har skylden for denne ulykkelige og så mange af hans liges sørgelige skæbne? *Naturligvis i første række han selv*, men noget må også samfundet, kirken, ja hele menneskeheden bære af ansvaret derfor: samfundet, som gennem hele rækken af sine institutioner underbygger egoisme, klasseforskel og pengevælde i stedet for at bekæmpe dem; kirken, som ikke gennem en sandere lære om de yderste ting viser sine børn, hvorledes livet efter dette former sig, og hvorledes vi altid møder konsekvenserne af vore handlinger; menneskeheden i almindelighed, som følelsesløst søger sit eget og i denne egoisme med ligegyldighed ser næsten styrte i en afgrund, som han kunne have undgået, hvis en venlig hånd i rette tid var blevet rakt ham.

Man må forvente, at alt det onde, som fjendskab gennem generationer har ophobet, vil fremkalde sådanne rystelser, at de åndeligt sovende vågner. Fra åndeverdenen kommer ofte forudsigelser, som tilkendegiver, at vældige omstyrtninger forestår, og at megen elendighed skal følge i deres spor, men at dette er de nødvendige fødselsveer for en ny tidsalder, som skal afløse den nuværende jordbundne, mammomdyrkende, materielle, en tidsalder, som skal kendetegnes ved mere åndelighed, mere tro, mere kærlighed, mere fred.

49

FEMTE KAPITEL

Åndeverdenens sfærer.

Vi er så vant til at betragte åndeverdenen som delt i to diametralt modsatte riger. Himmel og Helvede, uden nogen forbindende bro, at det sikkert for mange i begyndelsen falder vanskelig imellem disse yderligheder, at tænke sig en mangfoldighed af forskellige tilstande. Og dog forholder det sig således. Åndeverdenen rummer en mængde forskellige regioner eller sfærer med en meget forskellig fordeling af lys, fra de mørkeste Helveder til Himle af et så intensivt lys, at det ville virke aldeles blændende på den, som ikke havde nået en tilsvarende åndelig udvikling, om han blev udsat for det. »I min Faders hus er der mange bouger«, siger Jesus, og hver og en kommer dér, hvor han på grund af sin indre udvikling har ret til at bo. ***Ligesom en ballon i jordens luftkreds ved sin egen bærekraft løftes til det luftlag, som har samme vægt som ballonen selv, således stiger også sjælen, båret af den åndelige tyngdekraft, til den sfære i åndeverdenen, hvis niveau falder sammen med dens eget åndelige standpunkt.*** Højere kan den ikke komme og ville heller ikke befinde sig godt ved det; det lys, for hvilket den ikke er moden, ville kun pine den. Lavere behøver den ikke at blive stående, den har ret til at stige så højt, som dens ånds vingeslag evner at bære den.

Hvorledes skal vi nu forestille os de forskellige vilkår, hvorunder åndeverdenens indbyggere befinder sig? ***Findes der forskellige lokaliteter i åndeverdenen eller er de forskellige vilkår kun at betragte som forskellige indre tilstande?***

Begge dele.

Naturligvis er den indre tilstand det væsentlige, det bestemmende, og vi ved, hvorledes dette i uendelig nuancering gør sig gældende allerede her på jorden, men alting tyder også på, at de ydre vilkår svarer til den indre udvikling, og at der derfor gives en mængde i rummet adskilte sfærer af meget forskellig beskaffenhed og udseende. Intet andet ville være rimeligere.

Det er en gammel, med den kirkelige opfattelse samhørende opfattelse, at åndeverdenen skulle være et tåget, ubestemmeligt himmelrum, og ånderne selv uopfattede tågevæsener. Mange finder det derfor underligt at tale om åndeverdenen med udtryk hentede fra vor materielle verden, og dog turde

dette være fuldt berettiget. I hvert fald benytter ånderne selv, når de beskriver deres verden, udtryk, der tilkendegiver, at denne efter deres opfattelse ikke alene er en ligeså virkelig verden som vor, men også en verden, der i alle henseender er beslægtet med denne. Og er dette mon så underligt? Må vi forestille os, at ånden, selv efter at den i døden har aflagt sit jordiske legeme, dog er iført et astrallegeme, som i alle dele ligner det jordiske, om end i sin fysiske konsistens afpasset efter det nye livsplan, på hvilket ånden nu indtræder, så er det jo konsekvent også at antage, at dette nye livsplan er en verden af samme type som vor, men bygget af et stof, astralmaterie, af samme natur som åndens legemlige hylster.

Sikkert kommer man sandheden nærmest, hvis man antager, at astralverdenen er forbilledet både for vor verden og for andre materielle verdener, ligesom åndens astrallegeme er forbilledet for det fysiske legeme. »De materielle ting er«, siger Arthur Chambers, »sdestykker til ting, som eksisterer i åndens rige«. De er grovere fremstillinger af dem, de er deres modstykker på et lavere plan af tilværelsen. Forbillederne er åndelige, ikke fysiske. Blomsten, du holder i din hånd, er et sdestykke til noget. Dens forbillede er at finde i ånde verdenen. Den er en åndelig idé trykt i materiens bog. Også det fysiske legeme, du bærer, er et sdestykke. Dets urtype er det åndelegeme, som befinder sig indeni det, og dette sidste hører ånde verdenen til. Den materielle blomst skal visne, det materielle legeme skal opløses, og dets bestanddele skal indgå andre forbindelser, men urtyperne skal forblive. Mon ikke Paulus havde det i tankerne, da han skrev: »De ting, som ses, ere timelige, men de, som ikke ses, ere evige«. (2 Kor. 4: 18).

Der er imidlertid eet, vi aldrig bør slippe af syne, når vi beskæftiger os med disse spørgsmål, og det er vort eget sprogs fattigdom, når det gælder oversanselige ting, et bevis blandt mange andre på, hvor lidt vi beskæftiger os med sådanne spørgsmål. Vore udtryk gælder jordiske forhold og

51

kan sikkert aldrig helt betegne forholdene i ånde verdenen. Men, når ånderne skal meddele sig til os, har de intet andet sprog at benytte sig af, og derfor er de ofte ude af stand til at give udtryk for deres fornemmelser. - En fugl ville, om den kunne meddele sig til en fisk, have meget svært ved at gøre sig forståelig, hvis den ville skildre sit liv i luften.

Skønt vi således også har ringe håb om nogensinde at kunne få en til virkeligheden fuldt svarende beskrivelse af ånde verdenens foreteelser, så findes der dog på den anden side god grund for den antagelse, at de skildringer, som modtages ad spiritistisk vej, og som i mangt og meget minder om vore jordiske forhold, kan være sande, altid med tanke på den begrænsning, som ligger i selve sprogets fattigdom. Bekræftelse derpå får vi lidt efter lidt dels gennem samstemmigheden i meddelelser, der er modtaget gennem vidt forskellige medier, som ikke har stået i forbindelse med hinanden, dels og endnu kraftigere gennem medier, der er så udviklede, at de i frigjort tilstand (trance) ikke alene kan besøge ånde verdenens regioner, men også derfra medføre en bestemt erindring, når de er vågnet til deres dagsbevidsthed.

Vi er således berettiget til at antage, hvad der bekræftes gennem en mængde vidnesbyrd fra den anden side, at åndernes rige består af en mængde forskellige regioner eller, som de sædvanligvis kaldes, sfærer, der i deres natur er overensstemmende med eller afpassede efter de ånde væsener, som har deres hjem der. Vi forstår, hvorledes de ulykkelige kan siges at bo i mørke jordhuler eller strejfe omkring på ødemarker eller i golde ørkener, hvor der hersker en bestandig skumring; hvorledes de mere udviklede kan skildre deres verden som i alt lignende vor jord med fortryllende landskabsbilleder, med en rig dyre- og plante verden, hvorledes de også bor i samfund, organiserede som vore med templer, skoler, hospitaler, o.l, samt hvorledes de lykkeligere opholder sig i egne, hvis skønhed trods enhver beskrivelse, og under forhold så ideelle, at vi vanskeligt kan gøre os nogen forestilling om dem. Ja, er det allerede svært på vort sprog at give en rigtig skildring af de sfærer, som står os nærmest, så øges denne vanskelighed i samme grad, som vor tanke søger at trænge ind i de lysere verdener, de højere sfærer, der udgør de lykkelige ånders opholdssted.

Hvis disse sfærer således må betragtes som adskilte lokaliteter, gør man sig gerne det spørgsmål: hvor er de beliggende? Derpå har spiritismen hidtil ikke givet noget bestemt svar. Mange nærer den anskuelse, at de sfærer, som nærmest tilhører jordens ånde verden, koncentrisk omgiver vor jord, de lavere nærmest og de højere på efterhånden længere og længere afstand, men dette er måske mere en billedlig talemåde for at betegne ånde verdenens forskellige niveauer.

Andre antager, at der gives verdenskloder af astralmaterie - således usynlige for vore øjne - kredsende ligesom planeterne omkring en centralsol. Til nogen vished i denne henseende er man ikke kommet; måske ligger der nogen sandhed i begge disse forestillinger. For vore studier er det imidlertid af ringe betydning at vide, hvor ånde verdenens sfærer er beliggende eller hvorledes de er i ydre henseende, det er os nok at betragte dem som de ydre vilkår, hvorunder ånder af samme udviklingsgrad slutter sig sammen i grupper eller samfund. Derimod er det af større interesse at få et indblik i,

hvorledes det indre liv former sig der, og derom leverer spiritismen talrige vidnesbyrd.

Vi har nu set, hvorledes den livstrætte, som ikke mente at kunne bære livets byrde til enden, højlig klager sin bitre nød. Fængslet i det mørke, hvori han frivilligt har styrtet sig, ser han ingen udvej derfra. Det, han ville undfly, mødte ham, det, han søgte, fandt han ikke. Den bitreste skuffelse er hans første erfaring.

Vi har ligeledes fået en anelse om, hvorledes materiens mange slaver, den gerrige, vellystningen, frådseren og drankeren, befinder sig. Fanget i de lave drifter, hvis tilfredsstillelse her på jorden var deres eneste glæde, kan de i åndeverdenen ikke løfte sig op fra dens laveste sfærer. De er andeverdenens tiggere, som hyllet i det åndelige armodes pjalter, strejfer omkring og tigger om medlidenhed.

Og alle disse åndeligt sovende, som her på jorden aldrig havde andre interesser end de rent materielle, som aldrig havde gjort sig andre spørgsmål end: »hvad skal vi spise, hvad skal vi drikke, hvad skal vi klæde os med?« - hvor svært bar de ikke ved at finde sig til rette i en verden, de aldrig har ofret en eneste tanke. Er det mon underligt, om de ved opvågningen føler sig forvirrede, ikke forstår deres nye stilling, famler sig frem som hjælpeløse børn.

Anderledes former livet sig i den anden verden for dem, som tålmodigt og fortrøstningsfuldt har båret jordelivets modgang eller på en værdig måde har båret lykke og fremgang, de, som i kærlighed til Gud har øvet kærlighed imod brødrene

53

. For dem, hvor lav deres stilling end har været her i livet, åbnes portene til en lysere verden. De modtages ved deres indtræden af venlige ånder, som til at begynde med fører dem til den sfære, hvorfra de steg ned til jordelivet. Også de må her i stilhed granske deres tilendebragte jordeliv. De får lejlighed til ligesom at få rede på deres eget indre, lære sig at forstå, hvad der under jordelivets møje aldrig blev dem rigtig klart. De må med upartisk sind dømmes imellem sig selv og dem, som i jordelivet har stået dem imod. Fremfor alt får de her at se, hvorledes alt, som har mødt dem i livet, sorger og fortræd så vel som glæde og medgang, har tilsigtet at udvikle deres vilje, styrke deres karakter og befordre deres åndelige vækst - med andre ord, hvorledes et viist og kærligt forsyn har ledet deres skæbne. Forvisningen derom fylder hjertet med glæde og taknemmelighed. Frigjort fra alt lavt og jordbundet, med blikket klart og uhildet, stilles ånden derefter overfor den høje skikkelse, som er dens mægtige leder, og får af den anvist sit nye hjem i en højere sfære og sit nye virkefelt blandt andre ånder, som er etisk og intellektuelt beslægtede med den. Det er et herligt liv, en sådan ånd går i møde.

* * *

I tilslutning til, hvad her er sagt om åndeverdenens sfærer, vil jeg fra protokollen for en spiritistisk cirkel i Stockholm anføre en meddelelse, modtaget gennem psykograf fra en mandlig ånd, der for nogle år siden forlod jorden.

»Hvor gerne ville jeg ikke kunne give Jer et sandt billede af det liv, jeg fører her, jeg, som, da jeg vandrede iblandt Jer, så ivrigt længtes efter ethvert bud fra oven. Men det er ikke let. Sproget er så fattigt, når det gælder at give udtryk for de tanker, som her beskæftiger mig og endnu mere, hvis jeg skal tale om de ydre forhold, hvor under jeg lever. Lad mig begynde med at fortælle om min bolig, et smukt lille hus, omgivet af en herlig park med mange for jorden fremmede træ-arter. Det er beliggende i den 6 :te sfære. Her bor mange af mine venner fra min sidste inkarnation, og vi har det så godt sammen, studerer og arbejder på vor udvikling. Gid I vidste, hvorledes det føles herfra at skue tilbage på sine mange jordeliv, at se, hvor konsekvent alt har udviklet sig i samme grad, man har gjort de rette valg på sin vej opad. Man får en helt anden og fastere tro på en viis og kærlig verdensstyrelse, når man ser, hvor lovbundet alt er. Det er efter min mening den kraftigste hjælp til åndelig vækst at kunne se og tro på de åndelige kræfters lovbundethed. Det giver en herlig tryghed og dermed også lyst til at leve. Om min beskæftigelse vil jeg for øvrigt nævne, at den er delt imellem studier, som jeg før sagde, og besøg dels på jorden, hvor jeg med den største interesse følger mange gamle venner, blandt andre Jer, dels i lavere sfærer, hvor jeg har fået den mission at hjælpe lavere stående, eller måske rettere mindre udviklede ånder.

Fortsættelse ved en senere seance.

Vi talte sidst om min verden. Jeg vil tilføje nogle ord. Så mange spørger om, og jeg selv, mens jeg var på jorden, tænkte på, hvor denne såkaldte ånde verden er beliggende. Jeg var jo på jorden ingeniør og har derfor interesseret mig for dette spørgsmål også her, men hvorledes gøre det klart for jer? Når

nogle siger, at ånde verdenen består af eller er inddelt i sfærer, som koncentrisk omgiver jorden, så er dette i en vis forstand sandt, men skal dog ikke opfattes så bogstaveligt, som ordene lyder. Det er ikke således, at sfærene ligger som skaller omkring jorden i ulige afstand fra dens overflade, derimod ligger de så at sige inden i hinanden, men hvorledes dette skal kunne klargøres på Jeres udtryksmåde, fatter jeg ikke. *De er imidlertid virkelige lokaliteter, lige så virkelige som jorden.*

- Kan man måske opfatte det således, at de fuldstændigt opgår i og fylder hverandre? spurgte en af seancedeltagerne.

- Ja, det er nok en rigtig opfattelse, da spørgsmålet er om verdener af forskellige slags materie, sådan som f. eks. den fysiske og den astrale. Indenfor den astrale verden findes en mængde sfærer, som er bygget af samme slags materie, men af forskellig finhed, og disse er adskilt i rummet. Det er om disse, man i en vis forstand kan sige, at de ligger indeni hinanden, og skønt jorden tilhører et helt andet plan, kan man også i en vis forstand sige, at den ligger inderst. Men fuldstændigt kan jeg ikke forklare dette. Jeg nævned, at visse grupper af sfærer er bygget samme slags materie, men af forskellig finhed, og derfor kan siges at tilhøre samme plan, men dertil kommer andre sfærer af så forskelligartet materie, at de forholder sig til den astrale verden som denne til den fysiske.

55

Disse himmelske verdener nås kun af den helt lutrede ånd, og dertil er vejen lang.

Sfæren, jeg bebor, er i forhold til jorden meget lykkeligt udstyret med rige muligheder for studier og åndelig udvikling, men den er langt fra den højeste, som en fra jorden tilbagevendende ånd kan nå.

Måske bliver jeg snart færdig til at forlade denne sfære og tage et skridt opad; *thi det bør I vide, at ingen behøver at blive længere i samme sfære, end hans udvikling betinger, og man kan mellem to jordeliv gå mange skridt fremad. Når man efter endt jordevandring atter indtræder i ånde verdenen, føres man i regelen tilbage til den sfære og den plads, hvorfra man steg ned. Der må man først mønstre sit forløbne jordeliv, og derefter flyttes man til den nye sfære, til hvilken man gennem sit jordeliv har gjort sig moden. Der må man så at sige bearbejde sin fra jorden indhøstede erfaring, og i samme forhold, som denne har været rig eller ringe, går man siden hurtigere eller langsommere fremad.*

- Endnu et spørgsmål. Kan man tænke sig, at den, som har misbrugt og forspildt sit jordeliv, må gå ned i en lavere verden?

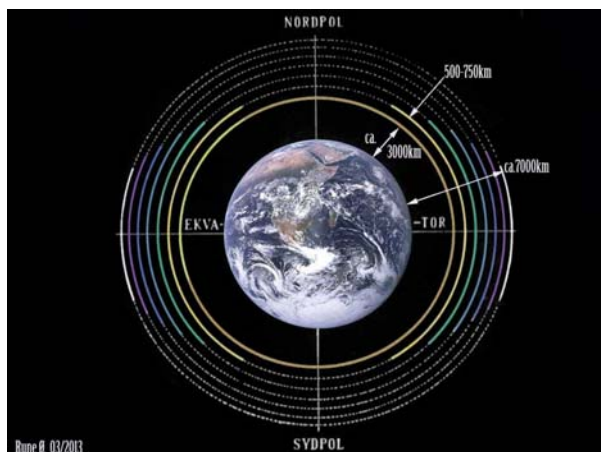
Ja, uden tvivl, men det afhænger af, om individet selv med en alvorlig anger søger at løse den lænke, som har trukket det ned, bagefter går det rask opad igen til den sfære, det før sit sidste jordeliv tilhørte.

- Burde det ikke snarere gå langsommere, da det bevidst har misbrugt sit jordeliv?

- Ja, hurtigt og langsomt er relative begreber, men forstå mig ret:

har man engang virkelig nået et vist punkt i sin udvikling, så har man også erhvervet visse dertil hørende åndelige evner, som er uforgængelige. Har man siden gennem et forfejlet liv trukket sig selv ned til et lavere niveau, bindes man kun dér af sine lavere tilbøjeligheder. Man lever der en slags skinliv, ud af hvilket kun en virkelig anger kan løse en. Men dermed er også så at sige fortryllesen brudt, og man føres - ikke uden lidelse - men dog forholdsvis hurtigt til sit udgangspunkt.

Når man har gennemarbejdet sin høst og ligesom indvævet den i sit væsen, da er man moden til igen at gå ned i materiens verden for at samle nye erfaringer, men derom mere en anden gang.«

En illustration på dette fra [en senere Oscar B.bok](#) – LANDET HINSIDES - opprinnelig i svart-hvitt- men her fargelagt.

SJETTE KAPITEL

Livet i åndeverdenen.

Ja, hvorledes skal man skildre dét, som efter åndernes egne udsagn ikke fuldstændigt kan udtrykkes på menneskeligt tungemål - det, som er så afvekslende, at de yderste antipoder er blændende lys og natsort mørke - det som skifter mellem sprudlende liv og dådløs dvale, mellem uudsigelig salighed og kval uden navn, mellem glødende kærlighed og iskoldt had. Det lader sig ikke fortælle. Vovede man med støtte af direkte meddelelser at forsøge mere indgående at skildre livet i åndeverdenen, så ville det svulme op til mange bind, og dog havde man sikkert ikke lært blot en lille brøkdel at kende af det uendelige, som vi kalder det åndelige univers.

Her kan derfor ikke blive tale om andet end et forsøg på at trække de ydre konturer op for et gennemsnitsmenneskes erfaringer, et lille beskedent udkast, som ikke gør fordring på at være bogstaveligt, håndgribeligt sandt, kun at være sandsynligt, et udtryk for, hvad der ikke fuldt eksakt kan gengives. Det er baseret på meddelelser fra forskellige sider og må nøjes med at stå for, hvad det kan.

Det er i det foregående sagt, at ånden, når den vågner til bevidsthed i sin nye livssfære, i begyndelsen lades ensom for i stilhed at mønstre sit tilendebagte jordeliv. Den må lære at kende sig selv, gå ind i sit eget væsen, afsløre dets skjulte dybder og studere sine egne muligheder. Den finder måske med sorg, at den er gået ad forkerte veje og derfor ikke er nået frem til den udvikling, hvortil jordelivet havde beredt den en mulighed. Den ser måske, at den har misbrugt sine kræfter til jagt efter falske idealer og forsømt sine dybeste krav. Den var steget ned i materien med det forsæt at arbejde i en bestemt retning på sin åndelige udvikling, men den havde ikke udført dette så ærligt og fremgangsrigt, som den havde kræfter til.

57

En vis åndelig dovenskab, forstærket af smagen for fysisk vellevned, havde lammet dens handlekraft, og nu står den der med et halvfærdigt arbejdsresultat, skamfuld over for sit højere jeg over, hvor lidt den i virkeligheden har indhøstet. Helt forgæves har den dog ikke levet. Den har, også dér, hvor den forfejlede sit mål, samlet erfaringer, som må blive den til gavn i de nye kampe, der venter den. Den har lært de svage punkter i sit eget væsen nærmere at kende og er derfor bedre udrustet end nogensinde til et fortsat arbejde. Den føler, at der i den findes kræfter, som må opøves, og som med fordel kan anvendes, og den gribes af længsel efter at prøve dem på nye opgaver.

Men den føler også, at den mangler meget for med fremgang at kunne optage arbejdet. Først og fremmest mangler den viden ikke blot om naturens store afvekslende rige, men også om de åndelige kræfter, som regulerer universet og i særdeleshed om sit eget komplicerede væsen. Længselsfuldt strækker den sine hænder op imod lyset. Den beder om viden, den ønsker undervisning og ledelse, og denne bøn skal ikke lyde forgæves. Hvor som helst en menneskeånd af hele sit hjerte længes efter lys, skal det rækkes den. Særlig i denne henseende har åndeverdenen store hjælpemidler. Skoler og uddannelsesanstalter af alle slags sørger for de kundskabstørstendes undervisning. Højere udviklede ånder stiger ned i lavere sfærer som lærere og ledere.

Ligeledes mangler den åndelige kræfter: evne til tankekoncentration, til ihærdighed i en bestemt retning, til viljestyrke, til åndelig spændstighed, men dette er noget, der ikke kan meddeles gennem undervisning, det må erhverves gennem øvelse. *Ligesom sportsmanden træner sin krop for at vinde den muskelstyrke, den udholdenhed, det herredømme over sine lemmer, som han behøver, således må også ånden gennem ihærdigt arbejde træne sine psykiske evner, indtil de bliver dens lydige værktøj.* Den må gøre det selv, men den får vejledning af dem, som allerede har nået en sådan udvikling, og også for sådanne øvelser findes der skoler.

Men man må ikke blot tænke på sig selv. Enhver, som vil vandre den gode vej til egen udvikling, må også gøre det lidet, han kan, for at bane vej for andre evighedsvandrere. **Det er et kærlighedsarbejde, der gennemtrænger hele universet, at enhver efter sin evne må bidrage til at hjælpe dem, som står på et lavere udviklingstrin.** Og her åbner der sig et meget stort virkefelt, det gælder om at undervise, lede, hjælpe og tjene. Snart er det en mission blandt uudviklede ånder i lavere sfærer, som skal vækkes til forståelse af deres stilling og bringes til at længes efter fremskridt, et møjsommeligt og ofte resultatløst arbejde, egnet til hos missionæren at udvikle tålmod, ihærdighed og opofrende kærlighed. Snart er det opgaven som skytsånd at lede et endnu på jorden vandrende medmenneske, at støtte dets vaklende skridt, advare det imod fald samt trøste og opmuntre det under prøvelser og modgang, et ligeledes i mange tilfælde utaknemmeligt arbejde, men til stor velsignelse, ikke mindst for skytsånden selv. Snart drejer det sig om at modtage og pleje nylygt fra jordelivet

befriede ånder og at vie dem den første omsorg i det nye liv, hvori de sædvanligvis meget uforberedt er indtrådt, og hvor de derfor i begyndelsen har svært ved at finde sig til rette. Særligt fordrer de, som har forkortet deres liv, ligesom de, der har lidt af sindssyge, den ømmeste omsorg, for at det skal lykkes at bringe rede i opfattelsen af deres tilstand og ro over deres oprørte sind.

Arbejdsfelter savnes således ikke - arbejdsfelter af mange forskellige slags, og enhver får den opgave, der passer bedst for ham, og som også er bedst egnet til at befordre hans eget fremskridt. Der er i en meddelelse træffende blevet sagt: »Døden er kun en ombytning af arbejdsdragt; et arbejde er slut, et andet begyndes, og dette kræver nye klæder, som man får, når den gamle udslidte jorvedragt lægges tilside«.

Mere udviklede ånder får opgaver af større betydning og større rækkevidde. De sættes til at lede visse grene af den kulturelle udvikling på jorden, at inspirere digtere, videnskabsmænd og opfindere, at våge over og styre hele slægter og folkeslag, ligesom de også indenfor deres egen verden er ledere og lærere for større grupper af ånder.

Den med vor ortodokse opfattelse sammenhængende forestilling om en dødssøvn til » den yderste dag« og derefter en uforanderlig tilstand af dådløs salighed eller meningsløse kvaler er således langt fra rigtig. Der hersker i åndeverdenen indenfor alle sfærer en ustandselig virksomhed, om hvilke vi ikke kan gøre os nogen rigtig forestilling. Og målet for denne virksomhed er alles alsidige udvikling, en evolution af så gigantiske proportioner, at vi sikkert ville forbløffes, om vi blot tilnærmelsesvis kunne overskue dens rækkevidde.

Det ligger i selve begrebet »udvikling«, at stort set ingenting er stillestående; alt bevæger sig fremad og opad. På denne plads og det virke- felt, som ånden har fået anvist, behøver den således ikke at blive stående længere, end det er nødvendigt for dens egen udvikling.

59

Den kan blive stående eller komme tilbage, men da indebærer det en opofrelse til fordel for andre, et kærlighedsværk, for hvilket den altid på anden måde holdes skadesløs. **Når ånden har fuldført sin opgave og for øvrigt er moden dertil, flyttes den til en højere sfære, hvor et nyt arbejdsfelt møder den med nye anstrengelser, men også med nye glæder.**

En sådan forflyttelse fra en lavere til en højere sfære er altid forenet med en tilsvarende forandring af åndens astrallegeme, thi dette er bygget af samme stof som den sfære, hvori ånden lever. Mange sfærer ligner i denne henseende hinanden så meget, dvs byggede af et stof, som kun varierer med hensyn til finhedsgraden, men ikke til arten, at de ligesom danner et plan for sig. En forflyttelse imellem så beslægtede sfærer medfører kun en ringe forandring, en tilsvarende forfinelse af det astrale hylster. **Hvis derimod ånden skal overgå til en sfære tilhørende et helt andet livsplan og således bygget af et helt andet og endnu luftigere stof, så har denne omflytning nogen lighed med, hvad vi kalder den fysiske død.** *Ånden må aflægge det tungere legeme, som var et lån af den lavere sfære.* Under dette har den i forvejen det lettere legeme, som tilhører den højere sfære, og med dette som sit ydre hylster svinger den sig fri og lykkelig op til sit nye hjem, aldeles analogt med forflyttelsen fra jordelivet.

Vi bør dog ikke forestille os, at denne forflyttelse er forenet med de lidelser og rædsler, som ofte følger den fysiske død. Den skildres som en let og smertefri slummer, udaf hvilken ånden vågner op i sin nye livssfære. (Les om dette i kap.12 av denne www.galactic.no/rune/franchezzono6.htm)

Det aflagte legemshylster undergår ingen uskøn forrådnelse; dets bestanddele opløses i atmosfæren uden at efterlade nogen faste bestanddele. De efterladte venner forstyrres ikke den højtidelige handling med beklagelse; de véd, at deres ven er gået til en lysere verden, hvortil også de engang skal flytte, når de har gjort sig fortjent dertil. De har ikke mistet ham, han er kun gået forud, og båndet imellem dem er ikke brudt. Der behøves ikke psykograf eller bankende bord for at overføre budskaber dem imellem; tanken er den trådløse telegraf, gennem hvilken de fremdeles kan meddele sig til hinanden. Fra sin højere verden kan vennen også gå ned på besøg i en lavere. Han iklæder sig da til dette brug en tættere klædning - nøjagtig som vi tager en pels på, når vi rejser til nordligere egne. **Det er på denne måde, at de lavere sfærer får deres lærere og ledere fra de højere, missionærer, som underkaster sig ubehaget og besværighederne ved at leve på et lavere plan end de egentlig tilhører, for at hjælpe deres tilbagestående brødre og søstre.** Hvorvidt en ånd, som fra et højere plan for længere tid vil stige ned til et lavere af en helt anden og grovere materie, dér behøver at gennemgå en barndom analogt med nedstigningen i materiens verden, turde endnu anses for uafgjort. Utænkeligt er det ikke, og der savnes ikke meddelelser, som tyder derpå. Men for en nedstigning fra en sfære til en anden indenfor samme gruppe og således af samme art materie, er det sikkert ikke nødvendigt. Når derfor nogle meddelelser ved skildringen af en vis sfære siger, at der ikke forekommer børn i samme forstand

som på jorden, og andre derimod vedrørende en anden sfære siger det modsatte, så kan begge opgivelser være sande. Hvorledes det i virkeligheden forholder sig dermed, turde det imidlertid endnu være for tidligt at afgøre. *Det er jo heller ikke af nogen væsentlig betydning.*

Fra en lavere sfære derimod kan en ånd, som er bosiddende der, i regelen ikke flytte til en højere, før den er moden dertil og har gennemgået ovennævnte overflytningsproces. Kun åndeligt siges en sådan overflytning at være mulig, aldeles som vore clairvoyante kan se ind i ånde verdenen, men dette er undtagelser, som forudsætter en særlig psykisk træning.

Hvor længe ånden må blive i den sfære, hvor den ved sit jordeliv har erhvervet sig nedborgerret, beror naturligvis helt og holdent på den selv, på den energi den udvikler for sit videre fremskridt. Den mærker en følelse af lykke, idet den føler, at den er kommet på sin rette plads, og den jubler, hvis den på grund af det arbejde, den har fuldført, kan flytte til en højere sfære. **Men hvor godt den end har det, og hvor lykkelig den end måtte være, kommer før eller senere den stund, da den igen gribes af jordlængslen og går ned i materien.** Men dette kræver sit eget særlige kapitel.

Et spørgsmål, som uvægerlig opstår i forbindelse med en skildring af ånde verdenen, er om der også findes »onde ånder«. Vi har set, at der findes dybt sunkne, ulykkelige ånder, men findes der også sådanne, som vi kan kalde *onde*?

61

For at klargøre dette spørgsmål behøver vi blot at se os omkring her på jorden. Vist gives der mennesker, som er så slette, at de finder en glæde i at skade deres medmennesker, at volde dem lidelser og bekymring, ja rent ud at gøre så meget ondt, de kan; men vi må derfor ikke forestille os, at et sådant menneske skulle være absolut ondt uden mulighed for forbedring. Det har udviklet sig i en forkert retning, det har levet på vrangsidens af sit væsen, men det er jo en almindelig anerkendt sandhed, at en omvendelse er mulig allerede her på jorden. Altså er det ikke fortabt. Når et sådant menneske dør, bliver det i ånde verdenen et offer for grusomme samvittighedskvaler. Lader det dem fremkalde en oprigtig anger, så slår det ind på en anden vej og går gennem lidelse til en udvikling i den rigtige retning, men det kan også forhærde sig, det kan for at døve sine kvaler enten henfalde i en apatisk dvale eller kaste sig ud i et liv af dårlige handlinger, en fortsættelse aflivet i sanse verdenen. Det kan gøre alt det onde, det formår, forlede mennesker, hos hvem det finder nogen tilbøjelighed til udsvævelser og forbrydelser, ægge til kiv og splid og siden spotte sine ofre. Det kan også forårsage megen skade ved at modarbejde de gode indflydelser. Sådanne ånder kan uden tvivl gøre meget ondt; vi skal blot ikke kalde dem for »onde«. Der opstår da let en begrebsforvirring. Der findes ingen modsætning mellem *gode* og *onde* ånder, og endnu mindre findes der nogen ondskabens fyrste, således som kirken taler om, en Satan, som skulle dele herredømmet over verdensaltet med Gud. Man kan nok tale om et ondskabens rige, men det er i strid med sig selv, tvedragt er dets væsen, og afmagt stempler alt dets værk. Nej, ånderne er alle af samme udspring og har alle samme bestemmelse. De, hvis vilje er rettet imod det onde, er blot standset på en lavere udviklingsgrad, de er ved at udvikle sig på vrangsidens af deres væsen gået en lang og trælsom omvej. Men også de skal engang nå det mål, for hvilket de er blevet skabt. Den lidelse, som et uartigt barn lovbundet drager ned over sig som en konsekvens af sine fejltrin, er den læremester, som skal lede det ind på den rette vej. Endog det stolteste knæ skal engang bøjes, thi den guddommelige kærligheds magt kan ingen i evighed modstå. Og, når angeren kommer, vender bladet sig. Ånden ser sin fornedrelse og gribes af længsel efter renhed og helliggørelse, og så må den atter med nye kræfter tage fat på arbejdet med sin udvikling i en anden retning. Ingen behøver at føle sig forbigået. Alle er vi børn med samme arveret til Guds rige. Det beror på os selv at gøre os modtagelige for dets skatte.

Jo højere vi når på den etiske udviklings bane, desto større er den lykke, som bliver os til del.

Har vi først fået øjnene op for denne sandhed, gribes vi af et uimodståeligt begær efter at stræbe videre. Da skyer vi ingen vanskeligheder, da tager vi med glæde også de lidelser, som vi indser er nødvendige for at nå målet.

Men ligeså sikkert det er, at ånden selv må udføre arbejdet med sin udvikling, ligeså sikkert kan den ikke gøre det uden hjælp og ledelse af højere ånder, og denne hjælp vil aldrig komme til at mangle.

Hvorledes dette arbejde gøres, vil vi i det følgende studere.

* * *

Til belysning af de spørgsmål, vi her har beskæftiget os med angående livet i ånde verdenen, skal der eksempelvis anføres nogle meddelelser fra ånder, som har fuldbyrdet deres jordeliv på rette måde og derfor er kommet til lykkelige forhold.

Meddelelse fra en kvindelig ånd 16 år efter hendes død, modtaget i Stockholm gennem et skrivende medium.

»Jeg kom efter min død til den sfære, hvorfra jeg gik ned, den fjerde, men blev snart flyttet til den syvende, hvor jeg endnu bor, og hvor jeg nok skal blive, til jeg igen skal gå ned. Her er omtrent som på jorden, både hvad angår naturen og de sociale forhold. (Martinus bekræfter ligeledes i sin bog [Vejen til Paradis](#), at en af livssonene på andre siden er en direkte, men "lettere afspejling" af dette fysiske planet. RØ-anm.) Men naturen er meget skønnere; de herligste udsigter over skove og blånende bjerge, over marker og søer veksler med små, yndige idyller af lunde og bække, af blomster- og frugthaver. Bygningerne ligger spredt i landskabet, hver og en med sin have eller park. Større samfund findes også, men ingen steder er boligerne så sammenstuvende som i jordens byer. De sociale forhold er også meget lykkeligere end på jorden.

63

De styrende er besjælede af ønsket om at hjælpe og støtte de styrede, de arbejder af alle kræfter for deres underordnedes velfærd, og disse er på deres side taknemmelige, glade og villige til at hjælpe såvel samfundet som deres lige. Vi har de bedste skoler, med lærere fra andre sfærer, som har bosat sig her for at missionere. - Du spørger, om der her - som på jorden - findes børn, voksne og oldinge. Nej, men forskellig udvikling i intellektuel henseende. Det er egentlig den moralske udvikling, som bestemmer, i hvilken sfære man skal bo, men de intellektuelle grader kan indenfor samme sfære være meget forskellige, og de, som står på en lavere dannelsesgrad, er her de underordnede og de er genstand for den største omsorg. Man kunne kalde dem børn, skønt de har samme legemsstørrelse som de andre. Jeg er selv et sådant barn her og studerer flittigt, thi jeg har så meget at lære. Og du kan tro, jeg glæder mig over alt, hvad jeg kan indhente. Det går så let, thi vi har så udmærkede lærere, som med visdom og kærlighed leder enhver af sine elever efter hans individuelle anlæg og fatteevne. Hvad der mest interesserer mig, er historien, ikke alene jordens politiske historie, men menneskeslægtenes udviklingshistorie set herfra i overblik, i én stor sammenhæng. Det vil nok også komme til at interessere dig engang, men det er et emne af enormt omfang. Ligeledes studerer jeg psykologi og filosofi i en meget enklere form end den, som læres på jorden, den er mere praktisk end spekulativ.«

- Har du ikke ved siden af det nogen produktiv virksomhed? spurgte mediet.

- »Jo, vi må også alle arbejde udadtil, dvs for andre, men dér har jeg vanskeligere ved at beskrive mit arbejde. Det går ud på at hjælpe sådanne, som er svage - ikke legemligt, men åndeligt - viljesvage og forkomne individer, som nok er gode, men som på jorden har levet under hæmmende forhold og derfor behøver så at sige en åndelig sygegymnastik for at blive spændstige og viljestærke. Her findes de bedste institutioner for sådannes pleje, og på en sådan er jeg en ringe medhjælper, efter at jeg selv har nydt pleje og undervisning dér. Jeg er lykkelig over denne virksomhed, thi den er så velsignelsesrig og virker så styrkende på mig selv.«

»I øvrigt er mine ydre forhold de lykkeligste, jeg kan ønske mig. Jeg bør i et af disse maleriske små landhuse, omgivet af en lund af yppigt grønt. Du skulle se stokroserne udenfor mit vindue, så ville du forstå, hvad jeg kan nyde - jeg, som er en sådan blomsterven. Jeg er ikke alene, vi er flere gode venner, som bor sammen. **Familie i samme forstand som på jorden findes ikke, men de kærligste bånd forener også her mand og kvinde, og i et sådant hjem optages gerne en mindre udviklet ånd som en slags adoptivbarn, der i reglen på en eller anden måde er beslægtet med sine plejere.** Fuldt så inderlige familiebånd som mellem forældre og børn på jorden knyttes på denne måde. Jeg er selv et sådant medlem af den familie, som har optaget mig - for øvrigt gamle kære venner fra længst svundne tider. Og vi har det så godt, så inderligt godt sammen, et hjemmeliv, som jeg ville betegne som ideelt«.

»Da jeg ser, hvor meget jeg her har at lære, og hvor meget jeg behøver at indhente for at være rustet til en ny jordvandring, så kan jeg ikke tro andet, end at det kommer til at vare meget længe, inden jeg behøver at gå ned igen, og det er min store glæde, thi bedre end jeg har det her, kan jeg ikke ønske det. Jeg ved jo, at der findes uendelig meget lysere og skønnere sfærer, men de passer ikke for mig, eller jeg ikke for dem. Jeg er nok kommet på min rette plads.«

- Kunne du på en gang flytte fra fjerde til syvende sfære?

- »Ja, det var en mærkelig rejse. Jeg flyttedes uden selv at vide hvorhen, og jeg var mig knapt rigtig bevidst, at denne flytning fandt sted. Det var, som om jeg faldt i søvn dernede og vågnede

heroppe. Og samtidig undergik mit astrallegeme en mærkbar forandring; det er meget lettere nu end før«.

- Aflagde du det yderste af dine hylstre, ligesom når man går bort fra jordelivet?

- «Nej, det tror jeg ikke, men jeg så at sige afsondrede de grovere bestanddele og fik derigennem et mere forfinet hylster.«

- Skete dette efter, at du i fjerde sfære havde studeret dit sidste jordeliv?

- »Ja, jeg måtte først ligesom gøre status over mit liv og uddrage gevinsten deraf. Det var denne gevinst, som løftede mig op i syvende sfære.«

65

Uddrag af meddelelser fra Betty von Geymüller, modtaget gennem Adelma von Vay. Efter »Studien über die Geisterwelt«.

Den 21. marts 1866, fire uger efter Betty's død.

»Kære, gode Kati! (en slægtning til den bortgangne.) Min ånd må tale med dig. Jeg takker dig for dine trofaste tanker, dine gode ønsker og for din varme interesse for mig i min nye tilværelse. Mere end alt andet følger din kærlighed mig også her. Derfor tager jeg Adelma's hånd for at sige dig noget om min nuværende tilstand.

Der er noget storslået i åndens adskillelse fra legemet. Storslået gribende, dybt rystende og ubeskriveligt betagende. Ånden ser sig atter i sin normale tilstand. Du stakkels skrøbelige støvhytte, som engang tilhørte Betty von Geymüller, hvor svag og elendig var du ikke til slut! Og dog er jeg dig taknemmelig, *thi du var bæreren af de lidelser og smerter, som gjorde, at min ånd voksede sig stærk.* Så er jeg da nu i mit rette hjemland og kan hvile mig efter jordelivets åndelige og legemlige strabadser. Jeg længes efter at kunne lede mine kære på jorden og efter en gang at kunne byde dem velkommen her. Du spørger sikkert, om jeg har truffet de kære, som er gået forud for mig. Ja, mange har jeg allerede truffet, ikke alene af mine nærmeste, men også af vore fælles ungdomsbekendte.«

»Kunne jeg nu blot give dig en rigtig beskrivelse af, hvad jeg har oplevet. Da jeg lå på dødssengen, tænkte jeg på mine kære forældre, og de første, som mødte mig, var også far og mor. De tog sig af mig også her, ledte og hjalp mig under den første tid af mit nye liv, da min ånd ligesom skulle bade sig i den rene, styrkende æter, som er åndeverdenens livsluft.«

»Jeg har her så meget at gøre, at se og lære, at min tid er stærkt optaget, og dette i en verden, hvor tiden ikke har nogen ende. Ja, også her må man tage vare på hvert minut.«

Den 4. april 1866.

»Kære Kati! Endelig kan jeg atter komme til at tale med dig. Jeg har hele dagen set jer så dejligt beskæftiget, at jeg ikke har villet trænge mig på.«

»Hvorfra jeg kommer, og hvordan jeg er kommet her? Ja, kunne man blot beskrive det! Jeg kommer fra en verden af henrykkelse. Er det en stjerne? Er det en verden? Jeg kan ikke sige det. Men det er et sted for hvile og vederkvægelser, hvor luften er ren og varm. Her findes hverken sne eller is (*hun døde ved vintertid i Sverige*) og ingen kulde, det være sig moralsk eller fysisk. Men hvorledes skal et menneske kunne forestille sig livet her i kærlighed og tro, i tilbedelse af den Højeste. At være delagtig i lyset fra ham, at føle hans kærlighed, at ane hans nærværelse; det er et liv i evigt strålende solskin.«

Den 3. juni 1866.

- - »Gerne tænker jeg tilbage på mit jordeliv. Hvor hæmmende var legemet mig ikke, hvor bundet tanken! men nu er jeg fri - så fri. Det er dog en herlig ting at have aflagt det fysiske legeme, jeg føler mig så let. I kan ikke takke Gud nok for spiritismen, den udvider hjerte og tanke. Sandheden, som jeg under mit jordeliv søgte med angst og bæven, har jeg fundet her, og nu kan jeg herfra råbe til Jer: Vær modige og fortrøstningsfulde! Jeg bader mig i lys og skønhed. -- Om jeg har set Gud? O' Kati! Jeg føler ham, hans kærlighed gennembæver mig. Jeg er så fyldt af vished om, at han eksisterer, at han er mig nær, og denne vished er salighed. På jorden var mit hoved fuldt af uvished og angst, mit hjerte ville bryde, min andagt var et eneste råb: Gud hjælp mig! Men her taler alt om ham, her føler vi hans nærhed. Det er den, som forlener os med kærlighed og styrke.«

67

SYVENDE KAPITEL

Genfødsdens lov. Reinkarnationen.

Hvad ville evigt liv være uden udvikling? Kunne vi tænke os muligheden af stilstand på det stadium, hvor vil øjeblikket befinder os, en evig stilstand både i intellektuel og etisk henseende, og havde vi valget mellem en så håbløs fremtid og tilintetgørelse, så ville der sikkert ikke opstå nogen tvivl. Hellere udslettes, tilintetgøres end til evig tid at lide under uvidenhed og mangel på udvikling. Blot den mindste hidsighed, som vi så ofte besværes af i det daglige liv, ville det ikke være uudholdeligt, dersom vi aldrig kunne blive den kvit. Eller den viljesvaghed, som så ofte stiller os afmægtige i afgørende øjeblikke. Tænk, hvis vi for evigt skulle forblive sådanne stakler. For ikke at tale om den hunger, vi føler efter større viden; hvor trøstesløst, hvis den aldrig skulle blive mættet. Ville en sådan tilstand ikke være værre end at udslettes for altid. Men nu behøver vi lykkeligvis ikke at stilles overfor et sådant valg, thi der er fornuft i den guddommelige verdensstyrelse - fornuft og kærlighed.

Vi ser i løbet af den korte tid af vor evighedsvandring, vi her kan overskue, vort eget jordeliv, hvorledes vi dog kan tage nogle små skridt på vor udviklings vej, hvorledes vor sum af viden øges, hvorledes vi med ihærdighed kan lære os at tæmme vor utålmodighed, kue vor stolthed, tøjle vor vrede og gøre os modtagelige for god indflydelse. Hvorfor skulle vi da ikke fremdeles, også under andre tilværelsesformer, kunne fortsætte dette udviklingsarbejde? Tror vi på et evigt liv, så må vi også tro på en evig udvikling, og denne tro bekræftes fuldstændig af den spiritistiske erfaring.

Men kan vi konstatere, at vi virkelig har undergået nogen udvikling under dette vort jordeliv, så må vi på den anden side med sorg erkende, at denne er meget ringe. Ved at nå til en vis sum af viden ser det ud, som om man hurtigt nok kunne gøre store fremskridt, men er vel dermed selve intelligensen i nogen nævneværdig grad blevet udviklet? Man kan sluge videnskabelige værker uden at fatte- og reflektionsevnen derved forstærkes synderligt. Og dog er det på dette område, at fremskridtene lettest kan påvises. Langsommere, mindre påviselige kommer fremskridtene på den etiske side af udviklingen. Lægger vi mærke til os selv, vil vi finde, at vi ikke er nået stort længere i dag end for ti år siden i beherskelsen af vor lavere natur, i evnen til at ofre noget af os selv til fordel for dårligere stillede medmennesker, i medfølelse for andres lidelser. Vi står tvivlende over for, om vi overhovedet vover at tillægge os nogen fortjeneste i denne henseende. Og dog må vi erkende, at livet er en skole, egnet til et befordre vor udvikling i disse henseender.

Hvad er da naturligere, end at vi kommer til at genoptage denne skolegang, indtil vi har indhentet det pensum, som kan læres her. Således forholder det sig også. Dette jordeliv er ikke det eneste, vi har at gennemgå. Vi har været her på jorden forud, og vi kommer her tilbage liv efter liv, indtil vi har nået den udvikling, som berettiger os til at flytte til en lykkeligere verden.

Dette er genfødsdens lov, som vi nu skal studere lidt nærmere.

Det er i det foregående nævnt, at ånden, om den end har det aldrig så godt i sin sfære deroppe, til sidst gribes af en uimodståelig længsel eller indre påbud om på ny at gå ned i materien. Hvad er det, som bestemmer den til et sådant skridt, og ejer den virkelig selv bestemmelsesretten? Det sidste spørgsmål må som regel besvares bejaende. Det ville ikke være til nogen gavn, om man ikke frivilligt iklædte sig materiens lænker.

Ingen tvinges imod sin vilje, men dog kan det hændes - især på et lavere udviklingsstadium - at ånden uden selv at vide noget om det, af sin skytsånd ledes ind i en ny inkarnation, et nyt jordeliv. Den kender endnu intet til genfødsdens lov, den er som et uvidende og umyndigt barn, der tillidsfuldt følger sin formynders styrelse uden at spørge hvorfor eller hvorhen. Inkarnationerne følger da også i regelen tættere på hinanden. Ved mere fremskreden udvikling derimod, tager ånden ledelsen af sin skæbne i sine egne hænder og går frivilligt og fuldt bevidst ned i materien.

69

Et sådant skridt kan vel af mange imødeses med stor længsel - livet i materien har jo altid, især for den uudviklede - noget tillokkende ved sig, men i reglen, og særlig for den mere udviklede, indebærer dette skridt ned på det fysiske plan igen en virkelig prøvelse. At bytte det frie, herlige liv i sit egentlige hjemland med det tunge, indelukkede liv i materien, at frasige sig erindringer om alt forudgående og begynde igen som et lille hjælpeløst barn, for senere under hårde vilkår at bane sig en vej i livet, at indsnøre sin intelligens i et fysisk legemes spændetrøje, hvis egnethed som værktøj for sine formål den endnu intet kender til, og fremfor alt måske ikke at have nogen anelse om, hvorledes dette nye liv vil komme til at forme sig - det er en svær prøvelse, og der skal en fast beslutsomhed til at tage et sådant

skridt. Intet under, om ånden i sidste øjeblik veg tilbage og anholdt om befrielse for den selvvalgte lænke.

Jeg erindrer en ånd, som ikke uden en vis begejstring skrev, at han nu skulle genfødes på jorden. Han havde valgt at udføre et hverv i sandhedens tjeneste, men det var forenet med lidelser, om hvis art han ingenting vidste. Han anså sig dog for stærk nok til, at det skulle lykkes for ham, og jubede på forhånd af sejrbevidsthed. Nogen tid derefter kom han igen fuld af skamfuldhed og bekendte, at han i det afgørende øjeblik havde svigtet og trukket sig tilbage; nu havde en tung modløshed efterfulgt henrykkelsen. Han bemærkede selv, at det var den rette ydmyghed, som fattedes ham. Godt for ham, at han indså dette, inden det var for sent. Det er bedre at vente end at gå ned og opgive sit forsæt.

Men hvis det indebærer en sådan fare, og hvis det altid er en prøvelse at gå ned i materien, hvad er det da, som gør, at ånden tager dette skridt, da den har frit valg? Det er længslen efter fuldkommenhed, det er den aldrig slukkede guddomsgnist i vort indre, som søger sit udspring, som strækker sig lig et barn efter lyset og ikke skyer nogen anstrengelse for at nå det.

Der gives dog også for disse højere ånder et andet motiv. Det er sådanne, som ikke for deres egen udviklings skyld behøver at gennemgå flere jordeliv, men som går ned som lærere, missionærer eller religionsstiftere for at tænde et lys i verden, for at lede deres vildfarne brødre og søstre ind på den rette vej. De er »jordens salt«, de virker endnu for kommende slægter som strålende ledestjerner- således en Lao-Tse, en Buddha, en Jesus. Frivilligt og af opofrende kærlighed går de ned til et tungt martyrliv, men deres eget udbytte deraf efter vel fuldendt hverv er så meget desto større. Men det er ikke med disse undtagelser, vi skal beskæftige os, det er med gennemsnitsmennesket.

Når ånden har opsummeret og bearbejdet sine livserfaringer fra sin seneste jordevandring og sammenvævet dem med alt, hvad den i forvejen har indhøstet, efter at den så at sige har gennemarbejdet det materiale for sin udvikling, som den sidst har indsamlet, holder den mønstring med sig selv, og den finder da, hvad den mest mangler. Den føler som en tung byrde de ufuldkommenheder, som endnu klæber ved den, og den gribes af en uimodståelig længsel efter at blive dem kvit. Den føler, at dette ikke lader sig gøre - i det mindste ikke så let og sikkert - på det plan, hvor den befinder sig. Vejen går gennem materien, en tornebestrøet sti, hyllet i mørke, men den vælger den. Den må gå ned for at samle nye erfaringer, for at gennemgå nye prøvelser, thi det er i materiens lænker, ånden lettest lærer sig den ydmyghed, den offervillighed, den kærlighed til sine lidende brødre, som udgør betingelserne for dens videre fremskridt. ***Det er med materiens bind for øjnene, den skal lære at skelne mellem ret og uret; at gøre det ved skinnets af et udefra kommende åndeligt lys er ingen fortjeneste, det lys skal komme fra dens eget indre. Ligesom diamanten må slibes for at kunne kaste lyset tilbage, således må også ånden slibes i de materielle friktioners trædemølle for at nå den klarhed, hvorved den kan genspejle noget af det guddommelige.***

Er den kommet til klarhed herom, beder den hos den højere ånd, som nærmest leder dens skæbne, om en ny inkarnation på jorden og vælger i reglen selv arten af det arbejde, den vil påtage sig, de prøvelser, den vil gennemgå.

I reglen, ja; men undtagelser gives. Den, som befinder sig på et mere uudviklet stadium, ledes sædvanligvis, sig selv uafvidende, ned i materien. Først, når ånden har nået en vis modenhed, vælger den selv sin inkarnation, og ikke engang da altid fuldt medvidende. Der kommer over den en indre, uimodståelig trang, som drager den ned i materien. Denne trang er åndens egen inderste røst, ikke en udefra kommende impuls. I sjældne tilfælde modsætter ånden sig denne trang - den er således fuldt herre over sin beslutning - men da står den stille i sin udvikling og lider således den naturlige følge af sin genstridighed.

71

Før eller senere kommer den til forståelse af det besvær, den har haft af sin tilbageholdenhed og skynder sig at oprette det næste gang, denne formaning lyder.

Andre er blot alt for ivrige efter at gå ned i materien. De tror sig færdige dertil uden at være det. Mange lokkes af de sanselige nydelser, som jordelivet har at byde på, og beder om en inkarnation blot for at kunne fortsætte det lastefulde liv, som døden har gjort en ende på. For en sådan ville det være en stor lykke at få lov til at gå ned. Derfor prøves enhver sådan anmodning af de høje mestre, som råder over menneske-børnenes genfødsel og død. Bliver den bevilget, sænkes ånden lidt efter lidt i en dvale, hvoraf den vækkes, når den som et lille nyfødt barn atter ånder jordens luft. Under denne dvale knyttes det fluidiske bånd, som forener den med dens jordiske moder, og når halvdelen af svangerskabet er gået, tager ånden sin bolig i fostret; det er ved den tid, dens første bevægelser føles.

Genfødselens mysterium er indhyllet i mørke. Hvad man véd derom eller tror at vide, er ikke meget og trænger til bekræftelse. Sikker er det imidlertid, at ånden i væsentlig grad selv bygger sit fysiske legeme. Selve stoffet og i nogen grad også skikkelsen er en gave fra forældrene. Den får bygningens

grundstamme, men udfører selv indretningen. *Måske kan man tænke sig forløbet således, at ånden før nedstigningen i materien lidt efter lidt fortætter det astrallegeme, den bærer, ved at tiltrække sig fluider, som svarer til dens udvikling og passer til dens system, og med dette astrallegeme som model bygger naturen med sin uendelig fine tilpasningsevne det fysiske legeme.* Hvorledes det sker bliver dog altid - ligesom livet selv - et stort mysterium.

Hos det nyfødte barn er organerne endnu så uudviklede, at ånden kun meget ufuldkomment kan fungere gennem dem. Den arbejder derfor vedblivende, om også i det ydre ubevidst, på ordningen af sin nye bolig. Næringsmidlerne leverer det nødvendige materiale, livet, det stærke, hemmelighedsfulde liv, udgør arbejdskraften, men ånden selv er bygmesteren, som leder arbejdet.

At ånden i en sådan lille barnekrop synes at være lige så uudviklet som kroppen selv, beror på, at den ikke kan gøre sig gældende gennem kroppens endnu uudviklede organer. At den alligevel i virkeligheden er lige så udviklet som det voksne menneskes ånd kan let bevises gennem samtale med barnets ånd, mens dets krop sover. Bemærk, at her ikke er tale om den slags udvikling, som afhænger af en større eller mindre verdenserfaring eller en vis sum af viden, men på den almindelige dannelse, den forstandstræning, som ånden besidder. Hypnotisk stærke medier kan nemlig, mens barnet sover, få dets ånd til at frigøre sig og derefter tale med den. Det er kun den legemlige spændetrøje, som hindrer den i at bevæge sig frit, men den gør, hvad den kan, for at organerne skal trænes til lydigt værktøj.

Mange tilfælde af sindssyge kommer af, at ånden på trods ikke blot undlader at medvirke til organernes udvikling, men også direkte modsætter sig naturens arbejde i denne henseende. Dette sker let i de sjældne tilfælde, hvor ånden kun modvilligt er gået ned i materien. Adelma von Vay beretter i sine »*Studien über die Geisteswelt*« om et sådant tilfælde. Et bondepar i hendes nabolag bad hende en gang om hjælp for en seks-årig dreng, som var fuldstændig åndssvag. »Det var«, siger hun, »forfærdeligt at se ham, en kødklump uden tegn på intellektuelt liv. Hans øjne stirrede aldeles glansløst ud i rummet og med et fjollet udtryk, munden var til stadighed åben. Han lå mest på ryggen og strakte benene i vejret. Han spiste alt, hvad man gav ham og havde normal fordøjelse. Hverken stærk støj eller musik gjorde det mindste indtryk på ham. Tale kunne han ikke, han udstødte blot nogle dyriske lyde.«

Mediets leder betegnede dette tilfælde som fuldkommen håbløst. Det var en egensindig ånd, som meget modstræbende havde påtaget sig sin inkarnation, men undladt at medvirke til organernes udvikling. Han var ved et fluidisk bånd fæstnet til legemet, men trak sig så meget, han kunne, bort fra det. Livet, det animalske liv, havde måttet klare sig på egen hånd uden åndelig ledelse, og resultatet var derfor totalt forfejlet. Kunne han, mente lederen, blot formås til lidt efter lidt at begynde at indvirke på sine organer, så ville det måske endnu være muligt ved hjælp af hypnotisk behandling at gøre ham »halvvejs til menneske«, men udsigten til, at det skulle lykkes, var ringe. Mediet opfordredes til at påkalde hans ånd, hvilket hun også gjorde, efter at hun havde sænket ham i en dyb søvn. Han skrev da gennem mediets hånd:

»Ja, det er mig, den ånd, der tilhører kødklumpen dér. Det er ikke værd, at I har besvær med mig, thi jeg modsætter mig al behandling. Højst to år endnu kan kroppen dér, som hænger ved mig som en klods om benet, leve.

73

Siden ryster jeg den af mig og er fri, og så kan jeg skaffe mig et smukkere legeme. Det er skrækeligt at fødes til jorden igen og i en sådan krop, jeg, som har levet i overflod og nydelser af alle slags, jeg, som har sværmet for de skønne - og nu - åh! Jeg lod mig overtale af min leder til denne inkarnation, fordi jeg netop ikke havde noget bedre at foretage mig, men jeg gjorde det med meget modvilje. Jeg forstod, at det skulle være en straf for mit tidligere letsindige liv, men derfor var det mig ikke mindre modbydeligt. Jeg ved, at min modvilje voldte den stakkels kvinde svære lidelser, men - så meget værre for hende!«

Da mediet formanede ham til tålmodigt at underkaste sig sin skæbne og gøre den bedst mulige brug af sit legeme, svarede han, at han ville rådføre sig derom med sin skytsånd.

To dage senere, da hun på ny talte med ham, forsikrede han, at han havde gjort alle mulige forsøg på helt og holdent at gå ind i sit legeme, men at det var ham en frygtelig tortur. Han forstod, at han, i stedet for som nu at leve udenfor sin krop, kun bundet dertil med en lang kæde, helt burde gå ind i den, men det var ham for svært, og han savnede den nødvendige energi dertil. Tre år senere døde han og kom siden og berettede for mediet, at hans døds kamp havde været forfærdelig, thi for at kunne dø, var han blevet inddraget i sin krop og måtte der under svære krampeanfald løsgøre sit fluidiske legeme fra det materielle, som efterhånden var blevet utjenstdygtig. Han var nu fri, men hans letsind var ikke sonet.

Dette i korthed refererede tilfælde er, skønt det er fuldkommen abnormt, ganske lærerigt, dels fordi

det giver et indblik i det organiseringsarbejde, som ånden udfører i sit materielle legeme, og følgerne af at undlade det, dels fordi det beviser, at ånden har sin fulde forstand, også hvis den som følge af legemets ufuldkommenhed fremstår som en sindssyg. De abnorme tilfælde er ofte mere lærerige end de normale.

Jeg sagde, at ånden i reglen selv får lov til at vælge arten af det arbejde, den vil udføre, de prøvelser, den vil gennemgå, naturligvis altid med de indskrænkninger, som betinges af gengældelsens lov. Gennem sine forudgående jordeliv har den skabt sig en *karma*, en skæbne, som den ikke undgår. Den må høste, hvad den har sået, men indenfor de begrænsninger, den således selv har draget omkring sig, har den frit valg. Dette gælder i særdeleshed dem, som har nået en vis udvikling. Jo lavere ånden er, desto mere står den under formynderskab af den eller de højere ånder, som leder dens udvikling, og det kan den kun være taknemmelig for. Ligesom det umyndige barn ikke selv forstår sit sande bedste og ikke formår at tage vare på sine egne anliggender, således forstår den uudviklede ånd heller ikke, hvad der er den til mest nytte. Den må ledes og hjælpes, indtil den efterhånden bliver stærk nok til at stå på egne ben. Når en sådan ånd skal reinkarneres, ved den selv intet derom; den suges ned i materien af en uimodståelig kraft og fødes i de forhold, som den gennem sit foregående liv høber sig, men som også er bedst egnet til at hjælpe den i dens fremskridt. Den målbevidste ånd tager derimod i en vis forstand selv ledelsen af sin udvikling. Den ved, hvad den behøver, og den vil opnå midlerne til at nå sit mål, den viger ikke tilbage for de anstrengelser, det koster at gå de stejle veje, som fører til højderne. I hvilken grad ånden selv kan vælge sin inkarnation, beror således på dens udviklingsstadium. Medens mere fremskredne ånder selv afstikker linierne for deres jordeliv, ja endog vælger deres forældre, er andre fuldkomne uvidende om den skæbne, der venter dem.

Ved valg af forældre gør en slægtskabslov sig gerne gældende, ifølge hvilken lige søger lige. Den i en eller anden retning kunstnerisk begavede tiltrækkes f. eks. af en far eller mor med samme begavelse, ganske simpelt af den grund, at han i en sådan familie bliver lettere forstået, og at han har større udsigt til at få sine anlæg opøvet, sine krav varetaget. Den videnskabeligt anlagte søger gerne et hjem, hvor han kan få sin kundskabstørst stillet, hvor han kan få en god ledelse af sine studier. Og så hedder det, at han slægter på sin far eller sin mor, og at forældrenes egenskaber er gået i arv til barnet.

Dette er en vildfarelse, som hænger sammen med den endnu større, at barnets ånd, ligeså vel som dets legeme og samtidig med denne, avles af forældrene *) Af den fejlagtige forudsætning følger den fejlagtige slutning.

*) Den traducianske anskuelse. Som bekendt gives der endnu to andre teorier om menneskeåndens tilblivelse: den kreatianske, som antager, at Gud, når et menneske-legeme dannes, skaber en ånd, som han forener med dette legeme, en anskuelse, som, hvor urigtig den end er, dog ikke burde give støtte til arvelighedsteorien, samt præeksistensteorien, som antager, at ånden har haft en forudtilværelse og ved genfødslen til jorden kun iklæder sig et nyt legeme, hvilken anskuelse alene er istand til at forklare tilværelsens mange gåder, og som slår arvelighedsteorien aldeles omkuld.

75

Det er jo ikke så underligt, at man tror på en »arvelighedslov«, når man har denne forestilling om menneskeåndens dannelse. Således forholder det sig imidlertid ikke. Det legemlige materiale er en gave fra forældrene, derfor kan legemlige egenskaber, skønhed såvel som skavanker, sundhed såvel som sygdomsanlæg, være en virkelig arv, men de åndelige egenskaber arves ikke fra far eller mor. **De er åndens egen ejendom, som den har erhvervet sig under forudgående livsstadier, og som den fører med sig som sin umistelige ejendom og forøger fra jordeliv til jordeliv.**

En dreng har, hvad man kalder »let ved matematik«, han løser algebraligninger og geometriske problemer med en skarpsindighed, som vækker hans læreres forbavselse. Hvad andet betyder dette, end at han under sine forudgående liv har dyrket denne videnskab. Hans tanke er trænet til at gå i denne retning, og han behøver blot en antydning af læreren, for at han straks skal føle sig hjemme i sit emne. Detajlerne af den viden, han engang har indhentet, er faldet bort, men den opøvelse, hans tænkeevne derigennem har fået, kan ikke forspildes, den fører han med sig til sin næste inkarnation. Han har ikke arvet sin faders matematiske hjerne, han har så at sige arvet sig selv, men han har måske opsøgt denne far for fra begyndelsen at få en god vejledning i de studier, han ville fuldføre.

Hvor meget naturligere og mere konsekvent forklares ikke derigennem de forskelligheder i anlæg, som vi møder hos børnene. I det ene tilfælde, hvis vi hylder den anskuelse, at Gud ved barnets fødsel har skabt en ny sjæl (kreatinismen) eller, at denne er et produkt af forældrene (tradicianismen) kan vi ikke frigøre os fra forestillingen om et lunefuldt forsyn, som på må og få udstrør sine gaver, store og velsignelsesbringende til et fåtal, små og nødtørftige til det store flertal. I det andet tilfælde, hvis vi tror på åndens forudtilværelse (præeksistens), så vederfares hver og én fuld retfærdighed; den flittige

kan indhøste frugten af sin ihærdighed, den træge må vedkende sig følgerne af sin dovenskab. Hver og én råder over den kapital, som han selv har indtjent.

Men er det allerede utiltalende at tænke sig de intellektuelle gaver uddelt af et lunefuldt tilfælde, hvor meget mere ville det ikke være tilfældet i spørgsmålet om de moralske. Hvor rent oprørende ville det ikke være at tænke sig, at en kærlig og retfærdig Gud skødesløst kunne udruste den ene med et ædelt og godt hjerte, medens han stemplede den anden med ondskabens og ildesindethedens kainsmærke. Thi vi må indrømme, at ikke alt kan skyldes opdragelsen. De medfødte anlæg er unægtelig himmelvidt forskellige, de moralske såvel som de intellektuelle. Men vi behøver ikke at give en lunefuld og uretfærdig Gud skylden for dette. Ånden kan takke sig selv derfor, den er sin egen lykkes smed.

Har ånden under forudgående udviklingsperioder afslebet en del af sin råhed, så er den færdig i denne henseende. Hvis den f.eks. helt har overvundet begæret efter at berige sig på andres bekostning, så er det den siden umuligt at stjæle; det er for den et overvundet standpunkt, og den medfører til sin næste inkarnation trygheden ved ikke at kunne falde for denne fristelse. Er den i så henseende endnu usikker, skal den stilles overfor fristelser, måske falde for dem og lide følgerne deraf, indtil den har overvundet sin lavere natur. Således også med drukkenskab, med utugt, med alle de lavere former for begær, som holder ånden bundet; de slibes lidt efter lidt bort, og éngang virkelig udryddet, kommer de ikke igen. Ånden stiger mere og mere rensed ned i materien, for der at fortsætte det velsignelsesrige arbejde på sin udvikling. Alle vandrer vi trin for trin opad, men alle er ikke nået lige langt frem; her ses den enkle forklaring på de forskellige standpunkter, vi i etisk og intellektuel henseende indtager.

Som regel gælder det, at den ånd, som skal reinkarneres, gerne selv eller gennem sin skytsånd opsøger forældre, som er åndeligt beslægtede med den. Men dette er naturligvis ikke den eneste faktor, der er bestemmende ved valg af familie. Motiverne veksler i uendelighed: snart er det en veg, men uudviklet ånd, som behøver en øm omsorg og derfor skal fødes i en god familie, snart er det en trodsig natur, som behøver en streng tugtelse, og den placeres således, at den kan påregne en ublid behandling, snart er det en varm entusiast, der behøver en beroligende indflydelse for at komme i ligevægt, og den fødes i en stille, harmonisk familie, snart er det en træg natur, som behøver en kraftig, æggende ledelse, og den havner i en familie med kolerisk temperament. Men der tages hensyn ikke alene til barnet, men også - og i lige så høj grad - til forældrene. Det kan være en nødvendig prøvelse for dem at få et barn, som i mange henseender er dem fremmed, som kræver en ganske særlig behandling og en uendelig tålmodighed, ligesom det på den anden side kan være af en særlig stor betydning for deres udvikling at få et barn, som i meget er dem overlegent, som bliver deres glæde og velsignelse.

Hvorhen kommer man overfor sådanne tilfælde med arvelighedsteorien? Det er udtagelser, hedder det. Ja, jeg er bange for, at hvis man kunne samle fuldt tilforladelige opgivelser i denne henseende, så ville undtagelserne blive flere end reglen, thi hvor ofte hænder det ikke, at bom er meget forskellige fra deres forældre og fremfor alt forskellige indbyrdes. Har man en nogenlunde øvet psykologisk iagttagelsesevne, så behøver man kun at se sig omkring blandt sine nærmeste venner og bekendte for at konstatere det faktum, at børnene i samme familie med hensyn til anlæg, temperament og karakter er meget forskellige fra hinanden. Man må indrømme, at de er individer med bestemte karakteristika, både i intellektuel og moralsk henseende.

En ganske særlig støtte for reinkarnationslæren leverer de såkaldte vidunderbarn, som allerede i en spæd alder viser en sjældent høj intellektuel begavelse. At f. eks. Pascal allerede som lille barn kunne ligge på gulvet med en stump kridt i hånden og uddrage kvadratroden af store tal, noget, som ingen havde lært ham, eller at Mozart som lille dreng kunne spille piano på en måde, der henrykkede hans tilhørere, eller at nordmanden Nils Henrik Abel (født 1802, død 1829) allerede som skoledreng på egen hånd gik i gang med løsningen af en 5te grads ligning og som ung student udgav de lærdeste afhandlinger, grundlæggende for den højere matematiks udvikling indtil vore dage, lader sig let forklare således, at disse højt udviklede ånder allerede under en række tidligere jordeliv har uddannet sig til store matematikere og musikere. De behøver da blot at komme til fuld bevidsthed i dette jordeliv for straks at være istand til at udnytte deres uddannelse eller deres færdighed. Derimod står arvelighedsteorien overfor sådanne tilfælde fuldkommen ude af stand til at give nogen forklaring, thi man kan fornuftigvis ikke arve mere, end der findes at arve, og disse vidunderbarn har jo en speciel begavelse, som i reglen overhovedet ikke, eller kun i meget ringe grad kan spores hos forældrene. Og, for at gå til yderlighederne: hvorledes forklare en Buddha, en Kristus gennem arvelighedsteorien?

Men gamle fordomme udryddes ikke let, de hænger ved den almindelige tænkemåde som burrer, og en af de sejgeste at få af vejen er den åndelige arvelighed. Man er gået så langt i videnskabelig

nidkærlighed, at man har søgt at binde arvelighedsteorien i videnskabelige formler (Th. Ribot: Sjælssegenskaberne arvelighed). Ja, man har engang fremsat denne teori, og den må reddes om også med de mest hårtrukne slutninger. Når man ikke kan finde nogen lighed mellem barnet og forældrene, søger man den hos faderens eller moderens forældre og endnu fjernere slægtninge, og så har man givet denne slags arvelighed et særskilt navn. Man har kaldt den *atavisme* det er arvelighed med overspringen af visse slægtled, og dermed kan endnu meget reddes.

Men arvelighedsteoriens dage er talte; i det lys, genfødselslæren kaster over tilværelsen, vil den efterhånden blegne og give plads for en rigtigere opfattelse.

79

OTTENDE KAPITEL

Reinkarnationen.

Den okkulte erindring og livets skole.

Mange er de anstødssten, som må ryddes af vejen, når det gælder at bane vej for en ny anskuelse, og vanskelighederne vokser, jo dybere denne anskuelse griber ind på alle områder, og jo mere den tager afstand fra den almindeligt rådende tænkemåde. Dette er ganske naturligt og bør ikke vække forbavselse. Gamle tænkemåder er som dybe hjulspor, hvor vejfarende i lange rækker drager frem. Det er ikke så let at komme op af dem, man kan risikere at bryde hele køretøjet i stykker, og så finder de fleste det rådeligst at følge de gamle vejspor.

Et sådant gammelt hjulspor er den forestilling, at vi kun lever eet jordeliv, og at vi derefter - ja, hvad der kommer derefter, **det beskæftiger vi os helst ikke med.**

Kommer nogen og siger: dette er ikke vort eneste jordeliv; vi har været her forud, og vi skal vende tilbage hertil, så findes der nok en og anden, på hvem dette virker som om et elektrisk lys blev tændt. Det belyser en mængde forhold, som førhen lå hyllet i mørke, men for den store almenhed er det ene og alene en kilde til forargelse. Der løfter sig et ramaskrig af modvilje: hvad er dette for dumheder, lad os få lov til at beholde vor barnetro, lad os følge i de gamle hjulspor, ellers går alt i skudderudder.

Men den engang begyndte strid kan ikke ophøre, førend sandheden er gået af med sejren, og nu kæmpes der for og imod med indvendinger fra den ene og den anden side.

A. Du siger, at vi har været her på jorden før. Hvis det var tilfældet, ville vi vel have nogen erindring om denne tidligere tilværelse.

B. Det er ikke så helt givet. Thi hvad er erindring? Det er en gentagelse af indtryk, der en gang har passeret vor fysiske hjerne, som der-ved spiller rollen som en slags fonograf. Hvad der aldrig har passeret hjernen, kan derfor ikke gengives af erindringen. Således kan vi ikke huske noget, som har tildraget sig, inden vi fik vor nuværende hjerne, eller med andre ord før vor nuværende inkarnation. Ja, vi husker ikke engang vore tidligste barneår, ganske simpelt af den grund, at hjernen dengang endnu var så uudviklet, at den ikke kunne bevare sine indtryk. Vi husker heller ikke altid vore drømme, fordi hjernen derunder i mange tilfælde ikke er virksom, ikke modtager noget indtryk. Når vi sover, løsriver ånden sig tilligemed sit astrallegeme fra den legemlige lænke og lever for en kort tid et relativt frihedsliv. De indtryk, den da modtager, passerer således kun dens astrale hjerne. Inden vi vågner, går ånden atter ind i sit legeme, hvorved den astrale hjerne bibringer den fysiske hjerne et svagt aftryk af de modtagne billeder i den fysiske hjerne, et aftryk, som snart blegner bort og i øvrigt let forvirret af andre indtryk.

A. Men der findes jo også efter din anskuelse noget, som kaldes *okkult erindring*; den må vel være uafhængig af den fysiske hjerne og således bevare indtryk fra en tidligere tilværelse, om vi har haft en sådan?

B. Fuldkommen rigtigt, men de okkulte evner, som man med et fælles navn plejer at kalde »den sjette sans« er endnu kun helt ubetydeligt udviklet hos et forsvindende fåtal mennesker. Når de er vågne, hænder det imidlertid ikke sjældent, at sådanne individer glimtsvis kan erindre tildragelser fra

foregående jordeliv eller genkende steder, hvor de aldrig i dette liv har sat deres fødder. Pythagoras siges at have haft erindring om ikke mindre end seks af sine tidligere jordeliv. Om Lord Byron berettes det, at han en aften, da han kom ridende ind gennem porten til en italiensk by, som han aldrig havde besøgt før, pludselig mærkede en stikkende følelse i brystet, hvorved han ufrivilligt udråbte: her er jeg en gang faldet for en morders kugle.

Særlig hos børn er de okkulte erindringer mere vågne end hos voksne. Det hænder ikke sjældent, at de taler om, hvad de har oplevet dengang, »da de var store«. Men, da forældrene gerne gør nar af deres

81
»fantasier«, bliver de sky og indadvendte. Indtrykkene blegner også efterhånden som deres fysiske hjerne udvikles.

Som et eksempel blandt mange andre vil jeg berette, hvad der stod i »Le Progres Spirite« for et par år siden (dvs for måske 100år siden fra nå. Rø-anm.pr.2014) om en sådan okkult erindring hos et barn. Faderen fortæller:

»Nogen tid førend det omtalte barn fødtes (det er nu tre år gammelt) blev der ad mediumistisk vej forudsagt, at det skulle blive et usædvanlig stærkt medium, og at dømme efter de ejendommelige ting, som flere gange er indtruffet i dets nærhed, synes denne forudsigelse at skulle gå i opfyldelse. De ånder, som forudsagde dette, opgav tillige, at de sammen med det barn, som skulle fødes, havde levet i England for flere århundreder siden og da havde beskæftiget sig med astrologi, alkymi og sorte kunster, hvorved de havde gjort sig skyldige i flere forbrydelser og til sidst selv var omkommet. De agtede nu at lade sig inkarnere, dels for at gøre godt, hvad de havde forbrudt, dels for med deres mediumistiske begavelse at bidrage til spiritismens fremgang.«

»For nogen tid siden sad drengen og legede på gulvet i mit værelse, da han til min store forbavselse begyndte at snakke om England, et land, som jeg er overbevist om, at han aldrig har hørt tale om. Jeg spurgte, om han vidste, hvad England var, og fik til svar:

- Det er et land, hvor jeg boede for mange, mange år siden.
- Var du lige så lille dengang som nu?
- Nej, da var jeg en stor fyr, større end du, og havde langt skæg.
- Var jeg og mor med dér også?
- Nej, da havde jeg en anden mor og en anden far.
- Hvad gjorde du der?
- Jeg havde altid med ild at gøre, men en dag brændte jeg mig og døde.

Dette kan synes blot at være barnlige fantasier, men for mig var det et højst ejendommeligt sammentræf, som jeg ikke kan forklare uden at tage reinkarnationslæren til hjælp.«

A. Sådanne historier har for mig ikke nogen værdi, da man jo ikke kan vide, om de er sande. At de har stået i et spiritistisk tidsskrift beviser ingenting.

B. Ganske rigtigt. Jeg skal derfor tillade mig at fortælle, hvad jeg selv en gang har hørt fra første hånd.

Jeg traf for nogle år siden - det var under den græske krig - en ung pige, hun kunne vel være omkring 14 år, med usædvanlig fine og regelmæssige ansigtstræk. Hun var kommet for at tale med mig om sine ejendommelige fornemmelser. Jeg kendte hende ikke forud, men en fælles bekendt førte os sammen. Hun begyndte med henrykkelse at tale om Grækenland og beklagede, at hun ikke var en dreng, for så ville hun bestemt gå ud og kæmpe for dets sag, »thi«, sagde hun, »jeg har selv en gang været græker, det ved jeg aldeles sikkert. Jeg ser endnu, hvorledes jeg var klædt - i en lysegrå dragt. Jeg husker, at jeg holdtes indespærret og længtes efter at blive fri, men hvad der mere skete, husker jeg ikke.«

Hun spurgte, om jeg kunne bekræfte hendes erindringer. Jeg svarede, at jeg selv ikke kunne det, men at jeg måske gennem et medium, jeg kendte, kunne få nogen oplysning i denne sag. Først blev hun meget glad og bad mig gøre hende den tjeneste, men senere blev hun tvivlrådig. »Nej«, sagde hun, »jeg vil ikke risikere, at nogen, som ikke er sikker i sin sag, kommer og siger, at jeg har uret. Det ville blot gøre mig ondt uden at overbevise mig. Jeg ved i alt fald, at jeg har levet i Grækenland«. Pigen syntes at være sandfærdig og meget intellektuelt begavet.

A. Men behersket af en fiks idé.

B. Det gjorde hun aldeles ikke indtryk af. Men lad os forlade »historierne«. Jeg håber, du alligevel forstår, hvorfor vi ikke kan have nogen virkelig erindring om vore forudgående jordeliv.

A. Kan være, men hvad jeg ikke fatter, det er hensigten, den fornuftige mening med denne glemsel af alt forudgående, hvis vi har haft noget sådant. Du siger jo, at vi kommer her tilbage for at oprette tidligere fejltrin, for at lære at modstå de fristelser, som vi er faldet for før. Jeg spørger: hvis forholdet er sådan, hvad ville vel da være fornuftigere, end at vi havde en erindring at støtte os til? Nu

går vil blinde og véd ikke, hvorfor vi er her.

B. Dette er en overfladisk måde at se sagen an på. Hvis en fuldt vågen erindring om forudgående fejltrin og deraf flydende lidelser skulle hjælpe os til nu at vandre på de rette veje, så var vor fortjeneste lig nul. Det er ikke frygten for straf, som skal afholde os fra at gøre det onde. De lidelser, som er de lovbundne konsekvenser af vore lovstridige handlinger, skal lære os at skelne mellem ret og uret, og har vi én gang fået denne skelnen i en bestemt henseende gjort klar for os, skal vi siden gøre det rette for dets egen skyld. Først, når vi kan det, har vi overvundet netop dette onde.

En tyv f. eks er, efter at han har lidt sin straf i denne verden eller gennemgået tilsvarende lidelser i en anden, efterhånden kommet til forståelse af, at det ikke er på den måde, han skal få sit lykkekrav opfyldt. Han længes efter at få lejlighed til at prøve styrken af sine gode forsætter og anmoder om en ny inkarnation, hvor han skal møde de samme fristelser, han tidligere er faldet for. Han vil prøve, om han nu er nået så langt, at han har overvundet dette begær. Gik han da ind til disse prøvelser med erindringen om sit forudgående liv, så kunne det vel hænde, at han bestod prøven, men deraf kunne han ikke vide, om han virkelig i denne henseende var færdig med sig selv. Har han derimod bestået sin prøve, uden at han derved har haft nogen støtte af erindringen, så har han gjort det alene for det rettes egen skyld, så er han færdig, så kan han ikke stjæle mere.

Tværtimod, at glemselen skulle være til hindring for vor udvikling, er den således netop den nødvendige psykologiske betingelse derfor.

Men glemselen af vore forudgående jordeliv er også i en anden henseende til den største velsignelse. Vi er her for at hele de sår, vil tidligere tider har tilføjet andre eller for at give andre lejlighed til at sone, hvad de engang har forbrudt imod os. Hvor ville dette oprettelsesværk ikke blive besværliggjort, hvis vi havde erindringen om det forløbne, om vil de personer, vi kommer i berøring med, genkendte tidligere fjender. Samværet må ske uden tvang og uden skræmmende indvirkning, først da har det nogen blivende værdi.

A. Men fortjenesten turde ikke være lige stor, om jeg rækker min hånd til en ubekendt eller til en gammel fjende. Og kan jeg vel stole på, at den forsonlige gerning har blivende værdi, når jeg ikke ved, hvad der ligger imellem os?

B. Har jeg en gang haft lejlighed til at gøre en gammel fjende noget godt, og har han modtaget dette med taknemmelighed, så er dermed også alt fjendskab mellem os udryddet, det er det gødes psykologi. Jo lettere dette sker, desto bedre for os begge. Stod erindringen om den gamle strid som en mur imellem os, så kunne det enten forhærde mit hjerte eller tvinge mig til en forsonende handling, hvis værdi derigennem forringedes; i alle tilfælde ville det forgifte livet for os begge. Nej, frit og utvungent skal vi gøre alt det godt, som vi har fejlet. Vore skæbner ledes altid således, at vi i en efterfølgende inkarnation får lejlighed til det, men da er glemselen af, hvad der er passeret, til den største velsignelse for begge parter. »Glemselen af det forgangne«, siger Walker, »er det bedøvelsesmiddel, hvormed den kærlige læge bærer os over smertens og sorgens mørke skygger til fuldkommen helbredelse«.

A. Men, hvis erindringen udslukkes, er jo også individualiten udvidsket; hvorledes kan vi da tale om os selv som evighedsvæsener?

B. Hvis erindringen var udslukket for altid ville du have ret, men således er forholdet på ingen måde. Når ånden aflægger den skyggende jordiske klædning, har den - i hvert fald når den har nået en vis grad af udvikling - evne til at overskue først sine nærmest forudgående jordeliv og efterhånden også de tidligere. Den kan følge hele gangen i sin udvikling, bedømme, hvornår den er gået i den rigtige retning, og hvornår den har været på afveje. Den ser, hvilke lidelser, dette sidste har kostet den, og hvorledes det har forsinket dens fremskridt. De forskellige personligheder, den har repræsenteret under forskellige jordeliv, står for den som de roller, en skuespiller har været kaldet til at udføre. Af alle har den lært noget, selv om de ikke alle i samme grad har befordret dens udvikling. Når den således betragter den tilbagelagte vejstrækning og med støtte af sine opsummerede erfaringer sætter sin kurs for den nærmeste fremtid, da er den et individ, som bærer evigheden i sig.

* * *

A. Et andet spørgsmål: Jeg begriber ikke, hvorfor det er så nødvendigt at komme her til jorden igen. Kan den samme udvikling ikke tænkes at foregå i den frie tilstand eller på andre planeter?

B. Måske. Muligheden deraf vil jeg ikke benægte. Det forekommer mig dog ganske fornuftigt, at vi skal tilbage hertil, så længe vi har noget at lære her.

Det er et ofte anvendt billede at sammenligne jordelivet ved en skole. Lad os fuldføre dette billede. Hvert jordeliv er et semester i skolen, og imellem semestrene sendes vi til vort fædre hjem for at hvile,

lade de indhentede kundskaber modnes og samle kræfter til nye anstrengelser.

85

Ligesom barnet ikke ville kunne udholde en uafbrudt skolegang, således kan vi heller ikke bære inkarnationens lænker i en uafbrudt rækkefølge; og selv om vi kunne det, ville det sikkert ikke befordre vor udvikling. Vi må af og til have en hviletid for at samle os, optage vore erfaringer i vort eget væsen, vort egentlige jeg, og fatte nye planer. Med dem vender vi tilbage til vor skole for at begynde et nyt semester; at flytte til en anden skole for hvert læreår forrykker let undervisningen og forsinker uddannelsen. Først når ynglingen har gennemgået alle skolens klasser og har bestået sine prøver der, flyttes han til universitetet. Således får også vi, når vi har sluttet vor skolegang på denne planet lov til at flytte til en lykkeligere, én med større udviklingsmuligheder.

A. Din lignelse halter nok, men lad os nu slutte for denne gang. Jeg kommer nok igen, og da skal jeg være ladet med nye indvendinger.

NIENDE KAPITEL

Reinkarnationen.

Familiebåndene.

A. Har du lyst til at genoptage var samtale om genfødslen? Jeg har tænkt en hel del over det og vil gerne fremlægge nogle spørgsmål og indvendinger.

B. Intet vil være mig kærere.

A. Jeg vil da først spørge, hvorledes du tænker dig, at familiebåndene kan sammenholdes, hvis vi skal genfødes til jorden.

B. De jordiske familiebånd er tilfældige og har ikke i og for sig nogen højere betydning, hvis de ikke er grundet på eller har haft til resultat at skabe et dybere åndeligt slægtskab. Det er kun de åndelige bånd, som har evighedsværd, hvad enten de er blevet knyttet langt tilbage i tiden eller under vor sidste inkarnation. En mand og hustru, som har været fremmede for hinanden, bliver det endnu mere, når døden løser deres unaturlige forening, de har siden hen intet tilfælles med hinanden. Men en gensidig kærlighed, grundet på virkeligt væsensslægtskab, er et bånd, som døden ikke magter at løse.

A. Du mener således, at de, som har elsket hinanden på jorden, også genfinder hinanden på den anden side?

B. Fuldkommen sikkert, ja. De åndeligt beslægtede slutter sig gerne sammen og særligt de, som er forenet gennem ømmere bånd. Ingen ydre magt formår at skille dem.

A. Godt. Men hvorledes går det disse mere ømme bånd, hvis der findes en genfødsel?

B. Er båndet stærkt nok, hænder det ikke sjældent, at de går ned sammen. De mødes igen, det drager deres højere ledere omsorg for. De genkender hinanden, vel ikke legemligt, men på en åndelig intuitiv måde og kommer atter til at leve et liv sammen i ægteskabelig forening. Hvor ofte hænder det ikke, særligt med yngre personer, at de ved det første møde uimodståeligt drages mod hinanden, at de straks føler sig så ubesværede i hinandens selskab, som var de gamle bekendte. Det falder så naturligt for dem begge at tilhøre hinanden, at nogen forklaring ikke behøves, ikke kommer på tale. Hvad andet er dette vel end en okkult erindring om en tidligere forbindelse, et virkeligt åndeligt kærlighedsbånd, som findes forud og kun behøver et tilfældigt møde for med hele sin styrke at gøre sig gældende.

A. Men hvor mange ægteskaber er mon af denne slags? De fleste gør jo snarere indtryk af, at parterne har taget fejl af hinanden, selv om de med resignation og for at bevare det ydre skin vedblivende holder sammen.

B. Det er sandt, og det er blandt mange andre ting et tegn på, hvor lavt på udviklingens skala jordens menneskehed endnu befinder sig, thi side om side med den udvikling, som alle er underkastet, er der også for enhver tale om en søgen efter det individ, som bedst kan fylde hans lykkekrav. Denne søgen er fuldt berettiget og behøver ikke at indebære nogen selvished, thi det er kærlighedens natur, når den er ægte, at den skænker lige stor lykke til begge parterne. Man søger og tager fejl liv efter liv, ikke fordi man ikke træffer den rette, men fordi man har ladet så mange selviske og uberettigede hensyn spille ind, når det gælder at vælge. Det kan også ske, at en eller anden har gjort et rigtigt valg,

men endnu er så behersket af sin lavere natur, sin selvished, sin herskesyge, at han for lange tider støder det væsen fra sig, han fremfor alle andre kunne gøre lykkelig, og som ville være bedst egnet til at berede ham hans egen lykke, thi ingen er i den henseende så ømfindelig som »den rette«. De mødes igen, derom er der ingen tvivl, men da må han lide indtil han når den lykke, han engang har trådt under fødderne.

A. Da du er så sikker på, at de, som tilhører hinanden, også får lejlighed til at mødes, hvorledes kan du da forklare, at så mange går på vildspor?

B. Selvisheden går altid på vildspor, og vi er endnu så sørgeligt selviske. Først, når vi er kommet til klarhed over, at kærlighedens natur er at give i stedet for at kræve, er vi på det rigtige spor, da opfyldes vort lykkekrav i stadig rigere og rigere grad.

A. Er således et ulykkeligt ægteskab uden nogen betydning for parterne?

B. Det vil jeg ikke sige. Det kan ligesom sygdom og nød have en stor betydning for de pågældendes udvikling, det kan være et led i den renselsesproces, vi alle er underkastet. Alt beror på, hvorledes vi bærer ulykken. Vi må huske på, at vi selv er vore skæbners skabere, og at strengt taget intet er betydningsløst for vor udvikling. Også de lidelser, vi pådrager os gennem vore fejltrin, tjener os til velsignelse.

A. Mener du, at også de kærlighedsbånd, som forener forældre og børn, er af evighedsværdi?

B. Hvert virkeligt kærlighedsbånd, det være sig imellem ægtefæller, mellem forældre og børn, mellem søskende eller mellem intime venner er af bestående værdi og fører i reglen til gensyn i en følgende inkarnation. De, som kan gøre hinanden noget godt, holder ofte sammen. Ikke sjældent hænder det, at en ånd, som skal inkarneres, opsøger den far eller mor, som var hans far eller mor i et forudgående jordeliv. Men det modsatte kan også indtræffe. Den, som var far i en inkarnation, kan blive søn i en anden; hovedsagen er ikke at komme igen i samme stilling til den, vi holder af, men at vil det hele taget genser hinanden, *så længe vi kan være til gavn for hinandens udvikling.*

A. Der kom du ud på gyngende grund. Hvis jeg drager den yderste konsekvens af dine ord, så skulle jeg jo kunne blive min egen sønnesøn.

B. Utænkeligt er det ikke, men inkarnationerne følger i almindelighed ikke så tæt på hinanden. Hvis din søn dør og efter en længere eller kortere tid genfødes til jorden, og du selv nogle årtier derefter står rede til at gå ned i materien igen, så er du måske taknemmelig for at kunne slå dig ned i en familie, hvor faderen er din forhenværende søn. Hvad ondt finder du i det?

A. Jeg finder det i høj grad frastødende.

B. Ja, måske, for din nuværende fadermyndighed, men til den tid håber jeg, at dit syn har udvidet sig således, at du ikke finder noget anstødeligt deri. Du indser da, at I begge er evighedsvæsener og som sådanne jævnbyrdige, men at du i den tilfældige rolle, du går ned for at udføre i materien, trænger til en dig venligt sindet ånds ledelse, det er alt.

89

Ånder, som står hinanden nær, går også ofte ned som søskende i samme familie. Hvor ofte ser vi ikke en broder, som for sin søster er den ømmeste ven, den stærkeste støtte, eller en ældre søster, som med moderlig ømhed og rørende selvopofrelse tager sig af sin yngre broder. Men alene den omstændighed, at de er søskende, betinger ikke, at de nødvendigvis skal føle sig forbundet med hinanden, eller at de har større forpligtelser overfor hinanden end overfor et hvilket som helst andet menneske. Det hænder ikke sjældent, at en selvisk ånd for sin udviklings skyld bliver inkarneret i en god familie, men misbruger dens godhed for at tilfredsstille sin egoisme; det ville i så fald være bedre for alle parter, hvis man ikke for familiebåndets skyld pålagde sig opofrelser, der blot skader den, man tror sig skyldig at underkaste sig, og som blot føder nye krav, der forgifter samværet.

A. Endnu et spørgsmål; Mener du måske også, at ånderne under forskellige jordeliv kan have forskelligt køn?

B. Hvorfor ikke?

A. Nej, nu går det for vidt. Der falder din reinkarnationsteori på sin egen urimelighed. Du kan vel ikke nægte, at den mandlige og den kvindelige natur i sin væsens grund er så forskellige, at en overgang fra den ene til den anden er psykologisk utænkelig?

B. *Jeg tror heller ikke, at en mandlig ånd kan overgå til at blive en kvindelig eller omvendt, i det mindste så længe de er underkastet genfødselsens lov - hvad der kommer derefter, tror jeg vi gør klogest i ikke at gruble over - men jeg anser det ikke for umuligt, men tværtimod for ganske sandsynligt, at en mandlig ånd, når han går ned i materien i en bestemt hensigt, kan iklæde sig et kvindeligt legeme, og at omvendt en kvindelig ånd kan iklæde sig et mandligt legeme, selv om noget sådant måske nok hører til undtagelserne.*

A. I en bestemt hensigt siger du; hvad skulle vel kunne foranledige en ånd til et sådant skridt, om

den havde frit valg?

B. Anledningen kunne være af forskellig art. I almindelighed bør det vel ikke forbyde os, om ånden længes efter en alsidig udvikling. En kvindelig ånd finder f. eks. særligt på grund af forskellen på mandens og kvindens sociale stilling, at hun ikke som kvinde kan nå den udvikling, hun stræber efter, hvad angår mod og evne til at tage initiativ, eller hun tørster efter en videnskabelig uddannelse, som lettere står til mandens end kvindens rådighed, og så anmoder hun om og får tilladelse i at fødes som mand. En mandlig ånd kommer måske til forståelsen at hvad han mest mangler, er den sindets veghed, den ømhed imod (lidende, den offervillighed, uden hvilke han aldrig bliver en helstøbt ædel karakter, og da han indser, at disse egenskaber lettere udvikles under en kvindelig inkarnation, anmoder han om en sådan og fødes som kvinde.

Men anledningen kan også være mere speciel. Man kan jo f. eks. tænke sig, at en mandlig ånd vil gå ned for at være støtte for en kvindelig ånd, for hvis udvikling han interesserer sig. Han vil ikke binde hende med ægteskabets bånd, vejen til at blive hendes broder står ham måske ikke åben, men lader han sig føde som kvinde, kan han som ven intage en plads så nær ved hendes side, som han behøver for sine formål.

A. Blot endnu en indvending: Det forekommer mig, at et så betydningsfuldt faktum, som at en ånd inkarneres i et andet køn - om det virkelig er et faktum - måtte meddele sig i den pågældende persons hele væsen, karakter og udseende.

B. Ja, men er ikke netop dette også i påfaldende grad tilfældet. Hvor ofte ser vi ikke mænd af et vejt og blødt temperament, uden evne at tage noget initiativ, tilbageholdende, næsten sky i deres optræden. Ja, jeg har mødt en, som klagede over, at han ikke kunne komme i gang med noget andet end at strikke strømper, men at dette faldt så naturligt for ham, at han selv spekulerede på, om han ikke førhen havde været kvinde. Og, på den anden side, hvor mange kvinder har ikke både den viljestyrke, den mandhaftighed og det maskuline væsen, at man synes hun passer bedre til at ride i spidsen for en eskadron.

Ofte forbliver sådanne mennesker ugift, eller, hvis de gifter sig, bliver deres ægteskab ikke sjældent uharmonisk.

A. Ja, sådanne mennesker kender jeg mange af, men du vil vel ikke påstå....

B. Jeg påstår ingenting, men tror blot på muligheden, ja, jeg går endnu et skridt videre, jeg anser det for en sandsynlighed.

A. Godt! Behold din tro, jeg kan ikke dele den - men jeg kommer igen, endnu er jeg ikke slået.

jf. Martinus er store deler av menneskeheten nå inne i "de ulykkelige ekteskapers zone"- men forelskelsen er en kort repetisjon av de "fjerne" lykkelige ekteskaper da individene var mer "enpolet".

TIENDE KAPITEL

Reinkarnationen.

Livslængdens forskellighed og forholdet mellem menneske

slægtens etiske og intellektuelle udvikling.

A. Jo mere jeg har forsøgt at indleve mig i din genfødselslære, desto flere spørgsmål og indvendinger rejser sig imod den. Hvordan vil du f. eks. med denne teori forklare de forskellige livslængder på jorden?

B. Tillad mig at vende spørgsmålet om: hvordan vil du forklare denne foreteelse uden reinkarnationen? Om noget er istand til at kaste lys over denne og andre dunkle sider af vor tilværelse, så er det vel netop den teori, jeg forfægter. Hvis dette jordeliv var det eneste, vi skulle gennemgå, så ville det liv, som udslukkes nogle timer efter barnets fødsel, vel være fuldstændig betydningsløst for barnet selv, men set i reinkarnationslærens lys kan sagen let forklares.

For den frie ånd er, som jeg forud har antydnet, allerede beslutningen om at gå ned i materien mod en ukendt skæbne en stor prøvelse. Der fordres megen fasthed, megen ydmyghed, megen tro og fortrøstning for ikke at svigte i den prøvelse, og måske var det indtil videre tilstrækkeligt for ånden at udvikle denne kraft. Den vidste ikke, hvor langt dens liv skulle blive, da havde det jo ikke været nogen prøvelse, men et mildt forsyn tilmåler det ikke større længde, end det er nødvendigt til formålet.

Et barns fødsel og død har også sin dybe betydning for forældrene. Hvor ofte har ikke en sådan tildragelse i familiens liv bidraget til at uddybe og åndeliggøre forældrenes væsen og hjulpet dem med at finde vejen til hinanden. Den, som har udført en sådan mission, har ikke levet forgæves.

A. Men, hvis jordelivets mening er udvikling af kræfter og anlæg, indsamling af erfaringer mm., så bliver jo et liv af så kort varighed alle tilfælde betydningsløst.

B. Det er sandt, hvad enten man tror på en genfødsel eller ikke, men det sidste tilfælde er al mulighed for denne art af udvikling for altid afskåret, i det første har man det håb, at hvad man ikke når at udføre under et jordeliv, det kan man fuldføre under et kommende; dér find muligheden vedblivende.

En ung mand med de rigeste anlæg rives bort i sin alders blomstring, medens oldingen slæber på et, som man kan synes, fuldstændig nyttesløst liv, en byrde for sig selv og andre. Forekommer dette ikke som en lunefuld leg af skæbnen? Jo, hvis dette jordeliv var det eneste, men tror vi i flere sådanne liv, så klarer det hele sig op. Enhver får af højere magt nøjagtig, hvad han behøver; den ene et kort, solrigt liv, måske beregnet på at styrke et svagt mod, en vaklende fortrøstning, den anden en lang, glædesløs og afhængig alderdom, måske med det formål at bøje, et trodsigt sind eller en hård selvrådighed.

Den dunkle gåde, at jordelivet for forskellige individer er af så forskellig længde, synes jeg er bedre forklaret med end uden reinkarnation teorien.

A. Jeg ville foretrække at sige: Gud vil det, og han véd bedst, hvad der tjener vort behov.

B. Meget rigtigt! Det er jo bare et andet udtryk for, hvad jeg sagde før. Guds vilje er den gode lov, som er kærlighed og retfærdighed, denne lov er det, som blandt andet regulerer menneskenes fødsel og død.

A. Et andet spørgsmål: Hvis menneskene stadig kommer tilbage jorden for at gennemgå liv efter liv, og hvis man må antage, at de reglen for hver gang tager et skridt fremad i etisk udvikling, hvorledes vil du da forklare, at vi endnu - som du med rette bemærker - står så lavt, ja, at vil gennemsnit næppe kan anses for at stå højere i moral henseende end fortidens menneskehed? Hvilke oprørende forbrydelser begås ikke endnu i vore dage, hvor raffinerede grusomheder bliver vi ikke vidner til, hvilket uhyggeligt masse mord er ikke vore dages krig! Sandelig, kan man ikke spørge sig selv, om vi ikke snarere er gået tilbage?

B. Der berørte du et spørgsmål af større rækkevidde; det kræver et noget udførligere svar. Jeg skal dog forsøge at fatte mig så kort som muligt.

Først og fremmest vil jeg ikke ubetinget samstemme i din klage over, at vil moralsk henseende skulle stå på samme standpunkt som fortidens menneskehed, endnu mindre i din formodning om, at vi

muligvis skulle være gået tilbage. Det er sandt, at vi næsten daglig oprøres over beretninger om uhyggelige handlinger, begået midt i vore mest civiliserede kulturcentre, medens vi i tidligere tiders historie mere sjældent sporer sådanne træk af råhed og forvildelse. Men hvad beviser det? Vi må huske på, at fortiden ikke havde vor tids presse, som opsporer enhver forbrydelse for at servere den for en sensationslysten almenhed, og derfor er sikkert meget, som dengang blev bedrevet i stilhed og mørke, aldrig nået frem til vor tid. Men af de træk, som historien har bevaret, ser vi dog, at grusomhed og råhed også fandtes dengang, og hvad værre er, i visse tilfælde ansås for berettigede. At indemure mennesker levende eller brænde dem på bål var jo en Gud velbehagelig gerning. Desuden må vi jo erkende, at omsorgen for vore lidende medmennesker har gjort store fremskridt. Det er for de fleste samfund blevet en bydende pligt at tage vare på de svage, de lidende, de nødstedte. Medens grækerne udsatte deres svagelige børn på Taigetos for at dø af sult, indretter vi vuggestuer og asylers for syge og vanføre; medens de spedalske fordum udstødtes af samfundet, indretter vi epidemisygehuse o.s. v. I alt dette må vi dog se en høj grad af udvikling af den almindelige tankegang eller med andre ord en højnelse af det moralske gennemsnitsniveau.

At vor civilisation til trods for dette alligevel plettes af de groveste forbrydelser, afhænger sikkert ikke af, at de samme forbrydere, som levede for årtusinder siden, er kommet uforbedrede tilbage for på ny at begå de samme forbrydelser - det ville være en trøstesløs tanke. Nej, forklaringen er nok at søge i en anden retning. Vi må huske, at ånden, når den begynder sine inkarnationer som menneske på jorden, i reglen først fødes i en vild folkestamme, siden, efter adskillige inkarnationer lidt efter lidt forflyttes til en halvciviliseret race, for til slut efter mange jordeliv at nå frem til en civiliseret nation. Også der har den en hel serie af liv at gennemgå, inden den er færdig med jorden og forflyttes til en lykkeligere planet.

A. Undskyld jeg afbryder, men hvor lang tid beregner du en sådan vandring gennem jordens menneskehed at vare?

B. Derom kan jeg ikke sige dig mere, end at den sikkert er meget varierende, beroende på den vandreendes egne anstrengelser, men at den under alle omstændigheder er meget, meget lang.

Nuvel, man kan jo da forstå, at blot i løbet af den historiske tid skarer af ånder på deres vandring mod lyset har passeret f. eks. den kaukasiske race. Efterhånden, som de er blevet færdig, er de blevet flyttet over lykkeligere verdener og erstattet med andre, som er blevet opflyttet fra lavere racer for at gennemgå samme retning i deres udvikling; nøjagtig som tilfældet er med den højeste klasse i en skole: for hvert år afgår nogle elever til universitetet for dér at fortsætte deres studier, mens skolebænkene fyldes af andre elever, flyttet op fra den nærmest lavere klasse.

Er det da underligt, hvis det moralske gennemsnitsniveau indenfor den kaukasiske race ikke er steget væsentligt i løbet af den forholdsvis korte tid, der betegnes som den historiske? Nej, lige så lidt, som det forbavser os, at eleverne i læreanstaltens højeste klasse år efter år står på omtrent samme standpunkt i intellektuel udvikling.

A. Men du fremførte jo netop, at der alligevel havde fundet en højnelse sted af dette gennemsnitsniveau. Dér gør du dig skyldig i en modsigelse.

B. Nogen højelse af menneskehedens etiske gennemsnitsniveau kan vi uden tvivl konstatere, men den er ikke så stor, som man kunne have forventet, hvis det stadig gennem årtusinderne var de samme individer, der genfødtes indenfor samme race. Denne højnelse afhænger naturligvis af at den almene tankegang i århundredernes løb har undergået en udvikling, som gennem tradition er overgået fra slægt til slægt. Det er en slags arv, som hver generation overgiver til den næstfølgende, og som denne igen forøger og leverer til den derpå følgende. Hver ædel ånd, den være klædt i arbejdsbluse eller jakke, bærer sit strå til den stak; den er en god og trofast tjener, som arbejder på Gudsrigets genkomst på jorden. Vi kan ikke arve vore forældres dyder, men vore forældre, vore lærere og sjælesørgere kan gennem de liv, de fører, rense den atmosfære, hvori vi vokser op på en sådan måde, at vi får lettere ved at udvikle de gode sider i vår karakter. Det gode eksempel er det arbejde, som enhver kan og bør nedlægge i slægtens moralske udvikling, et arbejde, som, opsummeret gennem sekler, langsomt men sikkert højner menneskehedens etiske gennemsnitsniveau.

Også i skolen - for at vende tilbage til vort billede - ser vi et lignende forhold. År efter år fyldes klasserne af elever, som står på omtrent samme dannelsesniveau som deres forgængere, men ser vi en hel menneskealder eller endnu længere tilbage, er der en ret stor forskel på den kundskabsmængde, man fordrer nu og dengang. Den almindelige dannelse er steget, lærerne er bedre udrustede til deres kald og læremetoderne bedre afpasset elevernes standpunkt. Skolens luft er så at sige renere, mere lysmættet end før, og dette repræsenterer generationers langsomme og ihærdige arbejde.

A. Ja, i det hele taget har den intellektuelle udvikling gjort langt større fremskridt end den moralske, hvis vi betragter menneskeheden i store træk gennem den historiske tid; dette forhold synes

at modsige din teori om, at hverken intellektuelle eller moralske egenskaber kan gå i arv fra forældre til børn.

B. Ja, det kan se sådan ud, men denne modsigelse er kun tilsyneladende. Jeg holder vedblivende på, at vi ikke kan arve vore forfædres intelligens så lidt som deres moral - hvad vi ejer i disse henseender har vi selv erhvervet os og selv ført med os hertil - men alt det tankearbejde, som udføres af generation efter generation, går ikke til spilde, det spredes tværtimod gennem trykkemaskinerne til tusinder og atter tusinder, det bliver alle deres ejendom, som vil og kan tilegne sig det. Medens det moralske eksempel i almindelighed kun virker indenfor en snæver kreds, og den etiske udvikling kun i meget ringe grad kan befordres gennem studier, så flyver tankerne, den intellektuelle udviklings bærere, med vindens hast jorden rundt og oplagres generation efter generation til vældige tankebygninger, hver for sin specielle retning, og disse overgives til næste generation som en dyrebar arv for at bearbejdes og forøges af denne. Hvad under da, om summen af viden bestandigt og hastigt vokser og, at opfindelserne som følge deraf gør så store fremskridt? Vi arver ikke vore forældres forstandsudvikling, men vi arver forudgående generationers tankeskatte.

Der findes også en dybere liggende grund til det forhold, at den intellektuelle udvikling går uforholdsmæssigt hurtigere end den moralske på vor planet. Og det er den menneskelige naturs træghed, når det gælder at udvikle sine etiske evner i modsætning til den lethed, hvormed ø øger sin intelligens. Mennesket har i almindelighed en uudslukkelig kunskabstørst, men, når det gælder om at følge sine sædelige idealer, har intet hastværk; mennesket slår sig gerne til ro med den tanke: »jeg er ikke værre end andre«.

A. Hvis menneskeheden således, som du mener, befinder sig i et bestandigt, om end langsomt, moralsk fremskridt, så ville vi måske snart kunne vente »tusindårsriget«? Du går nok i dit stille sind og håber det?

B. Ja, hvorfor skulle jeg ikke håbe på en sådan udvikling i den almindelige tankegang og som følge deraf i alle vore sociale forhold, så f. eks. krig bliver en moralsk umulighed, ingen kan gå med til hverken som anfører eller som menig, at mord og røveri og kvinderov helt forsvinder, at - som Victor Rydberg så smukt siger - *»kampen for tilværelsen viger pladsen for samarbejdet for tilværelsen«*, ja, at jorden selv med sine uudtømmelige og endnu delvis skjulte kraftkilder i en kundskabsrig menneskeheds tjeneste skal forvandles til en have, som på rigelig måde skal tilfredsstillende en mangedobbelt talrigere befolknings forfinde behov. Men jeg indser ganske vist også, at dette ingeniørlunde kan ventes foreløbig. Ja, hvem ved, om det nogensinde kan realiseres, hvis vil ikke kunne håbe på en kraftig medvirken fra højere magters side. Og her vil jeg til sidst betro dig, hvad jeg mener om den ting.

Ligesom individer og slægter udvikles og fuldkommengøres, således gennemgår også verdenskloder en slags udviklingsproces, idet de slægter som har dem til hjemsted, samtidig med, at de forædles og åndeliggøres tillige gennem deres højere viden var istand til at udvikle kræfter, hører vi gennem de i større grad kan udnytte naturens rige muligheder og således til en vis grad kan omdanne jorden som opholdssted. Når menneskeheden er nået til en vis grad af modenhed og åndelig forfinelse, så aflukkes den som inkarnationssted for ånder, der står så lavt, da de ville virke altfor forstyrrende dér, og i stedet fødes der her et flertal af højere ånder, som ikke for deres egen udvikling behøver endnu et jordeliv, men som af forbarmende kærlighed går ned blandt deres lavere stående brødre og søstre, for at række dem en hjælpende hånd. En sådan udskillelse af alt for dårlige ånder og missionæren af højere stående, har sikkert altid fundet sted, men mange ting tyder på, at dette i endnu højere grad indenfor den nærmeste fremtid vil blive tilfældet. Dette afhænger vel at mærke ikke af nogen tilfældig guddommelig beslutning - en sådan er ikke tænkelig

- men er ganske simpelt en åndelig naturlov, skrevet af Ham, som selv er fuldkommen i kærlighed og fuldkommen i visdom, og håndhævet af de høje mestre, som leder menneskenes fødsel og død.

A. Og hvad skulle så blive deres lod, som ikke længere må vende tilbage til jorden?

B. De må fortsætte deres udvikling på en lavere planet, hvor til de medfører alle deres her erhvervede egenskaber og anlæg. Måske bliver de der foregangsmænd for den intellektuelle udvikling, skønt deres etiske standpunkt bedre stemmer overens med deres nye omgivelser end med den jordiske menneskehed, hvis moralske fremskridt de har været for lade til at kunne følge. Ingen lider mere, end hans gerninger giver grund til. Der gives ingen straf i form af hævnende gengældelse, alt er lovbundne konsekvenser, beregnet på at oprette, at rense, at hjælpe.

- Men nu har jeg sikkert trættet dig med mine lange udredninger; det er så svært at fatte sig i korthed.

A. På ingen måde. Det kan jo have sin interesse at sætte sig ind i en andens tankegang, selv om man ikke deler den. Og det vil jeg oprigtigt sige dig, at overbevist mig har du ikke.

B. Det har jeg heller ikke ventet mig. Man kan ikke indpode en ny åndelig verdensanskuelse på et andet menneske, om man end anførte aldrig så mange grunde og beviser. Man kan nedlægge et frø, men dette behøver en god jordbund og tid til at spire og vokse. Det er indefra, det skal vokse, ellers fæster det aldrig rod.

ELVTE KAPITEL

Gengældelsens lov. Karma.

I nær forbindelse med loven om genfødslen står en anden lov, lige så vigtig og lige så overset af både religion og videnskab, nemlig *gengældelsesloven* eller, som den i fortidens litteratur kaldtes, *Karma*. De er så samhörige, at man strengt taget ikke kan behandle den ene uden at medtage den anden, de udgør forklaring og udfyldning af hinanden. Det er da i sin orden, at vi også vier den anden vor opmærksomhed.

Vi er - som vi selv synes - kommet meget langt i udforskningen af de love, som regulerer den fysiske verdens foreteelser, ja, mange holder på, at naturvidenskaberne har bygget et bolværk, som intet kan rukke. Sandt er det vel også, at de fleste af den grovere materies fænomener gennem den videnskabelige forskning har fået en tilfredsstillende forklaring, men overfor den finere, mere æteriske materies foreteelser, som først i den seneste tid er begyndt at tiltrække sig nogen opmærksomhed, står vor højt priste videnskab ikke alene uforstående men - i mange tilfælde rent ud fornægtende.

At tunge genstande kan løftes af usynlige hænder, at en griffel kan skrive mellem to sammenbundne tavler, at fotografplader kan og billeder af åndevæsener, ikke synlige for det menneskelige øje, at af personer kan iklæde sig et materielt, for de ydre sanser fuldt opfat legeme, vil man ikke tro, uagtet disse fænomener er bekræftet af tusindvis af vidner, endnu mindre har man værdiget dem en indgående undersøgelse med den hensigt at udforske de love, som virker her. Videnskaben har på det rent fysiske område endnu store, øde vidder at kultivere.

Endnu mere er dette tilfældet på det rent åndelige område. Den almindelige bevidsthed har knapt nok en anelse om, at der hersker lige så evige uforanderlige love dér som indenfor materiens verden. Vi siger ganske vist, at »man ligger, som man har redet«, men tænker derved mere på den borgerlige lovs opgave at beskytte samfundet end på nogen guddommelig lov, som sigter mod at opdrage individerne. Vi ser i visse tilfælde, hvorledes den, som åbenbart misrøgter sin højere natur, allerede i dette liv må lide følgerne deraf ved sygdom, fattigdom og sine med-menneskers ringeagt. Vi har vel også en dunkel forestilling om, at vil et liv efter dette skal møde belønning eller straf, om hvis beskaffenhed vi dog har de mest forvrængede begreber. Men dermed er også vor viden på dette område slut; om nogen streng lovbundethed indenfor den åndelige verden kan der - mener man - ikke blive tale. Der må man nøjes med tilfældigheder, med held og uheld.

Hvilket fattigt bevis!

En viis og almægtig Gud har lovbundet den fysiske verden med en konsekvens og formålstjenlighed, som vækker vor beundring, men skulle Han have prisgivet vor ånd, den uforgængelige del af vort væsen, tilfældets kastevinde, til uberegnelige farer? Kan man tænke sig en ynkeligere verdensanskuelse?

Hvad kan vel være grunden til denne ensidige opfattelse? Hvorfor er det lykkedes os at udforske de fysiske love, medens vi endnu er uvidende om endog eksistensen af de åndelige? Måske kommer det i første række af det forhold, at de fysiske virkninger i almindelighed følger umiddelbart efter de forårsagende impulser, medens virkningerne på det åndelige plan og deres virkninger på det fysiske i reglen kommer langt senere, i mange tilfælde ikke før end under et følgende jordeliv, hvorfor de således i de fleste tilfælde er unddraget vor opmærksomhed. Måske beror det også på en almindelig utilbøjelighed til at beskæftige tanken med etiske spørgsmål, medens den fysiske verdens fænomener altid frister til udforskning og ikke levner tænkeren nogen ro, før deres forklaring er fundet. Men det kan ikke blive ved med at være således; det er mennesket uværdigt at slå sig til ro med den halve sandhed, at kun den fysiske verden er en lovbundet verden, medens den åndelige skulle være lovløs.

Og hvad ville vi ikke vinde ved et nærmere studium af de åndelige love! Det hedder, at »kundskab

er magt«, og dette er en sandhed både når det angår åndelige og når det angår fysiske forhold.

En vild ser i lynstrålen intet andet end onde magters skræmmende leg med svage menneskebørn, men vore dages elektroteknikere har bundet denne kraft og tvunget den til at tjene os: den bærer budskab til fjerne lande, den oplyser vore hjem, den trækker vore sporvogne. Gennem ihærdige studier generation efter generation er vi kommet på sporet af de love, hvorefter denne kraft arbejder. De svage trækninger i en død frøs muskler førte til opdagelsen af den galvaniske elektricitet. Den vågne iagttager af dette fænomen blev i sin tid ligeså forhånet som den spiritistiske forsker i vore dage. Han kaldtes af sin samtid »frøernes danse-mester«, men efterverdenen har hædret hans minde ved at fæste hans navn til denne art af elektricitet - den galvaniske. Således har flittige iagttagelser og eksperimenter lidt efter lidt øget vor viden om denne vidunderlige kraft og lært os at tøjle den, så den nu er vor nyttigste tjener. Dér ser vi et eksempel på, hvorledes kundskab er magt.

Skulle det da ikke være lige så vigtigt at lære de love at kende, som regerer den åndelige verden, der styrer vore skæbner? Jo sikkert! men der står vi endnu som de vilde. Vi skræmmes, når en ulykke rammer os og tror, at vi er udsat for en ublid tilfældighed, et simpelt uheld, som vi ikke har kunnet forudse end mindre forhindre. Vi bliver bolde for en lunefuld skæbnes kastevinde, vi ser ikke, at selv de slag, hvorunder vi må bøje os, er lige så lovbundne virkninger af forudgående årsager, som at lyset i den elektriske lampe tændes, når man trykker på kontakten.

Hvad vi behøver, er viden såvel på det åndelige som på det fysiske område. Vor udvikling har fulgt et altfor ensidigt spor, det er på tide, vi begynder at studere også den etiske verdens lovbundethed. Sikkert vil vi forbavses, når vi opdager, hvor konsekvent og formålstjenligt alt også dér er ordnet. Der fordres nok mange generationers flittige iagttagelser, før vi vinder den kundskab, vi behøver, men éngang i besiddelse deraf vil mennesket måske lære at styre sin skæbne ligeså sikkert, som han styrer sit fartøj over havet. Han skal kunne det ved at - styre sig selv.

* * *

Hvad vi endnu ved om gengældelsesloven er kun de ydre grundlinier, og selv disse er svævende og ubestemte. Meget er blevet modtaget gennem meddelelser fra ånde verdenen, meget er også bleven os til del gennem teosofiske studier af den gammel-indiske litteratur.*) Men også den ældste kristne kirke synes at have indset betydningen af denne lære. »Hvad mennesket sår, det skal han og høste« sagde allerede Paulus (Gal. 6: 7) og mere koncist kan gengældelsesloven ikke udtrykkes. »Farer ikke vild«, siger han, »Gud lader sig ikke spotte«.

Ja, der findes en retfærdighedens lov, som giver enhver præcis, hvad han har fortjent, ikke et gran for meget eller for lidt. Denne lov er universelt virkende og konsekvent, den omfatter hvert udslag af vort væsen; den tager hensyn til hvert motiv, hver lille omstændighed. Den er ikke et dødt bogstav, den er levende kærlighed og fuldstændig ubestikkelig. Den er fastere end klippen og pålideligere end den bedste ven.

Vort væsen giver sig udtryk i tre forskellige faser, i tanker, begær og gerninger, og for alt skal vi stå til ansvar; alt har sin tilbagevirkning på vor egen skæbne og sin indvirkning på andres. Vi vil betragte disse udslag hver for sig.

Vore tanker.

Det er en meget gængse forestilling, at vore tanker på det nærmeste er betydningsløse for vor egen udvikling og uden indflydelse på andre mennesker. Dette er en grov vildfarelse. En ofte gentaget tanke omsætter sig snart i begær, som trykker sit stempel på vor karakter og giver sig udtryk i handling. Den som vænner sig til at nære urene tanker, bliver snart en slave af urene lyster, som igen avler urene handlinger. Ligesom på den anden side rene og ophøjede tanker retter vore begær mod højere mål og opfordrer os til gode handlinger. Det er tankerne, som danner karakteren og bestemmer retningen af vor nærmeste udvikling. Tanken er bygmesteren, som former vort væsen og opbygger vor fremtid, og dette arbejde fortsættes uden afbrydelse i livet efter døden og i kommende jordeliv. Hvad vi tænker nu, bestemmer for en stor del vor skæbne i vor næste inkarnation.

Måtte vi derfor vænne os til at holde vore tanker i tømme! Dette er ingen let sag. I begyndelsen må vi øve os i at fastholde en bestemt tanke. Den uøvede tænker lader tanken flage fra emne til emne uden nytte. Det gælder om gennem daglig øvelse at træne sig til at fastholde en bestemt tankeretning.

*) Særligt har Annie Besant indlagt sig stor fortjeneste i sin populære behandling af dette og dermed beslægtede

emner. Efterfølgende fremstilling slutter sig nærmest til hendes afhandling derom i „Den urgamle visdom“.

Ikke således, at man meningsløst fæstner et bestemt ligegyldigt tankebillede, men således, at man vælger et emne, som interesserer én, man lader tanken sønderdele det, opsøge årsager og beregne virkninger, man laver nye kombinationer og søger at slutte sig til forskellige muligheder. Kort sagt, man bør vænne sig til at tænke vedholdende, klart og logisk på det, som i øjeblikket beskæftiger ens tanker. Det er slet ikke nødvendigt at lukke sig inde og lade tanken stirre sig træt på et bestemt, mere eller mindre interesseløst emne: det daglige liv såvel som vort eget indre er så rigt på problemer og stiller så ofte opgaver til bearbejdelse af tanken, at man ikke behøver at gå på jagt efter dem eller trætte tanken med værdiløse objekter. Men der fordres en vis sindsligevægt, en vis indre ro, for uforstyrret af det jagende liv omkring os, konsekvent og udholdende at kunne fastholde en bestemt tankeretning. I den henseende er det, at viljen skal træne tanken, således at den bliver smidig, stærk og udholdende. Den bliver da den kraftigste løftestang for vor udvikling, da trykker den snart sit stempel på vor karakter og leder vor intelligens ind på de områder, vor ånd higer efter.

Du hører f. eks. et menneske blive hårdt bedømt af andre; tænk godt om ham, tænk på, at han kan have haft fristelser at udstå, som ingen havde kunnet ane, tænk, at han er et evighedsvæsen, som måske har haft en tidligere mørk eksistens, men som nu sandsynligvis står højere end han gjorde den gang, og som med sikkerhed har en lys fremtid, tænk at du på din beskedne måde kan hjælpe ham ved at tage ham i forsvar. Gør således gang på gang, og du vil lidt efter lidt vænne dig af med den grimme fejl, at du selv taler ondt om din næste, du vil mere og mere føle dig solidarisk med din broder og forstå, at hans lykke også er din. Og dette skal du ikke have gjort forgæves; den velvilje mod dine medmennesker, som således bliver til din anden natur, skal ifølge gengældelsesloven strømme tilbage mod dig selv og berede dig mange behagelige oplevelser. Giver du derimod ondsindede tanker frit spillerum, tænker du vredt om din næste og ønsker ham ulykke, så trækker du dit evighedsvæsen ned i en kulde og et mørke, hvor de gode spirer i dit væsen ikke kan vokse, hvor din ånd forkrøbles og lammes. Og ikke nok dermed, det onde, du tænker om andre, vender tilbage i onde tanker mod dig selv, du kommer til at gøre mange bitre erfaringer om menneskers uvilje imod dig. Du formeligt drager - sådan er Karmas lov - en atmosfære af ondskab over dig, ikke blot fra dem, som du med dine onde tanker har skadet, men også fra andre. Du gør dig nemlig modtagelig for de onde tankestrømme, som kommer på din vej.

Vore tanker indvirker nemlig ikke alene på os selv, de udøver også, alt efter deres intensitet, en større eller mindre indflydelse på vore omgivelser, ja selv på personer, som vi aldrig har været i berøring med. Det lyder underligt, men det har sit sidestykke på det fysiske område i den trådløse telegraf. Et Marconi telegraf apparat udsender sine stærke elektriske bølger koncentrisk i alle retninger, og disse kan, hvis de selv på betydelig afstand træffer et andet apparat, afstemt på bølgelængde med afsenderapparatet, på det fjerne apparat fremkalde nøjagtig den samme bølgerytme, således at en tanke, som telegraferes på afsenderapparatet, kan opfanges og aflæses på modtagerapparatet, uden at nogen tråd har formidlet overføringen. Men læg mærke til, at begge apparater skal være fuldkommen samstemte, ellers går det ikke.

Nøjagtig på samme måde udsender en tanke, den være sig god eller ond, koncentriske bølgebevægelser, som, hvis de har tilstrækkelig intensitet og træffer et tankeapparat, som harmonerer med afsenderens, i den modtagende hjerne kan fremkalde nøjagtig samme tanke, som de selv er bærere af. De hjerner, som ikke er stemt i samklang med afsenderhjernen, modtager ingen påvirkning deraf. Hvis f. eks. nogen intensivt ruger på en mordtanke, som dog aldrig kommer til udførelse, kan alligevel de tankebølger, som derved fremkaldes, slå ned i en hjerne, som er modtagelig derfor, og ægge dens ejer til en udåd af lignende slags. Megen åndelig smitte overføres på den måde. Den, som skabte tanken, må da ifølge Karmaloven bære en del af ansvaret for denne gerning, endskønt han aldrig har været i personlig berøring med gerningsmanden. Det hænder, at de, som således omend ufrivilligt er blevet bundet til hinanden gennem fælles ansvar, føres sammen i et kommende jordeliv for i fællesskab at afbetale deres skyld.

På samme måde kan på den anden side den, som f. eks. nærer et inderligt ønske om at hjælpe et medmenneske eller støtte en god sag, men savner midler dertil, gennem sin tanke, som da gerne giver sig udtryk i bøn, opvække en andens deltagelse, som både vil og kan hjælpe, uden at disse to er kommet i personlig berøring med hinanden. Naturligvis kommer de også til i fællesskab at dele velsignelsen af det gode, de har gjort. Hvor ofte ser vi ikke eksempler på denne art af bønnehørelse.

Muligheden af på denne måde at overflytte en tanke på lang afstand uden nogen mærkbar formidling forudsætter helt naturligt et i verdensaltet udbredt elastisk fluidum, som af tanken sættes i vibrationer. Ligesom lyden behøver luften for at forplantes i alle retninger, således må vi for at forklare den trådløse telegrafi antage en yderst tynd materie, æteren, hvis uendeligt hurtige

bølgebevægelser overfører de elektriske impulser fra et apparat til et andet. Men nu er tankeoverføringen en med den trådløse telegrafi fuldstændig analog foreteelse; vi må da også antage at tanken har et formidlende elastisk medium, en yderst differentieret materie, hvorom vi vel næppe kan gøre os noget begreb. Den, som lever den dag, da videnskaben for alvor begynder at studere de okkulte foreteelser, får det vel at se.

At tanken således kan virke på afstand uden personlig berøring bestyrkes også af erfaringen. Et følsomt medium, fru A., sad for mange år siden alene i sit værelse i Stockholm, da hun følte en stærk psykisk indflydelse over sig. Hun tog papir og pen og fik skrevet et langt brev til sig selv fra en veninde, som var lærerinde i en familie på landet. Brevet indeholdt forskellige intime meddelelser angående denne familie og sluttede med, at veninden havde det dårligt i sin plads. Fru A. troede først, at hendes veninde var død, da hun kun fra afdøde personer plejede at få sådanne meddelelser, men, da hun ingenting havde hørt derom, skrev hun straks og bad veninden huske på, hvad hun havde haft for den aften. Svaret lød, at hun havde siddet og skrevet et brev til fru A., et brev, som hun dog aldrig havde afsendt, men kastet i kakkellovnen, fordi det indeholdt nogle intime meddelelser, som hun siden havde fundet klogere at fremføre mundtligt. Da de nogen tid derefter mødtes, viste fru A. brevet til sin veninde, som med den yderste forbavselse konstaterede, at det, så vidt hun kunne erindre, ord for ord var overensstemmende med det brev, hun havde brændt.

Mr. Stead fortæller om flere sådanne tilfælde, hvor han selv har været den sensitive modtager. Ja, selv det eksperiment, som er kendt under navn af »tankelæsning« er et bevis på, at tanker kan overføres fra et menneske til et andet uden formidling af det talte ord, men da må tankelæseren og hans »medium« være i håndgribelig berøring med hinanden.

105

Kan imidlertid tanken overføres på lange afstande uden personlig berøring, hvor meget stærkere vil den ikke gøre sig gældende, når også denne faktor kommer til. Vi forstår da, hvilket ansvar vi bærer overfor dem, som udgør vor daglige omgang, for de tanker, som behersker os. Særligt stort er dette ansvar mod vore børn, hvis mere modtagelige sind let stemmes i samklang med forældrenes. Det er ikke alene vore handlingers eksempel, det er også vore tankers indflydelse, som vore børn er underkastet, og for alt skal vi aflægge regnskab.

At tanken er den drivende kraft også i vor intellektuelle udvikling, har vi lettere ved at begribe, da vi på dette område så direkte kan iagttage tankearbejdets resultat i øget viden og en dermed sammenhængende almindelig forstandsudvikling. Hvad måske ikke tilstrækkeligt værdsættes, er tankearbejdets betydning for vor fremtidige udvikling efter dette jordelivs afslutning. Vi må huske på, at vor udødelige ånd for hvert jordeliv indhøster et udbytte af almindelig kultur, som siden aldrig kan fortabes. Detaljerne af de studier, man har dyrket, kan falde bort, men den tanke skarphed, man har erhvervet, den opfattelsesevne, man gennem sine studier har tilegnet sig, den logiske skarphed, man har trænet sig til, er åndens umistelige ejendom, som ikke kan forspildes, men tværtimod ved fortsatte studier stadig vokser. Vi kan være sikre på, at studierne vil blive fortsat. Derfor er det tankearbejde, vi her udøver, et godt grundlag for vor videre intellektuelle udvikling i kommende livsperioder. Den, som f. eks med forkærlighed dyrker matematiske studier, lægger måske dermed grunden til sin fremtræden under sit næste jordeliv som videnskabsmand på dette område. Intet går til spilde. Det, hvortil jeg her i livet hovedsageligt vier mine tanker, bestemmer muligvis retningen af min virksomhed i et kommende.

Vi har beskæftiget os noget udførligt med »vore tanker«, fordi deres store betydning i almindelighed bliver så totalt overset. Det er imidlertid et glædeligt tidens tegn, at endogså videnskaben er begyndt at indse dette og beskæftige sig med sådanne spørgsmål, hvilket bevises af nedenstående eksperiment, som elektrofysikeren John Hardén selv har udført og beskrevet for mig. Han ville prøve Du Bois-Reymonds teori om, at vore muskler er elektricitetsførende, og at således den animale organisme selv er en, ganske vist meget svag, elektricitetskilde. Han greb til dette formål med sine hænder de to poler til en elektrisk ledning, hvortil der ikke fandtes nogen anden elektricitetskilde, men derimod et yderst følsomt spejlgalvanometer. Allerede af legemsvarmen begyndte viseren at vibrere for den thermoelektricitet, som frembragtes, men den blev snart stående i en ligevægtsstilling. Han bøjede den ene arm, viseren gjorde udslag til den ene side; han rettede armen ud igen, viseren gjorde udslag til den anden side. Dermed havde han således konstateret, at muskel-spændingen var forbundet med en udvikling af elektrisk energi. Men, tænkte han, muskelbevægelsen er resultatet af en viljesakt, således en tanke. Var det muligt at opnå samme resultat med overspringelse af det fysiologiske mellemlid, muskel spændingen? Han gentog forsøget, og da galvanometrets viser var kommet i ligevægt, koncentrerede han sin tanke på at bøje armen, men holdt den i virkeligheden fuldstændig stille, og se - nålen gjorde udslag til samme side som før, ganske vist svagere. Han

samlede tanken på ny om at rette armen ud igen, men holdt den vedblivende stille, og viseren slog ud til den anden side. Han gentog eksperimentet flere gange med samme resultat, men for at være sikker på sin sag ville han prøve det gennem en af sine medhjælpere, om hvem han vidste, at han gerne tilbragte sine ledige stunder i et såkaldt muntert lag. Det viste sig under gentagne forsøg, at det lykkedes lige så godt for ham som for Hardén, hvis eksperimentet foretoges på f. eks. en torsdag eller fredag, men mislykkedes, hvis de udførtes om mandagen. Tydeligvis var galvanometret også en måler for mandens viljekoncentration. Et mere håndgribeligt bevis for den grundsætning, at tanken er en kraft, som også spiller ind på det fysiske plan, turde næppe kunne gives.

Ja, tanken er en magt og en overordentlig vigtig løftestang for vor udvikling både i moralsk og i intellektuel henseende. Det gælder blot om at tøjle denne kraft og anvende den i det gødes tjeneste. Og lærer vi ikke dette på anden måde, så vil erfaringen nok efterhånden bibringe os indsigt deri, idet vi finder, at gode tanker fører velsignelse med sig, og onde tanker bringer os lidelser; thi sådan er Karmas lov.

Vore begær.

Et andet udslag af vort væsen er vore begær. Man kunne kalde dem fortættede tanker, thi, hvad man ofte og intensivt tænker på, det omsættes i begær, ligesom videre begæret, hvis det uforstyrret får lov til at udvikle sig, føder handling. Også begærene har derfor en stor betydning, såvel for vor udvikling som for vor kommende skæbne. Det er begærene, som sætter deres præg på vort astrallegeme. Er begærene rene, så bliver astrallegemet rent, harmonisk og velskabt. Er begærene lave, urene og dyriske, så sætter de pletter og fejl på vort astrallegeme, som ikke kan udslettes uden tilsvarende lidelser, og bliver de ikke udslettet, følger de os til vor næste inkarnation og overføres på vort nye fysiske legeme. Begærene er således stort set en meget vigtig faktor ved dannelsen af vort legeme i næste jordeliv. Hvis vi her lider af svære medfødte sygdomsanlæg, kan vil de fleste tilfælde søge årsagen dertil i vore urene begær under næst forudgående jordeliv.

Jeg venter mig her den nær for hånden liggende indvending, at medfødte sygdomsanlæg vel snarere er arv fra forældrene, eftersom legemet til en vis grad er et produkt af forældrene, og at således legemlige anlæg kan gå i arv. Ja, det er sandt, men det må ikke opfattes sådan, at barnet uden selv at have forvoldt det, skulle nødsages til at tage en sygelig fysisk organisme i arv. Ånden har gennem urene begær under et forudgående jordeliv besmittet sit astrallegeme. Når den skal genfødes, drages den derfor ifølge tiltrækningens lov til den far eller mor; som lider af et lignende onde og fødes derfor med frøet til det onde, som ganske vist nok er en arv fra forældrene, der har beredt den fysiske mulighed for dets overføring på barnet, men som ånden dog har pådraget sig under sin foregående inkarnation og således alene bærer hele skylden for. Havde den ejet et rent astrallegeme, havde den ikke behøvet at fødes af forældre, som kunne overføre disse smittefrø på dens fysiske legeme, eller disse havde ikke haft nogen magt over den. Nu må den bære de lidelser, den selv har skabt sig, men den bør være taknemmelig derfor, thi disse lidelser er netop det renselsesmiddel, den behøver for at afvaske tidligere pletter. Den sættes derigennem istand til for sit næste jordeliv at berede sig et sundere legeme, en tåleligere tilværelse. Karmaloven er ligeså kærlighedsfuld som urokkelig.

Også legemlig uskønhed ligesom legemsfejl er intet andet end de lov-bundne følger af forkerte tilbøjeligheder og begær og deraf følgende lavsindede handlinger under et forudgående liv. Ligeså kan man vær overbevist om, at skønhed, helbred og legemligt velbefindende ingenslunde beror på tilfældige omstændigheder, men er fortrin, som vi på en eller anden måde har gjort os fortjent til. Alt er lovbundet, viist og kærlighedsfuldt ordnet. Ikke så meget som en hårfin indflydelse overlades til, hvad menneskene i deres uvidenhed kalder tilfældet«.

Vore handlinger.

Er vore tanker og begær bestemmende for vore kommende skæbner, så er vore handlinger, den tredje gruppe af vort væsens livsytringer, det ikke mindre, og her er vi bedst istand til at spore Karmalovens virkninger. Den bedste måde at studere dette emne på er at samle spiritistiske meddelelser fra ånder, som har gransket deres sidste jordeliv, sammenligner det med tidligere tilbagelagte og høre dem drage slutninger af deres studier. Enhver, som har nået en vis grad af udvikling, må nemlig selv anstille sådanne sammenligninger mellem forskellige perioder af deres evighedsvandring og bliver derved istand til at konstatere, hvor lovbundet alt er ordnet. Spiritismen som formidler af de hedengangnes budskaber er således den bedste nøgle til studiet af gengældelsesloven. De teorier, som vise mænd i fortiden har opstillet, og som teosofien har båret frem for vor tid, er en værdifuld hjælp dertil, men de må konstateres og justeres af fakta fra livet; først da bliver de erkendte sandheder.

Hvad man ad denne vej er kommet til, turde bedst kunne sammenstilles i følgende punkter:

1. *Enhver handling af nogen etisk betydning er en kraftimpuls, som uvilkaarligt medfører ikke alene en virkning udadtil men også en tilbagevirkning på den handlende person selv.*

Den udadgående virkning af vore handlinger kan vi let iagttage og i mange tilfælde beregne dens dimensioner. Dens tilbagevirkning på os selv ser vi ganske vist - den er vor skæbne - men uden at forstå sammenhængen mellem denne og den forårsagende handling, en sammenhæng, der er så meget vanskeligere at konstatere, som årsag og virkning ofte falder indenfor vidt adskilte tidsperioder, ja, ikke sjældent indenfor forskellige jordeliv.

Den tid, som forløber før tilbagevirkningen når til den handlende person, kommer væsentligt an på kraftimpulsens styrke, handlingens rækkevidde udadtil, men også på en mængde andre omstændigheder. En ubetydelig handling kan drage sin ubetydelige tilbagevirkning med sig indenfor meget kort tid, måske allerede inden sol går ned, »moden Karma«, medens en kraftigere handling, som kaster sine virkninger udad i stadig videre og videre kredse, ikke vender tilbage førend i et følgende jordeliv.

Giver vi nogen agt på vort liv, kan vi af og til lægge mærke til, hvorledes en ubetydelig handling kort efter følges af en tilsvarende glæde eller fortræd. Efter et tilfældigt vredesudbrud f. eks. hænder det ofte, at vi selv bliver udsat for en andens dårlige lune. Det behøver ikke at være den, det er gået ud over, som hævner sig, det kan være en helt anden person, som uden selv at vide det er den karmiske følges overbringer, idet han begår en ond handling, for hvilken han senere selv skal stå til ansvar. For os ser det ud, som om der ingen sammenhæng fandtes mellem vor handling og vor skæbne, men ovenfra set står de i det intimeste årsagsforhold til hinanden.

På samme måde gør vi ofte den erfaring, at en venlig handling mod et af vore medmennesker hurtigt følges af en andens venlighed mod os, uden at disse personer har haft nogen berøring med hinanden. Også denne anden er en bærer af Karmas følger, denne gang til vor fortjeneste. Det er lærerigt således i detaljer at give agt på sit eget liv. Man må blot ikke drive det som eksperiment eller gå og vente på belønning, thi da ødelægger man Karmaen af sin gerning og må vente forgæves.

En handling af større rækkevidde kræver derimod længere tid, for at dens Karma skal modnes. Den må udtømme hele sin virkning i den udadgående retning, inden dens tilbagevirkning, reaktionen, kan vende tilbage til gerningsmanden. Hvis nogen f. eks. har begået et mord, har han dermed i første række forgrebet sig på sit offer, idet han har afbrudt et liv, som, hvis det var blevet fortsat, havde medført en vis tilsigtet udvikling, men han har også skadet andre mennesker, ikke alene dem, som derigennem måske er blevet berøvet deres forsørger og bragt til fattigdom, men også alle dem, på hvem denne udåd har virket i nogen grad forvildende, og som deraf måske selv er blevet lokket til mord. Virkningen udad ruller som en lavine, der vokser i omfang, indtil afstanden til slut fortærer dens energi. Da først et Karmaen moden, da samler alle reaktionens impulser sig og ruller som en brådsø tilbage over den, som har begået mordet, men denne bølge når ham måske ikke før under hans næste jordeliv, måske ikke engang da.

Forløbet bliver det samme, hvis handlingen var god. En mor har f. eks. for at hjælpe sin søn anstrengt sine kræfter til det yderste og underkastet sig de største forsagelser, så at hun til sidst er bukket under, men derigennem har hun skabt en tryk fremtid ikke blot for sønnen selv, men også for den familie, som vokser op omkring ham. Og ikke nok dermed, denne kærlighedsgerning har gennem det gode eksempels magt virket stimulerende på andre mennesker og har således indirekte været roden til meget godt. Alle disse større eller mindre kraftimpulser samler sig, når Karmaen er moden, og vender tilbage til hende, som var deres ophav, men måske når de ikke frem før under en følgende inkarnation.

Imidlertid, det kan vare kortere eller længere, en gang kommer den karmiske tilbagevirkning lige så

sikkert, som de reflekterende lydbølger vender tilbage som ekko.

2. *Den karmiske tilbagevirkning tager ofte samme form som den handling, hvoraf den er en følge - ligesom ekkoet svarer med samme røst.*

Dette er dog ikke altid tilfældet, idet mange omstændigheder derved spiller ind. På samme måde, som indenfor mekanikken bevægelsesretningen bestemmes af kraftens retning, men, når flere mindre kræfter kommer til, ikke bestemmes alene af den stærkeste kraft, men modificeres, således at den falder sammen med alle kræfternes resultant; ligeså lovbundet formes den karmiske skæbne efter en vis handling og modificeres af andre impulser, så den så at sige afspejler resultanten af dem alle.

I almindelighed viser der sig dog en stærk årsagssammenhæng mellem handlingen og dens karmiske gengældelse. Den, som har været en hård husbond, kommer måske i et kommende liv til at bære en tjeners tunge arbejdsåg, den, som har udsuget sine undergivne for selv at leve i overflod, får fattigdommens bitterhed at smage, den, som har bedraget, bliver selv bedraget, den, som har været ukærlig, får andres kulde at føle, den, som har myrdet, kommer sædvanligvis selv i sin næste inkarnation til at lide en kvalfuld død; men alt dette ikke som en hævnende straf, men som et opdragelsesmiddel, hvorigennem den fejlende kan lære at indse betydningen af sin gerning og får at føle, hvorledes ytringerne af hans tøjleshed har virket på andre. Det vil bedre end noget andet middel gøre ham modtagelig for det godes indflydelse, rense hans karakter og lidt efter lidt affile de rå rester af en tidligere rå tilstand.

I »*Die Sphären zwischen der Erde und der Sonne*» af Adelma von Vay skildrer en ånd sin skæbne gennem flere inkarnationer. Da denne skildring særligt for studiet af Karma er af stor interesse, må den her gengives i sin helhed. Vi giver ordet til ham selv.

»For omkring 400 år siden levede der en mand, som var rå, ond og grum. Han blev morder og berøvede ikke mindre end 7 mennesker livet. Det var hver gang et vel overlagt og planlagt mord. Til sidst dræbte han også borgmesteren, men blev da grebet og endte i galgen. Nu tror menneskene, at disse mord er sonet med hængningsstraffen, og at, da de dømte morderen, Gud også har forkyndt sin dom. De tager fejl.

Jeg var selv denne vilde morder, denne grumme djævel. Syv gange havde jeg myrdet, syv gange skulle jeg selv slås ihjel, således lød min dom efter døden. Spørg ikke hvordan jeg havde kunnet synke så dybt. Når ånden engang er kommet ind på lastens afveje, går det hurtigt ned ad. Lidenskaberne har kraft. Men jeg vil ikke fortælle Jer den sørgelige historie om mit fald. Det er min bodsvandring, jeg vil beskrive.

En ond ånd ejer ikke kærlighed, det var også tilfældet med mig, jeg følte kun had. Dog er ingen helt og holdent opgivet; heller ikke jeg var det. Efter min henrettelse mødte jeg hende, som havde været min moder. Hun modtog mig kærligt, hun formanede mig, hun ville redde min sjæl, men jeg var vild og ubændig. Jeg styrtede mig ud blandt de stridende på jorden, jeg var med til krig, mord og hærgninger. Min moder bad vedvarende for min omvendelse. Da sagde en høj ånd til hende: »Om du vil redde hans sjæl, så må du af kærlighed til ham atter lade dig føde til jorden. Din kærlighed vil drage ham til dig, og han vil atter blive din søn, men gengældelsens lov fordrer, at han må dø en voldsom død. Er du beredt til at gennemgå denne smerte og dele den med ham?«

Hun modtog med taknemmelighed dette budskab. Ånden velsignede hende og sagde: »Efter dette skal dit navn være *Dolorosa*. Gå din tornebestrøede vej og red hans sjæl!«

Inden jeg går over til at skildre min bodsvandring, må jeg imidlertid omtale, hvilke mordgerninger, jeg havde forøvet.

Den første. Som 13-årig dreng kvalte jeg min legekammerat, fordi jeg ville have hans sværd.

Møjsommeligt slæbte jeg hans lig til floden og kastede ham deri. Ingen anede, at jeg var morderen.

Den anden. Da jeg var i Welskland, havde jeg en kæreste. Hun bedrog mig, jeg stak hende da ned og flygtede.

Den tredie. På slagmarken dræbte jeg en såret ridder for at stjæle hans guldkæde.

Den fjerde. Ved stormen på en borg myrdede jeg en gammel kvinde og røvede hendes smykker.

Den femte. Jeg fattede begær til en gift kvinde, jeg gav hendes gamle mand gift og tog hende til mig. Hun var en djævel, som stjal alle mine juveler.

Den sjette. Det var den værste. Jeg blev en lejet morder, som for blod-penge nedstak en højtstillet person.

Den syvende. Endnu en gang en lejet mordgerning. Jeg blev grebet og hængt.

Men syv gange skulle jeg selv som bod lide en voldsom død, således lød dommen i ånde verdenen. Jeg vil nu berette, hvorledes den gik i opfyldelse.

Min første bod. *Dolorosa* blev virkelig min moder. Hun opdrog mig med al mulig omsorg, men jeg var vild og ond og gjorde hende kun bekymring. Jeg rømte fra hende og sluttede mig til en røverbande.

Den blev pågrebet og alle blev hængt uden nogen egentlig retslig undersøgelse. Også jeg blev henrettet. Efter min død var jeg i en tilstand af den vildeste fortvivlelse, indtil også min moder døde, opsøgte mig og tog sig af mig.

Min anden bod. Viljeløst lod jeg mig atter føde til jorden. Jeg måtte mekanisk følge denne genfødslovs lov, som tilsigter at lede og rense selv de dybest sunkne ånder. Dolorosa blev påny min moder. Jeg blev denne gang forgiven af en kvinde, som bestjal mig.

Min tredje bod. Dolorosa blev endnu en gang min moder. For hver inkarnation lærte hun mig noget godt; altid førte hun mig et skridt fremad. Denne gang blev jeg dræbt på slagmarken, nøjagtig på samme måde, som jeg selv en gang havde dræbt en såret ridder.

Min fjerde bod. I denne inkarnation var jeg allerede noget forbedret. Dolorosa så det med glæde. Denne gang overlevede jeg hende. Jeg faldt som gammel mand ved stormen på en tyrkisk by.

Min femte bod. Dolorosa blev denne gang i åndeverdenen. Hun blev min skytsånd og vågede over mig. I denne inkarnation elskede jeg en pige udsigeligt. Jeg giftede mig med hende, men hun bedrog mig, forgav mig og flygtede med sin elsker.

113

Min sjette bod. Det var under den franske revolution. Jeg var nu kommet så langt, at jeg nærrede kærlighed og æresfølelse. Jeg døde for min konge under guillotinen.

Min syvende bod. Endnu en gang måtte jeg dø en voldsom død. Min ånd var bevidst derom. Gud lod mig af nåde få lov til at dø på slagmarken. Jeg faldt i slaget ved Novara.

Min bodsvandring var nu sluttet. Efter hver død vandt min ånd i klarhed og selverkendelse. Jeg arbejdede med en brændende iver på mit fremskridt. Nu, mine venner, skal jeg endnu en gang, og da til belønning gennemgå et jordeliv i forening med Dolorosa, min dualånd. Nu endelig har jeg nået en lovlydig, stærk ånds standpunkt. Dette er fremskridtets vej - der gives ingen stilstand.

Gengældelsesloven har en uendelig rækkevidde. Loven »øje for øje og tand for tand« strækker sine virkninger gennem evigheden; derfor, vogt Jer for ondskab«.

Denne ånds beretning er meget lærerig. Den udgør det mest slående eksempel på, hvor ufejlbarligt gengældelsesloven rammer: ikke blot at morderen nødsages til at gennemgå ligeså mange jordeliv som dem, han selv har udslukket, og afslutte dem alle med en voldsom død, men de forskellige døds måder, han måtte lide, tog også i flere tilfælde aldeles samme form som de mordgerninger, han havde forøvet. I sandhed, loven virker med en forbløffende præcision.

Vi ser, hvorledes denne rå og hårde ånd under den bodsgerning, han var underkastet, lidt efter lidt blødgjordes, og hvorledes han skridt for skridt oprejstes takket være Dolorosas selvopofrende kærlighed, som ikke tøvede overfor den hårde prøvelse at gå ned i materien gang efter gang og blive moder til denne så dybt faldne søn. Ja, det er vidunderligt at se, hvilken opbyggende magt, der ligger i en sådan kærlighed, for hvilken intet offer er for stort, når det gælder at redde den, man elsker. Må den være os et billede på Guds uendelige kærlighed, som med samme ømhed omfatter alt det skabte, og må vi heri se et løfte om denne kærligheds evne til at oprejse os alle.

Det er imidlertid ikke altid, at gengældelsesloven så klart giver sig udtryk i formen »øje for øje og tand for tand«. Som det ovenfor er antydnet, virker motiver, sindsbeskaffenhed og indtræffende omstændigheder som kraftimpulser, der ligeså lovbundet tilpasser formen af Karmas virkninger. Grundsætninger i denne den mest kærlighedsfulde af alle love er nemlig den, at den fejlende må gennemgå netop de bodsgerninger, som er bedst egnede til at oprejse ham. Jo mere genstridig ånden er, desto mere nærmer denne bodsgerning sig den gammeltestamentlige form »øje for øje og tand for tand«.

Naturligvis virker loven med samme konsekvens i spørgsmålet om vore gode gerninger. Den, som vier sit liv til at bekæmpe andres lidelser, opbygger en smertefri Karma til sig selv. Den, som deler sine ejendele med de fattige, behøver i et kommende liv ikke selv at lide nød. Den, som er retfærdig og god, skal mødes med retfærdighed og godhed.

Jeg kender en mand, som til fuldførelse af bestemte studier ønskede at foretage en længere rejse, hvortil han dog savnede de nødvendige midler. Han havde næsten opgivet håbet om at se sit ønske opfyldt, da han helt uformodet i et brev fra en for ham fuldstændig fremmed person som gave fik en større pengesum, der gjorde det muligt for ham at rejse. Brevskriveren sagde, at han fra en nyligt afdød slægtning, som han havde arvet, ad spiritistisk vej havde fået en opfordring til at sende denne sum efter opgivet adresse, eftersom adressaten i et forudgående jordeliv i et kritisk tilfælde havde rakt ham en hjælpende hånd.

Der ser man et eksempel på, hvor enkelt Karmaloven kan virke, således at man direkte kan påvise forbindelsen mellem årsag og virkning. Sådant er dog forholdet i almindelighed ikke, men virkningen er derfor ikke mindre sikker. Havde i dette tilfælde taknemmeligheden ikke drevet den hendegangne

til at betale en gammel gæld, havde Karma virket gennem andre kanaler, ikke mindre ufejlbarligt, men vore svage blikke havde ikke kunnet øjne forbindelsen.

3. *En handlingens tilbagevirkende følger beror ikke alene på handlingens art, men også i væsentlig grad på dens motiv.*

Man kan udføre en gerning, som i og for sig er god, men man kan gøre det af forskellige motiver. Man kan gøre det gode for det gødes egen skyld, og man kan gøre det for at blive rost af mennesker. I begge tilfælde tilfører man sin egen Karma noget godt af samme art som det, man selv har udført, men resultatet, betragtet fra et højere etisk synspunkt, bliver meget forskelligt. I det første tilfælde vokser ånden, i det andet forkrøbles den. Handlingen tilhører det fysiske plan og medfører sine karmiske konsekvenser på samme plan, men motivet er en impuls på det åndelige plan og bærer sin frugt på dette plan, *thi hver kraft virker på sit eget plan*, og det højere plan har i denne henseende en større betydning end det lavere. Derfor er motivet vigtigere end selve handlingen, thi motivet virker omdannende på karakteren, og denne udøver atter sin indflydelse på kommende handlinger i uoverskuelig rækkevidde, medens derimod selv handlingen udtømmer sit karmiske resultat i den skæbne, den former.

Mrs. Annie Besant har i »Den urgamle Visdomen« anført et meget belysende eksempel på, hvorledes Karmaloven i dette tilfælde virker. »Et menneske kan«, siger hun, »af ren velvilje, af længsel efter at gøre sine medmennesker lykkelige udføre en handling, som spreder glæde i vide kredse, som hvis han f. eks. skænker byen en park til indbyggernes frie benyttelse. En anden kan udføre en lignende handling bare på skrømt, af begær efter at gøre sig bemærket af dem, som kan uddele sociale udmærkelser. En tredje kan handle af blandede motiver, dels uselviske, dels selviske. Motiverne indvirker på forskellig måde på disse tre personers karakter i deres kommende inkarnationer - til forbedring, til forværring eller med meget små resultater. Men handlingens virkning, at bringe lykke til et stort antal mennesker beror ikke på giverens motiv. Folket har lige megen glæde af parken, uanset hvilket motiv, der har foranlediget giveren til at give sin gave, og denne glæde, som hidrører fra giverens handling, medfører for ham et karmisk krav på naturen, en naturens gæld til ham, som vil blive punktligt betalt. Han vil få en fysisk behagelig tilværelse, eftersom han har spredt fysisk nydelse i vide kredse, og hans opofring af fysisk rigdom skal bringe ham hans fortjente løn, den karmiske frugt af hans handling. Dette er hans rettighed. Men den brug, han gør af sin stilling, den lykke, han høster af sin rigdom og sine omgivelser, afhænger af hans karakter, og også her tilfalder der ham den retfærdige løn; hver udsæd frembringer sin tilsvarende høst. Karmas veje er i sandhed upartiske. Den unddrager ikke den dårlige det resultat, som retfærdigvis følger af en handling, som spreder lykke, men den tildeler ham også den forværrede karakter, som han har fortjent gennem sit dårlige motiv, og som gør, at han midt i sin rigdom forbliver misfornøjet og ulykkelig.«

På samme måde kan den gode ikke undgå fysisk lidelse, hvis han ved fejlagtige handlinger har forårsaget andre lidelser, selv om disse handlinger har været foretaget ud fra et godt motiv. Den ulykke, han har forårsaget, vil bringe ham selv ulykke i hans fysiske forhold, men hans gode motiv, som har forbedret hans karakter, vil være ham en kilde til varig lykke, som gør ham tålmodig og tilfreds midt i alle besværligheder. Mangen dunkel gåde kan løses gennem tillem্পning af disse principper for de fakta, vi ser omkring os.

4. *Ingen er et isoleret individ, enhver er tillige et medlem af først en snævrere gruppe, familien, siden af stadig videre grupper af individer, slægten, nationen, racen, og som sådan mere eller mindre medansvarlig for gruppens anskuelse og deraf følgende fælles handlinger. Han må derfor også bære sin andel af gruppens kollektive Karma.*

Den, som virksomt griber ind i en nations liv, bærer derfor et stort ansvar: pådrager sig skyld eller samler sig et tilgodehavende, alt eftersom han har virket hæmmende eller befordrende på dens udvikling, og denne høst må han til sin tid indhøste sammen med dem, som har været hans medhjælpere i arbejdet. Men det er ikke blot de ledende, som bærer ansvaret, thi disse støtter sig i reglen til folkeopinionen, og således er hele folket medansvarligt. Den karmiske gengældelse rammer derfor i nogen grad også nationens brede lag.

Hvis f. eks. en nation hemsøges af krig, så er dette i de fleste tilfælde et udslag af et almindeligt nationalhad, som lidt efter lidt gennem en længere tidsperiode har koncentreret sig, indtil det har brudt alle hindringer og givet sig luft i denne, den værste af alle voldsgerninger. Den bemærkning ligger da nær for hånden, at krigens ofre, landets ungdom, vel i almindelighed er de mindst skyldige for krigens opkomst. Det er sandt, således ser det idet mindste ud for vore øjne, men vi skal heller ikke tiltro os at kunne følge Karmas indviklede veje fra årsag til virkning. Sikkert er det, at ingen lider uskyldigt. De lidelser, som krigen medfører, er ganske sikkert for enhver kun karmiske følger af tanker og handlinger, som er at søge langt tilbage i forudgående tidsperioder. Det fandtes måske hvis vi nu

tænker os et særligt individ - ikke på programmet for dette af hans jordeliv at betale netop denne gæld, men han droges ind i nationens kollektive Karma og fik der lejlighed til at afdrage en gæld, som før eller senere skulle betales, og som han siden er kvit.

Krig og undertrykkelse kan jo også ramme nationer, som synes at være aldeles uskyldige deri. Vi må da tænke os, at de individer, som tilsammen rammes deraf, langt tilbage i tiden har en fælles skyld, som nu drager denne kollektive Karma over dem.

Men - og det kan ikke ofte nok fremhæves - de lidelser, som rammer et helt folk, er lige så lidt som de, der rammer individer, at betragte som en straf; de er de rensnings- og hærdningsmidler, gennem hvilke nationen sættes i stand til yderligere at udvikles i intellektuel og moralsk kraft.

Der findes en anden slags kollektive hjem søgelser, hvor ikke alene de hjem søgte individer synes at være fuldkommen uskyldige, men hvor overhovedet enhver menneskelig indflydelse synes udelukket. Det er sådanne, som beror på naturkatastrofer: en hel by med omegn begraves på nogle timer under den glødende askeregn fra et nærliggende krater, et blomstrende samfund skylles bort og drukner under en oversvømmelse, en hel flotille af fiskerbåde bliver et bytte for stormen, hele landstrækninger hjem søges af pesten osv. Hvorledes skal vi forklare sådanne tildragelser? Er også de indrangerede under Karmas lovbundne område? Ganske sikkert, vi skal blot ikke tiltro os at kunne sige hvorledes.

Kun et par antydninger af i hvilken retning vi måske kan søge svaret, må her anføres. Først er det et spørgsmål, om menneskers indflydelse på elementerne virkelig er udelukket. Kan man ikke tænke sig muligheden af, at menneskers tanker og viljer også her spiller ind? Vi kender endnu så lidt til den astrale verden der omgiver os, men så meget er sikkert, at den står i den intimeste forbindelse med den fysiske. Kan nu en tanke, som det i det foregående er antydning, give årsag til astrale kombinationer, og denne på sin måde udøve en ren fysisk indflydelse, eller kan - som Hardén har vist - tanken direkte dreje nålen på et følsomt galvanometer, så ligger der ingen urimelighed i som en yderste konsekvens deraf at antage, at f. eks. samlede tanker af had kan give årsag til og befordre epidemier, ja måske også øve indflydelse på naturens store kræfter. Men hvorledes dette nu end forholder sig, ét er sikkert, og det er, at lige så vel som disse naturens store kræfter følger bestemte fysiske love, således er også de individer, som rammes af dem, stillet under lige så urokkelige åndelige love. Ikke et hår skal krummes på nogens hoved uden som følge af forudgående etiske årsager. Der gives ingen tilfældighed; en fælles Karma har sammenført de mennesker, på hvis bodsregister det står, at de må gennemgå en sådan katastrofe, og, når bægeret er fuldt, kommer den karmiske udladning ligeså lovbundet og uimodståeligt som selve den fysiske revolution.

Sammenholder vi, hvad der ovenfor er blevet anført om reinkarnationen og Karma, kan det i korthed udtrykkes således:

Under den periode af åndens udvikling, da den af og til må gå ned i materien, altså den, hvori vi selv befinder os, modtager den der en mængde indtryk af alle slags. Den kommer i en bestandig kontakt med andre individer, hvis interesser den snart beforder, snart modvirker, og som til gengæld søger at hjælpe eller modarbejde den. Det er en uafbrudt friktion, som medfører indtryk af både behagelig og ubehagelig natur. Dette materiale af indtryk bearbejdes af tanken allerede her i livet til erfaringer, og under den frie periode, som ligger imellem to jordeliv, indvæves de senest indhøstede erfaringer i åndens inderste væsen og omsættes der til visdom. Når dette arbejde er udført, går ånden således udrustet på ny ned i materien for at hente nye indtryk, nyt stof til videre udvikling. Den ligner arbejdsbien, som flyver omkring blandt markens blomster, indsamlede blomsterstøv af forskellig slags, som den siden i kubens stilhed forvandler til honning, for straks derpå at flyve ud og samle en ny høst. Således fortsættes åndens selvuddannelsesarbejde, så længe den endnu er underkastet genfødselsloven. Hvad derefter følger, er sikkert så ufatteligt, at vi gør klogest i ikke endnu at søge at udgranske det.

Tankerne er værktøjet for vor udvikling, men de er også roden og årsagen til de skæbner, vi skal gennemgå; thi af tankerne dannes vor karakter, og det er den, som bestemmer retningen af vor vej. Ofte gentagne tanker danner vaneforestillinger, der er som dybe hjulspor. Man kører let ned i dem, men man har svært ved at komme op af dem igen. Vore tanker fortættes til tilbøjeligheder og begær, og når begæret er modnet, slår det ud i handling, det være sig til godt eller ondt. Men vore tanker og begær og i endnu højere grad vore handlinger har en virkning udadtil, som kan sammenlignes med bølgebevægelser, som koncentrisk udbreder sig i kredse af forskellig rækkevidde, alt efter handlingens art og intensitet. Den griber ind i vore medmenneskers forhold, den ansporer og ægger til godt eller ondt, den bringer indenfor snævrere eller videre omkreds lykke og glæde eller lidelse og fordærv. Men, når denne bølgebevægelse har udtømt sin energi udadtil, vender den sig atter mod den handlende person selv og udtømmer over hans hovede den gengældelse, han har beredt sig, af lykke eller lidelse, af medgang eller modgang, af fred eller angst. Den kommer, denne gengældelse, før eller senere, i

samme eller et følgende jordeliv, beroende på handlingens iboende energi, men den kommer uimodståeligt som en naturnødvendighed, ikke som en straf, men som en oprejsning, ikke som et udslag af hævn-følelse, men som et udtryk for altfavnende kærlighed, thi sådan er den gode lov. Dens inderste mening er at hjælpe og støtte menneskeånden på dens evighedsvandring ved at belønne den gode og give ham lejlighed til at fuldføre sine bestræbelser, ved at oprejse den faldne og sætte ham i stand til at oprette, hvad han har fejlet.

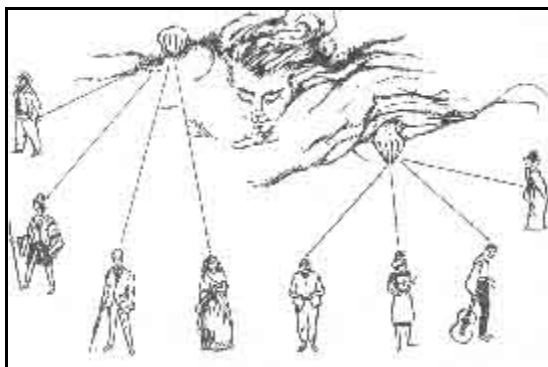
Alle har samme ret til at forsøge at opfylde deres lykkekrav, på hvilken måde det end må være. Den, som vælger afveje, kan sikkert opnå en sanserus, som han tager for lykke, men han vil snart finde, at der var malurt i bunden af nydelsernes bægre. **Ved således på hver afvej kun at møde bitre erfaringer ledes han til slut ind på den rette vej. Det er i denne hensigt, vore skæbner styres, det er således, Karmaloven virker.**

Vore tanker bestemmer retningen af vor karakter i et følgende jordeliv. Vore begær danner vort astrallegeme og sætter sit præg på vort tilkommende fysiske legeme. Vore følelser af sympati eller antipati er til en vis grad bestemmende for vore kommende omgivelser, vore familieforhold, o.l. Vore anlæg og bestræbelser bestemmer det milieu, hvori vi indplantes, den race, den nation, den forestillingskreds, i hvilken vi genfødes. Vore handlinger bestemmer vore livsvilkår i vort næste jordeliv, den grad af fysisk velstand såvel som af åndelig lykke, vi da kommer til at nyde.

Men i alle disse momenter spiller også de karmiske forbindelser ind, hvori vi står til andre individer, såvel personligt som kollektivt. Vi føres sammen med dem, med hvem vi har uafgjorte karmiske affærer, det være sig som fordringshaver eller som skyldner. Vi indpasses der, hvor vi bedst kan gavne dem, som i en eller anden henseende behøver vor hjælp. Vi får vor egen lykke gennem den, som åndeligt set står os nærmest.

Således oplever vi stadig den skæbne, vi selv har skabt os, og bygger stadig på vor fremtidige skæbne. Vi bygger med tryghed, thi vi bygger på *den gode lovs* grund.

»Men ophøjet over alle sfærer,
bagved alle tilværelsens former,
udenfor kredsen af alle verdenskloders strålende impulser,
så Han den faste lov virksom i stilhed,
hvis vilje kalder frem af mørket lys,
af døden liv, ud af det tomme helhed,
af formløsheden former,
udvikler det gode til et bedre
og det bedste i kraft af påbud uden ordets form,
ikke ejende en ånd at byde over,
thi denne magt er over alle guder,
højest, uudsigelig, uforanderlig. *)

en illustration på "sjelsgrupper/ gruppesjel"
fra Lobsang Rampa boken "Chapters of Life"

*)

AF „Asiens Ljus" side 181. „Han" er Buddha.

TOLVTE KAPITEL

Betydningen af syndsforladelse og nåde.

A. Nu er jeg parat med mine indvendinger igen.

B. Lad mig høre.

A. Hvis den lære, som her er fremstillet, var rigtig, hvis jeg under alle omstændigheder måtte gennemgå de lidelser, som mine dårlige handlinger har fremkaldt, hvis dette måtte ramme mig, hvor meget jeg end angrer mine fejltrin og beder om forladelse, da kunne der jo ikke findes nogen »syndernes forladelse«.

B. Mener du således med syndsforladelsen en eftergivelse al, hvad kirken ville kalde syndens straf?

A. Naturligvis. Ser vi ikke et modstykke dertil i forholdet mellem forældre og børn. Hvilken jordisk fader giver først sit barn forladelse og straffer det bagefter?

B. Jeg skal gerne indrømme, at det ville være en dårlig opdragelsesmetode for en jordisk fader, thi legemlig straf er krænkende og vækker gerne bitterhed, men kunne han i kærlighed finde en måde at lade barnet lide en efter forseelsen retfærdigt afpasset tugtelse, så kan denne meget vel stå sammen med en fuldstændig og kærlig tilgivelse. Han kunne f. eks. sige: jeg tilgiver dig, thi du er mig lige kær, hvor meget du end har fejlet, men for at du en anden gang bedre skal huske ikke at gøre således, må jeg nu pålægge dig den eller den forsagelse.

A. Det kalder jeg ikke forladelse.

B. Da har du en urigtig opfattelse af forladelens natur. Når barnet har været ulydigt, så har det dermed såret sit kærlighedsforhold til faderen, det har egensindigt vendt ham ryggen og kan ikke genoprette det brudte forhold uden ved dybt at angre sin ulydighed og bede om forladelse. Det er barnet, som trænger til at blødgøres, ikke faderen, som behøver at formildes; det er forladelens etiske indhold.

På samme måde tænker jeg mig forholdet til vor himmelske fader. Når vi bryder den gode lov, som er udtrykket for Guds kærlighed til os, så er det os, der i ulydighed vender os bort fra Gud, ikke ham, som trækker sig bort fra os. Den første betingelse for en genoprettelse af det brudte forhold er således, at vi vender om og alvorligt angrer vor fejl, at vi åbner vort hjertes dør, som vi gennem vort fejltrin har slået i lås bag os. En angerfuld bekendelse er nøglen til denne dør. Når vi kan åbne den på vidt gab, Så den guddommelige kærligheds varme kan strømme ind, da fyldes vort hjerte af en overvældende glæde, som siden bærer os over alle hindringer og gennem alle lidelser, da bryder vi ud i jubel og tak og lovprisning, thi vi føler, at vi atter er ét med Gud. Da kan vi siges at eje »*syndernes forladelse*«. Det er denne genoprettelse af det brudte barneforhold til Gud, som udgør den første akt af vor oprejsning.

Men den onde bråd, som kom til udtryk, da vi syndede, er dermed ikke trukket ud, ligesom heller ikke de pletter, hvormed vi har besudlet vort væsen, er udslettet. Angeren over et fejltrin, er den end nok så oprigtig, udgør ikke nogen garanti for, at vi ikke fremdeles kan begå samme synd. Det eneste middel, som virkelig efterhånden formår at oprykke det onde med roden og udvaske såret, er lidelse, en lidelse, som er beslægtet med det onde, den har til formål at tjene til bod for. Den kommer derfor også i en retfærdigt afvejet proportion gennem vor Karma. Det er den guddommelige kærlighed, som skænker den bitre drik, og vi kan da være sikre på, at der ikke kommer en dråbe for meget. Denne lidelse er således lægemidlet for de sår, vi selv har pådraget os; det ville være ilde, om den skulle nægtes os, fordi vi beder om forladelse. Vi har bundet os ved synd, ved lidelse bliver vi atter fri. Frigørelse og renselse gennem lidelse er den anden akt af vor oprejsning.

Men endnu er denne ikke fuldbyrdet; hvad vi har fejlet, må også rettes! Den menneskelige retfærdighed kræver, at den, som har stjålet, ikke alene lider sin straf, men også bærer det stjalne tilbage; den guddommelige retfærdighed kan ikke fordre noget mindre. Før eller senere i dette eller et kommende liv får vi lejlighed dertil, thi vor Karma fører os ufejlbart sammen med dem, som vi er noget skyldige. I de fleste tilfælde er vi os det ikke bevidst, men en indre trang driver os til at gøre godt mod nogen, som kommer på vor vej; det er måske en kreditor fra det forbigangne, til hvem vi betaler gæld. At gøre godt mod andre er den tredje akt af oprejsningens drama.

De tre momenter i vor oprejsning kan således også i korthed udtrykkes som en *forsoning* i første række *med Gud*, i den anden *med os selv*, i den tredje *med vor næste*.

A. Du sagde, at forladelsen var nødvendig for at kunne bære lidelsen til velsignelse. Hvorledes bliver da forholdet, hvis jeg ikke angrer? Da burde jeg jo egentlig undgå lidelsen?

B. Nej, den karmiske følge af et fejltrin kan ingen undgå, men, hvis angeren ikke er indtrådt, da

bærer du din lidelse modstridigt, og dermed opriver du sårene i stedet for at læge dem. Lidelsen får da den opgave at fremkalde din anger. De to akter bliver ombyttet, hvilket volder dig dobbelt smerte. Mange vælger ikke denne lange og tornefulde omvej, men før eller senere skal selv de stiveste knæ bøjes; thi oprejsning venter os alle.

A. Hvis jeg med mit fejltrin ikke har skadet noget medmenneske, så bortfalder altså den sidste akt, godtgørelsen?

B. Man kan skade sin næste uden direkte at tilføje ham noget ondt. Indirekte lider hvert menneske i din nærhed af det onde, du gør, ved det dårlige eksempels magt. Din fejl kan også bestå i forsømmelighed med at gøre din pligt, og derved kan ligeledes indirekte mange mennesker blive lidende. Ligesom trådene i en væv løber jævnsides og er så sammenflettet med hinanden, at en plet på en af trådene straks breder sig til de nærmest liggende, således er også vore livslinier så bundet til hinanden, at man knapt kan tænke sig et brud mod det godes lov, hvorved ikke tillige et medmenneske direkte eller indirekte skades. Men, hvis fejlen ikke direkte har såret en anden, bør godtgørelsen give sig udtryk i fuldførelsen af forsømte pligter eller udøvelse af almindelig godhed.

A. Et andet spørgsmål: Om nu alting udføres efter lovbundne kræfter, kunne det da ikke tænkes, at man selv kunne afværge de karmiske følger af et fejltrin ved at man i sin skæbnes vævestol straks gør et indslag af aldeles modsat art, som således ophævede det foregåendes virkning?

B. Som tankeeksperiment er det fuldkommen logisk; men praktisk er det vel næppe udførligt; thi betænk, hvad det vil sige. Lad os antage, at du har forurettet din broder, at du f. eks. af begærlighed eller ondskab har bedraget ham i en forretning. Dermed har du straks sat en kraft igang, som ubønhørligt baner sig vej udad for senere at vende tilbage imod dig selv. For at ophæve virkningen af denne kraft skulle du således ifølge mekanikens love straks indsætte en lige så stor kraft med aldeles modsat retning. Det vil i dette tilfælde sige, at du øjeblikkeligt skulle ikke alene tilbagelevere, hvad du uretfærdigt havde tilranet dig, men også af et godt hjerte - mærk vel *med godt hjerte* - give ham en gave af samme værdi. Hvem ville mon gøre det? Hvem ville have kraft dertil?

Nej, straks at ophæve al virkning af en begået fejl står vel næppe i menneskelig magt, men at dæmpe denne virkning ved at indsætte en anden kraft, som forandrer retningen af den første, er ikke umuligt; thi den ene er en kraftytring såvel som den anden, begge lige bundne af Karmas love, og den endelige virkning afhænger - fuldstændig som indenfor den fysiske mekanik - ikke af nogen enkelt af de to kræfter, men af begges resultant.

Således, jo før vi angrer, hvad vi har forbrudt og gør, hvad vi formår, for at afvende de onde følger udadtil, desto mere aflaster vi den karmiske gældsbyrde fra vore skuldre. Helt gør vi det ved tålmodigt at bære de tilbagevirkende følger, som udtømmer sig over vort hoved. Selv må vi lide os fri, ingen kan gøre det i vort sted. Men vi får kraft dertil ved at stille os modtagelige for den hjælp fra oven, som altid er rede til at bistå os.

A. Har da *nåde* ingen plads i din verdensanskuelse?

B. Ikke i den sædvanlige betydning, som kirken fæstner til dette ord, at noget skulle skænktes os uden vor egen fortjeneste, kun på grund af en andens, som har lidt i vort sted. Dette er en urimelighed, som strider imod begrebet om en retfærdig Gud. Men vel kan man kalde al den kærlighed, hvormed Gud omfatter alt, hvad han har skabt, nåde, den gnist af sig selv, som han har nedlagt i alt, som har liv, og denne gnissts iboende kraft til at vokse til en flammende ild, der søger sit udspring og en gang skal finde det, den lovbundne orden, som behersker såvel den åndelige som den materielle verden og gør det muligt for ånden at finde vejen hjem gennem mørke og tåge - det kan man jo kalde nåde, hvis man ikke foretrækker at kalde det kærlighed.

A. Kan man ikke tænke sig, at den guddommelige kærlighed af nåde mildner de karmiske følger af vore fejltrin?

125

B. Nej, Gud kan ikke bryde sine egne love. »Han er loven og selv den lydigste mod sine love«. »Sandelig, siger jeg dig: du skal slet ikke komme ud derfra, førend du betaler den sidste hvid«, men vel kan man tænke sig, at en stor karmisk gengældelse, som, hvis den faldt på een gang, ville virke lammende, i stedet fordeles på en længere tidsperiode i en lidelse, som lettere kan bæres.

A. Du taler så meget om lidelsens nødvendighed som et lægemiddel for ånden. Skulle det være en rigtig anskuelse, så gør vi jo uret i at lindre andres lidelser, thi da berøver vi dem noget godt og griber forstyrrende ind i Karmas virkninger.

B. I forholdet til vor næste kan der ikke blive tale om nogen forstyrrende indgriben i Karmas virkninger, eftersom vi netop, uden selv at vide det, må tjene som redskab for Karmas fuldbyrdelse. Hvis jeg skader min næste og volder ham lidelse, så er denne lidelse noget, der ligger i hans Karma, noget, som han må gennemgå, eftersom ingen lider uskyldigt. Jeg har da ubevidst været et redskab i

Karmas tjeneste, men må selv stå til ansvar for min onde handling. Den bygger sig ind i min egen Karma og drager sine konsekvenser efter sig. Nøjagtig på samme måde forholder det sig med den gode handling, hvorved jeg lindrer en andens lidelse. At det lykkes mig at lindre den, beviser at det lå i den lidendes Karma at få hjælp på denne måde. Også i dette tilfælde er jeg Karmas blinde tjener, men kommer også nu til at oppebære min karmiske gengældelse, idet det gode, jeg har gjort, væver sig ind i min egen Karma og drager velsignelse over mig.

A. Jeg beklager, at din Karmalære står på så svage fødder, at den for udførelsen af sine domme er afhængig af svage menneskebørns lunefulde handlinger i godt eller ondt.

B. Tværtimod, det er vel netop det uendeligt storlåede, det majestætiske i Karma, at den så ufejlbart kan nå sit mål, skønt den må regne med så skrøbelige redskaber; thi du må ikke indbilde dig, at Karma står rådløs, hvis f. eks. du ikke er rede til at tilføje din næste den lidelse, som han har draget over sig, lige så lidt, som den står rådvild, hvis du ikke er tilbøjelig til at lindre den lidelse, der kommer på din vej, og som er moden til lindring. I det ene og det andet tilfælde har Karma uendeligt mange udveje til at nå sit mål, og dens kræfter virker ligeså ufejlbart som tyngdekraften indenfor den universelle mekanik.

A. Du sagde noget om, at det kun kunne lykkes for mig at lindre en andens lidelse i det tilfælde, hans Karma da var moden til at blive hjulpet. Det har jeg svært ved at forstå. Enhver hjælp, omend nok så ubetydelig, indebærer vel altid en lindring, større eller mindre.

B. Uden tvivl er den jo en tilfældig lindring, men hvor ofte må vi ikke til vor ærgrelse erfare, at vor hjælp ikke havde nogen varig virkning, den var som bortkastet, ja, måske rent ud misbrugtes til en sovepude i forbindelse med lasten.

A. Ja, desværre er det jo ret ofte tilfældet, men er en sådan mislykket hjælp da aldeles betydningsløs?

B. Ikke for den hjælpende selv; for hans egen Karma, for udviklingen af hans karakter er det egentlig ligegyldigt, om den hjælp, han bringer, har medført det tilsigtede resultat eller ej. Har han f. eks. givet noget af et godt hjerte og i håb om virkelig at kunne hjælpe, så har han dermed, uanset om det lykkes for ham eller ikke, lagt en sten til opbyggelsen af sin karakter. Men heller ikke for den, som han har villet hjælpe, er denne handling aldeles betydningsløs. Jeg taler nu ikke om den meningsløse uddeling af almisser ved entrédøren, ofte nok kun af den egoistiske bevæggrund at blive en besværlig tigger kvit, denne slags velgørenhed har ingen betydning. Men et virkeligt forsøg på at hjælpe et lidende medmenneske kan, selv om det ikke medfører den tilsigtede virkning, ja, selv om det synes aldeles bortkastet, have en betydning for den lidende, som kun den ser, der ransager hjerter og nyrer. Enhver kærlighedsgerning, omend nok så ringe, er en udstrømning fra den guddommelige kærlighed, og at have følt sig som genstand for denne kærlighed - selv kun for et øjeblik, - er en af de mange impulser, som ånden under sin evigheds vandring modtager til fortsat stræben imod målet; det er en udsæd, som gror langsomt, men en gang skal give sin høst.

Spørgsmålet bør desuden ses fra en anden side. Vi må huske, at vi ikke er isolerede individer, men lemmer på menneskehedens store organisme. Hva4 den enkelte fejler, medfører en lidelse, som spreder sig til organismens nærliggende dele i videre eller snævrere kredse alt efter handlingens rækkevidde Og de fejl, som begås af flere i samme retning, danner en fælles skyld, en kollektiv Karma, som må aftjenes i fællesskab. Hvad

da naturligere, end at vi er forpligtet til at hjælpe hinanden, så langt vore kræfter rækker. Det er en aftjening af den gæld, vi har til hele menneskeheden for de fejl, vi har begået, eller for forsømmelsen af at gøre, hvad vi havde kunnet gøre. Det er ved selvopofrelse og barmhjertighed, at samfundet efterhånden skal oprejses fra den bedrøvelige stilling, hvortil det er blevet draget ned gennem selviskhed og undertrykkelse. Det er derved, at "kampen for tilværelsen skal forvandles til det af visdommen ledede og af medfølelsen lettede samarbejde for tilværelsen».*)

*) Viktor Rydberg (billedet) Fortalen til „Asiens Ljus“.

TRETTENDE KAPITEL

Tilfælde eller Karma.

A. Du slipper mig ikke så let, endnu har jeg nogle indvendinger at gøre imod din anskuelse.

B. Så meget desto bedre, vi får da lejlighed til nærmere at undersøge disse vigtige spørgsmål.

A. Du synes ikke at ville indrømme noget spillerum for, hvad man kalder tilfældet. Hvor konsekvent dette end må være i sammenhæng med din opfattelse i øvrigt, så kan du vel ikke nægte, at forholdene her i livet taler et andet sprog. Jeg vil anføre nogle eksempler.

En af mine venner blev en gang så tilstænket af snavs af en forbi-kørende bryggervogn, at han måtte gå tilbage til sit hjem og børste sig ren, hvilket atter forårsagede, at han kom for sent til den damper, som han havde til hensigt at rejse sydpå med. Han var meget forarget, men så hændte det, at netop denne damper strandede, og at passagererne under stor livsfare reddedes op på en ubeboet ø, hvor de måtte tilbringe en ubehagelig nat i regn og kulde. Nu havde han anledning til at velsigne den hensynsløse bryggerkusk. Det kan dog ikke nægtes, at det var et lykkeligt tilfælde.

Og at spille i lotteriet og vinde den største gevinst, er det ikke et velsignet tilfælde, så ved jeg ikke, hvad det er.

Men tilfældet er ikke altid lykkeligt. Jeg husker, at sadelgjorden sprang for løjtnant P., efter at de ni tiendedele af løbet var tilbagelagt, alle hindringer var taget, og han havde alle konkurrenter bag sig. Det kan man kalde uheld. Havde den fatale rem holdt blot 20 å 25 sekunder til, så havde han stukket statens store præmie i sin lomme.

Og hvilken tilfældighed er ikke krigen. Hvem leder de dræbende kuglers vej? Hvad forårsager, at en smuk ung mand falder i den første træfning, medens hans sidemand i geledet går uskadt igennem alle kampe og kommer hjem for at blive fejret som helt. Kan man tænke sig en mere tilfældig forskel i menneskers skæbne.

B. Hvad forstår du ved tilfælde?

A. Ja, hvad andet end en hændelsernes blinde leg, unddraget al kontrol, al ledelse af en fornuftig verdensstyrelse, om en sådan findes. Det er egenlig den bitreste hån mod alt, hvad der kaldes orden og retfærdighed, det er en protest imod Guds almagt og således også imod Guds eksistens, thi er han afmægtig, så er han ikke Gud.

B. Holdt, min ven! Har *du* målt rækkevidden af Guds magt? Har *du* spejlet dybet af hans visdom?

Jeg giver dig ret, at hvis blot en eneste af de hændelser, som danner et menneskeliv, er unddraget hans ledelse, da var han jo afmægtig og ikke Gud. Og derfor - så sandt jeg tror, at Gud lever, så sandt tror jeg også, at alt er underkastet hans vise og kærlighedsfulde lov. **Der findes intet tilfælde.** Det er blot et ord, hvormed vi besmykker vor egen uvidenhed. De skæbner, vil vor enfoldighed skriver på tilfældets regning, er ligeså lovbundet ordnede tildragelser som enhver på det fysiske område fremtrædende kraftvirkning. At de førstnævnte for vor opfattelse synes et lovløst virvar, medens de fysiske fænomener let kan beregnes, det beror ganske simpelt på, at vil det mindste delvis kender de fysiske love, medens derimod de etiske love, som regerer den åndelige verden, endnu er ukendte for os.

A. Ja, det er jo bare almindelige ræsonnementer, som jeg har hørt før, men svar mig blot på et spørgsmål. Hvis et menneske efter dine teorier gennem sin Karma skulle være berettiget til at få en pengesum, svarende til den højeste gevinst i et lotteri, mener du da virkelig, at Gud behøver lotteriet for at give dette menneske en pengehjælp, og, at han skulle lede lotteriets tærningkast?

B. Gud behøver ikke lotterispillet til sine hensigters fremme. Han skulle nok vide at finde et andet middel, om det behøvedes, men, når menneskene til tilfredstillelse af deres lavere tilbøjeligheder driver denne slags spil, så anvender Herren dette middel til sine gode formål.

Der står tilbage at besvare spørgsmålet, om Gud også leder lotteriets tærningkast. Skulle det måske være at tænke for lavt om Gud, at Han befattede sig med sådanne bagateller? Jeg vil påstå, at intet er for lavt for Gud. Da intet, som griber ind i et menneskes skæbne, er en bagatel, så kan det heller ikke være under Hans værdighed at beskæftige sig med det. Det er netop det storartede i Hans verdensstyrelse, at Han anvender de i vore øjne ubetydeligste omstændigheder til at fremme sine hellige hensigter. En arbejdsvogn, som under kørselen stænker snavs omkring sig, kan være et redskab i forsynets hånd til at redde en mand fra en stor ulykke, når en sådan ikke bør træffe ham. På samme måde kan et tærningkast være forsynet et middel til at bringe et menneske materiel hjælp. Derfor er hverken det ene eller det andet et tilfælde, de er faktorer som hører med i den guddommelige

verdensstyrelse. Det indgår i Guds verdens plan, at disse små episoder skal indtræffe.

A. Nej, det er mig rent umuligt at forestille mig, at Gud leder en arbejdsvogns kørsel eller lotterispillets tærningkast. Det ville jo være at trække ham fuldstændig ned.

B. Du bør heller ikke tænke dig forholdet sådan, at Gud skulle sidde og afvente, hvad vi behager at gøre, for derefter at tage sine bestemmelser. Jeg har benyttet udtrykket »Gud gør det eller det« eller lader det eller det ske«, fordi denne fremstillingsmåde er enkel og letfattelig og overensstemmende med sædvanligt sprogbrug, men korrekt er det bestemt ikke.

Jeg vil forsøge at udtrykke, hvad jeg mener, ved en lignelse. Når et barn kaster en bold imod en væg, véd det ikke, hvor bolden vil falde ned, og dog kan dette beregnes med matematisk nøjagtighed, blot man kender alle de her indvirkende faktorer: boldens masse, hastighed og elasticitet, desuden indfaldsvinkel, luftmodstand, herskende vindretning o.s.v., thi bolden følger mekaniske love, som virker aldeles urokkeligt og konsekvent. Nu falder det ingen ind at forestille sig, at Gud skulle stå ved siden af og lede boldens bevægelser, det ville jo, kunne man mene, være noget alt for underordnet for det Højeste væsen. Og dog er det på den anden side en fuldt berettiget påstand, at Gud styrer denne bold, thi Han har skrevet de fysiske love, som virker her, ja, *Han er selv al lov*.

Nuvel, nøjagtig på samme måde forholder det sig på det metafysiske område. Bagved de fysiske foreteelser rører der sig et spil af etiske kræfter, som udgør rendegarn og islæt i den væv, som kaldes menneskenes skæbner. Også for disse kræfter har Gud skrevet love lige så urokelige som for de fysiske, også her kan man sige, at Gud er nærværende i og virker gennem sine love, men ikke således, at Han uophørligt sidder og regulerer og afpasser dem efter vor gøren og laden. Nej, det er netop det storartede i den etiske verdensorden, at den tager hensyn til og benytter sig af alle de små kraftimpulser, som kaldes menneskets frie viljer - følgagtig på samme måde som bolden i sin bevægelse tager hensyn til vindretning og andre små kraftkomponenter - og dette således, at hvad vi end foretager os, opvækker vore handlinger en reaktion, som vender tilbage over vort hoved med velsignelse eller tugtelse, og som i hvert tilfælde er egnet til ad kortest mulig vej at føre os til lykke, thi loven er skrevet af den guddommelige kærlighed selv.

A. Din lignelse om bolden er noget haltende. I øvrigt kunne der gøres mange indsigelser imod hele dette ræsonnement, men jeg vil indskrænke mig til at stille dig endnu et spørgsmål: Hvorledes vil du forklare en ulykke, som rammer en mængde mennesker på samme måde - det, som du kalder »kollektiv Karma« - når f. eks. en stor oceandamper går tilbunds med besætning og hundreder af passagerer. I et sådant tilfælde kan man vel ikke tale om en retfærdig verdensstyrelse, som med guldvægt vejer de skæbner, hvert menneske har at gennemgå. Der må du vel dog indrømme, at tilfældet driver sit blinde spil?

B. Nej, hvorfor det? Skulde det forsyn, som har magt til at lede den enkeltes skæbne, ikke også kunne lede et flertals? Kan det vel indebære nogen logisk urimelighed, at de mennesker, der som følge af begåede fejltrin er hjemfaldet til skæbnen at drukne, føres sammen på samme fartøj for at lide den skæbne, som er fælles for dem alle?

A. »Føres sammen«, siger du, det kan jeg ikke gå med til. Det er vel dog deres egen frie vilje, som har fået dem til at rejse med netop den båd.

B. Der berørte du et spørgsmål, som hører til de aller vanskeligste at klargøre: forholdet mellem forsynets ledelse og vor frie vilje. Jeg vil ikke give mig til den vanskelige opgave at løse dette problem; blot så meget vil jeg sige, at jeg ingenlunde vil benægte, at mennesket har en fri vilje, men jeg tror, at dets handlefrihed er stærkt begrænset af dels synlige, dels usynlige skranker. Hvor mange ville ikke, om de kunne følge deres såkaldte frie vilje, have lyst til f. eks. at rejse til Paris for at more sig, men økonomiske og andre bånd holder dem bundet til samme ensformige beskæftigelse. Der ser du et eksempel på de synlige bånd, som indskrænker handlefriheden. Sikkert findes der også usynlige skranker, som endnu mere begrænser vor virksomhedssfære, ja, indflydelser, som os uafvendende direkte påvirker os til at handle i en bestemt retning.

Lad mig endnu engang forsøge mig med en lignelse. Hvis man slipper en flue ind i et stort glasrør, kan den bevæge sig ret meget derinde. Den kan efter forgodtbefindende kravle til højre eller venstre, den kan endog bruge sine vinger. Den har således sin »frie vilje«, men denne er meget begrænset. Glasrørets vægge udgør de næppe synlige, men derfor ikke mindre effektive skranker for dens bevægelser; dette kan den måske ikke undgå at føle. Men, hvad den sikkert ikke mærker, er, hvis nogen yderst svagt blæser i rørets ene ende. Derved kan man, uden at fluen har nogen viden derom, tvinge den til at bevæge sig i en vis retning mod et bestemt mål.

Nuvel, tænk om vi alle er sådanne fluer, indelukkede i videre eller snævrere glasrør og påvirkede dels passivt af rørets vægge, dels aktivt af en usynlig kraft, og således nødsaget til at bevæge os i en bestemt retning. Indenfor disse begrænsninger har vor vilje frit spillerum, og vi, som i almindelighed

ikke ser meget længere, end vor næse er lang, tror, at vi ejer en ubegrænset fri vilje.

Skulle det nu være så svært at tænke sig, at forsynet formåede, til besætning og passagerer på samme fartøj, at udplukke og sammenføre de mennesker, i hvis Karma det ligger, at de må lide en brat død. Jeg mener det ikke. Jeg vil fortælle noget, som jeg har fra første hånd fra et i det pågældende tilfælde nærværende øjenvidne.

Ved en af de offentlige seancer, som i Amerika er ret almindelige, og hvor mediet i dyb trance henvender sig snart til den ene, snart til den anden i en aldeles tilfældigt sammenført forsamling, hændte det, at mediet, en ung dame, i sovende tilstand gik ned fra tribunen og opsøgte en ældre kvinde blandt publikum.

»Kender du mig igen, tante?« spurgte mediet med barnlig stemme. »Jeg er din lille Joseph.«

»Ah, er det dig«, svarede damen, overrasket ved gennem det for hende aldeles fremmede medium at finde sig tiltalt af en lille søstersøn, som var død for nogen tid siden.

»Ja, tante, jeg vil tale med dig om din rejse. Du tænker på at sejle over til England med den damper, som går...« (her angaves dagen for afrejsen).

»Ja, det gør jeg«.

»Men det skal du ikke gøre - det har jeg fået besked om at sige til dig - for den båd kommer ikke frem«.

Seancen var endt, og en ældre herre, som havde påhørt samtalen, gik hen til damen og bad om at måtte opnotere, hvilken båd det drejede sig om. Han gjorde det, og en uges tid derefter kunne han konstatere forudsigelsens rigtighed, da han i en avis læste, at denne båd var forlist på bankerne udenfor New York.

Der ser vi et meget påfaldende eksempel på, at en udskillelse kan finde sted blandt dem, som ikke er hjemfaldet til den skæbne at tage del i en kollektiv dårlig Karma.

Eller et andet eksempel, som jeg har fra endnu nærmere hold. Min egen far kom i 1868 om sommeren til Stockholm blandt andet for ved nitroglycerinfabrikken at stille forespørgsler om det nye sprængstofs anvendelighed ved grubedrift. Det var den 11. juni om morgenen. Han havde bestemt sig til at rejse ud til den pågældende fabrik ved Vinterviken med en dampbåd, som afgik fra Ridderholmen, men blev så længe opholdt af et besøg på hotellet, at han kom for sent til båden. Han tog en droske for at køre den lange vej og bad kusken køre godt til. Men på Søder mødte han en bekendt, som anråbte drosken og bad om at måtte tale med ham i et presserende ærinde. Samtalen varede i flere minutter. Til sidst blev min far utålmodig og sagde, at han ikke havde tid længere, da han skulle rejse ud til Vinterviken. Han kørte videre, men da han var tæt ved målet for sin færd, så han pludselig en tæt røgsøjle skyde op i luften og hører et øjeblik efter et øredøvende knald. Hele fabrikken var sprunget i luften.

Se her et eksempel på, hvorledes vi mod vor vilje kan ledes således, at vi undgår en ulykkelig skæbne, som ikke ligger i vor Karma. Det guddommelige forsyn råder over kræfter, hvorom vi ikke har nogen anelse; men hvor ofte kan vi følge disse kræfters yderst fine spil? Dertil er vort blik for uklart.

A. Det kan gerne være, men der er dog noget yderst utiltalende i den tanke, at Gud skulle samle visse mennesker ligesom kattekillinger i en sæk for at druknes.

B. Finder du det lettere at tænke på, at mennesker, som slet ikke har fortjent en sådan skæbne, må gå en kvalfuld død imøde, fordi Guds arm var for kort til at afværge en sådan ulykke?

Nej, vær du glad for, selv om det er på en meget ufuldkommen måde, at kunne forklare tildragelserne i verden således, at Guds almægtige kærlighed, som ikke lader et hår krummes på dit hoved, hvis det ikke sker til dit sande bedste, end at tro, at du er en bold for en lunefuld skæbnes vindstød, overfor hvilket Gud skulle være for magtesløs til at beskytte dig.

A. Det indrømmer jeg. Jeg ville ikke ønske noget højere end at kunne tro på en guddommelig ledelse af hele vor skæbne, men jeg kan det ikke. Min forstand står stille, og du har ikke kunnet give et eneste bevis for, at det forholder sig således.

B. Nej, det har du ret i, men de metafysiske sandheder er ikke af den art, at de kan demonstreres som en geometrisk teori med sin slutkonklusion »hvilket skulle bevises«. Det, som er åndeligt, må forstås åndeligt. Troen er heller ikke kun forstandens sag. Hjertet må bane vej for forståelsen; først da når man til en virkelig tro. Det er så svært at indrømme nogen den mindste indskrækning af vor frie vilje - før må da Guds almægtige degraderes; det er den sædvanlige vantro. Havde vi den rette ydmyghed, ville denne hindring forsvinde.

Kunne vi se ind i den usynlige verden, ville vi finde et uendeligt sammensat net af de fineste tråde, en komplikation af kræfter, alle vore frie viljer, hvis virkninger forsynet anvender til den gode lovs

fuldbyrdelse; thi - mærk vel - vi er herrer over vore handlinger, men ikke over vore handlingers følger, de bliver forsynets værktøj. Og kunne vi, studere tildragelserne i enkeltheder, ville vi forbavses over den aldrig svigtende konsekvens, hvormed vore skæbner styres, vi ville opdage, hvorledes enhver af vore handlinger, god eller dårlig, drager en tilsvarende velsignelse eller tugtelse over os, og dette med en sikkerhed, som er forbløffende.

135

Hvor usvigeligt denne reaktion virker, vil jeg til slut belyse ved et eksempel, hentet fra protokollen for en spiritistisk kreds i Stockholm.

Gennem mediet, som var faldet i trance, kom en ånd, som tilhørte den sorte race, og bad om at måtte fortælle sin historie; den var en af de mest oprørende, man kan få at høre.*)

*) En nær for hånden liggende indvending må her på forhånd imødegås. Det kan synes underligt, hvordan denne neger kunne tale på mediets eget sprog igennem mediet. Det er en meget sædvanlig foreteelse. I den cirkel, som her er tale om, har der meddelt sig ånder, som på jorden har tilhørt de mest forskellige nationer, englændere, franskmænd, russere, italienerne, spaniere, arabere, negre og indianere, alle på mediets sprog. Kun en kvinde, som havde levet et vildt gadeliv i Paris, talte, når hun blev ivrig, en parisisk slangdialekt, som aldeles ikke var mediets måde at udtrykke sig på, når hun talte fransk; men mediet blev efter denne seance meget medtaget. Jeg tror, man bør tænke sig sagen således, at ånden blot projicerer sin tanke ind i mediets hjerne, og at mediet da omklæder den i sit sprog. Jo mere passivt mediet kan forholde sig eller jo dybere trancesøvnen er, desto lettere formår ånden at give sin egen form til de tanker, den vil fremstille, ja, under gunstige forhold kan den nok også udtrykke dem på et andet sprog end mediets, men det ser ud, som om dette skulle koste både ånden og mediet en større anstrengelse.

Han havde været negerhøvding et sted i det indre af Afrika og dér levet et frit og lykkeligt liv i strid med andre stammer og med en vild natur. Så kom de hvide, tog ham, hans hustru og børn tilligemed mange af hans stamme til fange og solgte dem som slaver. Stuvet ned som lastgoods under dækket på et slaveskib, hvor de måtte udstå de skrækkeligste lidelser, førtes de til en af De Vestindiske øer. Der ventede dem nye lidelser; under den grusomste behandling blev de tvunget til at arbejde i sukkerplantagerne. Vor mand var for stolt til at arbejde, og pilsken kunne ikke bøje ham; da fandt hans herre på det grusomme middel at piske og mishandle hans hustru og børn for at tvinge ham til underkastelse. Han flygtede ud i sumpen, men blev indhentet og næsten sønderslidt af hundene. Siden piskedes han langsomt til døde. Da han lå der døende, kom hans plageånd, sparkede til ham og sagde: »Ja, så er det slut med den fornøjelse«.

Hvad under, at han efter opvågningen i åndevederen var et bytte for det vildeste had, at han rugede på hævn og råbte højt til Gud om retfærdighed.

Seancens leder udtrykte den varmeste deltagelse for ham og følte sig ude af stand til at svare på det spørgsmål, hvorledes Gud kunne tilstede, at sådanne grusomheder fandt sted.

»Vent«, sagde vor mand, »endnu har du ikke hørt alt. Da jeg lå der i mørket og råbte, kom en høj, alvorlig mand hen til mig og sagde: Du råber på Guds retfærdighed. Vil du se, hvorledes Gud udøver retfærdighed, så følg mig.«

Han førtes nu op på et højt bjerg; det var klart som gennemsigtigt krystal. Den alvorfulde strøg nogle gange over den blanke flade. Da så vor mand som i et spejl billeder af den uhyggeligste art drage forbi.

Han så et sørøverskib, der lagde til ved kysten. De vilde mænd ombord trængte ind i et nonnekloster, skændte og brændte samt slæbte nonnerne ombord, hvor de udsattes for de frygteligste lidelser. Værst var sørøver-høvdingen selv, kaptajnen ombord, og han opildnede sine mænd til de værste grusomheder. Og denne mand - var ham selv. Nu genkendte han sig selv, og han blev grebet af den rædselsfuldeste angst. Han ville flygte, men den alvorfulde skikkelse holdt ham tilbage: Han havde endnu ikke sluttet sit hverv. Nye billeder oprulles. Fartøjet lagde til ved en anden kyst. Der lå et slot i nærheden. Ejeren var borte, men hans hustru og to børn slæbtes ombord. Hun ville ikke lade sig betvinge. Da lod Sørøveren i moderens påsyn børnene piske. Ved deres skrig og bønner faldt hun til føje. Jeg forbigår de hårrejsende skildringer af livet ombord på dette piratskib, dette helvede i det små.

Et af børnene havde den vilde mand i et udbrud af vrede kastet i havet for moderens øjne. Hun styrtede sig med sit andet barn i bølgerne, et sikkert bytte for hajerne. Hendes plageånd, som ikke nåede at standse hende, udråbte i sin fortrydelse: »Nå, ja, så er det slut med den fornøjelse«.

Dette bragte bægeret til at flyde over. Nu kom sønderknusningens stund. Denne mand, som kort i forvejen havde råbt til Gud om retfærdighed, måtte nu erkende, at Guds retfærdighed endnu ikke havde nået sit mål, thi han havde langt fra lidt alt, hvad han havde ladet andre lide.

Dette var han kommet for at sige os mennesker, for at vi skulle få vore øjne åbnet for Guds

retfærdighed og almægtige ledelse af vore skæbner. Han vidste, at der endnu stod meget tilbage for ham at gennemgå, men han kunne nu sige: »Herre, ske din vilje.«

Dermed var også, således forsikrede hans åndelige leder, brodden taget af de lidelser, som skulle komme. De behøvede nu ikke at få karakteren af »øje for øje og tand for tand.«

Tror du, det var et tilfælde, at denne neger blev grebet og solgt som slave til en af Vestindiens grummeste plantageejere?

A. Jeg ved ikke, hvad jeg skal tro...

FJORTENDE KAPITEL

Udviklingens lov. Evolutionen.

Skabelseskæden.

En af de fordomme, som det har kostet menneskeheden det største besvær at ryste af sig, er den af uvidenheden avlede og af hovmodet under-byggede tanke, at han, mennesket, skulle indtage en undtagelsesstilling blandt skabningerne, at hele den for ham synlige del af verdensaltet blev dannet udelukkende til hans nytte og fornøjelse, at plante- og dyreverdenen var hans ejendom, bestemt til hans næring og vederkvælgelse, at sol og måne var sat til at lyse over hans vandring på jorden, ja, at hele stjerneverdenen kun var et natligt sceneri til at fortrylle hans øjne og stemme ham til religiøs begejstring. Hvad under, om denne anskuelse mandede ud i den forestilling, at jorden var verdensaltets midtpunkt og mennesket skabelsens krone, en forestilling, som vandt kirkens beskyttelse, ja, næsten fik karakteren af et dogme.

Da Kopernikus (født 1473) efter 23 års ihærdigt arbejde brød staven over denne anskuelse, idet han i sit berømte værk »De orbium caelestium revolutionibus« beviste, at solen er centrum i vort planetsystem og jorden kun en planet, der ligesom de øvrige vandrer sin bane omkring solen, da vakte dette en storm af modsigelser indenfor kirken, som deri kun så en kættersk vildfarelse af satanisk oprindelse. Selv undgik han imidlertid kirkens dom. I forudfølelse af den forargelse, det ville fremkalde, udskød han udgivelsen af sit arbejde i 13 år. Til sidst gav han efter for sine venners bønner og trykte bogen, som han djærvt nok tilegnede Paven Paul III for, som han udtrykte sig, »ikke at kunne anklages for at sky oplyste mænds dom«, men også i håb om, »at hans Hellighed skulle beskyttet ham for vanærens hvasse tand«. Han fik en bedre beskyttelse; kort tid efter, at han havde modtaget det første eksemplar af sit værk, løste døden hans ånds lænker. Det var den 24. maj 1543.

Ligeså let undgik hans nærmeste efterfølgere ikke kirkens vrede. Den første, som offentligt optrådte som det kopernikalske systems forsvarer, den ædle filosof Giordano Bruno, anklagedes for denne og andre frisindede ansuelser som ateist og måtte bestige bålet den 17. februar 1600 i Rom. Galileo Galilei (født 1564) pådrog sig for sin kritik af det gamle ptolomeiske system og sit forsvar for den kopernikalske idé irikvisionens forfølgelse. Som 70-årig kastedes han i fængsel og blev tvunget til knæbøjende at afsværge sin påståede vildfarelse om jordens bevægelse. Det var den gang, han siges at have mumlet: »men den bevæger sig nu alligevel.« Han døde 1642 blind og nedbrudt af gigt. Kirken nægtede ham kristelig begravelse.

Men sandheden kan ikke neddysses når den én gang er sagt. Johannes Kepler (født 1571) og Isak Newton (født 1642, samme år som Galilei døde) byggede videre på den grund, som Kopernikus havde lagt, og den gamle vildfarelse om jordens centralstilling i universet var for altid bragt ud af verden.

Den anden vildfarelse om menneskets særstilling som »skabelsens krone« lever endnu idag i mængdens forestilling, skønt stadigt flere fremragende forskere og tænkere har bekæmpet den. Især har man endnu svært ved at erkende nogen form for forbindelse mellem menneskene og de lavere skabelesformer på jorden. Og også her er det kirken, der stiller sig hindrende i vejen for tankens frie udvikling. Men også her må alle dæmninger briste, når sandheden en gang har vokset sig stærk.

Charles Darwin (født 1809) har påvist, hvorledes alt organisk liv udvikler sig fra lavere til stadig højere former, hvorledes, rent fysisk set, de organiske skabninger her på jorden danner en kæde, der

led for led under kampen for tilværelsen har udviklet sig til stadig højere og højere former, og at mennesket, skønt visse mellemlid synes at være bortfaldet, som fysisk organisme også er et led, men blot det øverste i denne kæde. Videnskaben har allerede antaget denne teori om arternes oprindelse, ifølge hvilken mennesket må søge sin afstamning fra dyreriget, men kirken stiller sig endnu afvisende her over for.

Darwins epokegørende opdagelse, som med rette har gjort hans navn så berømt, berører imidlertid kun ydersiden af en endnu dybere liggende sandhed, at alt, hvad vi ser på jorden, kun er de ydre synlige former af noget åndeligt, der befinder sig på forskellige stadier af udvikling.

Det er dette åndelige element i skabelsen, som er det primære, det væsentlige, det, som, en gang vakt til live, aldrig kan dø, det, som gennem sin egen iboende energi undergår en bestandigt fremadskridende udvikling. Den fysiske skikkelse derimod er det sekundære, det uvæsentlige, det, som slides op og dør. Den er kun en dragt, afpasset på den ene side efter åndens udvikling og på den anden efter det milieu, hvori denne optræder, aldeles som vort tøj er afpasset ikke blot efter kroppens former, men også efter klima, beskæftigelse, osv.

Alt skabt er således en kæde af materielle former, hvori livet på forskellige stadier af udvikling manifesterer sig. ”*Ånden slumrer i stenen, ånder i planten, rører sig i dyret og bliver bevidst i mennesket*«, siger Schelling. Bedre kan ikke i få ord den store evolutionsteori udtrykkes.

Betragter vi de laveste former af det materielle, mineralriget, som er blevet kaldt »den døde natur«, så ser vi allerede der spor af et slumrende liv. Vi ser forskellige stoffer krystallisere sig i adskilte, matematisk bestemmelige stereometriske former. Under mikroskopet kan man iagttage, hvorledes de yderst små krystalnåle i en saltopløsning under krystaldannelsen bevæger sig i den ellers stillestående masse, opsøger hinanden og forener sig to og to til en større krystalnål. Vi ser, hvorledes snefnuggenes krystaller, altid bundet indenfor den regelmæssige sekskants grund-form, varierer i de mest dekorative former. Vi ser, hvorledes de enkelte stoffer tiltrækker hinanden og indgår kemiske forbindelser, ja, vi ser, hvorledes dette forenende bånd kan være stærkere imellem visse stoffer end imellem andre. Kulsyre og kalk danner f. eks. den forbindelse, som vi kalder kridt. Hælder man svovlsyre på kridt, opstår en livlig proces under stærk varmeudvikling. Der bliver en kamp imellem de to syrer, og den svagere kulsyre må under livlig protest rømme pladsen; hvæsende og ophedet går den bort i luftform. Svovlsyren indtager dens plads, og en ny forbindelse, svovlsur kalk eller gips, fremtræder med helt andre egenskaber end kridtets. Vi ser også, hvorledes den elektriske strøm har kraft til at sønderrive noget så stærkt som båndet imellem brinten og ilten i vand. I sandhed, en natur, som frembyder sådanne livsudslag, kan ikke med rette kaldes »død«. Vi finder her de første spor af en iboende lov-bundet, ordnende magt, ja, man kunne endog fristes til at tale om en vilje, som ganske vist er bundet, men dog uimodståelig. Men ethvert spor af liv, om end nok så ringe, viser hen på noget immaterielt, noget åndeligt, selv om det kun er i potentiel form.

Planteriget frembyder med alle sine uendeligt varierende former et allerede vågnet organiserende liv. Hver plante, hvert træ er en organisme for sig med særlige organer for særlige funktioner, alle samvirkende for at frembringe den frugt, på hvis hemmelighedsfulde bro livet overføres til en ny plante, et nyt træ. Moderplanten visner og dør, efter at den med ødsel hånd har givet stødet til en mængde nye liv eller muligheder for liv. Formen veksler, men det bærende åndelige element lever videre gennem en uendelig serie af liv.

Planten ejer stor tilpasningsevne, den tager ved sin udvikling hensyn til alle omstændigheder: klima, jordsmon, tilgang af sollys, herskende vinde og deslige, hvilket gør, at hver plante får et individuelt præg: der findes ikke to nåltræer i en skov, som er fuldstændig ens. Sammenlign den ranke stamme hos en gran, som er vokset i skovens dyb med den forvredne stamme hos en gran, som ude på et skær har måttet kæmpe med havblæsten.

Hos planterne kan man allerede øjne et gryende begær- og følelsesliv, man kan udskille tilbøjeligheder for og imod. Solsikken drejer sig efter solen, mimosen lukker sine blade ved berøring, nøkkerosen trækker sine blomster ned under vandet for at skærme dem mod nattefrosen. Visse planter trives i hinandens selskab, andre sygner hen. Ja, selv afskårne blomster viser tegn på sympati og antipati. Roser og liljekonvaller bør ikke sættes i samme glas, de sidste begynder ellers snart at hænge med hovederne. **Særligt modtager planterne stærk indflydelse fra det menneske, som passer dem.** Det er ikke blot et tomt ord, at den ene kan »have held med blomster«, den anden ikke. Fra den, som elsker blomster udstråler en aura, som virker velgørende på dem. Ja, en stærk magnetisør kan ved at magnetisere planten i høj grad stimulere dens vækst eller ved demagnetisering dræbe den.

Fra plante- til dyreverdenen kan skridtet synes stort, men betragter vi de laveste former, er de så beslægtet med hinanden, at selv videnskabsmanden er i tvivl om, hvortil han skal henføre dem. Der findes en forbindelse, selv om den er at søge i en for begge fælles rod. Men dyret står på et højere

udviklingstrin end planten. Det har bevægeleesevne, det har et mere eller mindre udviklet følelse, og tankeliv, det har - især i de højere udviklede racer - evne til iagttagelse, overvejelse og beslutning, det kan vise følelse af glæde og sorg, af hengivenhed og had, af anger og skam, af kærlighed til sit afkom; det er påvirkeligt af undervisning, det har hukommelse såvel for udvist venlighed som for lidt forurettelser.

I reglen synes drivfjederen for dyrets handlemåde at være tilfredsstillelsen af dets begær, men på de højere stadier kan man iagttage handlinger af den ædleste selvopofrelse: St. Bernhardshunden opsøger indesneede alpevandrere, New Foundlandshunden redder druknende mennesker, ofte med fare for sit eget liv.

Vi ser, at dyret har mange evner tilfælles med mennesket. Men, hvis disse evner kan anses at bevise, at mennesket har en sjæl, hvorfor skulle dyret da ikke også være begavet med en sådan; og er mennesket udødeligt, hvorfor skulle dyret da ikke også være det? »Hvorfor skulle kun de tobenede dyr være udødelige men ikke de firbenede?« siger Carl du Prel.

Intet forgår, ikke engang materien. Det hører netop til naturvidenskabens seneste triumfer at have opdaget materiens uforgængelighed; den omsættes stadig i nye former, nye kombinationer, men den forgår ikke. Endnu mindre kan da det, som er af åndelig natur, det livgivende, det væsentlige, det bærende i naturen være underkastet tilintetgørelse. Vi må af gode grunde antage, at også dyrene har en udødelig sjæl, sædet for deres drifter, deres følelses- og tankeliv.

Men her må vi straks fjerne en nærliggende misforståelse. Ikke hvert dyr er derfor et individ. Det er nok kun de højst stående dyretyper, der har nået individualitetens tærskel, **og som derfor ejer en sjæl, der så at sige kan kaldes deres egen. De lavere dyr har racevis og flokkevis en fælles såkaldt gruppesjæl, i hvilken alle racens erfaringer er samlet.** Når et nyt eksemplar af denne dyreart skal fødes, sendes en gnist af denne gruppesjæl dertil for at give liv til fostret, og en dyresjæl begynder sin jordevandring. Den medfører gruppesjælens drifter og samlede erfaringer, som den giver udtryk for gennem de naturdrifter, vi kalder instinkt. Den modtager nye indtryk, der ikke forbliver uden indvirkning. En udvikling finder sted, men langsomt, uendeligt langsomt kryber den fremad på dette stadium. **Dyret dør, og sjælen går tilbage til den gruppesjæl, hvorfra den er udgået, altid medførende et lille korn af erfaring at lægge til det samlede forråd. Når racen har nået en vis udvikling, afsondres efterhånden et eksemplar her, et andet der til individer. Sjælen hos et sådant dyr går ikke mere tilbage til gruppesjælen, men fortsætter en selvstændig individuel tilværelse, hvorunder den gennem liv efter liv, indhøster erfaringer, som udelukkende kommer individet selv tilgode. Herved går udviklingen forholdsvis hurtigere; men i virkeligheden går den selv da meget langsomt.**

Hvor denne individualitetens tærskel ligger, turde være svært at afgøre. Lige så sikkert, som min trofaste, lærenemme hund er et individ, lige så sikkert er dette ikke forholdet med den myg, jeg slår ihjel på min hånd, men *hvor* grænsen ligger, skal vi ikke forsøge at udforske.

Da Viktor Rydberg en gang i et brev fra en ung mand blev spurgt, om han troede, at dyrene har en udødelig sjæl, skrev han følgende varmhjertede svar:

»Såvidt vi kan forstå, har endnu intet dyr haft nogen opfattelse af det evige, af Gud og af guddommelige ting. - Først og fremmest er dette ikke sikkert. Hvad der i denne henseende indgår eller ikke indgår i dyrets dunkle følelsesliv, er os aldeles ubekendt. En for andre mærkbar opfattelse af evige ting, har dyret åbenbart ikke, men det har det nyfødte barn heller ikke. Og selv om også en sådan opfattelse aldeles ikke findes hos dyret, hvad berettiger os da til den påstand, at fraværelsen af en sådan opfattelse skulle medføre sjælens forgængelighed?

Jeg må bekende, at hvis det lå i visse hundes natur, hvis bekendtskab jeg har gjort, at deres sjæle måtte forgå, da ville jeg henfalde i stor frygt med hensyn til min egen sjæl.«

Vi har fulgt den åndelige monades yderst langsomme vandring gennem naturens riger og set dens gradvise udvikling gennem en uendelig serie af former. Så snart en form er blevet forbrugt eller har udtømt sine muligheder, er monaden gået over i en anden mere kompliceret form, der var rigere på udviklingsmuligheder. Hvorledes den guddommelige livsgnist går over fra en form til en anden, er for os et mysterium. At den gør det, er hævet over enhver tvivl. Det er evolutionslærens kerne.

Således vandrer monaden, livsgnisten, først i flok fra mineral til plante, fra plante til dyr, indtil sluttelig dyret som individ er udrustet med åndelige evner, som står på højde med, ja, mange gange overtræffer det lavere stående menneskes.

Hvad sker så?

Ja, hvad er naturligere, end at dyret tager skridtet ud over et nyt grænsemærke på sin evighedsvandring og bliver en menneskelig personlighed? Dette går dog ikke så umiddelbart, at en

dyresjæl, som har sluttet sin sidste inkarnation, straks genfødes til jorden som menneske. Man har anledning til at antage, og det er også på mange måder blevet bekræftet, at den dyresjæl, som er færdig med sine jordeksistenser som dyr, forflyttes til en anden verden, hvor den får den ledelse og undervisning, som den behøver til sin menneskebliven. Her vækkes sluttelig den inderste kerne i dens væsen, ånden, den guddomsgnist, hvorigennem individet bliver en selvbevidst personlighed - hvorigennem det kan løfte sit blik til Gud og ligeledes begynde at tænke over sit eget væsen: »jeg er«. Nu er det rede til at begynde sin jordevandring som menneske.

Darwin har under eftersøgningen af de overgangsformer indenfor dyreverdenen, som fuldstændiggør denne til en sammenhængende kæde, der slutter med mennesket, forgæves spejdet efter overgangsformen mellem aben og mennesket, og dog tvivler han ikke på, at en sådan har eksisteret, skønt den nu er uddød. Måske dette »Darwins manglende led« findes i den verden, hvor dyresjælen gennemgår den forberedende skole før sin indtræden i menneskeverdenen.

Hvorledes dyretypen imidlertid endnu længe kan gå igen i menneskets ansigtsudtryk, ja i hele dets væsen, særligt hos sådanne individer, hos hvem de dyriske drifter endnu er utæmmede, ser man ikke så sjældent. Hvor mange bærer ikke præg af fåret, af grisen, af rovfuglen, af katten, som en afspejling ikke blot af, hvad han har været, men af, hvad han endnu i sin åndelige natur er beslægtet med.

Dyret er således ikke blot et til menneskets nytte og fornøjelse skabt væsen, dømt til at slide og slæbe i dets tjeneste, for siden måske at oplædes og tilintetgøres. Det er et yngre skud på samme stamme som vi, et led af den store udviklingskæde, vi har passeret, og som en gang skal opnå vort eget standpunkt. Med denne opfattelse af dyrene følger også overfor dem et højere ansvar. De er vore yngre søskende, til hvis fremskridt vi alle i nogen grad kan bidrage, og som vi under alle omstændigheder har al mulig grund til at behandle med kærlighed. Derigennem fremskynder vi både deres og vor egen udvikling. Det er ganske simpelt en kærlighedspligt, at vi samtidig med, at vi selv stiger opad, også i den grad, vi kan, bidrager til at hæve den lavere skabning. En større ansvars følelse overfor dyrene er også mere og mere begyndt at indgå i den almindelige bevidsthed, og den dag er måske ikke så fjern, som man tror, da kulturmennesker ikke længere kan slagte og spise dyr. *Pionerer i den retning savnes ikke, og deres eksempel såvel som hele folkeslags i varmere lande viser, at den menneskelige organisme udmærket kan ernæres med udelukkende vegetabilsk føde.*

Vi er nu på den store evolutionsstige nået til mennesket. Når ånden vågner til selvbevidst liv, når den kommer til menneskehedens tærskel, inkarneres den i reglen først i en eller anden vild folkestamme, hvis levemåde bedst stemmer overens med dens fra dyrelivet medfødte stærke drifter. Den skal tage de første små skridt, på den evindeligt lange bane, som ligger foran den. I kampen imod vilde dyr og en overvældende natur udvikler den mod, smidighed, åndsnærværelse; men den stadige krigsfod, hvorpå den lever, er også egnet til at udvikle og underholde råhed, grusomhed og herskesyge. Liv efter liv må den igennem, indtil den bliver moden til at fødes i en halvciviliseret race. Her får den nye opgaver, nye besværligheder at overvinde. Under de stærke former for modstand, den er underkastet, afslibes efterhånden de værste kanter af dens karakter. Stundom overvældes den af træthed. Det er et stejlt bjerg, den kæmper sig opad, og den ser endnu ikke målet. Den søger sig et bedøvelsesmiddel og står for en tid stille i sin udvikling. Opium er den dovnnes trøst, den modløses lindring. Men den vågner og begynder på ny sin stræbsomme vandring gennem liv efter liv, indtil den bliver moden til at fødes i en mere kultiveret race. Her bliver opgaverne mere forskelligartede, den får lejlighed til at udvikle specielle sider i sit væsen, den ene efter den anden. Men modgangen bliver også stærkere, fristelserne mere forfinede, den falder og rejser sig, falder igen og rejser sig på ny, liv efter liv, indtil den har vundet et sådant herredømme over sig selv, at den står fast og kan begynde at arbejde på udmejslingen af de finere detaljer i sit væsen. Til slut har den indhøstet den avl, som jordelivet kan skænke den. Den er færdig med jorden og får lov til at flytte til en lykkeligere planet, hvor dens udvikling sikkert vil fortsættes og dens opadstræbende ånd vil nå højder, hvorom vi ikke kan gøre os nogen forestilling.

I åndens barndom, så længe det liv, den fører, endnu er enkelt, og de erfaringer, den indhøster under et jordeliv, er af ringe betydning, følger i reglen inkarnationerne tæt på hinanden, men i samme grad, som ånden udvikles og for hvert liv samler rigere høst, behøver den længere tid til at indarbejde disse erfaringer i sit væsen. Da følger inkarnationerne i reglen på hinanden med længere mellemrum. Noget gennemsnit for de frie intervaller kan imidlertid ikke opgives. De kan variere fra nogle få år til århundreder. Lige så lidt kan man angive noget gennemsnitstal for det antal jordeliv, ånden må gennemgå som menneske. Alt beror på de anstrengelser, den selv gør sig for at nå målet.

Hvorvidt menneskeslægtens udvikling udelukkende finder sted på denne jord, eller at man må tænke sig, at også andre verdener må gøre tjeneste som skoler for vor menneskehed, så at vi forflyttes

snart til en planet, snart til en anden og igen kommer tilbage hertil, alt eftersom vor udvikling bedst fremmes, er et spørgsmål af underordnet betydning. Måske udgør hele vort solsystem også i denne henseende en planetarisk familie, hvor hver planet har sin særlige opgave, frembydende forskellige livsvilkår og forskellige udviklingsmuligheder. Måske vandrer menneske-ånden stort set først gennem lavere verdener med ringere livsvilkår og flyttes siden, efterhånden som den udvikles, til højere og lykkeligere, indtil den for altid har afsluttet sine materielle inkarnationer.

Kulturmandet på vor jord står imidlertid uden tvivl på højdepunktet af det for os synlige, men langt fra dér at indtage en særstilling, således som en tidligere opfattelse har søgt at gøre gældende, er dét kun et led i en fortløbende uoverskuelig skabelseskæde. Og det er ikke en gang det højeste led, thi ligesom der under det findes riger af lavere orden, hvor ånden slumrer, bundet og uudviklet, således findes der over det riger og verdener, hvor ånden har nået en udvikling og dens virksomhed en rækkevidde, hvorom vi ikke kan have nogen forestilling, himmelske verdener, hvis indbyggere står ligeså meget over os, som vi står over dyrene, men hvis hele virksomhed går ud på at hjælpe os, deres yngre søskende til at vandre vor lange møjsomme vej op til deres lysmættede sfærer.

147

Hvor er da vort lille led, menneskeledet, i denne gigantiske skabelseskæde? Det er ikke godt at sige. Uendeligt mange stadier har vi passeret. Måske står der endnu flere tilbage for os, inden vi når frem til målet. Kortsynede, som vi er, ser vi ikke mere end de nærmeste af dem, vi har tilbagelagt, og kan muligvis ane os til de nærmest foran os liggende, men de yderste endepunkter, begyndelsen såvel som slutningen, er skjult for os.

Kun et er sikkert - derom har vi erfaringens vidnesbyrd - at "vi går fra den ene klarhed til den anden, at, selv om møjen er tung og anstrengelserne svære, er lønnen uendeligt meget større. Og endnu en ting kan vi være sikre på, at opstigningen stort set går med stadigt voksende hastighed.

Hvad er målet for vor færd? Ja, derom kan vi endnu mindre gøre os nogen forestilling. Men da vi stadigt går mod højere og højere lys, mod større og større frihed, mod stadig rigere individuel udvikling, så kan vi være ved godt mod.

Lad os i ydmyghed håbe, at vi med bibeholdelse af individualiteten går til en genforening med Gud.

surrendering to the Light (source unknown)

FEMTENDE KAPITEL

Gamle sandheder.

„Alt fornuftigt er allerede een gang tænkt; det gælder blot at forsøge at tænke det om igen.”

Goethe.

Til dette kapitel, som ret naturligt for størstedelen udgøres af citater, er foruden Bibelen følgende kilder benyttet:

Karl Heckel: Die Idee der Wiedergeburt.

Erdensohn: Dasein und Ewigkeit.

Edouard Schuré: De store indvielse.

Kristoffer Janson: Foredrag - Har vi været på jorden før, og vil vi koinme der igen?

Annie Besant: Reinkarnation eller genfødsel.

F. Arundale: Ett forsvar før reinkarnationen

Edwin Arnold: Asiens ljus.

Allan Kardec: L'Evangile selon le spiritisme.

Viktor Rydberg: Manniskans foruttilvaro.

Genfødsel, gengældelse og udvikling - reinkarnation, Karma og evolution, disse, de tre grundpiller for den verdensanskuelse, vi har drøftet, er ingen nyhed fra vore dage; de er lige så gamle som menneskeheden selv. De har deres rødder hos jordens ældste kulturfolk, de indgår som bærende stamme i de gamle inderes og ægypteres religioner og livsanskuelser, de spores som folketro hos jøderne, de er taget op af græske filosoffer og kristne kirkefædre, de går som en rød tråd igennem de skrifter, vi ejer af jordens største tænkere i alle tider. Men de er gået i glemsel, kirken har lyst dem i band, den vesterlandske kultur har tabt dem af syne, de er udvidsket af den almindelige bevidsthed. Og dog er de den eneste nøgle til en rigtig opfattelse af livet, de indebærer løsningen på de mange gåder, vi grunder over.

Det er da på høje tid, at de genindsættes på den plads, der tilkommer dem i en klog verdensanskuelse, ja, at en sådan bygges på dem. Det er den okkulte forsknings fortjeneste i vore dage, at disse sandheder atter er blevet fremdraget i lyset og bekræftet. Allan Kardec har på dem bygget sin gennemgribende spiritistiske filosofi, resultatet af et mangeårigt samarbejde med åndeverdens indbyggere. Den moderne teosofi, med sådanne forkæmpere som H. P. Blavatsky og Annie Besant, har ud fra fortidens østerlandske litteratur bragt disse ægte perler frem i dagens lys. Og fra begge disse lejre rækker nu tænkende mænd og kvinder hinanden hånden for at bygge videre på den gamle grund, for at føre disse sandheder ud i livet, ind i menneskenes hele tankeliv.

Vi har set hovedtrækkene af, hvad disse sandheder indebærer; det kan da være af interesse at kaste et blik tilbage og følge deres spor i historien. Vi vil se, hvorledes de, om også til tider fordunklet ved en for stærk bogstavelig fortolkning af deres esoteriske indhold (sjælevandringen gennem dyrelegemer - metempsykosen) dog i deres indre betydning altid har beholdt sandhedens friskhed.

I den såkaldte *Manus lovbog*, en af den brahmanske religions ældste hellige dokumenter, hedder det, at sjælen har tre forskellige tilbøjeligheder, en til godhed og dyd, en til begær efter jordisk fremgang, en til sanselige nydelser. Den første, som fører til viden, næres af studier, andagt, renhed, selvbeherskelse og lydighed. Den anden, som fører til en falsk glæde, kendetegnes af hykleri, ulydighed og eftergivenhed for drifterne. Den tredie, som fører til mørke, avler begær, gudsfornægtelse, sløvhed og handlinger, som mennesket skammer sig over at vedkendes. De sjæle, som den første tendens er fremherskende hos, hæver sig efter døden til guders værdighed, de, som beherskes af den anden, går tilbage til nye menneskelegemer, og de, som beherskes af den tredie, bliver dyr og planter. For grove synder dømmes man til at gå igennem forskellige dyreformer, som altid på en eller anden måde afgiver et sindbillede på karakteren, såsom svinet for frådseri, slangen for list, høgen for rovbegærlighed osv.

»Der er ingen tvivl om«, siger Annie Besant, »at hinduerne i almindelighed tager denne lære bogstaveligt, men det er omstridt, hvorvidt denne bogstavelige fortolkning er ny, eller om alt kan anses for blot at være lignelser, ligesom vi kalder et menneske for en ræv eller en tiger«.

I hinduernes hellige skrifter, *Veda'erne*, møder vi læren om en gennemgribende evolution, som muliggøres ved åndens vandringer gennem en mængde former og slutter med en opgaaen i Brahma. »Verden går under i Brahma« dvs mangfoldigheden bliver atter enhed, idet hver individuel væsensenhed, lutret gennem liv efter liv, sluttelig når det standpunkt, at den ikke længere behøver at

passere gennem formernes verden.

Om åndens forflyttelse gennem døden hedder det: »enhver går, hvordan han end har handlet og villet, efter døden til den verden, som stemmer bedst overens med hans handlinger og vilje; de fleste er fængslet i denne verdens bånd og lænker«.

Vedrørende erindringer lærte Brahmaismen, at ånden før sin fødsel til jorden, endnu medens den var bundet ved fostret i moderlivet, kunne overskue sine tilbagelagde vandringer gennem materiens former og skelne imellem sine gode og dårlige handlinger samt fatte beslutning om at gøre det gode, men disse erindringer og forsætter udviskedes fuldstændigt gennem den lidelse, som selve fødslen medførte.

Hvor vidsynet og tolerant Bralimaismen var i sit esoteriske indhold, fremgår af følgende smukke sted i *Rak - Veda*. »Ingen, som har udført et arbejde, kan ved dette arbejde nå frem til mig, ikke ved at lære en videnskab, ikke ved at afstå fra mad og drikke, ikke ved en storslået velgørenhed, *men alle skal ad alle veje nå mig.*«

Var *Brahmaismen* i sin reneste form en dybsindig filosofi, så var *Buddkismen* etik. Legendens fortæller, at Buddha, da han vågede under Bodhitræet, i løbet af den første nat gennemskuede retfærdigheden i den gengældelse, som efter døden vederfares onde og gode. Den anden nat lærte han tidligere jordeliv at kende, egne såvel som andres, og forstod, at det nuværende livs lidelser og glæder er følger af tidligere handlinger, som har udøvet sin indvirkning på karakteren. Den tredje nat så han årsagen til alle lidelser i det af uvidenhed forstærkede begær.

»Således så Buddha den lange opstigning ad livets trappe fra de lave planer, hvor man ånder tungt, til stadig større højder, hvor ventende de ti dyder står for at lede den klatrende himmelhøjt; han så hvorledes nyt liv høster, hvad det gamle såede, hvorledes det, når dets løb afbrydes, tager fat, beholder gevinsten, står inde for tabet; og hvorledes i hvert liv det gode avler et godt, det onde atter mere ondt; og døden kun afslutter dets konto i debet eller kredit, hvilken regning siden præger sig i fortjeneste eller skyld med viis og retfærdig aritmetisk orden -hvor ingen konto er glemt - I nytændt liv, hvori forråd ligger stuvet af fortids tanker, stræben og dåd og mindesmærker efter svundne liv.«

Fra „Asiens ljus”, side 178 -179.

»Karma er«, siger Buddha, »alle væseners inderste kerne. Alle følende væsener har deres individuelle Karma. Karma er, hvad der arves ikke fra forældre men fra forudgående jordeliv. Karma er kilden til ve og vel. Alt eftersom ens Karma er gød eller dårlig, bliver menneskets lod, for den ene høj, for den anden lav, for den ene lykkelig, for den anden ulykkelig«.

Malnländer har på en meget træffende måde tolket disse ord af Buddha, idet han siger: »Ved menneskets fødsel er dets Karma en dobbelt saldo. Fortjenstsaldoen udgøres af summen af alle gode handlinger i foregående jordeliv med fradrag af dem, der allerede havde fået deres belønning. Skyldsaldoen omfatter summen af alle de dårlige med fradrag af dem, som allerede var afdraget. Ved menneskets død er dets Karma lig med Karmaen ved fødslen med tillæg af alt ondt og godt, som det under sit jordeliv har udrettet og med fradrag af det onde fra foregående liv, som det har aftjent og det gode, det har fået belønning for.»

Mægtigst fremtræder Buddhismens etiske kraft i *Jataka*, bogen om tidligere jordeliv. På en rammende måde viser Buddha, hvorledes retten udøves af den evige retfærdighed. »En gang udøvede du det samme onde, som din fjende nu tilføjer dig. Tål og lid; du bøder nu for din egen skyld«. Han formåede ikke alene at trøste den, der var nedbrudt af smerte, han bragte også ro til den, der var besat af vrede. Han tørrede ikke alene den enes tårer, han løste også den andens krampagtigt knyttede hånd, idet han lærte mennesket at søge årsagen til sin lidelse, ikke hos sin fjende, men i sit eget hjerte, i sin egen individuelle viljeretning.

Men, skønt hvert skridt på vor vandring indebærer en forandring, er dog den udvikling, som viljen undergår i løbet af et jordeliv, så umådelig lille som bevægelsen hos mangt et himmellegeme, til hvis iagttagelse et menneskeliv ikke forslår. Men ligesom nat skiller dag fra dag, således skiller døden liv fra liv.

»Ingen af mine lærlinge har magt til at sige: i dag eller i morgen vil min ånd blive løst fra alle urene besmittelser. Nej, han må vente, til hans tid kommer, da vederfares der også ham forløsning. Men, når han er fri for begær, kan han sige: jeg er forløst. Da er genfødselens kæde udløbet, da er hellighed vundet. Pligten er opfyldt, og en tilbagevenden hertil gives ikke«.

I Ægypten, hvis urgamle religion mere gik i retning af magien, fandt genfødslen udtryk i metempsykosen eller læren om sjælevandringen gennem dyrelegemer, dog turde denne lære fra begyndelsen mere have været et esoterisk billede for at betegne, hvorledes de dyriske lyster, når de ikke er blevet bekæmpet under jordelivet, trækker ånden ned i materien. Men siden stivnede læren i sin billedform, og det blev til et dogme, at ånden, hvis den havde misbrugt sit jordeliv, måtte gå ned igen i et dyr, ja, ikke blot i ét, men i en hel række af sådanne. Ifølge den græske historieskriver Herodot troede ægypterne, at menneskesjælen umiddelbart efter døden indtrådte i et eller andet dyrs legeme og efter en pilgrimsvandring på 3,000 år gennem alle dyreformer på jorden, i luften og i vandet sluttelig kom tilbage i et nyfødt menneskebarn. Senere ægyptologer har imidlertid betvivlet rigtigheden af denne påstand og antager snarere, at metempsykosen ikke indgik i ægypternes folkereligion men muligvis i enkelte mysterier, som i så fald har været inspireret af indisk indflydelse.

Der er ingen tvivl om, at også jøderne på Jesu tid kendte til og i deres synagoger lærte menneskesjælens forudtilværelse. Rabbinerne tænkte sig den oversanselige verden som et sted, af dem kaldet Guph, hvor de ufødte ånder afventede tiden for deres nedtræden i sanseverdenen *)

*) V. Rydberg: „Menneskets forudtilværelse.“

Den jødiske filosof Filo fra Alexandria, som var samtidig med Jesus, lærte udtrykkeligt, at menneskeånden ikke hører kødet til, men er steget ned og vedbliver med at stige ned på jorden. I sit værk »De Gigantibus« siger han således: »Ånderne er udgået fra Gud. Nogle nedstiger i legemer, andre vil derimod ikke have berøring med nogen del af jorden, men hellige og rene, som de er, beskæftiget alene med at tjene faderen, benyttes de af Gud til at have opsiget med de dødelige. Men disse førstnævnte nedstyrter i legemet som i en strøm, opsluges for en del i dets hvirvler og går under; nogle iblandt dem lykkes det dog at modstå påvirkningen. De dukker op fra dybet og svinger sig med tiden op til det sted, hvorfra de er kommet ned. Det er deres sjæle, som har hengivet sig til visdommen og fra begyndelsen til enden stræbt efter at bortdø fra det fysiske liv og blive delagtige i det evige og åndelige liv i det ufødte og uforgængelige.«

Det fremgår af dette bemærkelsesværdige citat, at Filo troede på en forudtilværelse og en tilbagevenden til lysere sfærer, i det mindste for sådanne ånder, som stræber opad. Derimod synes han ikke at være kommet så vidt, at han troede på en endelig frelse for alle.

Den alexandrinske filosofi spredtes vidt omkring såvel til Jødeland som til Grækenland. AF de sekter, som fandtes på denne tid, troede såvel Terapeuter som Essæer på sjælens forudtilværelse. Farisæerne lærte, efter hvad Josephus beretter, »at alle 4æle er uforgængelige, men at sjæle af gode mennesker flyttes over i andre legemer, medens sjæle af onde mennesker er underkastet evig straf. Kun Saducæerne, den tids materialister, troede ikke på nogen opstandelse og derfor heller ikke på nogen forudtilværelse.«

I det gamle Testamente findes udtryk, som tyder på såvel en opstandelse som en forudtilværelse. I Jer. 1, 5 siger Herren: »Førend jeg dannede dig i moderlivet, kendte jeg dig, og førend du udgik af din moders skød, udkårede jeg dig og satte dig til en profet for folket.«

I Esaias 26, 19. »Dine døde skulle leve op og jorden skal give dødningserne tilbage.«

I Jobs bog 14, 10 hedder det - i det mindste ifølge den græske kirkes oversættelse: »Når mennesket er død, lever han vedblivende. Når jeg slutter min jordiske tilværelse, skal jeg bie, thi jeg skal på ny vende tilbage dertil.«

Men i særdeleshed er det nye Testamente rigt på udtalelser, som klart tilkendegiver, at læren om forudtilværelsen og genfødslen var kendt og erkendt blandt jøderne.

I Marc. 8, 28 spørger Jesus sine disciple: »Hvem siger menneskene, at jeg er? Og de svarede ham: Nogle siger, du er Johannes den Døber, og andre: Elias, men andre: en af profeterne.«

I Math. 11, 14 siger Jesus om Johannes Døberen: »Om I ville annamme det, han er Elias, som skal komme. Den, som haver øren at høre med, han høre!«

Og i Math. 17, 10-13 spørger disciplene: »Hvad er det da, de skrift-kloge sige, at Elias bor først komme?« Men Jesus svarede og sagde til dem: »Elias kommer vel først, og skal skikke alting til rette. Men jeg siger eder, at Elias er alt kommen, og de erkendte ham ikke, men gjorde mod ham, hvad de ville; så skal også menneskets søn lide af dem.« Da forstod disciplene, at han havde talet til dem om Johannes den Døber.

I Joh. 9, 2 spørger disciplene Jesus angående den blindfødte: »Mester, hvem har syndet, denne eller hans forældre, at han skulle fødes blind?« hvilket spørgsmål tydeligt beviser, at disciplene troede på en forudtilværelse. Jesus udtrykte heller ingen forbavselse over deres spørgsmål.

I den mærkelige samtale med Nikodemus i Joh. 3. kapitel siger Jesus:

»Uden at man bliver født på ny, kan man ikke se Guds rige«, og han gentager dette, da han tilføjer: »Forundre dig ikke, at jeg sagde til dig: »Det bør eder at fødes på ny.« Da Nikodemus misforstod ham, forklarede han sig nærmere: »uden nogen bliver født af vand og ånd, kan han ikke komme ind i Guds rige.« Dette er blevet fortolket som en åndelig genfødsel i og gennem dåben, men har sikkert en anden betydning. Vandet er mange steder i biblen et udtryk for den materielle skabelse. »Guds ånd svævede over vandene« - »Vorde et fæste mellem vandene og et mellemrum mellem vand og vand«, osv. Således var vandet ifølge den tids ufuldkomne viden om naturen et symbol på materien, ligesom ånden var et symbol på intelligensen. De anførte ord betyder således: »Om mennesket ikke fødes på ny med legeme og sjæl« etc. I sine følgende ord:

»det, som er født af kødet, er kød, og det, som er født af ånden, er ånd« vil Jesus særligt betone forskellen mellem ånd og legeme. »Vinden blæser, hvorhen den vil, og du hører dens susen, men du ved ikke, hvorfra den kommer, eller hvorhen den farer; således er det med hver den, der er født af ånden«. Eller med andre ord: vi véd ikke, hvorfra ånden kommer, eller hvorhen den farer, men om legemet ved vi, at det er født af kød. Da Nikodemus dernæst uforstående spurgte: »hvorledes skal dette ske?«, udtrykte Jesus sin forbavselse: »Er du en lærer i Israel og ved ikke dette?«

* * *

Går vi over til antikens filosoffer, vil vi finde, at de fornemste af dem hyldede såvel reinkarnation som evolution og Karma.

Pythagoras, født på Samos 568 f. Kr. var en af de viseste mænd, som nogen tid kan opvise. Det delfiske orakel forudsagde hans moder, at hun skulle føde en søn, »som skulle blive til gavn for alle mennesker i alle tider«, og denne spådom går endnu idag stadig i opfyldelse. Han var sikkert den første græker, for hvem det lykkedes at trænge ind i de ægyptiske mysterier. Fra Ægypten førte hans forskninger ham til Asien, hvor han i Persien og Indien studerede de gamles visdom. Efter et 38-årigt fravær kom han tilbage til sin fædreneø, men flyttede snart til Italien, hvor han oprettede en skole først i Sybaris og siden i Tarent.

Han lærte, at der gives en kraft, ånden, verdensaltets vældige urgrund, dets skjulte Gud. Alting er et harmonisk hele. Alt er besjælet, alting i den organiske verden befinder sig i en bestandig udvikling fra planter til dyr, fra dyr til mennesker, fra mennesker til gudevæsener. Og denne udvikling formidles gennem stadige reinkarnationer, indtil ånden har nået en sådan renhed, at den ikke længere behøver materien som middel til sit fremskridt. Alt følger en evig vilje eller lov, hvis udformning og fuldførelse også er menneskets lykke og salighed.

Pythagoras' lære havde en overvejende etisk karakter, men kan heller ikke frakendes en høj metafysisk værdi. Hans bestræbelser gik ud på ikke alene en høj moralsk opdragelse, men også en dybt indtrængende undersøgelse af altings inderste.

Selv efterlod Pythagoras sig ingen skrifter, men hans undervisning et bevaret i den skole, han dannede, en udtømmelige skat af visdom, ikke blot på det religiøse og etiske område, men også på det videnskabelige, særligt det astronomiske.

Da hans anskuelse stemmer forbavsende overens med de synspunkter, som her er blevet fremsat, turde det være af interesse ud af Edouard Schuré's arbejde »De store indviede« at anføre et noget udførligere uddrag om den pythagoræiske skoles lære.

»De ånder, som har nået lyset, som selv er blevet lys, de behøver ikke længere nogen genfødsel. Men de andre tvinges gennem en ubøjjelig lov til at genfødes til jorden for at bestå en ny prøvelse, for at stige et trin højere på stigen eller falde dybere, hvis prøven mislykkes«.

»Ligesom det jordiske liv har også livet i ånde verden sin begyndelse, sit højdepunkt og sin aftagen. Når livet deroppe begynder at svækkes, føler ånden sig træt, den gribes af svimmelhed og melankoli. En uimodståelig magt drager den på ny ned til jordens kamp og lidelser. Det ønske er blandet med en følelse af frygt for, hvad der vil komme, og en ulyst til at forlade den frie tilstand. Men dens tid er kommet; loven arbejder på at nå sin virkeliggørelse. Trætheden tiltager, og mørket bliver stadig tættere.«

»Ånden ser ganske vist endnu sine lysende følgesvende, men et slør sænker sig stadig tættere imellem den og dem, og den får en forsmag på den kommende adskillelse. Den hører deres sørgmodige farvel; vennernes afskedstårer får dens hjerte til at føle en brændende tørst efter en ukendt lykke. Da gør den et helligt løfte: at *huske* - at huske lyset i en verden af mørke, sandheden i en verden af løgn, kærligheden i en verden fuld af had. Gensynet, udødelighedens krone, vindes ikke for billigere pris.«

»Den vågner i en tung atmosfære, de lysende stjerner, de lyse skikkelser, lyshavet, alt er forsvundet; den befinder sig atter på jorden, underkastet fødsel og død. Men endnu har den ikke tabt al erindring om himlen, og den bevingede ledsager, som den nu kun utydeligt kan skelne, fører den til den kvinde, som skal blive dens moder. Hun bærer allerede i sig kimen til et barn. Men denne kim får ikke liv, før ånden tager det i besiddelse. Og nu fuldbyrdes gennem ni måneder det jordiske livs største under, inkarnationen og moderskabets mysterium.«

»Langsomt fuldbyrdes denne mystiske proces, organ efter organ, fiber efter fiber. Jo mere ånden fordyber sig i denne det fysiske livs smeltedigel, over alt gærer og formes, jo mere den trænger ind i hvert af selv dets mindste atomer, desto mere svækkes dens erindring om det liv, den har forladt, indtil erindringen helt slukkes; thi imellem den og lyset deroppe trænger sig blodets bølger, legemets væv indsnører den og formørker dens syn. Dette fjerne lys er nu blot et hendøende skin. Endelig føler den en hæftig smerte, den klemmes som i en skruestik, en smertefuld krampe-trækning river den løs fra moderen, og den befinder sig i en selvstændig, sprællende lille krop. Barnet er født, og det skriger af angst. Dets erindring om himlen er skudt tilbage i det ubevidstes okkulte dyb.«

»Loven om inkarnation og diskarnation afslører således for os livets og dødens rette mening. Den viser sammenhængen i åndens evolution, og lader os følge denne såvel tilbage som fremad, til naturens såvel som til guddommens inderste dyb; thi denne lov viser os grunden til og målet for vor u dødelighed. Fra at være abstrakt og lunefuldt bliver alting virkeligt og logisk, idet den viser os sammenhængen mellem liv og død. Fra det åndelige synspunkt set er den jordiske fødsel . en død, og døden en genfødsel til himlen. En vekslen mellem disse to liv er nødvendig for åndens udvikling, og hvert af dem er det andets konsekvens og forklaring. Den, som er gennemtrængt af disse sandheder, er nået frem til mysteriets centrum. «

»Men, siger man, hvad er det, som beviser åndens, monadens, guddomsgnistens kontinuitet gennem alle disse tilværelsesformer, når den efterhånden taber erindringen om dem? Og, spørger vi, hvad er det, som beviser identiteten af en personlighed i vågen tilstand og under søvn. Du vågner om morgenen fra en tilstand, som er ligeså fremmed, ligeså uforklarlig som døden, du stiger op fra dette intet for om aftenen atter at synke ned deri. Var det virkelig et intet? Nej, i thi du har drømt, og drømmen var for dig ligeså virkelig som virkeligheden under din vågne tilstand. En forandring af hjernens fysiologiske tilstand har indsnævret fællesskabet mellem ånden og legemet, har forandret din psykiske måde at se på. Du var det samme individ, men du befandt dig i andre omgivelser, og du førte en anden tilværelse. Hos hypnotiserede og clairvoyanter afslører søvnen nye kræfter, der forekommer som mærkværdige, men som ganske naturligt tilhører en ånd, fri for legemet. Når den sovende vågner, mindes han ikke, hvad han har set, sagt eller gjort under sin søvn, men hvis han atter bringes til at sove, erindrer han tydeligt, hvad der har tildraget sig under hans forudgående sovende tilstand, og han kan til tider med matematisk nøjagtighed forudsige, hvad der vil indtræffe, når han næste gang sættes i søvn. Han har således ligesom to bevidstheder, lever to med hinanden vekslende liv, men hvert af dem har sin konsekvente fortsættelse, og de omslutter det fælles individ ligesom forskelligt farvede silkestråde, der er spundet omkring en usynlig tråd.«

»Der ligger således en meget dyb betydning i den indviede digters ord:

Søvnen er dødens broder. Thi et glemslens slør adskiller søvn og vågen tilstand aldeles som fødsel og død, og på samme måde, som vort jordiske liv inddeler sig i to vekslende faser, på samme måde veksler ånden under sin uendelige kosmiske evolution imellem inkarnation og den fri tilstand, imellem de materielle kloder og himlene.«

»Denne vekselvise forflyttelse fra et plan i universet til et andet, denne omkastning af tilværelsens poler er ligeså nødvendig for åndens udvikling, som vekselvirkningen imellem søvn og vågen tilstand er for legemets liv. Vi må drikke af Lethes vand, når vi forflyttes fra en eksistens til en anden. Når vi kommer herved, skjuler et velgørende slør det forbigangne såvel som fremtiden for vore blikke. Men glemslen er ikke fuldstændig, og lyset kan passere igennem sløret. De medfødte anlæg er allerede et bevis på en forudgående tilværelse, men der findes andre. Vi fødes med en hel verden af dunkle minder, hemmelighedsfulde anelser, der findes børn af milde, rolige forældre, som beherskes af voldsomme lidenskaber, hvilket atavismen ikke formår at forklare. Alt dette må have sin forklaring i et forudgående liv. Man træffer ofte hos i øvrigt meget ubetydelige personer en uforklarlig og sublim troskab imod en følelse eller en idé. Beror dette ikke på et løfte, de har afgivet i løbet af deres liv i himlen? Thi den okkulte erindring, som ånden har bevaret om et sådant løfte, er meget stærkere end dens jordiske fornuftgrunde. Alt efter som den retter sig efter denne erindring eller lader den blive upåagtet, vil den sejre eller bukke under. Den sande troskab er troskaben imod sig selv.«

>Man ser heraf, at Pythagoras, ligesom alle teosofere, anså det jordiske liv som nødvendigt for viljens opøvelse og livet i himlen for tilvækst i åndelig henseende og fuldkommengørelse. Det ene liv

følger efter det andet; de ligner ikke hinanden, men de kæder sig sammen med en ubønhørlig logik. Selv om hvert af dem har sin egen lov og sin egen bestemmelse, så følger de tilsammen en fælles lov, man kunne kalde »livets til bageslag«.*) Ifølge denne lov, skal vil et følgende liv bære de skæbnesvangre følger af vore handlinger under et forudgående. Det er ikke blot således, at mennesket genfødes med de tilbøjeligheder og anlæg, som det har udviklet under en forudgående inkarnation, men at også dets livsforhold bestemmes for en stor del af den gode eller dårlige brug, det har gjort med sin frihed i et forudgående liv. »Intet ord udtales, ingen handling gøres som ikke har sit ekko i evigheden«, siger et gammelt ordsprog. Ifølge den esoteriske lære har dette ordsprog sin bogstavelige tilpasning fra liv til liv. I denne tro, at hvert jordeliv indebærer belønning eller straf for et forudgående, finder Pythagoras forklaringen på forsynets tilsyneladende uretfærdigheder, fattigdom, legemlig vanførhed, ulykker af alle slags. Et forbryderisk liv avler et soningens liv, et snublende liv følges af et liv fuldt af nye prøvelser. Et vel fuldført liv fører til et liv med større opgør og et endnu renere liv til en høj mission«.

»Den guddommelige retfærdighed forekommer meget ufuldkommen, når man ser på et enkelt liv, men synes at virke med en vidunderlig sikkerhed og minutiøs retfærdighed, når man kan overse hele serien af liv. Hele denne serie kan frembyde en højnelse i åndelig henseende og intelligens, men den kan også vise en nedsænkning i dyriskhed og Materialisme.

»I samme grad som ånde gradvis stiger, erhverver den sig større ret til sine inkarnationer. Den lavtstående ånd underkaster sig dem; den, men er nået noget længere frem, vælger imellem dem, der tilbydes den; af en fremskredne ånd, som pålægger sig en mission, påtager sig sin inkarnation af hengiven kærlighed. Jo højere ånden står, i desto højere grad bevarer den under sine inkarnationer bevidstheden om det åndelige liv, dø hersker højt Over vor jordakse horisont, og som omgiver os med en sfæres lys, der sender sine stråler ned i vort mørke. Traditionen beretter, at indviede af første orden, menneskehedens guddommelige profeter, har ejet direkte minde om forudgående jordeliv. Således beretter legenden, at Guatama Buddha under sin ekstase fandt tråden til sine forudgående eksistenser, og man påstår, at også Pythagoras har kunnet erindre nogle af sine tidligere jordeliv«.

»I det foregående er sagt, at ånden under en serie af liv kan gå tilbage eller fremad, alt efter som den følger sin lavere eller sin guddommelige natur. Sandheden af denne konsekvens har den menneskelige samvittighed altid med bæven erkendt. Under alle liv må strid udkæmpes, valg træffes, beslutninger tages, hvis følger er uberegnelige. Men på det gødes opadstigende vej, som indbefatter en stor mængde inkarnationer, kommer der altid et liv, et år, en dag, en time måske, da ånden, som nu er nået til fuld bevidsthed om det gode og det onde, gennem en sidste og vældig kraftanstrengelse kan stige til en højde, hvorfra den ikke mere behøver at gå ned, og hvor vejen til højderne begynder. På samme måde forholder det sig med at synke ned i det onde. Der findes et punkt, indenfor hvilket den ånd, som har hengivet sig til ondskaben, endnu kan gå tilbage, så at sige i sit eget spor. Men har den én gang overskredet denne grænse, er forhærdelsen definitiv. Fra liv til liv går den ned til det yderste mørke. Den taber sin menneskelighed, mennesket bliver dæmon, dæmonen bliver dyr, og dens uforgængelige sjæl bliver tvunget til at begynde den smertefulde, forfærdelige evolution igen gennem hele serien af stigende tilværelsesformer gennem utallige liv. Her er det virkelige helvede ifølge evolutionens lov, ikke mindre frygteligt, men meget mere logisk end det, som forkyndes af de esoteriske religioner.«

»Individet kan således stige eller synke gennem en række af liv. Hvad hele den jordiske menneskehed angår, følger den loven for en gradvis opstigen, der udgør en del af den guddommelige orden. Denne sandhed, som vor tid anser for en ny opdagelse, var kendt og erkendt i de gamle mysterier. »Dyrene er menneskets slægtning, og mennesket er Guds slægtning«, sagde Pythagoras. Han udviklede filosofisk, hvad også de eleusiske symboler lærte: En opstigning først gennem de forskellige riger, fra planteriget til dyreriget, fra dyreriget til menneskeriget og siden gennem menneskehedens mere og mere udviklede racer. Disse fremskridt opnås ikke på en for alle skematisk ensartet måde, men dog under bestemte, vældige cykler, som griber ind i hinanden.«

»Hvert folk har sin ungdom, sin manddom og sit forfald. På samme måde forholder det sig med racerne i deres helhed, den røde race, den sorte race og den hvide race, som hver på sin tid har hersket på vor klode. Den hvide race, der endnu er i sin ungdom, har ikke nået sin modenhedsalder. Når den har nået sin kulmination, skal der af dens skød fremstå en race, som når en høj grad af fuldkommenhed, formidlet dels gennem intuitionens genopståen, dels gennem en åndelig højnelse af ægteskabet. Således følger den ene race efter den anden, således skrider menneskeheden fremad. De gamle indviede havde et mere vidtrækkende syn end vore dages tænkere. De mente, at der ville komme en tid, hvor den store mængde af individer, som nu udgør jordens menneskehed, ville flytte over til en anden planet, for der at begynde en ny cyklus. Gennem den serie af cykler, som tilsammen

danner den planetariske kæde, vil hele menneskeheden udvikle de intellektuelle, åndelige og transcendentale evner, som de store indviede allerede har erhvervet sig under den jordiske cyklus, evner, som således en gang skal blive alles ejendom.«

»Naturligvis behøves der til en sådan udvikling ikke blot tusinder, men millioner af år, og den skal medføre sådanne forandringer i de menneskelige forhold, at vi ikke kan gøre os nogen forestilling om det. Platon siger for at karakterisere denne guldalder: »da vil guderne virkelig komme til at bo i menneskenes templer«. Det er naturligt at antage, at under den planetariske kæde, d. v. 5. under vor menneskeheds efter hinanden følgende udviklingsperioder på andre planeter bliver inkarnationerne af en mere og mere æterisk natur, som lidt efter lidt nærmer sig en ren åndelig tilstand. Det er også naturligt, da ikke alle følger de samme impulser, at mange sækker agterud eller går tilbage, og derved formindskes antallet af dem; der når op til højderne. Vor intelligens, som begrænses af de jordiske forhold, gribes af svimmelhed overfor dette perspektiv, men de himmelske intelligenser overskuer den uendelige bane lige så let, som vi betragter et jordeliv. Set med det åndelige livs øjne repræsenterer et solsystem ikke blot en materiel mekanisme, men også en levende organisme, et himmelsk herredømme, hvori ånderne forflyttes fra verden til verden, båret af Guds åndedrag, der har vakt dem til live.

»Hvad er da ifølge den esoteriske lære endemålet for det enkelte menneske og for hele menneskeheden? Efter så mange liv, så mange smertefulde fødsler og dødsfald bliver der vel en ende på sjælens møje? Ja, siger de indviede, når ånden fuldstændigt har overvundet materien, når den har udviklet alle sine åndelige evner, vil den gennem sin fuldstændige overensstemmelse med den guddommelige intelligens indtræde i den guddommelige tilstand. Men da vi næppe kan forestille os det liv, som ånden fører mellem sine jordeliv, hvorledes skulle vi da kunne tænke os dette fuldkomne liv, som vil følge efter serien af rent åndelige eksistenser? Denne Himlenes himmel er i forhold til saligheden i de foregående, hvad oceanet er i forhold til bølgerne. For Pythagoras var menneskeheds højeste mål ikke nedsænkning i ubevidsthed men selvstændigt at skabe den højeste bevidsthed. Når sjælen er blevet helt og holdent ånd, mister den ikke sin individualitet, den fuldstændiggør den gennem sin genforening med sin urtype i Gud. Den erindrer alle sine eksistenser, der fore

kommer den som lige så mange trappetrin op til det plateau, hvorfra den kan overskue hele universet. I denne tilstand, siger Pythagoras, er mennesket ikke længere menneske, det er en halvgud, thi hele dets væsen afspejler det uudsigelige lys, hvormed Gud fylder uendeligheden. At vide er da for det at kunne, at elske er at skabe, at være til er at udstråle sandhed og skønhed.«

»Er dette det endelige mål? Det åndelige univers har andre mål at måle med end de, som hører til vort solsystem, men selv dette univers har sine trappetrin, sine grader, sine cykler; forskellen ligger blot deri, at de på alle områder overskrider menneskelig fatteevne. Men af loven om den fremadskridende kontinuitet i naturens riger kan vi slutte, at en ånd, som har nået denne grad af udvikling, ikke mere kan gå tilbage, ja, vi kan også forstå, at, selv om de synlige verdener forandres og forsvinder, er den usynlige verden, som er de førnævntes urtype, og som udgør en del af den guddommelige psyke, en udødelig verden.«

Så vidt Schuré i hans gengivelse af Pythagoras' lære om menneskeåndens udvikling. Er det ikke forunderligt, at denne ophøjede visdom, så nær i overensstemmelse med den verdensanskuelse, som i vore dage er færd med at arbejde sig frem, forkyndtes allerede for 2400 år siden? Er det ikke, som hørte man en teosof i det tyvende århundrede udvikle sine anskuelser?

Men lad os fortsætte med Grækenlands filosoffer. Platon, antikens største tænker, født 429 f. K., var elev af Sokrates, men havde høstet stærk indflydelse af Pythagoras gennem dennes elev Kratylos. Han lærte, at idéerne er det i og for sig blivende, men det er deres virkeliggørelse i sanseverdenen, som verdensudviklingen stiler imod. I samklang hermed betragtes også denne sanseverden som ganske vist udgørende en sekundær virkelighed, men alligevel som levende og klog eller bestemt af idéerne. Det fortrinsvis formidlende mellem den og idéverdenen udgøres af verdenssjælen, som er sanseverdenens nærmeste årsag. Om mennesket lærte han, at dets ånd er udødelig og fornuftsbevaget og derved i en anden og højere mening end ethvert andet sanseligt væsen delagtigt i det idéelle, »skabt af Gud af samme bestanddele som verdenssjælen.« Vor sjæl består af tre dele 1) den guddommelige eller fornuftige, den tænkende og derfor den fortrinsvis udødelige del, gennem hvilken vi har del i idéverdenen, 2) den egentlig sanselige eller dyriske del, som er »blind og tøjlesløs« og hvortil drifterne hører, samt 3) den mellemliggende del, som vel er styret af fornuften og dennes naturlige forbundsfælle, men dog efter sit væsen tilhører det sanselige. »Sjælen er ældre end legemet. Sjælen fødes på ny igen fra Hades ind i dette liv.«

Hvad Platon i »Timæos« skriver om den udødelige sjæls forudeksistens og genvågnende erindring,

ligesom også adskillige steder i »Republiken«, i »Phædros» og særligt i »Phædon« står i fuld samklang med Pythagoras' lære om reinkarnationen. I »Republiken« siger Platon, at hver sjæl selv bestemmer eller udvælger den personlige rolle og den livsskæbne, den vil påtage sig ved sin genfødsel.

I »Phædon« siger han i omtalen af sjælens udødelighed: »Lad os altså betragte, om de døde menneskers sjæle er i underverdenen eller ikke. Et gammelt ordsprog, jeg erindrer, siger: »når de kommer herfra, så er de der, og hertil vender de tilbage igen og genfødes fra de døde«. Forholder det sig således, at de levende atter opstår fra de døde, så har vel vore sjæle været der. De ville vel ikke være kommet igen, hvis de ikke havde været der. Altså også på den måde viser det sig, -at de levende kommer fra de døde, ligesom de døde fra de levende.«

Platon betegner også al viden som en genopvågnet okkult erindring. Det er derfor klart, at vil en tidligere eksistens har lært noget, dersom vi nu ved noget, og at dette ville være utænkeligt, hvis vor sjæl ikke havde haft en eksistens, inden den indgik i vor menneskelige skikkelse.

De gode sjæle, de, som under jordelivet har befriet sig fra alle sanselige drifter, går til et lykkeligt liv med Gud. De dårlige, de, som har hengivet sig til sanselige nydelser, er så bundet af materien, så tunge, at de drages tilbage til jorden og stundom åbenbarer sig for de dødelige.' De flakker så længe omkring, til de gennem deres begær efter det materielle på ny fængsles i et legeme. Platon var imidlertid ikke helt frigjort fra den fra urgammel tid nedarvede forestilling om en sjælevandring; han lærte, at lavtstående mennesker også kunne gå ind i dyrelegemer og da i sådanne, som er beslægtede med deres begær. Til eksempel kan således den af drukkenskab sløvede blive genfødt som et æsel, den herskesyge eller rovbegærlige som en ulv, en høg eller en grib. De, som ganske vist er uden filosofisk skoling, men dog på grund af vane og øvelse har levet et borgerligt pletfrit liv, kan genfødes som tamme dyr eller som hæderlige mennesker.

I »Phædon« beskriver Platon, hvorledes hvert menneske har sin dæmon eller skytsånd, der har fulgt det allerede i jordelivet og siden leder det til underverdenen, hvor dommen skal holdes. Efter at menneskeånderne har opholdt sig der en kortere eller længere tid, udsendes de på ny til jorden for at besjæle levende væsener. Men ikke alle går til en fortsat opdragelse; mange, som er belastede med utilgivelig skyld, styrtes i Tartaros. De, hvis skyld kan sones, må, før de får lov til at indtræde i et nyt jordeliv, søge og få forladelse af dem, de har forurettet. Kun de, som af kærlighed til visdommen har nået renhed, lever for alle kommende tider uden legeme.

Den græske filosof Empedokles hyldede læren om sjælevandring og genfødsel som menneske Han var pessimist, han betegnede verden som et dystert helvede, hvori vi er indespærret, og kalder legemet for sjælens fængsel. Han troede på en tidligere lykkelig tilstand, som gennem synden var gået tabt, og lærte, at nydelseslyst og et syndigt levned trækker sjælen ned i sjælevandringens kredsløb, medens derimod et rent liv atter bereder adgang til det tabte paradys.

Også hos nyplatonikerne Plotinus, Porphyrius og Jamblikus findes steder, som tyder på, at de har hyldet læren om en genfødsel.

Blandt kirkefædrene møder vi en mægtig ånd, den dybsindige og fromme Origenes, for sin jernhårde flid kaldt Adamantius (af stål) født 185. Ved sin store klassiske dannelse og sine fortsatte studier af antikens filosofi nåede han til et friere standpunkt end flertallet af kirke-fædrene. Med sin store autoritet trådte han i skranken for læren om en forudtilværelse og en genfødsel, men i den strid, som udspandt sig derom, stod han ikke alene. Hans anskuelser forsvarede også af den syriske biskop Nemesius (omkring 380), af biskop Synesius fra Ptolomæus (omkring 410) og den religiøse digter Prudentius (omkring 405). Også den dybsindige mystiker Maximus (død 662), som kan siges at afslutte rækken af kirkefædre, der troede på åndens forudtilværelse.

Origenes, det ledende lys indenfor kirken i sin tid, lærte, at alle ånder, de kan kaldes engle, mennesker eller djævle, er af samme natur. Alle har engang været rene, men har syndet i åndevednen, og er derfor til straf og soning blevet indespærret i legemer, forskellige efter graden af deres synd. Sjælen kan gennem visdom og bod vinde befrielse fra at legemliggøres og går da over i højere eksistensformer. Al straf og al belønning står i et rigtigt forhold til syndens eller fortjenestens størrelse, og al lidelse -også den i det nederste helvede - er lutrende, så at selv den dybest faldne ånd, ja Satan selv, en gang vil omvende sig og føres tilbage til himlen.*)

Origenes blev for sine kætterske anskuelser udelukket af synøden i Alexandria 232, men striden om hans lære førtes med megen skarphed og bitterhed endnu i flere hundrede år. Og endskønt Origenes' skrifter offentlig fordømtes først af synoden i Alexandria 399 og 400, siden af synoden i Konstantinopel 541 og sluttelig af det femte økumeniske kirke-møde 553, satte den dog sit præg på den kristne teologi langt ind i middelalderen hos Bogomilerne, Paulicianerne, Priscillianerne og Katharerne.*)

Før Origenes taler Justinus Martyr udtrykkeligt om, at sjælen mere end en gang går ned i et

menneskeligt legeme og også kan erindre forudgående jordeliv, men han benægter heller ikke, at de dybest faldne kan inkarneres i dyrelegemer.

Side om side med læren om genfødsel i et menneskelegeme, palingenesis eller reinkarnation, går således endnu den om en sjælevandfing gennem dyrelegemer, metempsykose. Den holder sig fast; det er, som vovede man ikke at slippe denne fra Brahmalsmen nedarvede vildfarelse.

Er antikens visdomslære blevet uddrevet af kirken, så har den imidlertid endnu i nyere tider fået støtte af mystikere som Swedenborg og Jakob Bøhme, af filosoffør som Giordano Bruno, Kant, Schelling, Leibnitz, Schopenhauer, Descartes og den yngre Fichte, af digtere som Her-der, Lessing, Goethe og Emerson, af videnskabsmænd som Flammarion, Figuier og Brewster.

Lessing, født 1729, en af det attende århundredes mest fænomenale begavelser, på en gang digter, filosof, teolog og kirkehistoriker, reformator af Tysklands litteratur og åndelige liv, slutter sit religiøse testamente, *Die Erziehung des Menschengeschlechts*, med følgende vidunderligt dybsindige paragrafer.

§ 91.

Gå dine umærkelige skridt, evige Forsyn! Lad mig blot ikke for denne umærkeligheds skyld tvivle på dig. - Lad mig ikke tvivle, selv om dine skridt for mig kunne se ud som en tilbagegang. Det er ikke sandt, at den korteste vej altid er den hurtigste.

*) Foredrag af Kristoffer Janson.

§ 92.

Du har på din evige vej så meget at medtage, så mange sidetrin at gøre. Og hvorledes? Om det nu en gang skulle være så godt som afgjort, at det store, langsomme hjul, som efterhånden fører slægten nærmere til dens fuldkommengørelse, kun kan sættes i gang gennem mindre, hurtigere hjul, af hvilke ethvert har sin særskilte opgave?

§ 93.

Ikke anderledes! Netop den bane, på hvilken slægten når sin fuldkommenhed, må hvert enkelt menneske - den ene tidligere, den anden senere - først have gennemløbet. I samme liv? Kan det vel i samme liv have været en sanselig jøde og en åndelig kristen? Kan det i samme liv være nået gennem begge?

§ 94.

Vel ikke dette! - Men hvorfor skulle ikke et enkelt menneske kunne have været nærværende i denne verden mere end en gang?

§ 95.

Er denne hypotese da så latterlig, fordi den er den ældste, fordi den menneskelige forstand, inden den distraheredes og svækkedes af lærdommens sofismer, først kom på den tanke?

§ 96.

Hvorfor skulle jeg ikke allerede en gang forud have taget alle de skridt til min fuldkommengørelse, hvortil blot timelige straffe og belønninger kunne ægge menneskene?

§ 97.

Og hvorfor ikke en anden gang alle dem, hvortil håbet om en evig belønning så mægtigt ansporer os?

§ 98.

Hvorfor skulle jeg ikke komme igen så ofte, jeg behøver, for at blive i stand til at opnå nye færdigheder, nye kundskaber? Erhverver jeg da i et jordeliv så meget, at det ikke skulle lønne sig at komme igen?

§ 99.

Ikke derfor? Eller fordi jeg har glemt, at jeg allerede har været her? Godt for mig, at jeg har glemt dette. Erindringen om mine forudgående tilstande ville kun få mig til at gøre dårlig brug af det nærværende. Men, hvad jeg for det nærværende måtte glemme, behøver jeg vel ikke at have glemt for evigt.

§ 100.

Eller - derfor, at så megen tid skulle gå tabt for mig? - Tabt? Hvad har jeg da at forsømme? Er ikke hele evigheden min?

Til sidst 'nå det tillades mig at anføre, hvad en af Sveriges ædleste og dybest anlagte tænkere, Viktor Rydberg, i sin fortale til »Asiens Lys« lader Siddharta sige angående den guddommelige retfærdighed:

»Dine gerninger og deres følger danner en kæde, lige så evig som alle naturens årsagsrækker. Hvis du mener, at den jordiske død er istand til at bryde den, så påberåb dig ikke videnskabens kendelse for din anskuelse. Naturvidenskaben kender sit område og sin metode og ved, at den skal udrede de kvantitative årsagskæder og ikke kan gå over til andre. Ejer du ikke gaven, om hvilken Maitreyas sendebud har talt, gaven af »en overbevisning om det, man ikke ser«, så tag dig dog i vare for den modsatte, plumpe mening, at, hvad man ikke ser, ikke er. Vær da hellere enig med dig selv om, at det sted, hvor du står, er tvivlens, og at også tvivlen har sin pligt. Den er lige så pligtig til at tilbagevise vantroens vished, som den føler sig ude af stand til at modtage troens. Tvivlens væsen er at tøve imellem begge. Når det ikke er den kolde, uvirksomme, men den varme, søgende, prøvende tvivl, hvor stor er da ikke dens betydning i verdensarbejdet. Dens martyrer står i spidsen for sandhedens vejbydere. «

»Tvivlen må føles smerteligt for den, som vil tro. Men smerten er ikke uden gavn. Den pålægger tvivleren den skønne opgave at leve, som om han var et uødeligt væsen og af uegennyttig kærlighed til det gode at

underkaste sig en tugt, som man ellers pålægger sig med vished om kommende belønning eller straf. Men den, som har vævet og spændt de mellem eksistenserne anbragte slør, er den samme visdom, som frembringer liv af stjernetåger, stjernetåger af udbrændte solsystemer og liv af dem igen. De verdener og de liv, som således efterfølger hinanden, er opbygget af samme atomer, samme monader, med samme sum af kræfter. Det er den samme natur, som lever, dør og lever igen. Af verdensbetragtningen i det store, er der noget at lære. Aldeles uigennemsigtige er slørene ikke.

»Læren om Karma er vokset op af retfærdighedens dyb, som også er sandhedens. Ingen undgår følgerne af sine gerninger. Er dit hjerte uroligt over det, så gå den vej, de forsagende har gået og gå til Ham, som ikke læger med ilden, hvis du tillader Ham at læge med nåden, og sig til Ham, hvad en af din kirkes fædre har sagt: »Du har skabt os til Dig, og vort hjerte er uroligt, indtil det finder hvile i dig.«

»Dér er nirvana. Der løftes sløret mellem sansefølelsernes verden og åndens».

Mængden af citater i denne retning kunne med lethed mangedobles, men det anførte bør være tilstrækkeligt til at klarlægge, at der findes en esoterisk verdensforklaring, der er indgået i de ældste kulturfolks religiøse begreber?, yderligere udviklet af antikens filosoffer, og såvel fra dem som fra gammeljødiske forestillinger har banet sig vej ind i den ældste kristne kirke, men uddrevet derfra, har levet videre gennem århundrederne i filosofernes tankebygninger og i digternes drømme. Det er blot så mærkværdigt, at sandheden, en gang forkyndt og erkendt, har så fuldstændigt kunnet skydes til side, glemmes og udviskes af den vesterlandske intelligens bevidsthed. Hvad er mon grunden dertil? Er årsagen at søge i massernes manglende evne og utilbøjelighed til at fatte en ideel verdensanskuelse, eller ligger skylden hos kirken, som i fanatisk iver ikke har skyet noget middel til at »udrydde« al »hedensk« visdom, når den ikke stemte overens med de dogmer, den har konstrueret? Sandsynligvis har begge disse faktorer arbejdet sammen for at udføre dette ødelæggelsesarbejde. Det er fremtidens opgave at genoprette og videreudvikle sandheden i dø ophøjede glans.

SEKSTENDE KAPITEL

Jesus af Nazareth.

Hvilken plads har Kristus i den verdensanskuelse, som her er blevet fremstillet? Hans navn er knapt nok blevet nævnt - Er da summen af al den visdom, som her vil gøre sig gældende, at Kristus er blevet overflødig, at vi kan blive frelst uden ham og komme til sandhedens erkendelse? Dette er spørgsmål, som helt naturligt er på manges læber; og de fleste turde nok også, uden at afvente et svar, være kommet til den slutning: dette er jo bare hedenskab, fra hvilken vi må bede Gud bevare os.

Her berøres et spørgsmål, som alene ville kræve bind at behandle udførligt, og det kan være et spørgsmål, hvorvidt det overhovedet er hensigtsmæssigt at tage det op til en så flygtig undersøgelse, det der lader sig gøre i et kapitel af det foreliggende lille arbejde, som det endog har været svært at begrænse tilbørligt. Men helt at forbigå dette vigtige spørgsmål ville måske netop blive fortolket som ovenfor antydning; derfor vil jeg forsøge så kort som muligt at antyde, hvorledes betydningen af Jesu mission kan og bør ses i sammenhæng med den verdensanskuelse, som her er blevet drøftet. Må det ske med det ydmyge sind og den andagtsfulde ærbødighed, der uvilkårlig gennemstrømmer enhver, som virkelig vil nærme sig den hellige, »Menneskenes søn«.

Hvad vi som en begyndelse må gøre os klart, er den store forskel, der er mellem Kristi religion, dvs. Jesu egen lære, således, som den er fremgået af hans ord og hans liv, og den kristne religion, dvs. kirkens lære om ham, således som den er fremgået af menneskelige tanker. Vi er blevet oplært i de sidste og har vænnet os til at betragte dem som et udtryk for den første, og derigennem er der opstået en begrebsforvirring, som det for de fleste har kostet eller kommer til at koste mangen indre strid at få rettet. Og dog er det ethvert dannet menneske velkendt, at de dogmer, som udgør kirkens lærebygning, ikke er fremkommet ved en ligefrem fortolkning af Jesu egne ord, men efter lange og hede meningsstridigheder og under en forsætlig eller ufrivillig hensyntagen til nedarvede gammel-jødiske og andre forestillinger er blevet fastslået gennem en formelig afstemning på kirkemøderne.

Det ville føre for vidt og også ligge udenfor dette arbejdes plan, udførligt at gennemgå alle den kristne kirkes dogmer for at vise, hvor lidet de stemmer overens med Jesu lære. Vi skal blot som et eksempel se, hvorledes det i denne henseende forholder sig med en af kirkens grundpiller, dogmet om Jesu guddom og treenighedslæren.

Aldrig faldt det disciplene ind at betragte Jesus som en gud, ja ikke heller de første jødekrigstne forsamlinger; for dem var han »Mesteren«, den i forbarmende kærlighed uendeligt høje lærer og leder, som smeltede hjerterne og bøjede sindene med sit eget hellige væsens uimodståelige magt. Men for de hedninger, som var begyndt at tvivle på deres egne guder og i længslen efter nye idealer bøjede knæ for undergøreren fra Nazareth, blev han en gud og måtte som sådan prædikes for de hedenske forsamlinger. Således blev han ved et kompromis mellem begge disse opfattelser det dobbeltvæsen, hvortil kirken har gjort ham: »sand Gud (fandt menneske i én person«. Men var han Gud, så måtte hans forhold til den himmelske fader, om hvem han selv talte så meget, dogmatisk fastslås. I begyndelsen ville man blot have en toenighed af Faderen og Sønnen, medens den Hellige Ånd kun opfattedes som en guddommelig kraft i menneskenes indre (kirkefaderen Lactantius). Senere indrømmedes der også for Den en plads i guddommen, og treenigheden var færdig.

Men nu begyndte stridighederne for fuldt alvor. Presbyterianeren Arius i Alexandria havde draget i tvivl, hvorvidt Sønnen virkelig var Gud på samme måde som Faderen, og med ham fulgte et stort parti, som lærte, at Sønnen var et af Faderen skabt væsen, som ganske vist indtog den forreste plads blandt alt skabt. Han exkommunikeredes, men partiet voksede, og inden længe flammede en strid op, som strakte sig over hele Orienten. Kejser Konstantin den store berammede da, for at få en ende på striden, det økumeniske møde i Nicæa år 325, som overværedes af ham selv og omkring 300 biskopper fra hele kristenheden.

Her kom det til et hårdt sammenstød mellem Arius og den unge diakon, senere biskop Athanasius, der ved sin veltalenhed sejrede over sin modstander og fik mødets bekræftelse med alle stemmer mod tre på den senere såkaldte nicæiske konfession, at »Sønnen er af samme guddomsvæsen som Faderen, født af Faderen i evighed«, hvilken formel endnu idag gælder som alle kristne kirkers bekendelse. Men dermed var striden ikke bilagt, den blussede op igen på kirkemøde efter kirkemøde, skiftevis var Arius og skiftevis var Athanasius bandlyst og landsforvist. Senere opstod en strid indenfor Arianernes egen lejr. De delte sig i Homojusia nere, som indgik kompromis og indrømmede, at Sønnen var af et væsen meget lig Faderen, og Homousianere, der holdt fast ved, at han var ulig Faderen. På det andet økumeniske møde i Konstantinopel 381 fik Arianismen dødsstødet, og det athanasianske symbol

formuleredes således, som det endnu lever i vor kirkes bekendelse. Dette dokument, som indledes og slutter med at fordømme alle, der tror anderledes, til helvede, har været den brandfakkel, som har tændt så mangan blodig religionskrig »til Guds ære«.

Hvad har nu Jesus sagt i dette så vigtige spørgsmål? Har han selv pretenderet at være Gud og den anden person i guddommen? Ingenlunde. Han siger i Joh. 1.28: »min Fader er større end jeg« og i 31. v. »jeg har Faderen kær og gør, som Faderen har befalet mig«. I Joh. 15-15 siger han videre: »Alt, hvad jeg har hørt af min Fader, har jeg kundgjort for eder«, og i Joh. 8 2: »Var Gud eders fader, så elskede I jo mig, thi af Gud er jeg udgangen og kommen, og jeg er ikke kommen af mig selv, men han har sendt mig«. Kan han tydeligere have fremholdt sit afhængighedsforhold til Faderen? Han var sin Faders sendebud og forkyndte hans vilje.

Da Jesus sagde: »Jeg og Faderen, vi er et«, ville jøderne stene ham for gudsbespottelse. Da var det, han udtalte de mærkelige ord (Joh. 10, 34-38): »Er det ikke skrevet i eders lov: Jeg har sagt: I er guder. Har han nu kaldt dem guder, til hvilke Guds ord skete (og skriften kan ikke røkkes), hvi sige I da til den, som Faderen har helliget og sendt til verden:

du bespottet Gud, derfor, at jeg sagde: jeg er Guds søn. Om jeg ikke gør min Faders værk, så tro mig ikke; men om jeg gør det, da tro gerningerne, om I ikke tro mig, på det, at I skulle forstå, at Faderen er i mig og jeg i ham«. Heraf fremgår jo tydeligt, at Jesus ikke anså sig for at være Guds søn i anden betydning end enhver anden af os, i hvem Gud har nedlagt en gnist af sit eget væsen. Han var i sit væsen lig med os, men i sin udvikling uendeligt meget højere. Han var helliget af Faderen og af Ham sendt til verden, han stød i det inderligste barneforhold til Gud, og derfor kunne han sige: »Jeg og Faderen, vi er et«.

Yderligere fremholder han sin ligestillethed ned menneskene overfor Gud, da han siger (Joh. 20,17): »Jeg farer op til min Fader og eders Fader, til min Gud og eders Gud.« Og bemærk, at dette sagde han *efter* sin opstandelse, således efter, at han havde ladet alt jordisk bag sig. Eller da han siger (Joh. 17, 20-23): »Men ikke for disse (disciplene) alene beder jeg, men også for dem, som gennem deres ord skulle tro på mig; på at alle skulle være ét, således som Du, Fader i mig og jeg i dig, at også de skulle være ét i os, - - på det, at de 'nå være ét, således, som vi er ét, jeg i dem og Du i mig, og verden må forstå, at Du har sendt mig og elsket dem, som Du har elsket mig«. Også her ligestiller han jo disciplene med sig selv i deres forhold til Gud.

Ja, Jesus var så langt fra at ville gøre sig øv til Gud, at han ikke engang tillod nogen at kalde sig »gode mester, men tilbageviste dette med de ord: »Hvi kalder du mig god? Ingen er god uden Gud alene.« (Mat. 19-17.)

Hvorfra, kan man nu spørge, kom da denne treenighedslære ind i den kristne kirke? Den havde gamle rødder i folkenes religiøse anskuelse. Det var en urgammel tankeform for at udtrykke det højeste væsens forskellige virkeretninger udadtil. Den fandtes hos inderne i de tre gudevæsener Brahma, Vishnu og Shiva, hos perserne i Ormuz, Ahriman og Mithra, hos ægypterne i Osiris, Isis og Horus, 1105 kaldæerne i Anu, Ea og Bel. I Kina ofredes hvert tredje år til »ham, som var en og tre«. LaoTse siger: »Thao har frembragt en, en har frembragt to, to har frembragt tre, tre har frembragt alle væsener«. Ja, endog den jødiske filosofi var ikke fremmed for treenighedsmysteriet, men det holdtes hemmeligt af rabbinerne. De ærede »den gamle af dage«, fra hvem visdom og fornuft udgik - Kether, Chochmah, Binah, disse tidgjørde den højeste treenighed, udstrålingen i tiden, i det timelige fra den Ene, som ligger udenfor tiden.*)

*) Annie Besant: Esoterisk Kristendom.

Dette mystiske treenighedsdogme fandtes således i alle førkristne religioner, det havde nok sin esoteriske sandhed, men misforstodes og fortolkedes på en eksoterisk, overfladisk måde. Den lå imidlertid så at sige i luften og optoges af den ældste kirkes spekulative teologer, bevidst eller ubevidst i den hensigt at gøre kristendommen antagelig også for »hedningerne«.

På samme vis forholder det sig med vor kristne kirkes anden grundpille, forsoningslæren. Den er en arv fra hedenskab til jødedom, fra jødedom til kristendom, en lære, der stadig er blevet fortolket på en stærk og overfladisk måde. Mennesket har syndet, den retfærdige gud må formildes, og han kræver blodige ofre. Hedningerne ofrede mennesker, jøderne ofrede dyr, de kristne ofrer Guds egen søn, som de selv har ophøjet til Gud, en selvmodsigtelse, man ganske vist også finder i primitive, asiatiske og sydamerikanske religioner.

Har nu Jesus lært, at Gud fordrer et blodigt forsoningsoffer for vore synder? Intetsteds: behøver man vel mere end at læse den vidunderligt skønne lignelse om den fortabte søn for at forstå, hvor

urimelig en sådan lære skulle have været efter Jesu anskuelse. Hvor forskellig er ikke den vej, han forkynder til genoprettelsen af det bristede barneforhold til Gud, fra den, som prædikes af vore teologer. Hvor dybt et menneske end er sunket, om det så er til svinet, kan det reddes, ikke på grund af en andens lidelse og død men ved sin egen kraftige beslutning om at vende om, gå til sin fader, bekende sin synd og bede om forladelse. Og hvad gør da faderen? Fordrer han et blodigt offer for at kunne tilgive sit faldne barn? Nej, han går den fortabte søn i møde på halvvejen, tager ham i sin favn, klæder ham i højtidsklæder og bereder et glædesmåltid. Skulle den, som har skænket os et sådant evangelium, kunne godkende kirkens forsoningslære? Aldrig. Det er menneskepåfund og intet andet.

Den tredje af vor kirkes grundpiller, det evige 'helvede, som er kommet frem for at holde menneskene i skræk under kirkens lydighed, har ligeså lidt nogen støtte i Jesu egen lære, hvilket fremgår af den grundige udredning, som Viktor Rydberg har givet dette spørgsmål i sit skelsættende arbejde »Biblens lære om Kristus«. Dette dogme har også siden mistet så meget i anseelse, endogså indenfor kirken, at det vel nærmest kan anses for at have udspillet sin skræmmende rolle.

Men om nu kirkens lære om Kristus i alle væsentlige dele er stridende imod Jesus egen lære, har han da ingen betydning for os? Jo sandelig, en så stor, at vi vel næppe endnu efter omtrent 2000 år er istand til helt at opfatte dens umådelige rækkevidde, i det mindste er vi endnu uendelig langt fra at have virkeliggjort det høje ideal, som han har fremstillet for os i sin lære og sit liv.

Jesus af Nazareth, den største profet, det reneste, helligste menneske, som har trådt på vor jord, var et sendebud fra den Højeste til jordens menneskehed. Han var ikke den første; alle de store førkristne religioner, men har vænnet os til i en ringeagtende betydning at kalde »hedenske«:

hinduismen, buddhismen, zoroastrianismen, konfutsianismen, taoismen har haft deres frelsere og profeter, som også har forkyndt den Højestes kærlighedsfulde omsorg for sine børn og menneskeåndens frelse fra vildfarelse, ukyndighed og synd som vilkår for evig salighed. Men Jesus af Nazareth er det Herrens sendebud, som står os nærmest, ikke kun med hensyn til tiden, men også til vore åndelige krav. Derfor er han vor frelser. Han har ikke for sin egen skyld behøvet at nedstige i materiens verden; af fri og forbarmende kærlighed har han påtaget sig kødets åg og er gået ned til en i selvskhedens i mørke famlende slægt for at blive dens ledestjerne på vandringen mod lyset.

Hvad er da kærnepunktet i hans lære? Det er kærlighed - kærlighed til Gud, alle væseners oprindelse, og kærlighed til vor næste, til alt skabt. Det er den uselviske kærligheds evangelium, han har prædikeret.

Verden er fuld af kiv og strid. Han siger: det er ikke nok med det gamle Testamentes bud: »du skal ikke ihjelslå«. Han opløser ikke dette bud, men han fuldbyrder loven, idet han siger: »Enhver, som fortørnes på sin broder, han er skyldig for dommen. Derfor, om du ofrer din gave på altret og dér kommer ihu, at din broder har noget imod dig, så læg din gave ned for altret og gæk først hen og forlig dig med din broder og kom da at ofre din gave!« (Math. 5. kap.)

Menneskenes sanser flammer af urene lyster. Han siger, at det ikke blot er den urene gerning, som besmitter; »Enhver, som ser på en kvinde og begærer hende, har allerede begået hor med hende i sit hjerte«. Han fordrer ikke blot handlingens, men også tankens renhed. Hold dit hjerte rent, thi det er Guds tempel.

Menneskene har deres glæde ved at opkaste sig selv til dommer: »øje for øje og tand for tand«. Men han sagde: »I skulle ikke stå imod den, som er ond, men, om nogen slår dig på den højre kind, så vend ham også den anden til! Og, om nogen vil gå i rette med dig og tage dit liv-klæde fra dig, så lad ham få kjortelen med! Og, om nogen nøder dig at gå en mil med ham, så gå to med ham!«

Menneskene kan nok være venlige mod deres venner, men bærer had til deres uvenner. Han siger: »Elsker eders fjender, velsigner dem, som forbander eder, gør vel mod dem, som hader eder, og beder for dem, som forsmæder og forfølger eder, på det, at I skulle være eders Faders børn, som er i himlen, thi han lader sin sol gå op over onde og gode og lader det regne over retfærdige og uretfærdige«.

Dette er ord, som brænder sig ind til en dom i hjertet. Selvskhedens nedbrydning er, hvad han fordrer. Det er et tungt arbejde, et sejt arbejde, og ingen kan gøre det i vort sted. Selv må vi gøre det, liv efter liv må vi komme igen og fortsætte der, hvor vi sluttede sidst. Mesteren har i sit liv vist, at det lader sig gøre, og han har sagt: »følger mig«.

Det er på den måde, vi skal blive fri. Synden holder os fanget, men en uselvsk kærlighed løser vore lænker. »Sandelig siger jeg eder: hver og en, som gør synd, han er syndens træl.« Men, »om I bliver ved mit ord, så er I mine rette disciple. Og I skulle forstå sandheden, og sandheden skal gøre eder frie« (Joh. 8, 31-34). I denne betydning er Jesus vor forløser, vor frelser fra syndens herredømme, thi følger vi ham i offervillig kærlighed, så bliver vi fri.

Sandelig, Jesus var den Messias, som skulle komme, ham som menneskene ubevidst længtes efter. Ikke den, som jøderne ventede, en konge med verdslig magt, som skulle befri dem fra Romernes åg, men en befrier fra det værste af alt slaven - selvisheden i vore egne hjerter.

Og dog er han en konge, vor åndelige høvding, mellemløbet mellem Gud og jordens menneskehed. »Den førstefødte blandt mange brødre«. »Faderen elsker sønnen, og alt har Han givet i hans hånd« (Joh. 3, 35). Selv siger han: »Alle ting er mig overgivet af min Fader« (Math. 11, 27). »Og Han har givet ham magt at holde dom, efterdi han er menneskens søn«. - »Ligesom jeg hører, dømmer jeg, og min dom er retfærdig, thi jeg søger ikke min vilje, men Faderens, som har sendt mig« (Joh. 5, 27-30). Her er ikke tale om en ydre domshandling. Den kærlighedens hellige lov, som Jesus har forkyndt, og som har sit ekko i hvert menneskebryst, denne lov er vor dommer, den vil aldrig ophøre at banke på vore hjerter og den vil aldrig undlade at dømme os, når vi vandrer på selviske veje.

”Til et lys er jeg kommet i verden, at hver den, som tror på mig, ikke skal blive i mørket. Og om nogen hører mine ord og tror ikke, ham dømmer jeg ikke, thi jeg er ikke kommet for at dømme verden, men for at frelse verden. Den som forkaster mig og ikke annammer mine ord, han haver den, som dømmer ham, det ord, hvilket jeg haver talet, det skal dømme ham på den yderste dag. Thi jeg haver ikke talet af mig selv, men Faderen, som haver udsendt mig, haver givet mig befaling, hvad jeg skal sige og hvad jeg skal tale. Og jeg ved, at hans befaling er et evigt liv. Derfor, hvad jeg taler, taler jeg således, som Faderen haver sagt mig.” (Joh. 12).

Tydligere end med disse mesterens egne ord kan betydningen af hans komme ikke udtrykkes. Han var Guds redskab, hans sendebud med den opgave at forkynde sin faders hellige lov for menneskene, at vække den slumrende gnist tillive, Guds egen ånd, som ligger skjult i dybet af hvert menneskeligt væsen, og blæse den op til en flammende ild.

Ved en tro på Guds nærværelse i sig, som aldrig svigtede, og hvorved han også kunne sige sig at være et med Faderen, ved en grænseløs kærlighed til sine brødre, en afglans af Guds, fyldtes han under sin jordevandring af en kraft, som trak himlen ned til jorden. Med hellig nidkærhed opstillede han for den menneskehed, han var kommet for at oprejse, et ideal så højt, at ingen her på jorden blot tilnærmelsesvis endnu har nået det. Det var kærlighedens, selvforsagelsens, ydmyghedens gudbårne ideal, han i sin person. såvel som i sin lære fremstillede for en verden, der var bundet i hadets, selvishedens og hovmodets lænker. Hvad under, at konflikten fik en så tragisk slutning. Når kærligheden kæmper imod ondskabens magter, synes disse i begyndelsen at triumfere over deres offer, men ud af offerflammen stiger kærligheden endnu mere ren og hellig for at tage herredømmet over mørket, som er dens retmæssige sejrsløn.

Derfor har han også erhvervet sig en magt over os, som kun en sådan troens helt bliver forlenet med. Han har givet sig selv for os, derfor har han erobret os. Han har ikke ved sin død på korset »mildnet Guds retfærdige vrede«, eller »sonet, hvad vi har forbrudt«, thi Gud kan ikke vredes og behøver ikke at forsones, men han har ved sin lydighed og sin opofrende kærlighed gjort en indsats i menneskehedens åndelige liv, hvorved det er blevet muligt at løse de lænker af egoisme og selvretfærdighed, hvori vi lå bundet, og således har han beredt en vej til helliggørelse for os, uden hvilken ingen kommer til Gud.

Ja, sandelig, Mesteren fra Nazareth har ikke alene tændt et lys i verden, han har også tændt en fortærende ild. »Kaldet har lydt, branden er tændt«, siger Viktor Rydberg *), »ved Ganges af ham, som var Buddha, Maitreyas forgænger; ved Genesareth og i Jerusalem ved Maitreya **) selv. Fortjener noget, som er sket, at kaldes et under, er det dette, at kærlighedens og selvopofrelsens evangelium, som er vanvid i gennemsnitsmenneskets betragtning, nogensinde er blevet erkendt som himmelsk vis-dom af en slægt, der alligevel dagligt korsfæster Messias og drives af selvisheden som en tiger af hungeren. Det formelle pligtbud har gennem Maltreya sit bestemte indhold for alle tider: elsk din næste som dig selv! Forvandl kampen for tilværelsen til det af visdommen ledede, af medfølelsen lettede samarbejde for tilværelsen! Dejlige bud! Forfærdelige bud! De bøjer hovederne for det, farisæerne, og hader det i deres hjerter«.

*) Forordet til „Asiens lys“. Han lægger disse ord i Siddhartas mund.

**) Den medlidende - Jesus af Nazareth.

»Medens deres læber med ærbødighed nævner den store selvopofrerendes navn, ser de sig sky omkring, frygtende, at den brand, han har tændt, skulle komme dem for nær. Nærmer den sig, flygter de måske til den korsfæstede, men ikke for at bede om mod til at bære den lutrende plage. Nej de griber lanser, gennemstikker endnu en gang hans side, opfanger med urene hænder safterne fra hans sår og kaster dem imod flammen, for med hans eget blod at slukke hans egen ild. - Men Maitreyas formaning vil ikke forstumme; den brand, han har tændt, vil ikke blive slukket. På fast grund står

læren om Karma. Man undslipper ikke den hellige ild. Den vil slå ud i verdenshistoriske luer, og den vil brænde i kommende verdener, til intet brændbart står tilbage«.

En skønnere, mere gribende fortolkning af den nazaræiske mesters betydning for alle folkeslag og alle tider kan vel næppe gives. Hvor vel lader ikke denne opfattelse af Jesu mission sig forlene med den verdensanskuelse, som her er blevet fremsat, - med læren om menneskets oprindelse i legemlig henseende fra lavere organiske former, i åndelig henseende som en gnist udgået fra verdensånden, den man ikke nævner, som vil barnlig fortrøstning kalder Fader; - med læren om menneskeåndens gradvise udvikling gennem liv efter liv i materiens verden, hvorved der beredes den mulighed for at afslibe sin råhed, forbrænde sin selvished og rense hele sin indre verden; - med læren om den guddommelige retfærdighed, der leder denne udvikling efter ubestikkelige love, som den guddommelige kærlighed har dikteret.

Arbejdet med denne udvikling er ikke let, man føler til tider, at man må segne under dets tyngde, men den kærlighedsfulde, som har vist vejen og selv vandret den, han har også magt til at støtte og hjælpe.

»Fordi han er blevet pint og fristet, kan han hjælpe dem, som fristes«. Og vi får denne hjælp, når vi kommer i hjertefællesskab med ham. »Kommer til mig alle I, som arbejder og er besværede«, siger han, »og jeg vil give eder hvile! Tager mit åg på eder og lærer af mig, thi jeg er sagtmødig og ydmyg af hjertet, så skulle I finde hvile for eders sjæle, thi mit åg er gavnligt, og min byrde er let« (Math. 11).

Er det ikke sådan, at man vil strække armene imod ham i glad og frimodig fortrøstning og sige: Mester, jeg vil være din discipel!

SYVENDE KAPITEL

Bønnen.

Man hører ofte det spørgsmål fremsat, om bønnen kan have nogen berettiget plads i en fornuftig verdensanskuelse. Ligger der ikke en modsigelse i, at vore bønner skulle kunne indvirke på verdensstyrelsen, som dog ledes af evige, uforanderlige love? Kan Gud tage hensyn til, hvad Per og Povl beder om, når han har skrevet love for både den fysiske og den åndelige verden og - som det så rigtig hedder - »selv er den lydigste mod sine love?«

Svaret på dette spørgsmål afhænger tydeligvis af to andre spørgsmål, som det først gælder at udrede: Tager disse love hensyn til alle kræfter i universet, både fysiske og åndelige? Og er menneskenes bønner at betragte som kræfter af den sidste slags?

At de fysiske love tager hensyn til selv den mindste kraftimpuls på det fysiske plan, er os velkendt. Et fartøj på havet er underkastet indflydelse af vindens retning og styrke, af rorets stilling, af vandets modstand, af strømretning, og dersom alle disse faktorer er kendt, kan kursen beregnes. En afskudt kugle får nogen afdrift i sin retning af selv den svageste vind. Kometen forstyrres i sin bane ved tiltrækning af en planet, som den passerer i en afstand af millioner af kilometer, og denne afdrift kan med stor nøjagtighed matematisk beregnes. Alt er lovbundet orden. Ingen kraftindsats, er den end nokså ringe, går tabt, den griber ind i og afstemmer i forhold til sin energi det fysiske forløb af naturkræfternes spil.

Nuvel, dersom vil en fornuftig verdensanskuelse må antage, at de åndelige kræfter er lige så lovbundne som de fysiske - ellers var den ikke fornuftig - så må også på dette plan hver kraftimpuls medføre sin bestemte virkning. Det står da blot tilbage at klargøre, hvorvidt bønnen virkelig er en åndelig kraft.

Vi har i det foregående set, at den blotte tanke er en kraft, som strækker sine virkninger endog udover det åndelige plans enemærker og ind på det fysiske. *) Men hvad er vel bønnen andet end en forstærket tanke rettet til vor fælles Fader, et råb om hjælp i åndelig eller legemlig nød, altså en kraftimpuls på det åndelige område, lige så virkelig som f. eks. muskel-spændingen er det på det fysiske.

Men så ligger der jo ikke nogen urimelighed i at tænke sig bønnen som en faktor blandt mange andre, som bestemmer menneskenes skæbner, og i så fald må vi indrømme, at den har en berettiget plads i en fornuftig verdensanskuelse.

Ja, bønner har i virkeligheden en meget stor betydning ved reguleringen af den åndelige verdens foreteelser. Vi skal blot fastholde den grundsandhed, at ingenting sker i strid med loven, men alt i overensstemmelse dermed, idet hver lille impuls kommer til sin ret og udretter det arbejde, den formår.

Hvorom skal vi da bede? Har vi ret til at vende os til Gud med alle vore små og store bekymringer? Ja, hvorfor ikke? Ligesom barnet ikke først lærer at spørge sin jordiske fader, om det må bede ham om det eller det, men fortrøstningsfuldt og frimodigt kommer til ham med alle sine ønsker, således har også vi ret til at gå til vor himmelske Fader med alt, hvad der ligger os på hjerte, og vi skal gøre det i glad tillid til, at han både vil og kan hjælpe så langt, som det tjener til vort sande bedste. Men beder vi om noget, som kan være til skade for os, så må vi være forberedt på, at det ikke bliver os givet, og det kan vi jo ikke være andet end taknemmelige for. At kunne bedømme, hvad der er os gavnligt eller skadeligt, det skal vi ikke tiltro os selv, allermindst, når det gælder jordiske ting.

Der kan nu synes at ligge en modsigelse deri, at vi på den ene side skal betragte bønner som en kraftindsats, som fuldkommen løbunden spiller ind i og bestemmer de åndelige kræfters resultat, og på den anden side tale om, at Gud ligesom sidder og overvejer, hvad han kan vove at give eller må nægte os. Denne modsigelse er dog blot tilsyneladende, beroende på, at såvel den ene som den anden af disse udtryksmåder blot er ufuldkomne forsøg på i menneskeligt sprog at give udtryk for vort forhold til Gud, hvis væsen vi ikke kan fatte.

Når vi billedligt taler om Gud som en fader, der hører sine børns suk og giver dem, hvad der er dem nyttigst, kunne vi lige så godt udtrykke samme tanke således: Gud, som selv er den gode lov, lader hver indsats løbunden komme til sin ret for at bevirke, hvad den kan, og, da lovens grund er visdom og dens bud er kærlighed, så følger deraf, at bønnens løbundne virkning netop er, hvad der tjener til vort sande bedste.

*) Bemærk J. Härdeéns eksperiment (side 106).

At man oftest vælger den første udtryksmåde beror ganske simpelt på, at den er mere letfattelig og også mere egnet til at stemme barnehjertet i samklang med den guddommelige kærlighed, som vi påkalder. Jesus har også lært os at betragte bønner således, når han begyndte sin egen bøn med Fader vor«.

Men hvoraf kommer det da, at vi så sjældent opnår bønnehørelse? Svaret på dette spørgsmål står at læse i Jakobs brev 4, 3 »I beder og får ikke, thi I beder ilde«. Ja, vi beder ilde i flere henseender Vi kan bede af egen-nyttige bevæggrunde om jordiske gaver, som det ikke ligger indenfor vor Karma at erholde; da er vor kraftimpuls rettet imod den løbundne kurs, vor skæbnes fartøj sejler, og bliver derfor magtesløs. Vi kan bede af uegennyttige bevæggrunde, f. eks. for andre menneskers bedste, men også der støde imod en Karma, som er stærkere end vore bønner. Vi kan bede om fordele, som virkelig ville være os gavnlige, og som vor Karma ikke lægger hindringer i vejen for at opnå, men vor bøn er så svag, så blottet for den glade, barnlige fortrøstning og den på en gang stærke og ydmyge tankekoncentration, som er bønnens bærende kræfter, at den falder magtesløs ned, uden at efterlade sig noget spor. Vi kan sluttelig bede om de bedste åndelige gaver, bede med ihærdighed, med tro og tillid, og endog savne bønnehørelse. Det beror på, at de åndelige gaver ikke kan rækkes os som modne frugter; de må lidt efter lidt vokse op ud af vort eget indre. Vor bøn er dog i så fald ikke forgæves, men bønnehørelsen kommer i begyndelsen i den form, at hjertets jordsmon luges og beredes for denne indre vækst. Den, som beder om et ydmygt sind, om selvbeherskelse, om sandhedskærlighed, om mod til både at kunne være sig selv og at kunne ofre sig selv, han beder i virkeligheden om de lidelser eller prøvelser, som er bedst egnet til at udvikle disse åndelige egenskaber.

Grundene til, at vi så sjældent får svar på vore bønner, er således mange, og det er sandelig - på det lave åndelige standpunkt, vi i almindelighed indtager - ikke underligt, om en virkelig bønnehørelse er en sjælden foreteelse. Den sande bøn, som virkelig er en kraftindsats i retning *med* den gode lov, kræver åndelige kræfter, som man kun efterhånden kan træne sig op til ved at leve et åndeligt liv, om end i de mindste jordiske forhold.

Den første betingelse for at kunne bede rigtigt er at eje tro, ikke en teoretisk formodning, men en levendegørende tro på Gud og på sin egen samhørighed med ham, på sin egen ret til at lægge alle sine bekymringer frem for ham og på hans magt til at hjælpe, eller, hvad der er det samme, på det gødes sejr. Deraf fremvokser en glad fortrøstning, en barnlig tillid, som giver bønner vinger. Der skal være noget af glæden i bønner, selv når denne i virkeligheden er et angstråb, glæde i visheden om, at der også i den dybeste nød findes en hjælp. Men selv med disse betingelser bliver bønner ofte en svagt flakkende lue, ikke den elektriske strøm, som vibrerer af kraft. Hertil fordres end yderligere, at den bedende har vundet det herredømme over sig selv, at han kan udelukke alle forstyrrende tanker, samle

sin ånd i stilhed og i ydmyg styrke bære det frem, som han higer efter, tale sit eget hjertes enkle sprog. Der fordres ikke nogen høj intellektuel udviking for at bede, der fordres en glad og stærk fortrøstning som kan brænde lige så varmt under vadmelstrøjen som under præstekjolen.

Men vel kan man sige, at bønnens kraft beror på den bedendes åndelige udvikling. Ligesom vore fysiske kræfter styrkes gennem træning, således forstærkes også den åndelige kraft, som får sit udtryk i bønnen, gennem flittig øvelse. Der skal øvelse til at bringe sit eget indre i ligevægt, at udelukke alle forstyrrende indflydelser fra den ydre verden; der skal øvelse til at holde sine tanker samlet i den retning, man vil slå ind på, at de ikke flakker hid og did; der skal træning til at frembære dem med den ydmyge energi, som er den rette bønns egenart. Jeg vil ikke sige, at der fordres øvelse for at tro, men indirekte styrkes også troen gennem øvelse i bøn.

Og dog bør ingen pålægge sig selv eller andre at bede på visse bestemte tider på samme måde, som man kan udføre reglementerede legemsøvelser. Hvis bønnen skal have nogen værdi, må den være et udtryk for et indre åndeligt behov; den er i grunden en individuel handling. »Om du vil bede«, siger Jesus, »så gå ind i dit kammer og luk din dør og bed i løndom, og Gud, som ser i løndom, skal gengælde dig det i det åbenbare.« Derved være dog ikke sagt, at ikke også den fælles bøn kan have sin berettigelse, da den er udtryk for et fælles åndeligt behov; men den fare ligger da nær for hånden, at bønnen bliver en stereotyp udenadslektie, som snart taber sin åndelige bærekraft, og derfor snarere sløver end styrker det åndelige sind.

For det højt udviklede menneske skal bønnen sluttelig blive en lige så naturlig og uundværlig omgang med det højeste væsen, en lige så nødvendig given og modtagen for vort åndelige væsen som åndedraget er for det fysiske legeme. Hele livet skal være en bøn. Ak, hvor langt fra dette mål er vi ikke - det store flertal af vor tids menneskehed!

Men, når vi kommer dertil og efterhånden som vi nærmer os dette mål, vil vi erfare, at bønnen er en magt, som griber ind i vor skæbne og påvirker vor udvikling på en måde, hvorom vi nu næppe har nogen anelse.

Alle tiders erfaringer bekræfter, at bønnen er en sådan magt. Hvor mange velgørenheds - institutioner findes ikke, som udelukkende lever af frivillige gaver, utvetydige beviser på bønnehørelse. Ja, selv for egne timelige behov har den bedende i uendelig mange tilfælde fået den hjælp, de har bedt om. Den, som engang har erfaret denne bønnens velsignelse, er derigennem kommet til en trosvished, som gør, at han aldrig kan nære bekymring for fremtiden.

Også ved forbønner for andre kan bønnehørelsen ofte med lethed spores. Hvor mangan moder kan ikke med glæde vidne om den velsignede indflydelse, hendes forbønner har haft på hendes søn, og hvor mangan søn kan ikke med taknemmelighed bevidne det samme. Der findes mange tilfælde, hvor en moder gennem sine bønner bogstaveligt har rykket sit barn ud af dødens vold, om det er til gavn for barnet bliver en anden sag, men en sådan rent fysisk magt lå i hendes bøn. Erfaringer på det spiritistiske område viser, at forbønner for ulykkelige, lidende ånder virker beroligende og lindrende på disse, ja, at den ulykkelige derved kan fås til at angre over begåede fejltrin og håbe på oprejsning, og derigennem blive istand til at opnå en lykkeligere tilstand.

Vanskeligere er det at påvise den direkte bønnehørelse, når bønnen har haft erhvervelse af åndelige gaver til formål, idet disse lidt efter lidt må vokse frem indefra; men velsignelsen ved en sådan bøn lader sig altid fornemme i den stilhed, den fred, den underkastelse under det uundgåelige, som er de nødvendige vilkår for modtagelse af hjælp fra oven til indre åndelig vækst.

Tvivleren vil her indvende, at ikke et eneste tilfælde af bønnehørelse med fuldt bindende bevis kan bekræftes. Det er sandt, men det ligger jo også i sagens natur, at sådanne beviser ikke kan erholdes; her gælder kun enhvers egen erfarings og overbevisnings vidnesbyrd. Tvivleren har ingen sådan erfaring, men spørg åndeligt udviklede, i bønnen erfarne mænd og kvinder, om de har opnået bønnehørelse, og svaret bliver et mange-tusindstemmigt jublende »Ja«. Det kan ikke benægtes, at bønnen er en magt.

Gør vi os nu det spørgsmål, om hvordan bønnen kan forårsage sådanne virkninger også på det fysiske plan, så er svaret ikke så let givet. Vi må erkende vor manglende evne til at fatte så høje ting. Vi må indskrænke os til en anelse, en hypotese, som måske aldrig vil blive fuld vished. Den guddommelige verdensstyrelses hemmeligheder kan ikke fattes af ufuldkomne mennesker.

Hvad vi imidlertid altid må erindre, er den intime forbindelse, som findes imellem den åndelige og den fysiske verden, særligt hvor de mødes i et menneskeligt væsen. Vi ser dagligt, hvorledes åndelige affekter som glæde, sorg, vrede kan indvirke oplivende eller nedstemmende på det fysiske legemes funktioner, ja, endogså i den grad, at døden kan blive følgen af en stærk sindsbevægelse, eller at en stor glæde kan virke så stimulerende på en syg, at en krise indtræder, og den syge helbredes. Og på den anden side kan vi ofte erfare, hvorledes legemligt ildebefindende meddeler sig til sjælen og

nedsætter vor åndelige arbejdsevne, eller hvorledes helbred og livskraft giver øget åndelig spændstighed. Nu vel, når en sådan vekselvirkning finder sted mellem ånd og materie indenfor vort eget væsen, må vi da ikke indrømme muligheden af, at åndelige kræfter også indenfor andre områder kan udøve virkning på det fysiske plan, selv Om vi ikke kan fatte forløbet af denne virkning.

Ligeledes må vi huske, at vi-- jordens menneskehed - kun er et lille led i Guds uendelige skabelseskæde, at der således sikkert findes væsener, som står højt over os, begavet med evner, vi ikke har nogen anelse om, ligesom der sandsynligvis også findes væsener af en os underordnet rang, tjenesteånder, som alle har deres funktioner at udføre i den kosmiske harmoni. En form for bønnens virkninger turde da være den, at disse tjenende ånder direkte eller på højere befaling sættes i virksomhed til opfyldelse af vore ønsker. Det er jo ikke utænkeligt, at mange af disse på et lavere udviklingsplan stående væsener, som for folketroen er kendt som nisser, vætter, alfer, skov- og søånder, mm. eller, som teosofien kalder dem, »elementaler«, har en meget stor betydning for den fysiske verdens husholdning, at de, som stående det fysiske plan nærmere end åndeverdens menneskehed, også har en meget stor indflydelse på dette plan og særligt på alle såkaldte naturforeteelser. Måske skal vi dér søge vejen for de åndelige kræfters og således også for bønnens virkninger ind på det fysiske plan. At sådanne væsener findes, er tilfulde bekræftet gennem samstemmende vidnesbyrd af clairvoyanter, som virkelig har set dem; men endnu kender vi så lidt til deres natur og virkemåder, at vi må indskrænke os til antagelser og formodninger.

Hvad vi derimod med sikkerhed ved, er at den for os usynlige verden er befolket med utallige skarere af ånder, der har gået den samme vej som vi og er nået langt foran os i intellektuel og moralsk udvikling og således også i åndelig kraft. Disse er også i endnu 'højere grad det godes tjenere, rede til at støtte den vaklende, trøste den bedrøvede og opmuntre den forsagte, når en bøn i den retning, et angstråb fra en nødstedt, kommer dem for øre. Også de er bønnehørelsens budbærere fra Ham, som hører selv det mindste suk fra et menneskebryst og kender alle vore behov, fordi ingen står os nærmere end Han, den allestedsnærværende alkærlighed. Det er til Ham, vore bønner i første række når.

»Ligesom intet, der opvækker vor lyst eller smerte - siger Annie Besant - kan berøre det menneskelige legeme, uden at følelsesnerverne forplanter indtrykket til hjernens forskellige centre, og ligesom svaret -følelsen af velbehag eller smerte, af noget tiltrækkende eller frastødende - bæres tilbage gennem bevægelsesnerverne, således når også hver vibration i universet, som er Guds legeme, frem til Hans bevidsthed og vækker der en tilsvarende bevægelse. Menneskelegemets nerveceller, nervetråde og muskelfibre er ganske vist følelsesindtrykkenes og bevægelsernes formidlere, men det er mennesket selv, tænkeren, som føler og handler. Aldeles på samme måde kan myriader af fornuftsvæsener være redskaber, men det er Logos, Gud selv, som véd alt og bevarer alt. Intet er for ringe til at virke på denne uendeligt fintfølede, allestedsnærværende bevidsthed, intet så overvældende stort, at det overskrider dens rækkevidde. Vi er så begrænsede, at den blotte tanke om en sådan altomfattende bevidsthed forbløffer og forvirrer os; dog ville måske en myg have ligeså svært ved at fatte en Pythagoras' idéverden.»

”Ja, over alt det, han har skabt, og gennemtrængende enhver af dets mindste dele står dette albevidste, ufattelige liv, Gud selv, mægtig og bøn-hørende overalt i sit rige. Han, uden hvis vidende ikke en spurv falder til jorden, ikke et stumt væsen skælver af velbehag eller smerte, ikke et barn ler eller græder - dette alt gennemtrængende, alt opretholdende liv og denne kærlighed, i hvilken alt lever, ånder og har sin tilværelse.«

(var side 187)

søvn er egentlig astralkroppens frigjørelse og "den lille død"

ATTENDE KAPITEL

Fader, jeg søger Dig!

Fader, jeg søger Dig, min sjæl længes efter fællesskab med Dig, min ånd famler efter klarhed, at jeg må kunne mærke et glimt af Dit væsen. Lad mig føle min samhørighed med Dig som en bærende kraft!

Er det formasteligt at strække sine hænder efter Dig? Er det ørkesløst at søge at fatte Dig?

Nej, formasteligt er det ikke; et barn har lov til at gå til sin far, og Du er min Fader. En stemme i dybet af mit væsen siger mig, at jeg er Dit barn. Hvor svag og ufuldkommen jeg end må være, er det mit herlige privilegium, at jeg har lov til at søge Dig. Er ikke netop denne min længsel efter Dig den kompasnål, som skal lede mit fartøj på udviklingens endeløse ocean. Jeg må strække armene efter Dig, og med bøjede knæ gør jeg det - men er det meningsløse fagter? Vil jeg aldrig nå den klarhed, at jeg kan fatte Dig?

Fader, min ånd har råbt efter Dig, mine tanker har så længe flakket omkring den største af alle tilværelsens gåder, at jeg må give dem form; måske vil jeg da bedre få rede på dem. Måske vil jeg finde en ledetråd i den labyrint af spørgsmål, som hober sig op for mig. Men hvad kan jeg andet end spørge, hvad kan jeg andet end råbe, indtil ekkoet af min svage stemme dør i det fjerne!

Derfor sidder jeg her i ørkenen og tegner spørgsmålstegn i sandet, hvor andre vandrere har siddet før mig, år efter år, sekel efter sekel. Vinden sletter igen mine spor, og andre vandringsmænd kommer efter mig -alle søgende efter Gud!. Hvor mange har ikke, træt af den frugtesløse spejden, kastet deres vandringsstave og lagt sig ned for at oversendes af tvivlen. ørkenen er fuld af deres blegnede ben. Men mange har holdt ud og vundet sejr. Hvad har de vundet? Har de set Dig? Har de lært at forstå Dit væsen? Næppe, Du skjuler Dig stadig for vore sanser og vor forstand. Men de har vundet et indre livsfællesskab med Dig, de har fattet Dig med troens øje, med hjertets anelse, med den skælvende følelsesstreng, som vibrerer inderst i vort væsens allerhelligste. Og siden har deres tro været en ledestjerne for andre evighedsvandrere.

Der går en længsel gennem hele menneskeheden efter at lære at kende Dig. Hver race, hver slægt gør sig et billede af Dig efter sit standpunkt og udmejsler Dine træk efter sit eget billede. Men slægten udvikles og fordrer et nyt gudsbegreb. Hedningefolkenes mange billeder af sten og træ tilfredstilte ikke jødefolkets monoteistiske gudsbegreb. Og den Gud, som går igennem så mange af det gamle Testaments bøger, som vredes, som hævner uret, som giver sejr over Israels fjender, er ikke vor Gud - ikke min. Sådan er ikke Du, den Gud, jeg søger.

Har Du da forandret Dig? Langt fra! Menneskeheden har taget et lille skridt på sin udviklings vej, og dermed har den ubevidst ændret nogle træk i Dit billede, det billede, den selv har skabt sig - det er alt.

Men det er ikke alene menneskeheden som helhed, som mejsler på sit gudsbillede; hvert individ gør det bevidst eller ubevidst under sin vandring mod lyset. Alt eftersom hans ånd udvikles til klarhed, alt eftersom hans hjerte vinder i renhed, ændrer han nogle træk i Dit billede. Hvad der tilfredstilte ham i går, gør det ikke i dag. Dit billede svinder hen, og atter står han famlende og råbende i mørket. Til tider slår han fortvivlet sit gudsbillede itu, og det varer længe, inden han atter tager arbejdet op. Han ser på de andres billeder og hånlér ad dem. Han har taget det skridt fremad, at han har fundet alt, hvad han selv og andre har udført, for småt, for utilfredsstillende, men han er for træt til at begynde arbejdet på ny, og så får tvivlen magt over ham. Han råber overmodigt, men med en hemmelig angst i hjertet: »Der findes ingen Gud !«

Fader, hvor ofte har Du ikke måttet høre det råb fra Dine børn! Hvor ofte har ikke bespottelsen lydt fra de samme læber, som en gang har bedt! Har Du vrededes derover? Hvilket spørgsmål! - Nej, Du ved, hvor små vi er. Du ser med samme ømhed på den, der kommer til Dig som på den, Som går bort fra Dig. Du trykker med samme varme bespotteren og den bedende til Dit hjerte.

Derfor skal tvivleren også en gang vende sig om og på ny begynde sin søgen, eftersom vi alle befinder os på opdagerfærd efter Dig. Hvor skal **Vi** da søge Dig, Fader? Er Dit billede at finde i de bøger, som er blevet kaldt *Dit Ord*, *Din Hellige Skrift*? Uden tvivl findes dér billeder af Dig, men de er menneskers værk, ganske vist mange steder strålende med guddommelig glans, men aldrig helt og fuldkomment Dine egne træk. Jeg ser Dig dér som jødefolkets stærke, hævnende Jehova, en fader for Israels børn, dem, Du skulle have udvalgt til »Dit eget folk«. Du udvalgt? Aldrig! Det er ikke Dig, der vælger, det er os. Det ikke Dig, der partisk tager den ene op og støder den anden bort. Du bærer os alle på Dine faderarme. Men Israels folk ejede en monoteistisk kult, og derfor havde Din store budbærer,

Jesus af Nazareth, måske lettere ved at skaffe sig gehør blandt dem, derfor steg han ned blandt jøderne.

Og i det Nye Testamente er det ham, lysbringeren, Dit største sendebud til jorden, som vidner om Dig. Ingen har givet os et mere hjertevarmende billede af Dig end han. Han satte Dig ikke som en vred dommer oppe i skyerne, han stillede Dig midt iblandt os som en levende personlighed, en Fader, som ejede en kærlighed uden grænse for alle sine børn.

Men hvordan har ikke menneskene misforstået hans ord og tillagt Dig de begrænsninger, som ligger i det sædvanlige begreb af et personligt væsen. De har ventet sig, at Din ømhed burde være større end Din retfærdighed, og at Du derfor burde eftergive den angerfulde synder følgerne af hans fejltrin, de følger, Din egen kærlighedsfulde lov har fastlagt. Hvor lille blev Du da ikke, når Du således måtte formildes af alles tårer!

Var da Jesu billede Dig uværdigt, da han kaldte Dig Fader? Ingenlunde. Et skønnere navn har ingen givet Dig. Intet billede kan bedre udtrykke det ømhedsforhold, i hvilket vi bør stå til Dig, og Du vil stå til os, men det giver os måske blot én side af Dit rige væsen - om også den, vi mest behøver.

Hvor skal jeg da søge et helstøbt billede af Dig? Skal jeg søge det i templet?

Jeg tror, at Du er hos enhver, som i stille andagt strækker sine foldede hænder imod Dig, han kan kalde Dig Gud, Jehova eller Allah, men tempeltjenesten er ikke altid en gudstjeneste Dig til behag. Hvad giver de svingende røgeleeskar os, de mekanisk fremmumlede latinske bønneformularer? Hvad giver den lutherske altertjeneste os, hvor præsten i broget guldstukken dragt uddeler »Jesu legeme og blod« med syndsforladelse til de værdige og fordømmelse til de uværdige? Er det Dig, vi nærmer os under disse ceremonier? Er indtærpede udenadslektier, pomp og pragt Dig til behag? Er det på Dine vegne, fordømmelsen forkyndes? Nej tempel-tjenerne har gjort sig et vrængbillede af Dig, og det er dette billede, de tjener.

Endnu holder den forestilling fra menneskehedens barndom sig, at Du er en hævngherrig Gud, som må forsones. Denne forestilling har givet sig udtryk i de vildes blodige menneskeofringer, den er i jødedommen blevet mildnet til ofring af dyr, den lever videre i katolicismens bodsøvelser og sjælmesse, den er selve kærnepunktet i vor lutherske kirkelære: Jesu blodige forsoningsdød på korset for at formilde Din retfærdige vrede -*Din vrede*, - bespottelse uden grænse!

Nej, templet gemmer et forvrænget billede af Dit hellige ansigt.

Hvorhen skal jeg da vende mig? Skal jeg søge Dig i naturen? Ja, også den er jo en åbenbaring af Dig, og den er det ikke lykkedes mennesker at fordærve. Bærer ikke ak det liv, som rører sig på vor jord, vidnesbyrd om Dig, al tings livgiver! Hvor findes en blomst på marken, som Du ikke har tegnet formen til og givet farven? Hvor findes det kryb, hvis fine organisme Du ikke har formet modellen til? Hvor stråler ikke alle Dine skabelsestanke af skønhed og harmoni. Se på det fine netværk i en guldsmeds vinge, hvilken tegner har skabt et sådant mønster; se på blåkløkkens regelmæssige blomsterkalk, på de forskellige træarters karakteristiske grene og blade, se på aftenskyernes farvepragt, på nathimlens strålende stjernehær. Fader - hvor har Du ikke druknet os i skønhed!

Og dog er skønheden ikke det mest beundringsværdige i alt, hvad Du har skabt. Endnu større er for mig den orden, den strenge lovbundethed, som hersker, ikke alene i den fysiske, men også i den overfysiske verden. Du, Fader, har styret planeternes baner omkring solen, lige så vel, som Du har ordnet krystallernes molekyler i regelbundne facetter; Du har afstukket den rytmiske bølgebevægelse for lyset og elektriciteten. Du har stiftet forbindelse mellem stoffer, som vi kalder »døde«. Du har bygget menneskelegemets komplicerede organisme og tegnet dets skønhedsmættede linier. Og hele denne herlige, lovbundne verden har Du med ødsel øånd givet mennesket.

Og endnu mere, Du har styret vore skæbner, hele vor evighedslange udvikling i baner, for hvilke Din kærlighed og Din retfærdighed har skrevet uforanderlige love, og hvor Du alligevel har givet vor egen vilje ukrænket frihed - et mysterium, som ingen mennesketanke fatter. Bør vi da ikke prise og takke Dig!

Men nu kommer spørgsmålene igen som forsultne gribbe.

Er Du verdens sjæl? Kan Du være det alt gennemtrængende, alt opretholdende *Liv* i hvert lille kryb i alt, hvad Du har skabt, og samtidig stå udenfor og over verdensaltet, som en helstøbt, selvbevidst *personlighed*?

Er du *Loven* i den orden, som råder? Kan Du på en gang være denne lovbundne verdensånd, ”selv den lydigste mod Dine love, og det medfølende, kærlighedsfulde væsen, som Mesteren kaldte *Fader*? Kommer Din lovbundethed aldrig i strid med Din ømhed, eller er Din lov udtrykket for den ømmeste kærlighed?

Står Du ensom, uendelig højt over os alle og dog hver og en af os uendeligt nær? Eller eksisterer der imellem Dig og os et helt hierarki af åndevæsener på alle grader af udvikling, Dine lydige

redskaber, af hvilke de, som står Dig nærmest, er udrustet med evner og i besiddelse af en magt, som i forhold til os lader dem fremtræde som gudevæsener? Og, om de findes, har da også de under æoner af møjsommeligt arbejde gennemgået samme udvikling som vi?

Har Du måske til en af disse stærke helte, med en hærskere af tjenere under sig, overdraget at lede den menneskehed, som tilhører vor klode eller vort planetsystem, denne lille dråbe i Dit umådelige ocean af verdener?

Og står Du selv så uendelig højt over alt og alle, at ikke engang keruben ved Din fodskammel kan se op i Dit åsyn?

Er det således, at jo nærmere vi kommer Dig, jo mere vokser Du i ufattelig storhed, jo mere svinder Du hen i uudgrundelig glans?

Min tanke svimler, min forstand krymper sig sammen til et intet; og dog - Fader, jeg søger Dig!

* * *

Barnligt famlende tanke, stands dine larmende spørgsmål. Hvem er du, at du vil udforske den Uudgrundelige? Lær, urolige spørger, at lytte stille til stemmen inde i dit eget bryst; det er derfra svarene engang skal komme, når tå gerne i dit indre spredes, thi også i dybet af *din* sjæl bor en gnist af

GUD

* * *

(tilrettelagt/laget for web'n i april 2014- v/Rune Øverby, www.galactic.no og andre, mer kjente utgivelser av samme forfatter er ellers [denne](#) fra oppr.1914)

livet er i sannhet en gave